

उघाडे मोढे तथा दावाने अजवाले वांचवुं नहि.

॥ श्री सिद्धांत सागर. ॥

पूज्यश्री हर्षचंद्रजी श्रार्विकाशाला तरफर्था

नैयार करनार,
शाह हरीलाल अनुपचंद्र.

मुतारवाडो-खंभात.

छपार्वा प्रसिद्ध करनार,
शाह हरीलाल अनुपचंद्र.

मुतारवाडो-खंभात.

आवृत्ति १ ली. प्रत १०००. संवत् १९७४. मने १९१८.

श्री 'सत्यविजय' प्रिन्टींग प्रेसमो शाह सांकलचंद्र हरिलाले छाप्युं, पांचकुवा नवा दरवाजे.-अमदावाद.

कीमत रु. १-८-०.

આ પુસ્તક મઝવાના ઠેકાણાં:—

સ્વંભાત-શાહ હરીલાલ અનુપચંદ, પ્રગટ કર્તા

તથા .

„ શાહ છોટાલાલ મોતીચંદ.

ઠે. સુતારવાડો.

અમદાવાદ-સંઘવી વાડીલાલ કાકુભાઈ.

ઠે. સાંગપુર-તઝીયાની પોઝ.

તથા

„ શાહ ત્રીભોવનદાસ રુગનાથદાસ.

ઠે. ગયપુર-આકાશેઠના કુવાની પોઝ.

સુરત-રતીલાલ પ્રાણજીવનદાસ મૂડીવાળા.

ઠે. હરીપુરા.

વિજ્ઞાપના.

પ્રિય જૈન બંધુઓ ! આપ સર્વના જાણવામાં હશે કે આપણા નીર્ધારક ભગવાન કે જેમણે, કેવલ્યજ્ઞાન, કેવલ્ય દર્શન પામ્યા પછી સંસારી જીવો કે જે મોક્ષના અભિલાષી છે તેઓને મોક્ષનો માર્ગ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ એ ચાર પ્રકારે બતાવ્યો છે, તેમાં પહેલું જ્ઞાન બતાવેલું છે; તેમજ શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રમાં પણ ' પદ્મ નાભં તઓ દયા ' -- ' પહેલું જ્ઞાન અને પછી દયા ' બતાવેલ છે; તેથી મોક્ષાર્થી જીવોને પ્રથમ જ્ઞાનની જરૂર છે.

જ્ઞાન એ મોક્ષ માર્ગની પહેલી ભૂમિકા છે. એ ભૂમિકાને શ્રી ગૌતમ સ્વામિએ ફક્ત ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રુવ એ ત્રણ પદ સમજવાથી ચૌદ પૂર્વનું જ્ઞાન મેળવ્યું હતું, પણ તેવી બુદ્ધિ આધુનિક સમયમાં આપણા જેવા જીવોને નથી જેથી આપણા ઉપર આચાર્ય મહા પુરુષોએ ઉપકાર કરી મિદ્ધાંત મધ્યેથી સર્વેને સહેલાઈથી સમજી શકાય તેમ થોકડા રૂપે વિષયોની ગૂંથળી કરી બહાર કાઢેલ તેમાંથી થોડા વસ્તુમાં વિશેષ જ્ઞાન થવા માટે આ પુસ્તક તૈયાર કરી કેટલાક મહા પુરુષોને બતાવી તેઓશ્રી પાસે સુધારો વધારો કરાવ્યો છે તેમ છતાં દ્રષ્ટિદોષ કે છાપ દોષથી જે કોઈ ભૂલ રહી હોય તે પંડિત પુરુષોએ સુધારી વાંચવા કૃપા કરવી.

આ પુસ્તકના મુદ્રક સુધારવામાં મિ. વાડીલાલ કાકુભાઈ સંઘવીએ અમને પૂર્ણ સંતોષ આપેલ છે.

સ્વંભાત,

શ્રી સંઘનો સેવક,

પોષ શુક્લ પૌર્ણિમા-સંવત ૨૧૭૪.

શાહ હરિલાલ અનુપચંદ.

अनुक्रमणिका.

विषय.	पृष्ठ.	विषय.	पृष्ठ.
१ पचीस बोलनो थोकडो.	१	१० भवीद्रव्यदेव. २० चौद स्वप्न.	६०-६१
२ पचीस क्रिया.	९	२१ अवधि पद.	६२
३ चोभंगी.	११	२२ आराधिक विराधिक. २३ पांच समकित	६३-६४
४ शाधुनी चोराशी ओपमा.	१७	२४ पुदगल परावर्तन.	६७
५ बार बोलनी पुछा.	२३	२५ संख्याता असंख्याता अनंता.	७२
६ नय प्रमाण.	२५	२६ छकायना बोल. २७ नव तत्व.	७६-७८
७ प्रमाण नय.	३१	२८ चोवीस दंडक. २९ गतागति.	८६-१००
८ पांच सुमति त्रण गुप्ति.	३९	३० गुणस्थान	१०३
९ त्रण जाग्रिका. १० छकायना भव.	४१-४२	३१ छ आरा.	११५
११ संज्ञापद. १२ भाषापद.	४३-४४	३२ कर्म प्रकृति.	१२०
१३ प्रश्नोत्तर.	४६	३३ त्रेवीस पद्वि.	१२४
१४ छ लेइया.	५४	३४ सीझणा द्वार	१२६
१५ चार कषाय. १६ जोनिपद.	५७-५८	३५ विरह द्वार.	१२७
१७ पांच स्थावरनी अवघेणा. १८ श्वासोश्वास.	५९-५९	३६ पांच देव.	१२८

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ

વિષય

॥ श्री गौतमेभ्यो नमः ॥

॥ श्री सिद्धांत सागर. ॥

॥ अथ श्री पचीस बोलनो थोकडो. ॥

श्री वीतरागाय नमः ॥ १ पहेले बोले महावीर प्रभुए एकाएक दीक्षा लीथी अने मोक्ष पण एकाएक गया. उर्देलोके स्वार्थ सिद्ध विमान एक लाख जोजननो छे, त्रिछा लोके जंबुद्वीप एक लाख जोजननो छे, अधो लोके (सातमी नरके) अपड्ठाण नरकावासो एक लाख जोजननो छे. चित्रा नक्षत्र, शांति नक्षत्र, आरद्रा नक्षत्र ए त्रण नक्षत्रनो एकेक तारो कहां छे.

२ बीजे बोले धर्मकरणी करती बखते बे दीशा सन्मुख बेसी करवी ते पुर्व अने उत्तर. बे प्रकारे धर्म कहां छे; ते गृहस्थ धर्म अने साधु धर्म. बे प्रकारे जीव कहां छे, ते सिद्धना जीव अने संसारी जीव. बे प्रकारे

दुःख कहूं छे, ते शारीरिक दुःख अने मानसिक दुःख. पुर्वा फाल्गुणी नक्षत्र, उत्तरा फाल्गुणी नक्षत्र, पुर्वा भाद्रपद अने उत्तरा भाद्रपद ए चार नक्षत्रना बे बे तारा कहा छे.

३ त्रीजे बोले श्रावक त्रण मनोरथ चितवे ते एवी रीते के, हे भगवान ! हुं आरंभ अने परिग्रह क्यारे छांडीश ? हे भगवान ! हुं पंच महा व्रतधारी क्यारे थइश ? हे भगवान ! हुं आलोचना करी संथारो क्यारे करीश ? ते बखतने धन्य छे. त्रण प्रकारना जीन कहा ते:-१. अवधीज्ञानी जीन, २. मनःपर्यवज्ञानी जीन, ३. केवलज्ञानी जीन. त्रण प्रकारना पात्र साधुने खपे ते-१. माटीनुं, २. तुंवडानुं, ३. काष्ठनुं. सात नक्षत्रना त्रण त्रण तारा कहा छे. ते अभिच, श्रवण, अश्वनी, भरणी, मृगशर, पुष्य, ज्येष्ठा ए सात नक्षत्र.

४ चौथे बोले श्रावकने चार विसामा कहा छे ते भार बहेनारने दृष्टांते. ते एवी रीते के भार एक खभेथी बीजे खभे ले ते एक विसामो १, कोइ जग्याए ओटले के चोतरं बोजो मुकीने पीशाब करवा जाय के झाडे फरवा जाय ते बीजो विसामो. २, गाम दुर होइ रस्तामां धर्मशाळा के जक्षनुं देवळ आवे त्यां रात रहे ते त्रीजो विसामो. ३, पांताने के धणीने त्यां भार मूके ते चौथो विसामो, ४. हवे ए दृष्टांत श्रावकना उपर उतारे छे. ते जेभ भारवहीओ तेम श्रावक अने बोजो ते पाप रूप. तेना चार विसामा नीचे प्रमाणे-श्रावक आठम, पाखी अपवास, एकासणुं करे ते पापरूप बोजो-एक खांधेथी बीजे खांधे लेवा रूप ते पहेलो विसामो केमके अपवास

કયોં તે પોતાની જાતના માટે સ્વાનાં બંધ કર્યું અથવા પાપ બંધ કર્યું પણ વીજાને માટે કરવું પડે છે, તેથી પહેલો વિસામો જાણવો. ૧, શ્રાવક એક સામાયક કે સામાયક અથવા કે ઘડીનું ચાર ઘડીનું દેશાવગાસિક કરે તે વીજો વિસામો જાણવો. કેમકે એટલો વસ્ત પાપમાંથી રોકાયો. ૨, શ્રાવક આઠમ પાશ્વીના પોષધ કરે તે રાત રહેવા રૂપ વીજો વિસામો. ૩, શ્રાવક આલોચના કરી સંધારો કરે તે વારે સર્વ પાપથી નિવર્ત્યો એ ભાર ઘેર મુકવા રૂપ ચોથો વિસામો ૪.

શ્રાવકને ચાર પ્રકારનું રાત્રિભોજન કહ્યું છે તે જેમકે રાત્રિએ રાંધે અને દિવસે સ્વાય તે અશુદ્ધ. ૧, દીવસે રાંધે અને રાત્રિએ સ્વાય તે પણ અશુદ્ધ. ૨, રાત્રે રાંધે અને રાત્રે સ્વાય તે પણ અશુદ્ધ. ૩, દીવસે રાંધે અને દીવસે સ્વાય તે શુદ્ધ ૪. વળી એજ ચાર ભાંગા વીજી રીતે કહે છે:—અંધારે અંધારી જગ્યાએ રાંધે અને અજવાળે સ્વાય તે અશુદ્ધ. ૧, અજવાળામાં રાંધે અને અંધારી જગ્યાએ સ્વાય તે પણ અશુદ્ધ. ૨, અંધારી જગ્યાએ રાંધે અને અંધારી જગ્યાએ સ્વાય તે પણ અશુદ્ધ. ૩, અજવાળી જગ્યાએ રાંધે અને અજવાળી જગ્યાએ સ્વાય તે શુદ્ધ. ૪. પુર્વાષાઢા નક્ષત્ર, ઉત્તરાષાઢા નક્ષત્ર, અનુરાધા નક્ષત્ર એ ત્રણના ચાર ચાર તારા કહ્યા છે.

૫. પાંચમે બોલે સમકિતના લક્ષણ પાંચ. તે સંમ ૧, સંવેગ ૨, નિર્વેગ ૩, અનુકંપા ૪, આસ્તા ૫. પાંચ સમકિતના દૂષણ કહ્યા છે તે મિથ્યાત્વીએ બોલાવ્યા પહેલાં પોતે તેને બોલાવે તે. ૧. મિથ્યાત્વીના સામું વારં-

વાર જોવું તે. ૨. મિથ્યાત્વને પહોંચાડવા જવું તે. ૩. કામચિના તેના મકાન ઉપર જવું તે. ૪. વારંવાર તેના મકાન ઉપર જવું તે. ૫. એ પાંચ દુષણ. પાંચ સમક્ષિતના ઘુષણ કહે છે. ધર્મને વિષે ચતુરાઈ રાખે તે સમક્ષિતનું ઘુષણ. ૧. જીનશાસનને અનેક રીતે દીપાવે તે. ૨. ખલા સાધુની સેવા કરે તે. ૩. ધર્મથી ડગતાને સ્થીર કરે તે. ૪. સાધુ સાધર્મીની વેચાવચ્ચ કરે તે. ૫. એ પાંચ ભૂષણ જાણવા.

શરીર માંહેથી પાંચ ઠેકાણેથી જીવ નીકળે તે કહે છે. પગને તળીયેથી નીકળે તે નરકે જાય. ૧. જાંગેથી નીકળે તે તીર્યંચમાં જાય. ૨. છાતીયેથી નીકળે તે મનુષ્યમાં જાય. ૩. મસ્તકેથી નીકળે તે દેવલોકમાં જાય. ૪. અને સર્વાંગથી નીકળે તે મોક્ષ જાય. ૫.

પાંચ પ્રકારે જીવ ધર્મ ન પામે તે કાંઈ છે—અહંકારી. ૧. ક્રોધી. ૨. રોગી. ૩. પ્રમાદી. ૪. આલ્સુ. ૫. પાંચ નક્ષત્રના પાંચ પાંચ તારા કહ્યા છે તે રોહિણી. ૧. પુનર્વસુ. ૨. ધનિષ્ઠા. ૩. વિશાખા. ૪. હસ્ત. ૫.

૬ છઠ્ઠે બોલે છ પ્રકારે સાધુ આદાર કરે તે કહે છે—ધુધાવેદની સમાધાને માટે. ૧. વૈયાવચ્ચ કરવાને માટે. ૨. ઇરીયાસુમતિ શોધવાને માટે. ૩. સંજમના નિર્વાહને માટે. ૪. આયુષ્ય નભાવાને માટે. ૫. રાત્રીએ ધર્મ જાગરણ કરવાને માટે. ૬. એ છ. છ ધર્મના દેવ ગુરુના નામ કહે છે—જૈન ધર્મમાં દેવ અરિહંત, ગુરુ નિગ્રંથ. ૧. બોદ્ધ મતમાં દેવ બુદ્ધ, ગુરુ પાદ્મરી. ૨. શીવમતમાં દેવ શુદ્ધ, ગુરુ યોગી. ૩. દેવ મતમાં દેવ ધર્મ, ગુરુ

वैरागी. ४. न्याय मतमां देव जगतकर्ता, गुरु संन्यासी. ५. मीमांशक मतमां देव अलख, गुरु दरवेश. ६.

समकीतनी छ जतना कहे छे—अन्य तीर्थीना गुणग्राम न करे. १. अन्य तीर्थीने माने वांदे ने पूजे नहि. २. अन्य तीर्थीए बोलाव्या विना पोते बाले नहि. ३. बारंवार ए साथे अलाप सलाप करे नहि. ४. अन्य तीर्थीने तरण तारण मानी अन्न पाणी आपे नहि. (अनुकंपानो आगार) ५. अन्य तीर्थीने धर्मबुद्धिए वस्त्र मात्र आपे नहि. ६.

छ लेशाना विचार कहे छे. कृष्ण लेशावाळाने जीवहींसा करवानी ईच्छा होय. १. नील लेशावाळाने चांरीनी ईच्छा होय. २. कापुत लेशावाळाने मैथुननी ईच्छा होय. ३. तेजु लेशावाळाने तपस्या करवानी ईच्छा होय. ४. पद्म लेशावाळाने दान देवानी ईच्छा होय. ५. शुक्ल लेशावाळाने मोक्षनी ईच्छा होय. ६. कृतिका, अश्लेषा ए बे नक्षत्रना छ छ तारा छे.

७ सातमे बोले सात कारणथी छद्मस्त जाणवो. प्राणार्तापात लगाडे. १. मृषावाद लगाडे. २. अदत्ता-दान लगाडे. ३. शब्द रूप गंध रस स्पर्श तेनो स्वाद ले. ४. पूजा सत्कार वांछे. ५. निर्वच परुषे पण सावध लागे. ६. जेवुं परुषे तेवुं करी शके नहि, ए सातवाना जेनामां होय ते छद्मस्त जाणवो. सात प्रकारे आउखुं घटे ते कहे छे. घ्रास्को पडवाथी मरे. १. शस्त्रथी मरे. २. मंत्र मुठथी मरे. ३. घणो आहार अजी-

र्णथी मरे. ४. शुलादीक वेदनार्थी मरे. ५. सर्पादीक करडैथी मरे. ६. श्वासोश्वास रुंधावार्थी मरे. ७. ए सात प्रकारे आउखु तुटे. ७. हवे सात नय कहे छे. निगम नय. १. संग्रह नय. २. व्यवहार नय. ३. रुजु सुत्र नय. ४. शब्द नय. ५. समीखंड नय. ६. एवंशुत नय. ७. ए सात प्रकारे नय कहां. मया नक्षत्रना सात तारा कहां छे.

८ आठमे बोले आचार्यनी आठ संप्रदा. आचार संप्रदा. १. शरीर संप्रदा. २. मूत्र संप्रदा. ३. वचन संप्रदा. ४. प्रयोग संप्रदा. ५. मति संप्रदा. ६. संग्रह संप्रदा. ७. वाचना संप्रदा. ८.

एकल विहारी साधु साध्वीना आठ अवगुण कहां छे तेना नाम—क्रोधी होय ते एकलो रहे १, अहंकारी होय ते एकलो रहे २. कपटी होय ते एकलो रहे. ३. लोभी होय ते एकलो रहे. ४ पाप करवामां आशक्त होय ते एकलो रहे. ५. कतोहली मश्करो होय ते एकलो रहे. ६. धुतारो होय ते एकलो रहे. ७ माठा आचारनो धणी होय ते एकलो रहे ८.

आठ गुणनो धणी पण एकलो होय तेना नाम—संजमने विषे दृढ प्रण मनो धणी गुरुनी आज्ञा लइ एकलो रहे. १ घणा सुत्रनो जाण एकलो रहे. २. जयन्य दश पूर्वनो भणेलो उत्कृष्ट चउद पूर्वनो भणेलो एकलो रहे. ३. चार ज्ञाननो धणी एकलो रहे. ४. महा बलनो धणी एकलो रहे. ५. क्लेश रहीत होय ते एकलो रहे.

६. संतोषी होय ते एकलो रहे. ७. धैर्यवंत होय ते एकलो रहे ८.

आठ ठेकाणे पुरुषने गांडछा (घेलापणुं) उत्पन्न थाय ते कहे छे—स्त्री पासे वातो करे त्यारे गांडछा. १, बाळकने रमाडे त्यारे गांडछा. २. बाळक साथे मित्रता करे त्यारे गांडछा. ३, दारु भांग पीए त्यारे गांडछा. ४, सरपाव बांधीने फरे त्यारे गांडछा. ५. अरीसामां मुख जुए त्यारे गांडछा. ६. विवाहमां स्त्रीओने गांडछा. ७. होळीमां पुरुषने गांडछा. ८.

आठ प्रकारे अंध कह्या ते कहे छे—जन्मअंध. १, जगअंध. २, रात्रिअंध. ३, दीनअंध. ४, क्रोध अंध. ५, मान अंध. ६, माया अंध ७, लोभ अंध. ८.

आठ महा पापी कहे छे—आत्मघाती महा पापी. १, विश्वासघाती महा पापी. २, गुण ओळवना महा पापी ३, गुरुद्रोहि महा पापी. ४, कुडी साक्षी पुरे ते महा पापी. ५, खोटी सलाह आपे ते महा पापी. ६, पच्चखाण वारंवार भांगे ते महा पापी. ७, हींसामय धर्म परुषे ते महा पापी ८.

९ नवमे बोले नव प्रकारे शरीरमां रोग उपजे ते कहे छे—घणुं खाय तो रोग उपजे. १, अजीरणमां खाय तथा घणुं बेसी रहे तो रोग उपजे. २, घणुं उंघे तो रोग उपजे. ३, घणुं जागे तो रोग उपजे ४, दिशा रोके तो रोग उपजे. ५, पिशाच रोके तो रोग उपजे. ६, घणुं चाले तो रोग उपजे. ७, अणगमती वस्तु भोगवे

તો રોગ ઉપજે ૮, વારંવાર વિષય સેવે તો રોગ ઉપજે. ૯.

નવ બોલ સમજવાના કહ્યા તે કહે છે—રજપુતને ક્રોધ ઘણો. ૧. ક્ષત્રીયને માન ઘણું. ૨. ગુણકાને માયા ઘણી. ૩. બ્રાહ્મણને લોભ ઘણો. ૪. મિત્રને રાગ ઘણો. ૫. શ્યોકને દ્વેષ ઘણો. ૬. જુગારીને શોચ ઘણો. ૭. ચોરની માતાને ચિંતા ઘણી. ૮. કાયરને ભય ઘણો. ૯.

૧૦. દશમે બોલે નારકીના જીવને દશ પ્રકારની વેદના કહે છે—અનંતી ભૂલ. ૧. અનંતી તરસ. ૨. અનંતી ટાઢ. ૩. અનંતી ગરમી. ૪. અનંતો દાઘ ૫. અનંતો ભય. ૬. અનંતો જ્વર ૭. અનંતી સ્વરજ. ૮. અનંતો પરવશપણો. ૯. અનંતો શોક. ૧૦.

દશ પ્રકારે શ્રાવકને પસ્તાવું પડે તે કહે છે. સાધુની જોગવાઈ હોય અને પ્રશ્નાદીક પૂછે નહિ તો સાધુ ત્રિહાર કર્યા પછી પસ્તાવું પડે. ૧. વચ્ચાણ વાળી સાંભળે નહિ તો પસ્તાવું પડે. ૨. સામાયિક પડિક્કમણું કરે નહિ તો પસ્તાવું પડે. ૩. આહાર પાળી અમુગ્નતાં હોય તો પસ્તાવું પડે. ૪. મળવાની જોગવાઈ હોય અને મળે નહિ તો પસ્તાવું પડે. ૫. સાધર્મીની સ્વચ્છ લે નહિ તો પસ્તાવું પડે. ૬. ધર્મ જાગરણ જાગે નહિ તો પસ્તાવું પડે ૭. સાધુની વિનય ભક્તિ કરે નહિ તો પસ્તાવું પડે. ૮. સાધુની સાર સંભાળ લે નહિ તો પસ્તાવું પડે ૯. સાધુ ત્રિહાર કરી જાય તો પસ્તાવું પડે. ૧૦.

दश प्रकारे ज्ञानमां वृद्धि करबार नक्षत्रनां नाम. मृगसर १. आर्द्रा. २. पुष्य. ३. पूर्वा भाद्रपद. ४. पूर्वाषाढा. ५. पूर्वाफाल्गुनी ६. मूळ. ७. अश्लेषा. ८. हस्त. ९. चित्रा. १०. ए दश नक्षत्रमां ज्ञान भणे तो वृद्धि थाय ने विघ्न जाय.

११ अगीआरमे बोले महावीरना अगीआर गणधरना नाम कहे छे—इंद्रभुती. १. अग्निभुति. २. वायुभुति. ३. व्यक्त. ४. सुधर्मा स्वामी ५. मंडित पुत्र. ६. मोरी पुत्र. ७. अकंपीत. ८. अचळ भ्राता. ९. महेतार्थ. १०. प्रभाश. ११.

अगिआर बोले ज्ञान वधे ते कहे छे. उद्यम करता ज्ञान वधे. १. निद्रा तजे तो ज्ञान वधे. २. अणोदरी करे तो ज्ञान वधे ३. थोडुं बोले तो ज्ञान वधे. ४. पंडितनी सोबत करे तो ज्ञान वधे. ५. विनय करे तो ज्ञान वधे. ६. कपट रहित तप करे तो ज्ञान वधे ७. संसार असार जाणे तो ज्ञान वधे. ८. मांहो मांही चर्चा वार्ता करे तो ज्ञान वधे. ९. ज्ञानी पासे भणे तो ज्ञान वधे १०. इंद्रियोना विषय त्याग करे तो ज्ञान वधे ११. मुळ नक्षत्रना अगीआर तारा छे.

१२. बारमे बोले बार कारणे आत्मानुं परम कल्याण थाय ते कहे छे—समकित निर्मळ पाळे तो आत्मानुं परम कल्याण थाय—श्रेणीक राजानी पेरे १. नीयाणा रहीत करणी करे तो परम कल्याण थाय—तामली ताप-

सनी पेरें. २. मन वचन कायाना जोग कबजे राखे तो परम कल्याण थाय-गजसुखमालनी पेरें. ३. छती शक्तिए क्षमा करे तो परम कल्याण थाय-परदेशी राजानी पेरें. ४. पांच इंद्रिने दमन करे तो परम कल्याण थाय-धर्मरुची अणगारनी पेरें. ५. साधुनो शुद्ध आचार पाळे तो परम कल्याण थाय-गौतम स्वामीनी पेरें. ६. धर्म उपर श्रद्धा प्रतित राखे तो परम कल्याण थाय-वरुण नाग नतुयाना मित्रनी पेरें. ७. माया कपट छांडे तो परम कल्याण थाय-मल्लिनाथना छ मीत्रनी पेरें. आश्रवमां संवर निपजावे तो परम कल्याण थाय-संजति राजानी पेरें. ९. रोग आवे हाय ओय ना करे तो परम कल्याण थाय-अनाथी निग्रंथनी पेरें. १०. परि-सह आव्या समभाव राखे तो परम कल्याण थाय-मेतारज मुनीनी पेरें ११. तृष्णा उत्पन्न थइ तेने पाछी वाळे तो परम कल्याण थाय-कंपील केवळीनी पेरें. १२.

१३ तेरमे बोले तेर तणखा कहे छे-जन्मरुपी रु अने मरण रुपी तणखो. १, संजोग रुपी रु अने विजोग रुपी तणखो २, शाता रुपी रु अने अशाता रुपी तणखो. ३. संपदा रुपी रु अने आपदा रुपी तणखो. ४. हरख रुपी रु अने शोग रुपी तणखो. ५. शील रुपी रु अने कुशील रुपी तणखो. ६. ज्ञान रुपी रु अने अज्ञान रुपी तणखो ७. समकित रुपी रु अने मिथ्यात्व रुपी तणखो. ८. संजम रुपी रु अने असंजम रुपी तणखो. ९. तपस्या रुपी रु अने क्रोध रुपी तणखो. १०. विवेक रुपी रु अने अभिमान रुपी तणखो. ११. स्नेह रुपी

રુ અને માયા રુપી તળાવો. ૧૨. સંતોષ રુપી રુ અને લોભ રુપી તળાવો. ૧૩. એ તેર તળાવો.

હવે તેર કાઠીઆ કહે છે. જુગાર. ૧. આલસ. ૨. શોક. ૩. ભય. ૪. કુકથા. ૫. કૌતક. ૬. ક્રોધ
૭. કૃપણ બુદ્ધિ. ૮. અજ્ઞાન. ૯. વહેમ. ૧૦. નિદ્રા. ૧૧. મદ. ૧૨. મોહ. ૧૩. એ તેર કાઠીઆ.

૧૪ ચૌદમે બોલે વ્યાખ્યાન સાંભળનારના ૧૪ ગુણ કહે છે—ભક્તિવંત હોય. ૧. મીઠા બોલો હોય. ૨. ગર્વ રહીત
હોય. ૩. સાંભળવા ઉપર રુચી હોય. ૪. ચપલતા રહિત એકાગ્ર ચિત્તે સાંભળનાર હોય. ૫. જેવું સાંભળે તેવું પૂછનારને
અક્ષર કહે. ૬, વાણીને પ્રકાશમાં લાવનાર હોય. ૭, ઘણા શાસ્ત્ર સાંભળીને તેના રહસ્યનો જાણ હોય. ૮,
ધર્મ કાર્યમાં આલસ ન કરનાર હોય. ૯, ધર્મ સાંભળતા નિદ્રા ન કરનાર હોય. ૧૦, બુદ્ધિવંત હોય. ૧૧,
દાતા ગુણ હોય. ૧૨, જેની પાસે ધર્મ સાંભળે તેના ગુણનો ફેલાવો કરનાર હોય. ૧૩, કોઈની નિંદા ન
કરે તેમજ તેમનો વાદવિવાદ ન કરે. ૧૪.

૧૫ પંદરમે બોલે વનીત શિષ્યના પંદર ગુણ કહે છે—ગુરુથી નીચા આસને બેસવાવાળો હોય. ૧, ચપલ-
પણા રહિત હોય. ૨. માયા રહિત હોય. ૩. કતોદ્દલ રહિત હોય. ૪. કરકસ વચન રહિત હોય. ૫. લાંબો
વસ્ત્ર પહેલે તેવો ક્રોધ ન કરનાર હોય. ૬. મિત્ર સાથે મિત્રતા રાખે. ૭. સુત્ર ભણી મદ ન કરે. ૮. આચા-
ર્યાદિકની નિંદા ન કરે. ૯. શિશ્વામણ દેનાર ઉપર ક્રોધ ન કરે. ૧૦. પુંડ પાછલ બાલેસરીના ગુણ બોલે. ૧૧.

कलेश ममता रहित होय. १२. तत्वनो जाण होय. १३. विनयवंत होय. १४. लज्जावंत इंद्रिनो दमनार होय. १५.

१६. सोळमे बोले सोळ प्रकारना वचन जाणवा ते कहे छे—एक वचन घट, पट, वृक्ष. १. द्विवचन घटौ, पटौ, वृक्षौ. २. बहुवचन घटा, पटा, वृक्षा. ३. स्त्री लींग वचन कुमारी, नगरी, नदी. ४. पुरुष लींग वचन देव, नर, अरिहंत, साधु. ५. नपुंसक लींग वचन कपट, कमळ, नेत्र. ६. अतीत काल वचन (गयो काल) करेलुं, थएलुं. ७. अनागत काल वचन (आवतो काल) करशे, थशे, भांगशे. ८. वर्तमानकाल वचन करे छे, थाय छे, भणे छे. ९. परोक्ष वचन ए कार्य तेणे कर्युं. १०. प्रत्यक्ष वचन एमज छे. ११. उपनीत वचन ए पुरुष रूपवंत. १२. अपनीत वचन जेम ए पुरुष कुरूपवंत छे. १३. उपनीत अपनीत वचन जेम ए रूपवंत पण कुशीळिओ. १४. अपनीत उपनीत वचन जेम ए पुरुष कुशीळिओ पण रूपवंत छे. १५. अध्यात्म वचन भग्न बोले (तुटेलुं वचन) रुवाणीआनी पेरे रुपा. १६.

१७ सतरमे बोले सतर प्रकारनो संजम कहे छे—पृथ्वीकायनी दया पाळवी ते संजम. १. अपकायनी दया पाळवी ते संजम. २. तेउकायनी. ३. वायुकायनी. ४. वनस्पतिकायनी. ५. वे इंद्रियनी. ६. तेइंद्रियनी. ७. चउरींद्रियनी. ८. पचेंद्रियनी. ९. अजीव कायनी. १०. पेहीआनी. ११. उपेहियानी. १२. पम-जणानी. १३. परीथावणीया. १४. मन. १५. वचन. १६. काया. १७ ए सत्तर प्रकारनो संजम.

૧૮ અઢારમે બોલે અઢાર દ્રવ્ય દીશા કહે છે-પૂર્વ ૧, પશ્ચિમ ૨, ઉત્તર ૩, દક્ષિણ ૪, ઇશ્ઞાન સ્વળો ૫, અગ્નિસ્વળો. ૬, નૈઋત્ય સ્વળો. ૭, વાયવ્ય સ્વળો. ૮, વિદીશીના આઠ આંતરા ં વથા થઇને સોઢ અને ઁંચી સત્તર અને નીચી અઢાર, ં અઢાર.

અઢાર ઢાવ દિશા કહે છે-પૃથ્વી. ૧. અપ. ૨. તેડ. ૩. વાયુ. ૪. અગ્નિઆ. ૫. મૂલ્લિઆ. ૬. પોર બીઆ. ૭. સ્વંધ બીઆ. ૮. બેઇંદ્રીય. ૯. તેઇંદ્રીય. ૧૦ ચડરીંદ્રીય. ૧૧. પંચેંદ્રીય. ૧૨. તિર્યચ. ૧૩. કર્મ-ભૂમી. ૧૪. અકર્મભૂમિ. ૧૫. છપન અંતરદ્વીપા. ૧૬. દેવતા. ૧૭. નારકી. ૧૮. ં અઢાર.

૧૯ ંગળીસમે બોલે કાડસગ્ગના ંગળીસ દોષ કહે છે-ઢીંચળ ઁપર ંક પગ રાસીને કાડસગ્ગ કરે તો દોષ. ૧. કાયા આધીપાછી હલાવે તો દોષ. ૨. ઁડીંગળ દે તો દોષ. ૩. માથુ નમાચી ઁમો રહે તો દોષ. ૪. બે હાથ ઁંચા રાસે તો દોષ. ૫. મોંઢે માથે ંઢે તો દોષ. ૬. પગ ઁપર પગ રાસે તો દોષ. ૭. શરીર વાંકુ રાસે તો દોષ. ૮. સાધુની બરાબર રહે તો દોષ. ૯. ગાઢાની ઁધની પેરે ઁમો રહે તો દોષ. ૧૦ કેઢેથી વાંકો ઁમો રહે તો દોષ. ૧૧. રજોહળો ઁંચો રાસે તો દોષ. ૧૨. ંક આસને ન રહે તો દોષ. ૧૩. આંસ ઁકાળે ના રાસે તો દોષ. ૧૪. માથું હલાવે તો દોષ. ૧૫. સ્વંસ્વારો કરે તો દોષ. ૧૬. ઢીલ હલાવે તો દોષ. ૧૭. આલસ મરઢે તો દોષ. ૧૮. શૂન્ય ચિત્ત રાસે તો દોષ. ૧૯.

२० वीसमे बोले वीस प्रकारे जीव तिर्थकर गोत्र बांधे ते कहे छे:-अरिहंतना गुण ग्राम करे तो कर्मनी क्रोड स्वपा-
वे, उत्कृष्ट रस आवे तो तिर्थकर गोत्र बांधे १, सिद्धना गुणग्राम करे तो २, सिद्धांतना गुणग्राम करे तो ३,
गुरुना गुणग्राम करे तो ४, स्थिरना गुणग्राम करे तो ५, बहुसुत्रीना गुणग्राम करे तो ६, तपस्वीना
गुणग्राम करे तो ७, ज्ञान उपर उपायोग वारंवार राखे तो ८, शुद्ध समकित पाळे तो ९, विनय करे तो १०,
वे वखत पडिकमणुं करे तो ११, वृत पच्चखाण चोख्खा पाळे तो १२, धर्मध्यान शुद्धध्यान ध्यावे तो १३, बार
भेदे तप करे तो १४, सुपात्रने दान दे तो १५, वेयावच्च करे तो १६, सर्व जीवने सुख उपजावे तो १७,
अपूर्व ज्ञान भणे तो १८, सुत्रनी भक्ति करे तो १९, तिर्थकरना मार्ग दीपावे तो २०, ए विस.

२१ एकवीसमे बोले श्रावकना एकवीस गुण कहे छे:-अक्षुद्र १, जशवंत २, सौम्य प्रकृति ३, लोकप्रिय
४, स्वभावमां.आकरो नहि ५, पापथी डरे ६, श्रद्धावंत ७, लज्जलक्ष ८, लज्जावंत ९, दयावंत १०, मध्यस्थ
११, गंभीर १२, सौम्य दृष्टि १३, गुणरागी १४, धर्म कथक १५, साचानो पक्ष करनार १६, शुद्ध विचारी
१७, घरडानी रीते चालनार १८, विनयवंत १९, कीधेला गुणने भुले नही २०, परहितकारी २१, ए एकवीस.

२२ बावीसमे बोले बावीस जण साथे वाद न करवो ते कहे छे:-धनवंत साथे १, बळवंत साथे २,
घणा परिवार साथे ३, तपस्वी साथे ४, हलका माणस साथे ५, अहंकारी साथे ६, गुरु साथे ७, स्थीवर

साथे ८, चोर साथे ९, जुगारी साथे १०, रोगी साथे ११, क्रोधी साथे १२, जुठाबोला साथे १३, कुसंगी साथे १४, राजा साथे १५, शीतळ लेशावाळा साथे १६, तेजु लेशावाळा साथे १७, मोंढे मीठाबोला साथे १८, दानेश्री साथे १९, ज्ञानी साथे २०, गुणका साथे २१, वाळक साथे २२, ए बावीस.

२३ तेवीसमे बोले पांच इंद्रियना तेवीस विषय कहे छे:—श्रोतेंद्रियना त्रण विषय--जीव शब्द १, अजीव शब्द २, मिश्र शब्द ३; चक्षु इंद्रियना पांच विषय--ते काळो १, पीळो २, लीलो ३, रातो ४, धोळो ५; घ्राणेंद्रियना बे विषय--सुर्भी गंध १, दुर्भीगंध २, कुल दश. फरस इंद्रियना आठ विषय ते खरखरो ११, सुंहाळो १२, हलको १३, भारे १४, दाढो १५, उनो १६, लुखो १७, चीकणो १८; रसइंद्रियना पांच विषय--ते तीखो १९, कडवो २०, कषायलो २१, खाटो २२, मीठो २३.

२४ चोवीसमे बोले चोवीस टोटो कहे छे:—भणवा गणवानी आळस करे तो ज्ञाननो टोटो--बहु सुत्रीनी शाख. १, साधु साध्वीना दर्शन न करे ते समकितनो टोटो--सोमल ब्राह्मणनी शाख. २, वखतसर पडीक्क-मणुं न करे तो वृत्त पच्चखाणनो टोटो--उत्तराध्ययन अध्य० २९ नी शाख. ३, साधु साध्वी मांहोमांही वयावच्च न करे तो तीर्थनो टोटो--ठाणांगनी शाख ४, तपस्यानी चोरी, आचारनी चोरी करे तो देवतामां उंची पदवीनो टोटो--दशवैकालिक, भगवतीनी शाख ५, कठण कलुश भाव राखे तो शीतळतानो टोटो--समवायंगनी शाख

६, अजतनार्थी चाले तो जीव दयानो टोटो--दशवैकालीकनी शाख ७, रूपनो ने जोवननो मद करे तो शुभ कर्मनो टोटो-पन्नवणानी शाख. ८, मोटानो विनय न करे तो तीर्थकरनी आज्ञानो टोटो-व्यवहार मूत्रनी शाख. ९, माया कपट करे तो जश कीर्तिनो टोटो--आचारंगनी शाख. १०, पाछली राते धर्म जाग्रिका न जागे तो धर्म ध्याननो टोटो--नीशीथनी शाख. ११, क्रोध क्लेश करे तो स्नेह भावनो टोटो--चेडा कुर्णीकनी शाख. १२, मन उंचु नीचुं करे तो अकलनो टोटो--भृगु प्रोहीतनी शाख. १३, स्त्रीना लालचुने ब्रह्मचर्यनो टोटो--उत्तराध्ययननी शाख. १४, साधु--साध्वी, श्रावक--श्राविका मांहोमांही हेत मेळाप न राखेतो जैन धर्मनो टोटो--शंख पोखलीजीनी शाख. १५, सुपात्रने उलटभावे दान न आपे तो पुण्य प्रकृतिनो टोटो--कपीला दासीनी शाख. १६, साधु गाम नगर विहार न करे तो धर्म कथानो टोटो--शैलक राजऋषिनी शाख. १७, भणे गणे नहि तो जीन शाशननो टोटो--समाचारीनी शाख. १८, वृत पच्चखाणनी आलोयणा करे नहि तो मोक्षना सुखनो टोटो--पार्श्वनाथनी वसें छप्पन साध्वीनी शाख. १९, अरीहंतना, धर्मना, ने चार तीर्थना अवर्णवाद बोले तो सत्धर्मनो टोटो--ठाणांगनी शाख. २०, साधुनुं वचन माने नहि तो उंची गतिनो टोटो--ब्रह्मदत्तनी शाख. २१, साधु--साध्वी, गुरु--गोराणीनी आज्ञा उलंघे तो आराधकपणानो टोटो--सुकुमालीकानी शाख तथा खंधकजीनी शाख. २२, भगवानना वचन उपर श्रद्धा न राखे तो शुद्ध मार्गनो टोटो--जमालीनी

शाख. २३, भणेलु वारंवार संभारे नहि तां मेळवेली विद्यानो टोटा. २४.

२५ पचीसमे बोले साडापचीश--आर्यदेश तथा तेनी नगरीना नाम कहे छे--मगध देश--राजग्री नगरी १, अंग देश--चंपानगरी २, बंगदेश--तामलीक नगरी ३, कर्लींगदेश--कंचनपुर नगर ४, काशी देश--बनारसी नगरी ५, कोशल देश--अयोध्या नगरी ६, कुरुदेश--गजपुर नगरी ७, कुषवर्तदेश--सोरीपुर नगरी ८, पंचाल देश--कंपीलपुर नगरी ९, जंगलदेश--हडछत्ता नगरी १०, कच्छदेश--कोसंबी नगरी ११, सांडील देश--नंदीपुर नगरी १२, मालवदेश--भदिलपुर नगरी १३, वच्छदेश--वैराटनगरी १४, दशारणदेश--मृगावती नगरी १५, वरणदेश--इच्छापुर नगरी १६, विदेहदेश--शिवावती नगरी १७, सिंधदेश--वितभय पाटण नगरी १८, सोवीरदेश--मथुरा नगरी १९, विदेह देश--मार्थाला नगरी २०, सुरसेन देश--पावापुर नगरी २१, भंगदेश--मांसपुर नगरी २२, पाटणदेश--कांडावती नगरी २३, कुणालदेश--सावर्धी नगरी २४, सोरठदेश--द्वारका नगरी २५, केकर्धदेश--सितांवीका नगरी २६, ए साडापचीस आर्यदेश.

॥ इति श्री पचीस बालना थोकडा समाप्तः ॥

॥ अथ श्री पचीस क्रियानो थोकडो. ॥

१. कार्याकी क्रिया—तेना बे भेद, ते पोतानी काया पापथी निर्वतार्वा नथी तेनी क्रिया लागे, बीजी घणा काळथी काया वोसराव्या विना पाछळ रहेली कायाना पुद्गल तेनी क्रिया लागे.
२. अथीकरणकी क्रिया—तेना बे भेद, ते संजोगणा अने निवत्तणा. १ संजोगणा ते ह्थीआर भाग्यां तुटीयां समां करावे, २ निवत्तणा ते नवा ह्थीआर काँग, कोदाली वगेरे नवा लेवा तेनी क्रिया लागे.
३. पाउसीआ—तेना बे भेद, जीव पाउसीआ ते जीव उपर द्वेप करवाथी, अजीव पाउसीआ ते अजीव उपर द्वेप करवाथी क्रिया लागे.
४. परीतावणीआ—तेना बे भेद, ते पोताने तथा परजीवने परीताप उपजावे तेनी क्रिया लागे.
५. पाणाइवाय—तेना बे भेद, ते पोताना जीवनी तथा पग जीवनी हींसा करवाथी क्रिया लागे.
६. आरंभीआ—तेना बे भेद, ते जीव आरंभीआ, अने अजीव आरंभीआ. बे प्रकारे आरंभ करवाथी क्रिया लागे.
७. परीगहीआ—तेना बे भेद ते जीव पग्ग्रिह मेणववाथी तथा अजीव पग्ग्रिह मेळववाथी क्रिया लागे.

૮. માયાવતિઆ—તેના બે ભેદ તે પોતાને માટે તથા પરને માટે ઠગાડ કરવી તે.

૯. અપચ્છાણાવતિઆ—તેના બે ભેદ તે જીવ અજીવનાં પચ્છાણ કર્યા વિના તેની ક્રિયા લાગે.

૧૦. મિચ્છાદંસણવતિઆ—તેના બે ભેદ તે જીવ વચનથી વિપ્રીત જીવઅજીવ સદહે પરુપે તે.

૧૧. દિઠીઆ—તેના બે ભેદ, જીવ દીઠીઆ તે વલ્લદ પ્રમુખ દેગ્વી સુશી થાય તથા અજીવ દિઠીઆ તે વસ્ત્રાદિક દીઠે ક્રિયા લાગે.

૧૨. પુઠીઆ—તેના બે ભેદ તે જીવ પુઠીઆ અને અજીવ પુઠીઆ તે જીવ અજીવ ઉપર રાગ લાવીને હાથ ફેરવે તેથી લાગે.

૧૩. પાહુચીઆ—તેના બે ભેદ તે જીવ પાહુચીઆ અને અજીવ પાહુચીઆ તે દ્વેષબુદ્ધિ તેના ઉપર માઠી ચીંતવણા કરે તેથી ક્રિયા લાગે.

૧૪. શાંમતોવળીઆ—તેના બે ભેદ જીવ શાંમતોવળીઆ અને અજીવ શાંમતોવળીઆ તે જીવ વસ્તુનો સમુદાય મેલ્લવે અને અજીવ વસ્તુનો સમુદાય મેલ્લવે તેથી ક્રિયા લાગે.

૧૫. નેસથીઆ—તેના બે ભેદ, જીવ નેસથીઆ અને અજીવ નેસથીઆ. જીવ નેસથીઆ તે વનસ્પતીમાં પાણી રેડવાથી ક્રિયા લાગે, અને અજીવ નેસથીઆ તે પાપાણ પ્રમુખ નાશવાથી ક્રિયા લાગે.

૧૬. સાહચીઆ—તેના જે મેદ જીવ સાહચીઆ અને અજીવ સાહચીઆ તે જીવ અજીવને લઢાવે તે.
 ૧૭. આળવર્ણીઆ—તેના જે મેદ જીવ અજીવ વસ્તુ કોઈ પાસેથી માગવાથી આપે ન આપે તેના ઉપર રાગદ્વેષ ઉપજે તેથી ક્રિયા લાગે.
 ૧૮. વિદારણીઆ—તેના જે મેદ જીવ વિદારણીઆ અને અજીવ વિદારણીઆ તે જીવ અજીવને વિદારે ષટ્લે કાપે તેથી ક્રિયા લાગે.
 ૧૯. અનામોગી—તેના જે મેદ ઉપયોગ વીના શૂન્ય રીતે કાંઈ વસ્તુ લેવી મુકવી અથવા શૂન્ય રીતે સુવા જેસવાથી ક્રિયા લાગે.
 ૨૦. અળવકંઠવતિઆ—તેના જે મેદ તે આલોક પરલોક એ જે લોકથી વિરુદ્ધ કામ કરવું તે.
 ૨૧. પેજવતિઆ—તેના જે મેદ તે માયાથી અને લોભથી લાગે.
 ૨૨. દોષવતિઆ—તેના જે મેદ તે ક્રોધથી અને માનથી લાગે.
 ૨૩. અનાપઁગવતિઆ—તેના ત્રણ મેદ તે ઉપયોગ વીના લેવું, મેલવું અને ચોલવું તેથી ક્રિયા લાગે.
 ૨૪. સામુદાણી—તેના ત્રણ મેદ તે સંતર, નિરંતર અને ઘણા માણસો સાથે કર્મ બાંધે તેથી લાગે.
 ૨૫. ફરીયાવહીઆ—તેના જે મેદ તે કેવલીને તથા છદ્મસ્તને લાગે.

॥ अथ श्री चोभंगीनो थोकडो. ॥

१. चार प्रकारना घडा—मथनो घडो मथनुं ढांकणुं १, मथनो घडो ने विखनुं ढांकणुं २, विखनो घडो ने मथनुं ढांकणुं ३, विखनो घडो ने विखनुं ढांकणुं ४, ए घडाना दृष्टांते चार प्रकारना पुरुष छे ते कहे छे—एक पुरुष मनमां निर्मलो ने मोढे पण मधुरी भाषा बोले १, एक पुरुष मननो मेलो अने मोढानो मीठो २, एक मोढे कडवा बोलो ने मनमां मीठो ३, एक मोढे कडवा बोलो ने मनमां मेलो ४.

२. चार जातीनां फुल—एक फुल सुगंधे करीने सहीत, अने रुपे करीने पण सहीत-चंपा गुलाबनुं फुल १, एक फुल सुगंध सहीत छे पण रुप नही ते बोरसली पोयणनुं फुल २, एक फुल रुप सहीत छे पण सुगंध नथी ते आवळनुं फुल ३, एक फुलने रुप पण नथी अने सुगंध पण नथी ते आकडा धंतुरानुं फुल ४, ए दृष्टांते चार प्रकारना पुरुष छे ते कहे छे—एक पुरुष रुप सहीत छे पण शील सहीत नथी—ब्रह्मदत्त चक्रवर्तीनी पेरे १, एक पुरुष शील सहीत छे पण रुप सहीत नथी, ते हरकेशी अणगारनी पेरे २, एक पुरुष रुपवंत छे, अने शीलवंत पण छे ते भरत राजानी पेरे ३, एक पुरुषने रुप पण नथी, अने शील, एटले भलो आचार पण नथी; ते काल सुर्या कसाइनी पेरे ४,

३. चार प्रकारना श्रावक—साधुने माता पिता समान १, भाइबंध समान २, भाइ समान ३, श्योंक समान ४.

४. चार प्रकारना श्रावक—एक अरीसा सरीखा श्रावक ते साधु जेवुं सिद्धांत कही संभळावे तेवुं पाळुं फरी कही बतावे १, बीजा धजा सरीखा ते विचीत्र देशना सांभळी मन आघुंपाळुं थए जाय २, व्रीजा ठुंठ थांभला सरीखा ते लीधी वात खोटी टरे छतां पण मुके नही ३, चोथा कांटा सरीखा शिखामण देनारने पण सामां वचन कही दुःख दे ४, ए चार.

५. चार प्रकारना करंडीया—राजनो करंडीयो ते समान तीर्थकरदेव १, व्यवहारीयानो करंडीयो ते समान गणधर देव २, वेण्यानो करंडीयो ते समान अन्य दर्शनी ३, चंडालनो करंडीयो ते समान जंतर-मंतर करनार साधु ४.

६. चार कषाय कइ कइ जग्याए लाभे ते कहे छे—नारकीभां क्रोध घणो १, मनुष्यमां मान घणुं २, तीर्थचमां माया घणी ३, देवतामां लोभ घणो ४.

७. चार जातनां अजीरण—तपस्यानुं अजीरण-क्रोध १, भण्यानुं अजीरण-अभिमान २, कामनुं अजीरण-नींदा कुथली ३, पेटनुं अजीरण-अधिक अन्न खाय ते ४.

૮. ચાર પ્રકારનાં શ્વાદ પરિવાર સહીત—એક શાલીનું શ્વાદ અને શાલીનો પરિવાર તે આદીનાથ અને ભરત ચક્રવર્તીની પેરે ૧, એક શાલીનું શ્વાદ અને ઇરંડાનો પરિવાર તે ગર્ગા આચાર્યના શિષ્યની પેરે ૨, ઇરંડાનું શ્વાદ અને શાલીનો પરિવાર તે ઇંગાલમર્દન આચાર્યના શિષ્યની પેરે ૩, એક ઇરંડાનું શ્વાદ અને ઇરંડાનો પરિવાર તે કાઠ્ઠમૂર્યા કસાઈ અને તેના પરિવારની પેરે ૪.

૯. ચાર પ્રકારના મેઘ—એક મેઘ ગાજે પળ વરસે નહીં ૧, એક મેઘ વરસે પળ ગાજે નહીં ૨, એક મેઘ ગાજે ને વરસે ૩, એક ગાજે નહીં અને વરસે પળ નહીં તે ઠાલાં વાદલાં ૪. એ દૃષ્ટાંતે ચાર પ્રકારના પુરુષ કહ્યા તે કહે છે—એક પુરુષ અભિમાન કરે પળ દાન દે નહીં ૧, એક પુરુષ દાન આપે પળ અભિમાન કરે નહીં ૨, એક પુરુષ દાન પળ આપે અને અભિમાન પળ કરે ૩, એક પુરુષ દાન પળ આપે નહીં અને અભિમાન પળ કરે નહીં ૪.

૧૦. વળી ચાર પ્રકારના મેઘ—એક મેઘ કાઠે વરસે, પળ અકાલે વરસે નહીં. ૧, એક મેઘ અકાલે વરસે, પળ કાઠે વરસે નહીં. ૨, એક કાઠે પળ વરસે અને અકાલે પળ વરસે. ૩, એક કાઠે પળ વરસે નહીં, અને અકાલે પળ વરસે નહીં. ૪. એવી રીતે ચાર પ્રકારના પુરુષ કહ્યા તે કહે છે—એક પુરુષ માગે તેને દાન આપે પળ માગે નહીં તેને દાન આપે નહીં. ૧, એક પુરુષ જરૂરીયાત ન હોય તેને દાન દે પળ જરૂરીયાતવાળાને

दान दे नही. २, एक जरूरीयातवाळाने दान दे अने अजरूरीयातवाळाने पण दान दे. ३, एक जरूरीयात-
वाळाने दान दे नही अने अजरूरीयातवाळाने पण दान दे नही. ४.

११. वळी चार प्रकारना मेघ—एक मेघ क्षेत्रमां वरसे पण खारमां वरसे नही १, एक खारमां वरसे पण
क्षेत्रमां वरसे नही २, एक क्षेत्रमां वरसे ने खारमां पण वरसे ३, एक क्षेत्रमां पण वरसे नही अने खारमां पण वरसे
नही ४. ए रीते चार प्रकारना पुरुष जाणवा-एक पुरुष सुपात्रने दान दे पण कुपात्रने दान न दे १, एक
पुरुष कुपात्रने दान दे अने सुपात्रने दान दे नही २, एक सुपात्रने दान दे अने कुपात्रने दान दे ३,
एक सुपात्रने दान दे नही अने कुपात्रने पण दान दे नही ते क्रपण ४.

१२. वळी चार प्रकारना मेघ कव्हा—एक मेघ एक वार वरसे अने तेमां दश हजार वरस सुधी अन्न
नीपजे १, एक मेघ एकवार वरसे अने हजार वरस सुधी अनाज नीपजे २, एक मेघ एकवार वरसे अने दस
वरस सुधी अनाज नीपजे. ३, एक मेघ घणीवार वरसे अने एकवार धान्य नीपजे ते पांचमा आरानो मेघ.
ए दृष्टांत पुरुष उपर उतारे छे—संजतीराजा, गजसुखमाले एकवार देशना सांभळी राज्य छोडी दीक्षा लीधी.
१, परदेशी राजा केशी कुमारनी एकवार वाणी सांभळी बार व्रतधारी थया. २, श्रेणीकराजा एकवार वाणि
सांभळी समकीती थयो. ३, पांचमा आराना जीव घणीवार सांभळे पण दृढता रहेवी घणी कठण कारण के
सांभळे त्यां सुधी दृढता ए चोथा मेघ समान जाणवा ४.

૧૩. ચાર પ્રકારના બલ--એક એક જીવને તપસ્યાનું બલ છે, પણ આહારનું બલ નહીં. ૧. એક એકને આહારનું બલ છે પણ તપસ્યાનું બલ નહીં. ૨. એક એકને આહારનું બલ છે અને તપસ્યાનું પણ બલ છે. ૩. એકને આહારનું બલ પણ નથી, અને તપસ્યાનું પણ બલ નથી તે માંદો. ૪.

૧૪. ચાર પ્રકારના ગોળા--એક માંખણનો ગોળો તે તડકે તરત ઓગળી જાય તેમ એક એક પુરુષ કોઈનાં માઠાં વચન સાંભળી તરત ધર્મ છોડી દે. ૧, એક લાંબનો ગોળો તે તડકે ઓગળે નહીં, પણ અગ્રી પાસે મુકીએ તો તે ઓગળી જાય. તેમ એક એક પુરુષ વચન સાંભળી ધર્મ છોડે નહીં પણ ગાલ મહેળાં સાંભળી ધર્મ છોડી દે. ૨, એક લાકડાનો ગોળો તે તડકે અગ્રીની પાસે મેલ્યો ઓગળે નહીં પણ અગ્રિમાં નાખ્યો બંદે તેમ વચન સાંભળી ધર્મ મુકે નહીં પણ માર કુટ કરે તે વારે ધર્મ છોડે ૩, એક માટીનો ગોળો તે તાપમાં નાસ્તે તે વારે વિશેષ પાકો થાય પણ ઓગળે નહીં. તેમ એક પુરુષને કોઈ દુઃખ દે ત્યારે ધર્મમાં વધારે દૃઢતા થાય, પણ ધર્મ મુકે નહીં. કામદેવ શ્રાવકવ્રત. ૪

૧૫. વઢી ચાર પ્રકારના પુરુષ--એક પુરુષને ધર્મ વહાલો છે પણ દૃઢતા નહીં. આપદા વચ્ચે નાસી જાય. ૧, એકને ધર્મ વહાલો પણ છે અને દૃઢતા પણ છે. ૨, એકને ધર્મ ઉપર દૃઢતા છે પણ ધર્મ વહાલો નથી. એટલે દરરોજ ધર્મ ચર્ચા કરી શકતો નથી. અવસરે ધર્મનું કામ કરે છે. ૩, એકને ધર્મ વહાલો પણ નથી અને દૃઢતા પણ

नहीं. पजुसणनां पारणां खानार श्रावको. ४.

१६. बळी चार प्रकारना पुरुष—एक पुरुष बहारथी न्हाइ धोइ उजळा पण मांही कपट मेले करीने स-
हीत. १. एक पुरुष बहार मेला पण मांही निर्मळा. २. एक बहार पण उजळा अने मांही पण उजळा. ३,
एक बहार पण मेला अने मांही पण मेला. ४.

१७. बळी चार प्रकारना पुरुष—पिता थकी अधिक ते रीखवदेवना पुत्र भरतनी पेरे. १ एक पुत्र
पिताथी हीण ते—भरतेश्वरना पुत्रनी पेरे. २, एक पिता तुल्य पुत्र ते—आदीत जसाना पुत्रनी पेरे. ३, एक
पिताने कलंक रूप ते—पुंडरीकवत्. ४.

१८. चार प्रकारना रोग—एक देखातो दुष्ट पण वेदना थोडी ते मेदनो रोग. १. एक देखातो दुष्ट
नही पण वेदना घणी ते कंठमाळानो रोग. २, एक देखातो दुष्ट अने वेदना पण घणी ते पेट मूळनो रोग. ३,
एक देखातो दुष्ट नही अने वेदना पण नही ते शून्य चित्तनो रोग. ४.

१९. चार प्रकारनी दीक्षा—एक सिंहपणे व्रत ले अने सिंहनी पेरे पाळे ते भरतेश्वरनी पेरे. १, एक
सिंहनी पेरे व्रत ले अने शियाळ जेवो थड व्रत मुके ते कुंडरीकनी पेरे. २, एक शियाळनी पेरे व्रत ले अने
सिंहनी पेरे व्रत पाळे ते—अंगारमर्दन आचार्यना शिष्यनी पेरे ३, एक शियाळनी पेरे व्रत ले अने शियाळनी

પેરે પાઠે તે કાલકાચાર્યના શિષ્યની પેરે. ૪.

૨૦. ચાર પ્રકારના સ્નેહ—એક સુંઠના ત્રણાનો તાર તે તુટયો સંધાય નહીં, તેમ સ્નેહ તુટયો સંધાય નહીં. ૧, એક વાંસની છાલ તુટી કાંઈક સંધાય તેમ સ્નેહ તુટયો કાંઈક સંધાય. ૨, એક અનેની દોરી ટુટી વિશેષ સંધાય તેમ સ્નેહ તુટયો સંધાય. ૩, એક ચામડાની તાંતનો તાર તુટતાં ઘણી વાર લાગે અને સાંધો પણ લાગે. ૪.

૨૧. ચાર પ્રકારના પુરુષ—એક પોતાનો અવગુણ દેખે, પારકો ન દેખે. ૧, એક પારકો અવગુણ દેખે, પોતાનો ન દેખે. ૨, એક પારકો પણ દેખે અને પોતાનો પણ દેખે. ૩, એક પોતાનો પણ ન દેખે, અને પારકો પણ ન દેખે. ૪.

૨૨. ચાર પ્રકારે દેવતાની ગતિનો આવેલો જાણીયે—ઉદાર ચિત્ત હોય. ૧, સુસ્વર—કંઠ હોય. ૨, ધર્મનો રાગી હોય. ૩. દેવગુરુનો ભક્ત હોય. ૪.

૨૩. ચાર પ્રકારે તિર્યંચ ગતિનો આવેલો જાણીયે—અનાડી હોય. ૧, અસંતોષી હોય. ૨, કપટી હોય. ૩, મુર્ખની સેવા કરે તથા ખુશ ઘંણી હોય. ૪.

૨૪. ચાર પ્રકારે મનુષ્યગતિનો આવેલો જાણીયે—ત્રણીત હોય. ૧, નિર્જોષી હોય. ૨, દયાધર્મ ઉપર

हीतभाव राखनार होय. ३, परने वहालो लागे. ४.

२५. चार प्रकारे नारकीनो आवेलो जाणीये—क्रोधी होय. १, पंडीताइ रहित होय. २, दया रहित होय. ३, कंकासीयो होय. ४.

२६. चार प्रकारे क्रील्वीशी देवतानुं आउखुं बांधे—तीर्थकरना अवगुण बोले. १, धर्मना अवगुण बोले. २, आचार्य उपाध्यायना अवगुण बोले. ३, चतुर्विध संग्रहना अवगुण बोले. ४.

२७. चार प्रकारे जीव धर्म पामे नहीं—अहंकारी धर्म न पामे. १, क्रोधी धर्म न पामे. २, रांगी धर्म न पामे. ३, प्रमादी धर्म न पामे. ४.

२८. लोकमां चार चीजो सरस्वी कही छे—उडु नामे वैमान. १, शीमंतक नामा नरकावासो. २, मनुष्य क्षेत्र. ३, सिद्ध शिला. ४. ए चार पीस्तालीस लाख जोजनना छे.

२९. लोकमां चारवांनां एक लाख जोजननां कहां छे—अर्पईठाण नरकावासो सातमी नरके, १, पालक वैमान पहेला देवलोके. २, जंबुद्वीप त्रीछालोके. ३, सर्वार्थसीद्ध वैमान ऊंचे देवलोके. ४.

३०. चार प्रकारनां फळ कहां छे ते—एक फळ बाहेर कठण अने मांही पोचुं ते नाळीयेर. १, एक फळ बाहेर पोचुं अने मांही कठण ते बोर. २, एक मांही पोचुं, बाहेर पण पोचुं ते द्राख. ३, एक मांही पण

કઠણ અને બાહેર પળ કઠણ તે સોપારી. ૪.

૩૧. એ રીતે ચાર પ્રકારના પુરુષ જાણવા—એક પુરુષ ઉપરથી કઠોર બોલે પણ મનમાંથી પ્રણામ ઘણા નરમ તે માતા પીતા અથવા મળાવનાર. ૧, એક ઉપર મીઠું બોલે, પણ મનમાં ઘણું કઠણ તે કપટી દુશ્મન અથવા ઓરમાન મા. ૨, એક પુરુષ ઉપર મીઠું બોલે, અને મનમાં પણ ઘણું હીત રાખે તે સાધુ મુનિરાજ. ૩, એક પુરુષ મોંઢે કઢવાબોલો અને પેટમાં પણ સ્વોટા વિચાર તે પાપી જીવ. ૪.

૩૨. ચાર પ્રકારે ઉપમા—છતી વસ્તુને અછતી ઉપમાં તે નગરી દેવલોક સરીખી. ૧, અછતી વસ્તુને છતી ઉપમા—છાશ, દુધ જેવી. ૨, અછતી વસ્તુને છતી ઉપમા તે—ચાર ગાડનો કુવો વાઝથી ભરીયે, એક એક વાઝ કાઢીયે ત્યારે એક પલ થાય તે. ૩, છતી વસ્તુને છતી ઉપમા તે ગોઝ, સાકર જેવો. ૪.

૩૩. ચાર પ્રકારે નિર્જરા—ઘણી વેદના અને થોડી નિર્જરા તે સાતમી નરકવાઝાને. ૧, થોડી વેદના અને ઘણી નિર્જરા તે સામાન્ય સાધુને ૨, ઘણી વેદના અને ઘણી નિર્જરા તે પઢીમાંધારી તથા જૈનકલ્પી સાધુને. ૩, થોડી વેદના અને થોડી નિર્જરા તે અનુત્તર વૈમાનના દેવતાને. ૪.

૩૪. ચાર ઢેકાળે કષાયનો વાસો—ક્રોધનો વાસો કપાલમાં. ૧, માનનો વાસો ગરદનમાં. ૨, માયાનો વાસો હૈયામાં. ૩, લાંબનો વાસો સર્વાંગમાં. ૪.

३५. चार जातनी अकल—जागे तो चोर नासे. १, क्षमा करे तो क्लेश नासे. २, उद्यम करे तो दारीद्र नासे. ३, भगवाननी वाणी सांभले तो पाप नासे. ४.

३६. चार प्रकारना जीव—एक सुखदुःख जाणे ने वेदे ते चार गतिना जीव जाणवा. १, एक जाणे पण वेदे नहीं ते सिद्धना जीव. २, एक वेदे पण जाणे नहीं ते असंन्नीना. ३, एक जाणे नहीं अने वेदे पण नहीं ते बेशुद्ध अथवा अजीव ४.

३७. चार प्रकारना पुरुष—एक पोतानां कर्मनो अंत करे अने बीजाना कर्मनो पण अंत करावे ते तीर्थकर. १, एक पोतानां कर्मनो अंत करे पण बीजाना कर्मनो अंत करे नहीं ते पडीमाधारी. २, एक पोतानां कर्मनो अंत न करे, ने बीजाना कर्मनो अंत करे ते चोथा गुणस्थानकवाळा समद्रष्टि. ३, एक पोतानां कर्मनो अंत न करे, अने बीजाना कर्मनो अंत पण न करे ते पांचमा आराना साधु जाणवा. ४.

३८. चार प्रकारना आचार्य—एक मांहीलो परीस्सह सहे, अने वाहीरलो परीस्सह पण सहे ते देशथी अने सर्वथी आराधिक १, एक मांहीलो परीस्सह जीते अने वाहीरलो परीस्सह न जीते ते देश थकी विराधिक अने सर्व थकी आराधिक. २, एक वाहीरलो परीस्सह जीते, अने मांहीलो परीस्सह न जीते, ते देश थकी आराधिक अने सर्व थकी विराधिक. ३, एक मांहीलो परीस्सह जीते नहीं अने वाहीरलो परीस्सह जीते नहीं

તે દેશ થકી અને સર્વ થકી વિરાધિક. ૪.

૩૯. ચાર પ્રકારના ચપલ—સ્થાનક ચપલ તે જ્યાં ત્યાં વેસતો ફરે. ૧ ગતી ચપલ તે ડંટની માફક ચાલતો ફરે. ૨, ભાષા ચપલ તે જેમતેમ બોલ બોલ કરે. ૩, ભાવ ચપલ તે એક કામ કરતા અધુરુ મુકી બીજું કામ ઉપાડે ૪. એ ચાર પ્રકારના ચપલ જ્ઞાન ન પામે.

૪૦. ચાર પ્રકારના થોડા પુરુષ—પર દુઃખે દુઃખીયા થોડા. ૧, પર ઉપકારી થોડા. ૨, ગુણગ્રાહી થોડા ૩, ગરીબ સાથે સ્નેહ રાખે તેવા થોડા. ૪.

૪૧. ચાર દિશાઓમાં ચાર પુરુષ—પુર્વ દીશામાં ભોગી ઘણા. ૧, પશ્ચીમ દિશામાં શોગી ઘણા. ૨, ઉત્તર દિશામાં જોગી ઘણા. ૩, દક્ષીણ દીશામાં રોગી ઘણા ૪.

૪૨. ચાર પ્રકારનાં ગરણાં—ધરતીનું ગરણું ફરીયાસુમતી ૧, મતીનું ગરણું શુભ ધ્યાન ૨, વચનનું ગરણું નિર્વચ્ય ભાષા ૩, પાણીનું ગરણું જાડું લુગડું ૪.

૪૩. ચાર પ્રકારના સાધુ કદ્ધા—એક પોતાનું ભરણપોષણ કરે, વીજાનું ન કરે તે જૈનકલ્પી. ૧, એક પોતાનું ન કરે ને પરનું કરે તે. પર ઉપકારી સાધુ. ૨, એક પોતાનું કરે અને પરનું કરે તે સામાન્ય સાધુ. ૩, એક પોતાનું ભરણ પોષણ ન કરે, અને વીજાનું પણ ન કરે તે સંત્યારો કરેલ સાધુ અથવા દારિદ્રી. ૪.

४४. चार पछेडी साध्वीने राखवी कही ते—एक वे हाथनी स्थानकर्मा ओढे. १, बीजी वे हाथ प्रमाणे ते ठंडील जाता ओढे. २, एक त्रण हाथ प्रमाणे ते गौचरी जातां ओढे. ३, एक चार हाथ प्रमाणे समोसरणमां जाती बखते ओढे. ४.

४५. चार प्रकारना पुरुष—१. एक पुरुष साधु वेष मुके पण जीन आज्ञारूप धर्म न मुके कोइक कारण विशेषे. २, एक पुरुष साधु वेष न मुके पण जीन आज्ञारूप धर्म मुके—जमालीनी पेरे. ३, एक पुरुष साधु वेष तथा धर्म बंने न मुके—भला साधुनी पेरे. ४, एक पुरुष साधु वेष मुके अने धर्म पण मुके ते कुंडरीकनी पेरे.

४६. चार प्रकारे आहार परठववां—१, द्रव्य थकी आधाकर्मादिक. २, क्षेत्र थकी वे गाउ उपरांतनो. ३, काल थकी चोथा पोहोरनो. ४, भाव थकी अपथ्यकारी कडवा तुंवानी पेरे.

४७ चार प्रकारे आहार परठवानी वीधी कहे छे—१, परठवती बखते कोइ मनुष्य दुरथी आवे छे अने देखे छे ते अशुद्ध. २, कोइ दुरथी आवे छे पण देखतो नथी ते पण अशुद्ध. ३, कोइ आवतुं नथी पण देखे छे ते पण अशुद्ध. ४, कोइ आवतुं पण नथी अने देखतुं पण नथी ते शुद्ध भांगे परठववुं.

४८. चार प्रकारे अंत क्रिया (छेवटनी) कही ते—भगत महाराजे अंतक्रिया करी. १, मारुदेवा

માતા. ૨, ગજસુકુમાલ. ૩, સનત કુમાર ચક્રવર્તિ. ૪, એ ચાર અંત ક્રિયા કરી મોક્ષ ગયા.

૪૯. ચાર પ્રકારની સ્ત્રીઓ કહી તે કહે છે.—એક સ્ત્રી શીઠ ગુણે કરી સહિત, અને વસ્ત્રે કરીને પણ સહિત,—સીતાવત્ ૧. એક શીઠે કરીને સહિત, અને વસ્ત્રે કરી રહિત તે રાજેમતી ગુફાવત્. ૨, એક શીઠે કરીને રહિત અને વસ્ત્રે કરીને સહિત તે વ્યભિચારિણીવત્. ૩. એક શીઠે કરીને રહિત, અને વસ્ત્રે કરીને પણ રહિત તે ગુણકા વસ્ત્ર રહિત છવી પડાવનાર. ૪.

૫૦. ચાર મોક્ષ પામવાનાં અંગ કહ્યાં તે કહે છે—મનુષ્યનાં ભવ. ૧, સિદ્ધાંત સાંખ્યવાની પ્રીતિ. ૨, ધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા. ૩, ધર્મ કાર્યમાં વલ્લ—વીર્યનું ફોરવું. ૪.

૫૧. મોક્ષના ચાર દરવાજા કહ્યાં તે કહે છે—જ્ઞાન. ૧, દર્શન. ૨, ચારિત્ર. ૩, અને તપ. ૪.

॥ ઇતિ સંપૂર્ણમ્. ॥

॥ अथ श्री साधुनी चोराशी ओपमानो थोकडो. ॥

ओपमा.

॥ गाथा ॥ उरग गिरी जलण सागर । नभ तल तरु गण समोय जोहोर ॥

भमर माय धरणी जल रुह । रवि पवण समयवो समणो ॥ १ ॥

श्रीअनुयोगद्वार मूत्रमां चार प्रकारे सामायक कही छे ते प्रथम समकित सामायक. १, बीजी मूत्र सामायक. २. त्रीजी देशव्रति सामायक ३, चौथी सर्वव्रति सामायक. ४, हवे ते चारनो अर्थ कहे छे:-

प्रथम समकित सामायक ते, साचा देव, गुरु, धर्म, ए व्रण तत्त्वने रुडी रीते धारे ते. बीजी मूत्र सामायक ते तत्त्वज्ञान श्रीखवा रूप लक्षण. त्रीजी देश व्रति सामायक ते कांडक व्रति अव्रति रूप लक्षण. चौथी सर्व व्रति सामायक ते सर्व सावद्यजोगना त्यागरूप लक्षण. ४ तेमां सर्व व्रति सामायकना धणी तो साधु महा पुरुष होय ते साधु उपर १२ ओपमा सर्पादिकने दृष्टांते करी चोराशी भेद कहे छे.

प्रथम साधुने सर्पनी सात ओपमा कहे छे.

१. पहेली ओपमाए जेम सर्प अनेरानां कीधां घर भोगवे पण पांते करे नहि तेम साधु महा पुरुष पण

॥ १७ ॥

अनेरा माटे कीधां स्थानक वस्त्र भोगवे पण पोते करे नहि, करावे नहि, करताने भलुं जाणे नहि. ते पण स्त्री पशु पंडक रहित निर्दोष भोगवे.

२. जेम अगंधन कुळनो सर्प काढेलुं झेर फरी चुसे नहि, तेम साधु पण छांडया काम भोगने पाछा लेवा न वांछे.

३. जेम सर्प दरमां पेसतां सीधो पेसे, तेम साधु पण मोक्षमार्गना बील (दर) मांहे पेसतां वचमां विषय, माया, कपट, परनींदा रहित सरळ स्वभावे सीधो चाले.

४. जेम सर्प बीलमां पेसतां पोतानुं शरीर बीजे अणफरसतो पेसे, तेम साधु भुनींराज आहार करतां स्वादे करी राग बुद्धि ए डावा जमणा गाले अणफरसतो सरस नरस आहार भोगवे.

५. जेम सर्प कांचळी मुकीने उतावळो नासी जाय, ते कांचळी तरफ फरी जुवे नहीं, तेम साधु पण संसारनो स्नेह मुकीने उतावळा मोक्ष मार्गे प्रवर्ते, फरी संसार तरफ दृष्टि न करे.

६. जेम सर्प कांटा, कांकरादिकथी बीतो एकांत दृष्टि चाले, तेम साधु पण हींसादिक पापकर्मथी बीतो एकांत दृष्टि चाले.

७. जेम सर्पथी सर्व भय पामे तेम साधुथी त्रणसें त्रंसट पाखंडी तथा अष्ट कर्म भय पामे.

બીજી પર્વતની સાત ઓપમાઓ સાધુ સાથે જોડે છે.

૧. જેમ પર્વત અનેક ઔષધીય કરી સહીત છે તેમ સાધુ પણ લઙ્ઘિરૂપ ઔષધીય કરી સહીત છે.
૨. જેમ પર્વત વાયરે કરી ઢોલે નહિ, તેમ સાધુ પણ વાવીશ પરીસ્સાથી ઢોલે નહિ.
૩. જેમ પર્વત અનેક જીવ પશુ પંચી આદિકને શરણશ્રુત છે તેમ સાધુ મહાપુરુષ છકાયના જીવને તથા સંસારમાં બુઢતાંને શરણશ્રુત છે.
૪. જેમ પર્વતમાંથી પાણીનાં ઝરણાં નદી નીકળે છે તેથી ધાન્ય નીપજે, તેમ સાધુ મહાપુરુષના હૃદયથી નીગમાદિક સાત નય તથા જ્ઞાનરૂપ નદી નીકળે તેથી ધર્મક્ષેત્ર નીપજે.
૫. જેમ પર્વત માંહે મેરુ પર્વત મોટા છે તેમ સર્વ વેપ માંહે સાધુના વેસ તથા મુનિના ગુણ મોટા છે.
૬. જેમ પર્વત રત્નાદિકે કરી શોભે છે, તેમ સાધુ પણ જ્ઞાનાદિકે કરી શોભે છે.
૭. જેમ પર્વત સર્વ ધરતીની તથા ક્ષેત્રની મરજાદાનો કરણહાર છે તેમ સાધુ પણ ધરમની મરજાદાના કરણહાર છે.

ત્રીજી અમિની ઓપમા.

૧. જેમ અગ્નિ તેજે કરીને દેદિવ્યમાન છે તેમ સાધુ મહાપુરુષ પણ તેજે કરીને દેદિવ્યમાન છે.

૨. જેમ અગ્નિ કાષ્ટે કરી તૃપ્ત ન થાય તેમ સાધુ પણ મૂત્રાર્થ ભળતા તૃપ્ત ન થાય.
૩. જેમ અગ્નિ કાષ્ટાદિક સર્વને બાળે તેમ સાધુ પણ તપરૂપ અગ્નિ કરીને કર્મરૂપ કાષ્ટને બાળે.
૪. જેમ અગ્નિ ઉદ્યોત કરે છે, અંધકારને ટાળે છે તેમ સાધુ પણ જીવ દયા રૂપ ઉદ્યોતના કરણહાર છે, તથા મિથ્યાત્વ અવ્રત પ્રમાદ કષાય અશુભજાંગ અને અઘાત પાપનાં સ્થાનકરૂપ જે અંધકાર છે તેના મટાડન-હાર છે અને સમક્ષિત જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશના કરનાર છે.
૫. જેમ અગ્નિ સુવર્ણાદિકનો મેલ કાઢે છે તેમ સાધુ પણ ભવ્ય જીવનો મિથ્યાત્વ-સંકલિષ્ટ ભાવ રૂપ મેલ કાઢે છે અને નીર્મલ કરે છે.
૬. જેમ અગ્નિ ધાતુ અને ધૂલ જુદી કરે છે, તેમ સાધુ પણ કર્મ રૂપ માટી ને જીવ રૂપ ધાતુને તપ રૂપ અગ્નિ કરી જુદા કરે છે.
૭. જેમ અગ્નિ કાચા ઠામને પાકાં કરે છે તેમ સાધુ પણ કાચા સાધુ તથા શ્રાવકને જીનમાર્ગને વિષે પાકાં કરે છે.

ચોથી સમુદ્રની ઓપમા.

૧. જેમ સમુદ્ર ગંભીર છે તેમ સાધુ પણ ગંભીર છે.

૨. જેમ સમુદ્ર રત્નાદિકનો આગર છે તેમ સાધુ પળ જ્ઞાનાદિક રત્નનાં આગર છે.
૩. જેમ સમુદ્રમાં ઓગળત્રીસ લાખ બાર હજાર નદીઓ ભળે છે તો પળ પોતાની મર્યાદા અતિક્રમતો (ડલંઘતો) નથી તેમ સાધુ પળ ઉત્પાતાદિક ચાર બુદ્ધિના જાળ તથા સર્વ અન્ય મતના શાસ્ત્રનું જાળપણું કરે છે પળ જૈન મતની—જૈન શાસ્ત્રની મર્યાદા ડલંઘતા નથી.
૪. જેમ સમુદ્રમાં જલચરાદિક ઘણા જીવ ક્રીડા કરે છે પળ પાળી ડોલું કરતા નથી, તેમ સાધુ પળ સ્વમત તથા પરમતના શાસ્ત્રના અર્થ રૂપ પાળીમાં ક્રીડા કરે છે, પ્રપદાને રીજાવે છે પળ પોતાનું ને પરનું મન મલીન કરતા નથી તથા પોતાનાં મન મલીન કરતા નથી.
૫. જેમ સમુદ્ર જાણી નદીઓ ભળે છે પળ છલકાતો નથી તેમ સાધુ રૂપ સમુદ્રમાં પળ જ્ઞાનાદિક ગુણ રૂપ જાણી નદીઓ ભળે છે પળ ઉચ્છંકપણું કરતા નથી (છલકાતાં નથી).
૬. જેમ સમુદ્રના પાળીનો તાગ આવતો નથી તેમ સાધુના જ્ઞાનનો પળ તાગ આવતો નથી.
૭. જેમ સમુદ્રનું પાળી નિર્મલું રહે છે તેમ સાધુનું હૃદય પળ નિર્મલું રહે છે.

પાંચમી આકાશની ઓપમા.

૧. જેમ આકાશનું તલ નિર્મલ છે તેમ સાધુનું મન પળ નિર્મલ છે.

૨. જેમ આકાશ આલંબન રહીત છે તેમ સાધુ પળ ગૃહસ્થાદિકની નેસરા (આલંબન) રહીત છે.
૩. જેમ આકાશ ધર્માસ્તિ કાયાદિક સર્વ પદાર્થનું ભાજન છે તેમ સાધુ પળ પંચાચાર-પાંચ સુમતી, ત્રણ ગુપ્તિ, દ્રવ્ય ગુણાદિકના ભાજન છે.
૪. જેમ આકાશ તડકાર્થી સુકાતું નથી તેમ સાધુ પળ આલ્, નાંદા, દુષ્ટ વચન સાંભળવાથી સુકાતા નથી.
૫. જેમ આકાશ ઘળા વરસાદે ફુલાય નહી તેમ સાધુ પળ સ્તુતિ ગુણ પામીને ફુલાય નહીં.
૬. જેમ આકાશ છેદાય નહી, તેમ સાધુના જ્ઞાનાદિક છેદાય નહીં.
૭. જેમ આકાશ અનંતો છે તેમ સાધુના ગુણ પળ અનંતા છે.

છટ્ટી વૃક્ષની ઓપમા.

૧. જેમ વૃક્ષ પોતે ટાઢ, તાપ સહે અને વીજાને છાંયા કરે તેમ સાધુ પળ બાવીસ પરીસ્સા સહે અને છ-કાયની રક્ષા કરે.
૨. જેમ વૃક્ષને સેવતાં થકા ફલાદિક દશ વસ્તુની પ્રાપ્તી થાય તેમ સાધુને પળ સેવ્યાથી દશ ચોલની પ્રાપ્તી થાય. સારવ સૂત્ર ભગવતી સમણે નાળે ઇત્યાદિક.

३. जेम वृक्ष पर्क्षा आदि घणा जीवने आधारभुत छे तेम साधु पण भवी जीव लोकने उपदेशा-
दिक देवाने आधार छे.

४. जेम वृक्षने वांसले करीने छेदे तोपण क्रोध करे नही तेम साधुने पण कोई कुवचन कहे, कोई शस्त्रे करी
छेदे तोपण क्रोधादिक भावे करीने जदवा तदवा उतावलो बोले नहीं.

५. जेम वृक्ष उंच नीचने फल आपे पण कांइ मागे नही तेम साधु पण राजाने तथा सामान्य लोकने उप-
देश दे पण द्रव्यादिक मागे नहीं.

६. जेम वृक्षना उपर पथरादिक नांखे तोपण तेने फल आपे तेम साधुने पण कोई उपसर्ग करे तेने पण
धर्म कथा संभलावे.

७. जेम वृक्ष वेलादिके करी सुके पण वेलाने मुके नही तेम साधु पण परीस्माथी दुःखाणा थका पण
संजम मुके नहीं.

सातमी भमरानी ओपमा.

१. जेम भमरो फुलनी सुगंध ले पण फुलने पीडा न उपजावे तेम साधु पण गृहस्थना घरे अहारने अर्थे
प्रवर्ते पण गृहस्थने बाधा पीडा न उपजावे.

२. जेम भमरो फुलनो रस लीये तेमां प्रतीबंध न करे तेम साधु आहरने अर्थे जाय पण प्रतीबंध न करे.
३. जेम भमरो फुल उपर फरतो गुंजारव करे तेम साधु पण गामोगाम विहार करी धर्मोपदेश गुंजार करे.
४. जेम भमराने वास्ते कोइ बगीचां करतुं नथी, तेम साधुने माटे गृहस्थ अहार नीपजावता नथी.
५. जेम भमरो घणो रस ले पण संचय न करे तेम साधुने पण घणो आहार मळे, पण संचय न करे.
६. जेम भमरो अणतेडयो आवे तेम साधु पण गृहस्थने घेर अणतेडया बहोरवा जाय.
७. जेम भमरो कमळथी केतकीने घणो चहाय छे तेम साधु सरस आहारथी पण निर्दोष नीरस्स आहार उपर घणो भाव राखे.

आठमी मृगनी ओपमा.

१. जेम मृग सदाय सींहथी बीए तेम साधु पण पाप कर्मथी बीपे.
२. जेम मृगनां स्वभाव गरीब होय तेम साधु पण गरीब भावे प्रवर्तें.
३. जेम मृग सींहथी बीतो एक ठामे न रहे तेम साधु पण स्नेहभावथी बीता एक ठामे न रहे.
४. जेम मृग रोग आवे औषध न करे तेम साधु पण रोग आवे सावद्य औषध न करे.

५. जेम मृग रोग आवे स्वजनादिकुं शरण न वांछे तेम साधु पण रोग आवे स्वजनादिकुं शरण न वांछे.

६. जेम मृग झाडना मुळ पासे बेसी रहे तेम साधु पण निर्वद्य स्थानके अंगउपांग संकोची बेसे.

७. जेम मृग रोग गये वनमांहे स्वइच्छाए विचरे तेम साधु पण निर्विघ्नपणे पृथ्वी उपर विहार करे.

नवमी धरतीनी ओपमा.

१. जेम धरतीने सर्वे लोको खणे खोदे पण बोले नही तेम साधु पण परीस्सह खमे पण बोले नही.

२. जेम धरती धन धान्यादिके भरी छे तेम साधु पण ज्ञानादि संवेग गुणे भर्या छे.

३. जेम धरती सर्वे बीजनी उत्पत्तिनुं कारण छे तेम साधु पण सर्व सुखनी उत्पत्तिना कारण छे.

४. जेम धरतीने पुजे तो राग न धरे, छेदे तो द्वेष न करे तेम साधु पण पुंजतां छेदतां राग द्वेष न करे.

५. जेम धरतीमां अनेक रंग छे तेथी धरादिक शोभावे तेम साधु पण सुत्रार्थ ढाल काव्य हेतु युक्ति प्रस्ताव जोडने पोतानी बुद्धिथी लोकने रंग राग चढावे.

६. जेम धरती कठण काढवने नसाडे तेम साधु पण समार्थी तथा धैर्य गुणे करी क्लेष काढवने नसाडे.

૭. જેમ ધરતી સર્વ જીવને આધારભુત છે તેમ સાધુ પણ સ્થિર ગ્લાન તપસ્વી, ચાર તીર્થ, છકાયને આધારભુત છે.

દશમી કમલની ઓપના.

૧. જેમ કમલ કાદવમાં ઉપન્યું જલે વૃદ્ધિ પામ્યું પણ તેનાથી ન્યારું રહે તેમ સાધુ પણ કામ કાદવથી ઉપન્યા ભોગજલે વધ્યા પણ વેહુ થકી ન્યારા રહે. મોક્ષનું કારણ ચારીત્ર પઢીવર્જે.

૨. જેમ કમલની પાસે વસનાર લોકને તાપ મટે શીતલ ગુણ કરે સુગંધ દેવે તેમ સાધુ પણ ઉપદેશ રૂપી શીતલતાં કરી ભવ્ય જીવના તાપ મટાડે. જ્ઞાન ગુણ સુવાસના દીણ.

૩. જેમ કમલમાં સુગંધ હોય તેમ સાધુમાં પણ શીલ વ્રતાદિ ગુણે કરી સુગંધ હોય.

૪. જેમ કમલની વાસનાં ભમરા ગુંજારવ કરે તેમ સાધુની ક્રીયા રૂપ વાસનાં કરી ભવ્ય જીવ સાધુ પાસે મુનિના ગુણની ગુંજારવ કરે.

૫. જેમ કમલની અવગાહના મોટી તેમ સાધુની કર્મની પણ મોટી.

૬. જેમ કમલ ચંદ્ર સુર્ય દેખી વિકાસ પામે તેમ સાધુ પણ સિદ્ધાંત પ્રવચન વાંચીને તથા ગીતાર્થ નીગ્રંથ દેખીને ઉત્સાહ પામે.

७. जेम कमळ चंद्र सुर्यने सामा रहं पण उपरांठा न रहं तेम साधु पण जीनाज्ञा आराधे पण उपरांठा न थाय.

अगीयारमी सूर्यनी ओपमां.

१. जेम सूर्य उगे थके कमळ वीकसे, तेम साधु धर्मोपदेश दे तेवारं भविजीवना हृदयकमळ वीकसे.
२. जेम सूर्य पोताने तेजे प्रकाश करे, तेम साधु पण जीव अजीवादिक भाव प्रकाश करे.
३. जेम सूर्यथी अनेरा ग्रहादिकनी प्रभा ढंकाय, तेम साधु देखी ३६३ पाखंड रुप ग्रह ढांकी नीरा-
करण करी देखाडे.
४. जेम सूर्य अंधकारने नसाडे, तेम साधु पण मिथ्यात्व अज्ञानने दूर करे.
५. जेम सूर्य उगे थके मार्ग कुमार्गनी खबर पडे, तेम साधु मळे सुमार्गनी खबर पडे.
६. जेम सूर्य तेजे करी जाज्वल्यमान छे, तेम साधु पण तप तेजे जाज्वल्यमान दीसे छे.
७. जेम सूर्यना सामे धूळ नांखे तो तेनेज माथे पडे पण सुर्यने कांइ लागे नहि, तेम साधुने कोइ हेले,
निंदे, दुःख दिये, तो तेने वीरवां फळ लागे पण साधुने कांइ लागे नहि.

बारमी वायरानी ओपमा.

१. जेम पवन सर्वे जग्याए विचरे पण क्यांय खळाय नहि, तेम साधु पण प्रतिबंध रहित विहार करे छे.
२. जेम पवन हलवो होय, तेम साधु पण द्रव्ये अल्प उपद्धि भावथी राग द्वेष रहित होय.
३. जेम पवन फूलनी वासनाने दूर लइ जाय, तेम साधु पण चतुर्विध संघनी करणी क्रियादिकना गुणरूप वासना देशांतरे विस्तारे.
४. जेम पवन कोइना राख्यो न रहे, तेम साधु पण कोइना राख्या न रहे.
५. जेम पवनने कोइ साथे स्नेह नहि, तेम साधु पण निःस्नेह थका संजमने विषे विचरे.
६. जेम पवन धूल रजने दूर करे, तेम साधु पण कर्म रजने दूर करे.
७. जेम पवन गरमी ताप दूर करे, तेम साधु पण उपशम शीतळताए करीने क्रोधादिक अग्नि तथा चिंता, शोग, संताप दूर करे. ए सर्वे मळी चोराशी ओपमा जाणवी.

अथ श्री बार बोलनी पुछानो थोकडो.

श्री पन्नवणा सूत्र पद पंदरमे बार बोलनो थोकडो चाल्यो ते कहे छे.

वीर भगवानने गौतम स्वामी वंदणा नमस्कार करीने एम पुछता हवा के, हे भगवान !

१. प्रश्न—सो वर्षना जुग केटला ? संवच्छर केटला ? अयन केटला ? रतु केटली ? मास केटला ? पक्ष केटला ? अठवाडीयां केटलां ? दीन केटला ? पहोर केटला ? मुहुत केटलां ? घडी केटली ? अने श्वासोश्वास केटला ?

उत्तर—हे गौतम ! सो वरसना बीस जुग थाय, सो वरसना सो संवच्छर थाय, बसैं अयन थाय. रतु छसो थाय, महीना बारसैं थाय, पक्ष चोवीसैं थाय, अठवाडीयां अडतालीसैं थाय, दीवस छत्रीस हजार थाय, पहोर बे लाख ने अठासी हजार थाय, मुहुत दश लाख ने ऐंसी हजार थाय, घडी एकवीस लाख ने साठ हजार थाय, श्वासोश्वास चारसैं ने सात करोड अडतालीस लाख चालीस हजार थाय.

२. प्र०—एक दीवस शुद्ध समकित सहित रागद्वेष रहित क्षमा दया सहित पोषो करे तो शुं फळ थाय ?

उ०—सतावीसैं करोड पल्योपम, सत्तोतेर करोड पल्योपम, सीत्तेर लाख पल्योपम, सित्तोतेर हजार पल्योपम; सातसैं सीत्तेर पल्योपम अने एक पल्योपमना नव भाग करीए तेमांथी आठ भाग झाझेरा शुभ देवतानुं आउखुं बांधे.

३. प्र०—एक पक्षोनो शुद्ध समकीत सहीत संवर करे तो तेनुं शुं फल थाय ?

उ०—त्रणसैं करोड पल्योपम, छेंतालीस करोड पल्योपम, बावीस हजार पल्योपम, बसैं ने बावीस पल्योपम अने एक पल्योपमना आठ भाग करीए तेमांथी सात भाग झाझेरा शुभ देवतानुं आउखुं बांधे.

४. प्र०—एक मुहुत शुद्ध समकीत सहीत सामायक करे तो तेनुं शुं फल थाय ?

उ०—बाणु करोड पल्योपम, ओगण साठ लाख पल्योपम, पचीस हजार पल्योपम, नवसैंने पचीस पल्योपम अने एक पल्योपमना सात भाग करीए तेमांथी त्रण भाग झाझेरा शुभ देवतानुं आउखुं बांधे.

५. प्र०—एक घडीनो संवर करे तो शुं फल थाय ?

उ०—छेंतालीस करोड पल्योपम, ओगणत्रीस लाख पल्योपम, बार हजार नवसैंने सडसठ पल्योपम अने एक पलना छ भाग करीए तेमांथी चार भाग झाझेरा शुभ देवतानुं आउखुं बांधे.

६. प्र०—एक नवकारशी तप करे तो शुं फल थाय ?

उ०—ओगणत्रीश लाख तेंसठ हजार बसैं ने सडसठ एक पळनो चौथो भाग शुभ देवतानुं आउखुं बांधे.

७. प्र०—एक अनुपूर्वी गणे तो शुं फल थाय ?

उ०—पांचसे सागरना पाप नासे.

८. प्र०—एक उणोदरी तप करे तो ?

उ०—सो वरसना पाप नासे.

९. प्र०—एक उपवास करे तो ?

उ०—हजार वरसना नारकीना पाप नासे.

१०. प्र०—एक छठ करे तो ?

उ०—एक लाख वरसना नारकीना पाप नासे.

११. प्र०—एक अठम करे तो ?

उ०—एक करोड वरसना नारकीना पाप नासे.

१२. प्र०—चार तथा पांच उपवास करे तो ?

उ०—क्रोडान क्रोड वरसना नारकीना पाप नासे.

१३. प्र०—एक घडीना श्वासोश्वास केटला थाय ?

उ०—एक हजार आठसैं साडी बेतालीस थाय. बे घडीना श्वासोश्वास त्रण हजार सातसैं ने तोंतेर थाय. एक दीवस रातना श्वासोश्वास एक लाख तेर हजार एकसो ने नेवु थाय. पोरसीना श्वासोश्वास पंदर

હજાર ને બાણુ થાય. પંદર દીવસના શ્વાસોશ્વાસ સોઝ લાખ સત્તાણુ હજાર આઠસેં ને પચાસ થાય. એક માસના શ્વાસોશ્વાસ ત્રીસ લાખ પંચાણુ હજાર સાતસેં થાય. નવ માસના શ્વાસોશ્વાસ ત્રણ કરોડ ચૌદ લાખ દસ હજાર વસેં ને પચીસ થાય. એક વરસના શ્વાસોશ્વાસ ચાર કરોડ સાત લાખ અઢતાલીસ હજાર ચારસેં થાય. સો વરસના શ્વાસોશ્વાસ ચારસેં કરોડ સાત કરોડ અઢતાલીસ લાખ ને ચાલીસ હજાર થાય. હવે શ્વાસોશ્વાસ ઉપર સુખ દુઃખની વાતો કહે છે. બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિનું આચ્ચુ સાતસેં વરસનું હતું. તેના શ્વાસોશ્વાસ અઠાવીસેં કરોડ બાવન કરોડ આઢત્રીસ લાખ એંસી હજાર થયા. શ્વાસોશ્વાસ પુરા કરીને સાતમી નરકે અપડઠાણ નરકાવાસે તેત્રીસ સાગરોપમની સ્થિતીએ ગયા. ત્યાં મનુષ્યના ભવમાં બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિએ શ્વાસોશ્વાસ લીધા તે અકેક શ્વાસોશ્વાસ ઉપર નરકમાં કેટલું દુઃખ પડે છે તે કહે છે. અગીઆર લાખ છપન હજાર નવસેં ને પચાસ પલ્યોપમ એક પલ્યોપમનો ત્રીજો ભાગ જ્ઞાઝેરો નરકમાં દુઃખ ભોગવે છે. હવે સુખઆશ્રી કહે છે. ધના અળગારે નવ માસ સંજમ પાઝ્યો તેના શ્વાસોશ્વાસ ત્રણ કરોડ પચાસ લાખ એકસઠ હજાર ને ત્રણસેં થયા તે ધન્ના અળગાર એટલા શ્વાસોશ્વાસ સંજમ પાઝી સર્વાર્થસિદ્ધે સુખ પામ્યા. તે મનુષ્યના એક શ્વાસોશ્વાસ ઉપર એકસો કરોડ પલ્યોપમ, સાત કરોડ પલ્યોપમ, સત્તાણુ લાખ પલ્યોપમ, છનું હજાર પલ્યોપમ, નવસેં અઠાણું પલ્યોપમ, એક પલ્યોપમનો છઠ્ઠો ભાગ માટેરો એટલું સુખ ભોગવે છે. પુંડરીક અળગારે ત્રણ દીવસ સંજમ પાઝ્યો તેના શ્વાસો-

શ્વાસ ત્રણ લાખ, ઓગળ ચાલીસ હજાર પાંચસેં ને સીત્તેર શ્વાસોશ્વાસ લીધા. એક શ્વાસોશ્વાસ ઉપર સર્વાર્થ-
સિદ્ધમાં તે નવ હજાર કરોડ પલ્યોપમ સાતસે કરોડ પલ્યોપમ સત્તાવીસ કરોડ પલ્યોપમ છોત્તેર હજાર કરોડ
પલ્યોપમ આઠસેં ને એકસઠ પલ્યોપમ અર્ધીઠ એટલું સુખ ભોગવે છે, એમ કુંડરીક દુઃખ ભોગવે છે.

॥ ઇતિ શ્રી વાર વોલની પુછા સંપૂર્ણ ॥

॥ અથ શ્રી નય પ્રમાણનો થોકડો. ॥

શ્રી અનુયોગદ્વાર મૂત્ર મધ્યે નય પ્રમાણનો થોકડો ચાલ્યો તેના વીસ દ્વારનાં નામ કહે છે. સાતનય ૧,
ચાર નીક્ષેપા ૨, દ્રવ્ય ગુણ અને પર્યાય ૩, દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ અને ભાવ ૪, કારણ અને કાર્ય ૫, નિશ્ચે અને
વહેવાર ૬, ઉપાદાન અને નિમિત્ત ૭, ચાર પ્રમાણ ૮, ગુણ અને ગુણી ૯, સામાન્ય અને વિશેષ ૧૦, જ્ઞે,
જ્ઞાન, અને જ્ઞાની ૧૧, ઉત્તપાત, વ્યય અને ધ્રુવ ૧૨, અધ્યય અને આધાર ૧૩, આવિરભાવ અને તીવીરભાવ
૧૪, મુખ્યતા અને ગૌણતા ૧૫, ઉત્સર્ગ અને અપવાદ ૧૬, ત્રણ આત્મા ૧૭, ચાર ધ્યાન ૧૮, ચાર જોગ
૧૯, ત્રણ જાગ્રણ ૨૦.

प्रथम सात नयना नाम-१ नीगम नय, २ संग्रह नय, ३ व्यवहार नय, ४ रुजु सुत्र नय, ५ शब्द नय, ६ समभीरुह नय, ७ एवंभुत नय.

हवे साते नय विस्तार पूर्वक कहे छे-निगम नयवाळो सामान्य माने, विशेष माने, निक्षेपाचार माने, त्रण काळनी वात माने, निगम नय कहेतां जेनी एक गम नही अनेक गम (न एको गमो यश्य सः नैगमः) अनेक मान अनुमाने करी वस्तुने वस्तु करी माने, बीजो संग्रह नयवाळो सामान्य माने, विशेष पण माने, निक्षेपा चारे माने, त्रण काळनी वातने माने, अनेक वस्तु अनेकपणे ग्रहण करे. उदाहरण--जेम कोइ शेठे पोतना नोकरने हुकम कर्यो के दातण लाव, त्यारे नोकर दातण पाणी, घसवानी मसी, रुमाल, झारी बीगेरे लाव्यो. तेहने संग्रह नयवाळो एक दातण शब्दे करी संग्रहे. वळी कोइए कह्युं के बाग त्यारे अनेक जातना वृक्ष पाणीनी वाव वगेरेने संग्रह नयवाळो एक बाग शब्दे ग्रहण करे. वळी कोइए कह्युं के जगत त्यारे देवता, मनुष्य, तिर्यंघ, नारकी, उर्ध्व, अधो, त्रीछोलोक, पृथ्वीकाय आदिक छकाय, अजीव, पुद्गल, ज्ञान, दर्शन बीगेरेने एक जगत शब्दथी ग्रहण करे. बीजो व्यवहार नयवाळो सामान्य माने, विशेष माने, विशेष सहीत सामान्य माने, निक्षेपा चार माने, त्रणे काळनी वात माने; उदाहरण--जेमके व्यवहारे बगलो धोळो, निश्चेमां पांचे वर्णो. व्यवहारमां भमरो काळो, निश्चेमां पांचे वर्णो. व्यवहारमां गाय राती, निश्चेमां पांच वर्णी. हवे चौथो ऋजुसुत्र नय-

वाळो विशेष माने, निक्षेपो भाव माने, वर्तमान काळनी बात माने. उदाहरण—जेमके कोइ कहे के आकाश कुसुमवत तो कहे के निरर्थक. वळी कोइ कहे के सो वरस पहेलां सोनैयानी वृष्टि थइ हती तो कहेवुं के निरर्थक. वळी कहे के सो वरस पळी सोनैयानी वृष्टि थशे. तो पण निरर्थक. ऋजु नाम सरळ सुत्रनाम उपयोग जेनो तेने ऋजुसुत्र नय कहीए. पांचमो शब्द नयवाळो विशेष माने, निक्षेपो भाव माने, वर्तमान काळनी बात माने, अनेक शब्दनो जुदो जुदो अर्थ ग्रहण न करतां एकपणे ग्रहे. सकेंद्र, पुरेंद्र, शचीपती, देवेंद्र, इत्यादिक शब्द एकपणे ग्रहे.

छट्टो समभीरुद नयवाळो विशेष माने, निक्षेपो भाव माने, वर्तमान काळनी बात माने, लींग शब्दमां भेद माने. उदाहरण—जेमके सक्रेंद्र क्यारे कहेवाय के ज्यारे सक्र आसन पर विराजे अने देवताने आणदाण मनावे त्यारे. पुरेंद्र क्यारे कहेवाय के ज्यारे वेरीओना दळने हणे त्यारे. शचीपती क्यारे कहेवाय के ज्यारे देवीओ साथे भोग भोगवतो होय त्यारे. देवेंद्र क्यारे कहेवाय के ज्यारे न्याय आसनपर बेसी न्याय आपे त्यारे. सातमो एवंभूत नयवाळो विशेष माने, निक्षेपो भाव माने, वर्तमान काळनी बात माने, जे वखते जे बात थती होय ते वखते तेमां शुद्ध उपयोग प्रवर्ततो होय त्यारे तेने ते प्रमाणे माने. उदाहरण—जेमके सक्रेंद्र क्यारे कहेवाय के ज्यारे सक्र आसन उपर बेसी आणदाण मनावतां शुद्ध उपयोग प्रवर्ततो होय

ત્યારે તેને સક્રેદ્ર માને. એવીજ રીતે ચારે બાંલ ઉપયોગ સહીત સમજવા. હવે તે સાતે નય સમજવા માટે એક દ્રષ્ટાંત આપે છે. નિગમ નયવાળાએ સામાન્ય નિગમ નયવાળાને પૂછ્યું કે भाइ, तું क्या रहे छे ? त्यारे जवाब आ यो के लोकमां रहुंछुं. लोक त्रण छे तो तું क्या लोकमां रहे छे ? तो कहे के हुं त्रीछा लोकमां रहुंछुं. त्रिछा ले कमां तो असंख्याता द्वीप समुद्र छे तेमां क्या द्वीपमां ? तो ते कहे के जंबुद्वीपमां. जंबुद्वीपमां घणां क्षेत्र छे तो क्या क्षेत्रमां ? तो कहे के भरतक्षेत्रमां. भरतक्षेत्र बे छे तो क्या भरतमां ? दक्षिण भरतमां. दक्षिण भरतमां घणा नगर छे, तो क्या नगरमां ? पांडलीपुरमां. पांडलीपुरमां घणा पाडा छे, तो क्या पाडामां ? देवदत्त ब्रह्मणना पाडामां. ते पाडामां घणां घर छे तो क्या घरमां ? मारा आवास घरमां रहुंछुं. अहीं सुधी निगम नय अने व्यवहार नयवाळाने संवाद चाल्यो त्यारे संग्रह नयवाळो कहे के एम कहेने मारा साथीआ प्रमाणे एटले के हुं सुउछुं एटलामां रहुंछुं त्यारे रुजुसुत्र नयवाळो कहे के एम कहेने मारा आत्माए आकाश प्रदेश अवगाहीआ एटलामां रहुंछुं. वळी शब्दादिक त्रण नयवाळो कहे के एम कहेने मारा उपयोग आत्मांमां रहुंछुं ए पहेंलुं द्रष्टांत संपूर्ण.

बीजुं द्रष्टांत पालीनुं. कोइ सुतार पाली बनाववा माटे लाकडुं कापवा चाल्यो त्यारे कोइए पुछ्युं के क्यां जाओछो ? तो कहे के पाली कापवा. झाड पासे लाकडुं कापे छे त्यारे पूछ्युं के शुं कापे छे ? त्यारे कहे के पाली कापुंछुं. कापीने घेर आवता रस्तामां पुछ्युं के ? शुं कापी आव्यो तो कहे के पाली, घडतां पुछ्युं के

शुं घडे छे तो कहे के पाली, घडीने तैयार थइ रही त्यारे पुछयुं के शुं घडयुं तो कहे के पाली. घडी त्यां सुधी निगम नय अने व्यवहार नयवाळानो संवाद चाल्यो त्यारे संग्रह नयवाळो कहे के अनाज भरो त्यारे पाली कहेवाय त्यारे रुजुसुत्रनयवाळो कहे के एक बे त्रण चार गणे त्यारे पाली कहेवाय वळी शब्दादिक त्रण नयवाळा कहे छे के गणतां सुधी शुद्ध उपयोग रहे तोज पाली कहेवाय ए बीजुं दृष्टांत संपुर्ण.

त्रीजुं दृष्टांत. शाहुकारनी बहुनुं. ससरजी सामायक करी बेठा छे त्यारे कोइ माणसे आबीने पुछयुं के शेठ क्यां गया छे ? तो कहे के गांधीनी दुकाने, त्यां तपास करी पाछो आबी पुछयुं के त्यां नथी. त्यारे कहुं के मोचीवाडे पगरखां लेवां गया छे. त्यारे ससरजीए सामायक पालीने पुछयुं जे बहुदीकरा ! तमे शाथी जाण्युं ? तो कहे के तमारो उपयोग सामायकमां बन्ने जग्याए गयो हतो तेथी में मारा उपयोग आत्माथी जाण्युं. ए त्रीजुं दृष्टांत संपुर्ण.

हवे त्रीजा निक्षेपाद्वारना चार भेद कहे छे—नाम, स्थापना, द्रव्य, भाव. हवे नामना त्रण भेद—यथारथ नाम, अयथारथ नाम, अर्थसून्य नाम. हवे यथारथ नाम कहेतां जीवनुं नाम हंस, आत्मा, चैतन्य वगैरे. अ-यथारथ नाम कहेता जीवनुं नाम माणेकलाल, मोतीलाल, हीरालाल विगैरे. अर्थसून्य कहेता छींक, बगासु, ओटकार, उधरस, हांसी, पडघमनो अवाज, वार्जीत्रनो अवाज, घरेणानो अवाज वगैरे. हवे स्थापना निक्षेपाना

बे भेद—सद्भाव स्थापना, असद् भाव स्थापना. सद्भाव स्थापना कहेंता चार भुजानी मुर्तिअने चार भुजानो आकार. पोठीआनी मुर्ति अने पोठीआनो आकार. हवे असद्भाव स्थापना कहेंता कोइ गोळमटोळ पत्थर लेइ तेने सिधुर अबरखनां पाना लगावी कहे के आ मारा भेरुजी अथवा कोइ पांच पांचीका मेलीने कहे के आ मारा शीतळा माता विंगेरें ते असद्भाव स्थापना. हवे सद्भाव स्थापनाना दश भेद—कठंक मेवा, चित्तक मेवा, पोतक मेवा, लेपक मेवा, पुरी मेवा, बेडी मेवा, गंठी मेवा, संघाइ मेवा, अथेवा, बराडेवा. ए दश सद्भाव स्थापना अने दश असद्भाव स्थापना. एवं वीस थाय. ते एक जीव आश्रीने अने बहु जीव आश्रीने, एवं चाळीस भेद स्थापना निक्षेपाना. हवे त्रीजो द्रव्य निक्षेपो तेना बे भेद कहे छे. आगम थकी अने नो आगम थकी. हवे आगम थकी कहेतां जेम कोइ शास्त्र भणे पण अर्थ न समजे तथा उपयोग रहित शून्य चित्तथी तथा विग्रह परिणामथी भणे ते आगम थकी कहेवाय. नो आगम थकी कहेतां तेनां त्रण भेद. जाणग शरीर, भव्य शरीर, जाणगभव्य व्यतिरक्त शरीर. हवे जाणग शरीर कहेंता कोइ एक श्रावक काळ प्राप्त थयो तेनुं शरीर देखी कहे के आ श्रावक आवसकना जाण हता. आवसक शीखता हता. आवसक करता हता. अथवा जेम घत कुंभ आश्रीत, माधुकुंभ आश्रीत. हवे भव्य शरीर कहेंता जेम कोइ एक श्रावकने त्यां पुत्रनो जन्म थयो त्यां कोइ देखीने कहे के आवसकनो जाण थशे. आवसक शीखशे. आवसक करशे. जेमके—घत कुंभ भविष्यति.

मधुकुंभ भविष्यति, हवे जाणगं भव्य व्यतिरिक्त शरीर कहेतां तेना त्रण भेद छे. लौकिक, लोकोत्तर अने कुपरा वचन. हवे लौकिक कहेतां जेम कोइ रायं वा, तलवरंवा, माडंबी, कोडंबी, शेठ, सेनापति सवारमां उठी दातणपाणी करे, नाह धोवे, देव सभामां जाय, राजसभामां जाय, इंद्र सभामां जाय, अने नित्य अवश्य काम करवा जोग करे. तेने लौकिक द्रव्य आवश्यक कहीए. हवे लोकोत्तर द्रव्य आवश्यक कहेतां, जेम कोइ श्रमण निग्रंथ गुण मुख्य जोगी हयाइव, उदामा, गयाइव, नीरअंकुशी, दाटामय, त्रीपुटा पाडु पीवाडीआ छकाय जीवनी अनुकंपा जाणणाए, अजाणणाए, उभय काळ, आवश्यक, ठवंती तेने लोकोत्तर द्रव्य आवश्यक कहीए. हवे कुपरा वचन द्रव्य आवश्यक कहेतां कोइ चकचीरीआ चरम खंडीआ पांडु रंगा पासदंता सवारमां उठी इंद्र सभामां जाय, खंद सभामां जाय, नाग सभामां जाय, जक्ष सभामां जाय, देव सभामां जाय, तथा एम गंध अलंकार शब्द करीने भोजन करे तेने कुप्रापचन द्रव्य आवश्यक कहीए. हवे चोथो भाव निक्षेपो तेना बे भेद. आगम थकी अने नोआगम थकी. हवे आगम थकी कहेतां शुद्ध उपयोग सहित भावार्थ पर उपयोग लगावी अंतःकरणनी रुची सहित शास्त्र भणे तेने आगम थकी भाव निक्षेपो कहीए.

हवे नोआगम थकीना त्रण भेद. लौकिक लोकोत्तर अने कुप्रावचन. लौकिक कहेतां जे कोइ रायं वा, तलवरं वा, माडंबी, कुटंबी, शेठ, सेनापति, सवारमां उठी भारत सांभळे अने सांजे रामायण उपयोग सहित

સાંભળે તેને લૌકિક ભાવ આવશક કહીએ. હવે લોકોત્તર ભાવ આવશક કહેતાં જે કોઈ સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક શ્રાવિકા તહ મને, તહ ચિત્તે, તહ અધ્યવસાણ વચ્ચતોવચ્ચત શુસીયં કહેતાં વે વચ્ચત આવશક ઠવંતી કહેતાં કરે તેને લોકોત્તર ભાવ આવશક કહીએ.

હવે કુપ્રાવચન ભાવ આવશક કહેતાં કોઈ ચકચીરીયા, ચરમ ચંડીયા, પાંડુરગા, પાસદંતા, સવા-
રમાં ઊઠી ઇંદ્ર સભામાં જાય, ચંદ્ર સભામાં જાય, નાગ સભામાં જાય, દેવ સભામાં જાય, તથા દ્યોમ, ગંધ અલં-
કાર, શબ્દ ઉપયોગ સહીત કરીને ભોજન કરે તેને કુપ્રા વચન ભાવ આવશક કહીયે. હવે ત્રીજો દ્રવ્ય, ગુણ
અને પર્યાયનો દ્વાર કહે છે. દ્રવ્ય કહેતાં જીવ અને અજીવ. ગુણ કહેતાં જ્ઞાનાદિક અને પર્યાયનાં વે ભેદ.
આત્મ ભાવી અને કર્મ ભાવી. આત્મ ભાવી કહેતાં જ્ઞાન, દર્શન અને ચારીત્ર. કર્મ ભાવી કહેતાં ચાર ગતી,
ચોવીસ દંડક અને ચોગણી લાખ જીવા જાંની. હવે ચોથો દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવનો દ્વાર કહે છે. દ્રવ્ય
કહેતાં સ્વદ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કહેતાં લોકાલોક, આકાશ, પ્રદેશ. કાલ કહેતાં સમય આવળીકાદિક. ભાવના ત્રણ
ભેદ સ્વભાવ, ગુણ અને પર્યાય. હવે પાંચમો દ્રવ્ય અને ભાવનો દ્વાર કહે છે. દ્રવ્યથી જીવ શાશ્વતો છે અને
ભાવથી જીવ અશાશ્વતો છે. ઉદાહરણ--જેમકે કોઈ ભમરે કાષ્ટ કોર્યું તે કોરતાં કોરતાં કકો કોરાણો પણ તે
ભમરો જાણતો નથી કે મેં કકો કોર્યો છે. સ્ત્રેજે કકો કોરાણો છે પણ કકાનો કરતાં ભમરો દ્રવ્ય છે. બીજો

કોઈ પંડીત આવી એ કકાની પયાંયને જાણીને કહે કે કકો કોયો છે એ પંડીતને ભાવે કકો કયો. હવે છઠો કારણ અને કાર્યનો દ્વાર કહે છે. જેમ કોઈ પુરુષને રત્નાગર દ્વીપે જાવું છે. મારગમાં ચાલતાં સમુદ્ર આવ્યો ત્યારે જાણ કહેતાં વહાણમાં બેસવું તે કારણ, અને રત્નાગર દ્વીપે જાવું તે કાર્ય. હવે સાતમો નિશ્ચય અને વ્યવહારનો દ્વાર કહે છે. નિશ્ચયમાં અગ્નિ બળે પણ વ્યવહારમાં પર્વત બળે છે. નિશ્ચયમાં ગામ જાવું છે, પણ વ્યવહારમાં ગામ આવ્યું. નિશ્ચયમાં તેલ બળે છે પણ વ્યવહારમાં દીવો બળે છે. નિશ્ચયમાં પાણી ચુવે છે, પણ વ્યવહારમાં નેવાં ચુવે છે. હવે આઠમો ઉપાદાન અને નિમિત્તદ્વાર કહે છે. તે નવમા પ્રમાણ નય પ્રમાણે જાણવો. હવે ચાર પ્રમાણ કહે છે. પ્રત્યક્ષ, અનુમાન, ઉપમા અને આગમ. હવે પ્રત્યક્ષના બે ભેદ--ઈંદ્રી પ્રત્યક્ષ, અને નોંદ્રી પ્રત્યક્ષ. હવે ઈંદ્રી પ્રત્યક્ષના પાંચ ભેદ--શ્રોત, ચક્ષુ, ઘ્રાણ, રસ, ફરસ, અને નોંદ્રી પ્રત્યક્ષ મન તેના બે ભેદ દેશ થકી, અને સર્વ થકી. દેશ થકી કહેતાં અવધી જ્ઞાન અને મનઃ પર્યવ જ્ઞાન. સર્વ થકી કહેતાં કેવલ જ્ઞાન, કેવલ દર્શન. અનુમાન પ્રમાણના ત્રણ ભેદ--પુર્વ શેશવં અને દીઠીશ્યામ પુર્વ કહેતાં જેમ કોઈ માતાનો પુત્ર નાની ઉમરમાં પરદેશ ગયો અને ઘણે વરસે જુવાન થઈ પાછો આવ્યો ત્યારે તેને કેવી રીતે ઓળખે. વર્ણે કરી, તલે કરી, મસે કરી સંઠાળે કરી જાણે. શેશવંના પાંચ ભેદ--કજેળ, કારણેળ, ગુણેળ, અવેળ, આસરેળ, હવે કજેળ કહેતા મોર કોકાટ શબ્દે કરી, ઘોડો હળહળાટ શબ્દે કરી, હાથી ગુણગુળાટ શબ્દે કરી, રથ જળ-

झणाट शब्दे करी जणाय विंगेरे. कारणेणं कहेतां रोटलीनुं कारण आटो, पण आटानुं कारण रोटली नही. कालरनुं कारण कडव, पण कडवनुं कारण कालर नहीं. घडानुं कारण माठी, पण माठीनुं कारण घडो नहीं, कपडानुं कारण तंतु, पण तंतुनुं कारण कपडुं नहीं. तेमज मुक्तिनुं कारण ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, पण ज्ञान, दर्शन अने चारित्रनुं कारण मुक्ति नहीं. गुणेणं चार भेद छे, ते कहे छे—मीठामां रसनो गुण, फुलमां सुगंधनो गुण, सोनामां कसोटीनो गुण, अने कपडामां फरसनो गुण. अवेणं कहेतां सींगडे करीने भेंस, पांखे करीने मोर, कलगीए करीने कुकडो, अने पुंछे करी चमरी गाय, दंतुशळे करी हाथी, बे पगे करी मनुष्य, चार पगे करी पशु, घणा पगे करी कानखजुरो, चुडाए करी कुंवारी कन्या, कमखे करी परणेली स्त्री, शखे करी सुभट, काव्य अलंकारे करी पंडीत, एक कण सीझे घणा कण सीझ्या जणाय.

हवे व्यवहारना पांच भेद—आसरेणं कहेता धुमाडाना आशराथी अग्नि, वादळाने आसरे मेह, बगलाना आसराथी सरोवर, तेम उत्तम आचारे करी सुशील जाणी शकाय. हवे व्रीजो दीठी श्याम तेना बे भेद—सामान्य अने विशेष. सामान्य कहेतां एक रुपीयां जोइ घणा रुपीया जाणी शकाय, एक मारवाडी धोरी जोइ घणा धोरी जाणी शकाय, कोइ देशनो मनुष्य जोइ घणा मनुष्य जाणी शकाय, तेमज एक समद्रष्टी जोइ घणा समद्रष्टी जाणी शकाय, तेने सामान्य दीठीश्याम कहीये. हवे विशेष कहेतां जेम कोइ विचिक्षण मुनीए विहार

કરતાં રસ્તે ઘાસ ઊગેલું જોયું, સરોવર ભરેલાં જોયા, બગીચા લીલા જોયા, તે ઉપરથી એમ જાણે કે ગયે કાલે અતિ દૃષ્ટિ થઈ જણાય છે. વઢી ગામમાં જતાં ગામ નાનું, શ્રાવકના ઘર થોડાં, ભાવ ભક્તિ ઘણી, દાતાર ગુણ વહુ, તેથી એમ જાણે કે આ લોકોનું વર્તમાન કાલમાં કાંઈ સારું થવું સંભવે છે. વઢી આગલ જતાં પહાડ પર્વત ઘણા રમણીક, ગામમાં અને ગામ વહાર જગ્યા ઘણી રમણીક વઢી ઘણી સ્વરાવ હવા ચાલે નહીં તેમજ વહુ તારા તુટે નહીં, ત્યારે એમ સમજે કે આ જગ્યાપર ભવિષ્યમાં કાંઈ સારું થવું જોઈએ. એ શુભ જાણવાનું કહ્યું હવે તેથી અશુભ જાણવાનું તે ઉપરથી ઉલટી રીતે.

હવે ઉપમા કહે છે—છતી વસ્તુને છતી ઉપમા અને અછતી વસ્તુને અછતી ઉપમા; એ બે ઉપમા ભાષા પદ પ્રમાણે જાણવી. હવે અછતી વસ્તુને છતી ઉપમા. ઉદાહરણ—જેમકે દ્વારકા દેવલોક જેવી, જાર મોતીના દાણા જેવી, વીગેરે. હવે અછતી વસ્તુને અછતી ઉપમા પંચ ભાષા પદ પ્રમાણે જાણવી. હવે આગમ પ્રમાણના ત્રણ ભેદ—સુતાગમે, અથાગમે, તદુભયાગમે. સુતાગમે કહેતાં દ્વાદશાંગી ઇટલે ભગવાનની વાણી તથા દશ પુર્વના મળેલ સાધુજીની વાણી અને તેમના બનાવેલ ગ્રંથ. અથાગમે કહેતાં તેનો અર્થ. તદુભયાગમે પાઠ અને અર્થ બને જાણવા. ગુણ અને ગુણી. ગુણ કહેતાં જીવને ગુણી તે જ્ઞાનાદિક અને ગુણી કહેતાં ચૈતન્ય. સામાન્ય અને વિશેષ. સામાન્ય કહેતાં વર્ણ, અને વિશેષ કહેતાં પાંચ વર્ણ. જ્ઞે, જ્ઞાન, અને જ્ઞાની. જ્ઞે કહેતાં જાણવું, જ્ઞાન કહેતાં જ્ઞાનમાં

જાણપણું, જ્ઞાની કહેતાં જીવ ઉત્પાત વ્યય અને ધ્રુવ. ઉત્પાત કહેતાં ઉપજવું, વ્યય કહેતાં નાશ થવું, ધ્રુવ કહેતાં નિત્યતા અધ્યય અને આધાર. અધ્યય કહેતાં માંહિ રહેનાર અને આધાર કહેતાં રાખનાર. અધ્યય વસ્તુ અને આધાર ભાજન, પાંચ દ્રવ્યનો અધ્યય આકાશ, આર્વારભાવ અને તીરીઓભાવ. ઉદાહરણ--જેમ કે ઘાસમાં દુધ દુર છે, પળ ગાયમાં દુધ ઢૂકડું છે. દુધમાં ઘી દુર છે પળ દહીંમાં ઢૂકડું છે. મુખ્યતા અને ગૌણતા પ્રમાણ નયના સોઝા દ્વાર પ્રમાણે જાણવા. ઉત્સર્ગ અને અપવાદ એ બે પ્રમાણ નયના સત્તરમાં દ્વાર પ્રમાણે જાણવા. આત્મા ત્રણ--સ્વ આત્મા, પરઆત્મા, અને પરમાત્મા. ધ્યાન ચાર--પીંડસ્થ, પદસ્થ, રૂપસ્થ, રૂપાતીત. જોગ ચાર--પ્રમાણ નયના વીસમાં દ્વાર પ્રમાણે જાણવા. જાગ્રણ ત્રણ--બુદ્ધ જાગ્રણ, અબુદ્ધ જાગ્રણ, સુદસુ જાગ્રણ. કેવલ જ્ઞાનીની જે અવસ્થા તે બુદ્ધ જાગ્રીકા, શુદ્ધ સાધુની અવસ્થા તે અબુદ્ધ જાગ્રીકા, શુદ્ધ શ્રાવક જીવાદિકના જાણ તેની અવસ્થા તે સુદસુ જાગ્રીકા. વર્ણી જાગ્રણ ત્રણ તે ધર્મ જાગ્રીકા, અધર્મ જાગ્રીકા, કુટુંબ જાગ્રીકા. એ ત્રણ જાગ્રીકાનો વધારે વિસ્તાર જાગ્રણના થોકડાથી જાણવાં.

॥ इती श्री नय प्रमाणनो थोकडो संपुर्ण. ॥

॥ અથ શ્રી પ્રમાણ નયનો થોકડો. ॥

શ્રી અનુયોગ દ્વાર સૂત્ર મધ્યે પ્રમાણ નયનો થોકડો ચાલ્યો તેના ૨૫ દ્વારનાં નામ: —

નય સાત, નિક્ષેપા ચાર, દ્રવ્ય, ગુણ અને પ્રત્યાય, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, અને ભાવ, દ્રવ્ય અને ભાવ, કારણ અને કાર્ય, નિશ્ચે અને વહેવાર, ઉપાદાન અને નિમિત્ત, ગુણ અને ગુણી, સામાન્ય અને વિશેષ, જ્ઞે, જ્ઞાન, અને જ્ઞાની, ઉત્પાદ વ્યય, ધ્રુવ, અધ્યય અને આધાર, આવીરભાવ અને તીરીઓભાવ, મુખ્યતા અને ગૌણતા, ઉત્સર્ગ અને અપવાદ, આત્મા ૩ અને ધ્યાન ૪, જોગ ૪, જાગરણ ૩, સ્યાદ્વાદ, સપ્ત ભંગી, લબ્ધિ ૫, વાદ ૩, સમવાય ૫, एवं પર્વાસ દ્વાર કહ્યા. હવે તેનો વિસ્તાર કહે છે.

પ્રમાણ ૪. પ્રમાણ તે કોને કહીએ. સમ્યક્ જ્ઞાન તે સંશય, વિપરીત અને અણાધ્યવસાય એ ત્રણ દોષ રહીત હોય તેહને પ્રમાણ કહીએ. સંશય કહેતાં છોપ જમીન ઉપર પડી છે તે નિશ્ચય કર્યા વિના કહે કે તે ચાંદી દેખાય છે અથવા છોપ છે તેનો નિર્ણય ન કરે તે. વિપરીત કહેતાં એમ બોલે કે છોપ તો સમુદ્રમાં હોય, અહીં ક્યાંથી હોય ? માટે ચાંદી છે. એમ નક્કી કરી વેસે તે. અણાધ્યવસાય કહેતાં નિર્ણય કર્યા વિના બોલે કે અન્ય જનથી આપણે શું કામ છે, શું મતલબ છે એ ત્રણ દોષ રહિત હોય તેને સમ્યક્ જ્ઞાન અથવા પ્રમાણ નય કહીએ.

હવે પ્રમાણ નયના બે ભેદ-પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ. પ્રત્યક્ષ કહેતાં પ્રતિ સામે અક્ષ કહેતાં આંસ. આત્માની સામે આત્મા સિવાય બીજાની સહાયતા વિના વસ્તુના સ્વરૂપને જાણે તેને પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ કહીએ. તેના બે ભેદ-દેશ થકી અને સર્વ થકી. દેશ થકી તે અવધી જ્ઞાન, મનઃપર્યવ જ્ઞાન, અને સર્વ થકી તે કેવલજ્ઞાન, કેવલ દર્શન, તથા ઇંદ્રીઓ કરી વસ્તુના સ્વરૂપને જાણે, તેને વહેવારમાં પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ કહીએ. તેના પાંચ ભેદ-શ્રોતેંદ્રિયોગે ૫. પરોક્ષ કહેતાં બીજાની સહાયતાથી વસ્તુના સ્વરૂપને જાણે તેને પરોક્ષ કહીએ. તેના ત્રણ ભેદ-અનુમાન, આગમ અને ઓપમા. અનુમાન પ્રમાણ નયપ્રમાણના થોકડા મુજબ જાણવું અને આગમના બે ભેદ. લૌકીક અને લોકોત્તર. લૌકીક આગમ કહેતાં, મિથ્યાત્વી, અવરતી, અજ્ઞાની, આપ આપના, સ્વચ્છંદાચારીપણાથી પરુપે તે. ચાર વેદ, અઘાર પુરાણ, ચોસઠ સ્ત્રીની કળા, વાંતેર પુરુષની કળા, ઝ્યાંતિષ, નિમિત્ત, આદિ અનેક લક્ષી પરુપે, તેને લૌકીક આગમ કહીએ. હવે લોકોત્તર આગમ કોને કહીએ કે જે ઉત્પન, નાણ, દંસણ ધરા, અરહા જીન કેવલી કે જેની અર્થરૂપ પરુપેલી દ્વાદશાંગી વાળી તથા ગણધર મહારાજની ગુંથેલી પાઠરૂપ દ્વાદશાંગી વાળી કે જેના ત્રણ ભેદ-અત્તાગમે, અણંતરાગમે, પરમપરાગમે. અત્તાગમે કહેતાં તીર્થંકર મહારાજની અર્થરૂપ વાળી તે અને અણંતરાગમે કહેતાં ગણધર મહારાજ બોલે તે. પરમપરાગમે કહેતાં બીજા શિષ્ય બોલે તે. વલી અત્તાગમે કહેતાં બીજા શિષ્ય બોલે. પરંપરાગમે કહેતાં આગલ બોલે. હવે ઉપમા પ્રમાણના ત્રણ ભેદ-

कीर्त्तीत, प्रायः. अन्योअन्यः कीर्त्तीत ते कोने कहीए. उदाहरण--जेमके सग्सवना दाणा जेवां मेरु पर्वत, द्वारका देवलोक जेवी वीगेरे. बीजुं प्रायः ते कोने कहीए. गाय रोझ सरस्वी, व्रीजुं अन्योअन्य ते कोने कहीए. जो-के जीन मार्ग तो नथी मानता पण बहेवारमां उपचार रूप कहेवा माटे तीर्थकर सगखा. उपमा ते कोने कहीए उदाहरण--जेमके कटोरो समुद्र जेवां तेमां समुद्र उपचीत अने कटोरो उपमा. नय सात ते कोने कहीए के जेथी अनेक धर्मनी वस्तु छे तेमांथी एक धर्म लइने अविरुद्धपणे प्रतिपादन करवां ते. तथा प्रमाणमां अंशनो नय कहेवाय छे जेमके समुद्र ए प्रमाण छे. एमांथी एक अंजली भरी तेने समुद्र अंश कहेवाय छे. तेम नयनुं प्रमाण अंश कहेवाय छे. हवे नीगमनयना व्रण भेद--गया काळनुं वर्तमान काळमां आरोपण-जेम तीर्थकरा-दिक वर्णव. वर्तमान काळनुं वर्तमान काळमां आरोपण-जेम एक रसोइओ रसोइनी सामग्री एकठी करी रखां नथी अने कोइ पूछे के शुं करे छे तयारे जवाव आपे के रसोइ करुंछुं. व्रीजुं आवता काळनुं वर्तमान काळमां आरोपण-जेम मृगापुत्र युवराज कहेतां आवता काळमां मुनिराज थवाना छे छतां भगवाने युवराज दमीसरे कही बोलाव्या. बळी नीगम नयना व्रण भेद--अंश, आरोपण अने विकलय हवे अंश कहेतां नीगोदमां जीव छतां सिद्ध कहे अने चौदमा गुणठाणावाळाने संसारी माने. आरोप कहेतां आरोप करीने वस्तु माने जेमके शेत्रंज (रमवानी बाजी)मां लाकडाने कल्पे के आ हाथी, घोडो, ऊंट वगेरे. विकलय कहेतां कलयना करीने

માને. જેમકે (પીંપર પાન સ્વરંતા, હસ્તી કુંપલીઆ, અમ વીતી તમ વીતશે, ધીરી વાપુડીઆ). વર્તી નિગમ નયના
 બે ભેદ--સામાન્ય અને વિશેષ. સામાન્ય કહેતાં વસ્તુના દ્રવ્ય આશ્રી સ્થિર સ્વભાવ માને. વિશેષ કહેતાં વસ્તુના
 ઉત્પાદ, વ્યય અને ધ્રુવ આશ્રી અસ્થિર સ્વભાવ માને વાકી તમામ નય પ્રમાણ પ્રમાણે જાણવું. હવે સંગ્રહ નય-
 વાળો સામાન્ય માને, વિશેષ માને, સામાન્ય રૂપ સત્ય વસ્તુને માને અર્થાત સત્તાને માને. ઉદાહરણ--જેમકે
 માટીમાં ઘડો થવાની સત્તા છે તે માટીને ઘડો માને તથા વાગજું અથવા દાતણજું દ્રષ્ટાંત આપવું, વાકી નય
 પ્રમાણ પ્રમાણે સમજવું. વહેવાર નયવાળો સામાન્ય વિશેષ સહિત માને, ઉદાહરણ--જેમકે માટીમાં ઘડો થવાની
 સત્તા છે પણ જ્યારે ઘડો થાય ત્યારે ઘડો માને વર્તી ઘડું તથા વાજરીમાં રોટલી રોટલો થવાની સત્તા છે પણ
 રોટલી રોટલો તૈયાર થાય ત્યારે તેને માને, અર્થાત સત્તાને નહિ માને. હવે ચોથો ઋજુ સુત્ર નયવાળો ગયા
 કાઢની અને આવતા કાઢની વાતો છોડીને વર્તમાન કાઢમાં જે વસ્તુ આપણી પર્યાયને ભજે, અથવા પોતાની
 પર્યાયમાં રહે તે વસ્તુને વસ્તુ માને તેના બે ભેદ-સુક્ષ્મ ઋજુ સુત્ર અને સ્થૂલ ઋજુ સુત્ર. હવે સુક્ષ્મ ઋજુ સુત્ર નયવાળો
 એક સમયે જે વસ્તુ પ્રવર્તે તેની પર્યાયને વસ્તુ માને અને સ્થૂલ ઋજુ સુત્ર નયવાળો એક આવળીકાથી માંડી
 તેત્રીસ સાગર સુધી આપ આપની સ્થિતિની પર્યાય મુજબ માને તથા એક લીંગ માને તથા એક વચન દ્વીવચન
 અને बहुवचन ए वचनमांથી એક માને. ઉદાહરણ—જેમકે ઘટ, ઘટો વગેરે, વાકી વિસ્તાર નય પ્રમાણે જાણવું.

हवे पांचमो शब्द नयवाळो विशेष माने वर्तमानकाळनी वात माने निक्षेपो भाव माने.

उदाहरण—जेमके, भाषा वर्गणानां जे पुद्गल छे तेमां वाच अने वाचकाने जे संबंध छे अथवा वाच कहेतां वचन अने वाचका कहेतां बोलवावाळा एटले शब्द जे छे तेने मुख्यता माने, अने अर्थ जे छे तेने गौणता माने तेने शब्द नय कहीए. आ नय चोथा नयथी विशुद्ध छे. ते विशुद्धपणुं देखाडे छे. चोथा नयवाळो लींग शब्दने एक माने अथवा त्रण वचनने एक माने पण शब्द नयवाळो बन्नेमां भेद माने. कारण के एक शब्दना उच्चार करे तेमां बीजो पण गर्भित छे. अथवा पुरुष लींग कहेतां वन्ने लींगनी अपेक्षाथी अथवा एक वचन कहेतां द्वी वचननी अपेक्षाथी जुदे जुदे रूपे माने अर्थात् पर्यायनो अर्थ एकज माने. वळी जीन, त्रिकाळ, सर्वज्ञ, वीतराग वीगेरेने एकज माने तथा शक्रेंद्र, पुरेन्द्र, सचिपति, देवेन्द्र शब्दने एक माने अर्थात् पर्याय अर्थनो भेद माने नहीं.

हवे छहो संभीरुद नयवाळो विशेष माने, वर्तमानकाळनी वात माने, निक्षेपो भाव माने. आ नय पांच-मांथी विशुद्ध छे ते देखाडे छे. उदाहरण—जेमके जीन आदि चार शब्द तथा शक्रेंद्र आदि चार शब्दना अर्थ जुदा जुदा करे, वळी जीन आदि चार शब्द अने शक्रेंद्र आदि चार शब्दना जुदा जुदा अर्थ माने, कारण के एक मानवामां शंक्रमण दोष अथवा अतीव्याप्ती दोष लागे.

હવે સાતમો એવંશ્રુત નયવાલો વિશેષ માને, વર્તમાનકાલની વાત માને, નિર્લેપો ભાવ માને તથા શબ્દની પર્યાયની ક્રીયાને માને. જે શબ્દની પર્યાયનો સ્વામી તે પર્યાયને ભજે, તે વસ્તુને વસ્તુ માને.

ઉદાહરણ—જેમકે શંકર ક્યારે કહેવાય કે ડ્યારે સક્ર આસનપર વેસી પોતાની શક્તિથી જબરજસ્તીથી દેવતાને આળ મનાવે. તે વચ્ચે શંકર કહેવાય. એમજ ચારે દ્રષ્ટાંત સમજી લેવાં. જેના ઉપર ઘડાનું દ્રષ્ટાંત. ઘડો કોને કહીએ, ચેષ્ટા કરે તેને ઘડો કહીએ. જેમકે કોઈ જુવાન સ્ત્રી શણગાર સજી માથા ઉપર ઇંદોળી મુકી તે ઉપર જલનો ભરેલ ઘડો ખીના કપડાથી ઢાંકેલ હોય, અને કપડું ખીંજાયેલ રાખે છે અથવા લીલા કરતી ચાલી જાય છે, જે ઘડાનો શબ્દ ઘટ ઘટ નીકળે અથવા પંથી પુરુષ પરદેશમાં જાય, તેને શુભ શુકન આપે તે વચ્ચે ઘડો માને, નહીતર માટી માને. આ સાત નયમાં પ્રથમના ચાર નય અર્થને નહીં માને, અને પાછલા ત્રણ નય અર્થને માને. તથા પહેલા ત્રણ નય દ્રવ્યાસ્તિ અને ચાર પર્યાયાસ્તિ. હવે દ્રવ્યાસ્તિના બે ભેદ-શુદ્ધ અને અશુદ્ધ. હવે નીગમ અને વહેવાર નય અશુદ્ધ છે. તે દ્રવ્યાસ્તિ આ પ્રમાણે માને. એક પરમાણુથી લઈને અનંત પરમાણુ સુધી, એક આકાશ પ્રદેશથી અસંખ્યાતા આકાશ પ્રદેશ સુધી. એક સમયથી અસંખ્યાતા સમયની સ્થિતિ સુધી દ્રવ્ય માને. તેમજ એક ગુણ કાઢાથી અનંત ગુણો કાઢો. એક ગુણ તીક્ષ્ણથી અનંત ગુણો તીરવો. એક ગુણ મુરખીગંધથી અનંત ગુણો મુરખીગંધ સુધી માને. એક ગુણ હલકાથી અનંત ગુણ હલકા સુધી

प्रमाण.
॥३४॥

माने. एम जावत वर्णादिकना बीस भेदने एक गुणथी करीने अनंत गुण सुधी द्रव्य माने.

हवे संग्रह नयवाळो शुद्ध द्रव्यास्ती छे. ते एक आकास प्रदेश. एक समयनी स्थीती, एक वर्ण, एक गंध, एक रस, एक फरस. सहीत वस्तुने वस्तु माने. जेना ऊपर त्रण दृष्टांत-पाणीनुं, वस्तुनुं अने परदेशनुं. पालीने मारवाड देशमां पायली कहे, अने मगध देशमां पाथो कहे, ते ऊपर सुतारनुं दृष्टांत नय प्रमाण मुजब जाणवुं.

हवे नाम निक्षेपो कोने कहीए, जे वखते अर्थ सनमुख थाय, अथवा अर्थ जाणी शकाय, अने कारणथी नामनी उत्पत्ति थाय तेथी तेने नाम कहीए, पण नाम निक्षेपो न कहेवाय, कारण के गुण निस्पन नाम उत्पन थाय. जेमके—सुतरने कहे कपडुं, सफेदने कहे चांदी, पीळुं तो कहे सोनुं वगेरे. बीजुं जाती नाम उत्पन्न थाय. जेमके मनुष्य, देवता, नारकी, तीर्यच, गाय, घोडा, हाथी वगेरे. त्रीजुं जीव द्रव्य निष्पन नाम-जुवार बाजरो, घउं, चणा, मग, मड बीगेरे. हवे अजीव पुद्गल द्रव्य निष्पन नाम-दाळ, चोखा बीगेरे. क्रिया निस्पन नाम कोने कहीए. जेमके सुतार, कडीआ, लुहार, सोनी बीगेरे. हवे नाम निक्षेपो कोने कहीए ते देखाडे छे--गुण, जाति, द्रव्य, क्रिया रहीत वस्तुने आपणी इच्छा पुर्वक बीजानी अपेक्षा बिना अनेक प्रवर्तिने वास्ते नाम स्थापना करे तेने नाम निक्षेपो कहीए. जेमके—माता, पिता,

ए गुण, जाति, द्रव्य अने क्रिया सहीत छे बली इंद्र, देवेन्द्र, मोतीलाल, मणीलाल, लक्ष्मीपति, ए सर्वे ते नाम निक्षेपो कहीए.

हवे स्थापना निक्षेपो द्रव्यनी अने भावनी सन्मुख थाय. जेम कोइ पुरुषे पथरो इंद्रनी मुर्ति बना-
ववा माटे लीथो, हजु मुर्ति नथी बनावी पण इंद्रनी पर्याय सन्मुख थयो तेथी पथरो द्रव्य इंद्र कहीए. बली
कोइ पुरुष देवतानी गतिमां जवावाळो छे तेने द्रव्य देव कहीए, बली सम्यक् दशानी प्रतिसन्मुख करे तेने
द्रव्य समकित द्रष्टि कहीए. तेना बे भेद-आगम थकी अने नोआगम थकी. आगम थकी कहेतां शब्दादिक
अर्थ विना उपयोग सहीत करे तथा जे वस्तुनो निश्चय करे, तेनां कहेलां जे शास्त्र छे तेना जाणनार छे पण
उपयोग रहीत जाणे छे तेने द्रव्य निक्षेपो कहीए. उदाहरण—जेम कोइ एक सामायकना पाठनो जाणनार छे
पण ते वखते तेनो उपयोग तेमां नथी तेने द्रव्य सामायक कहीए. हवे नो आगम थकीना त्रण भेद-जाणग
शरीर, भव्य शरीर, व्यति रक्त शरीर. हवे जाणग शरीरना त्रण भेद—भूत, भविष्य अने वर्तमान काल.
भूतकाल कोने कहीए. उदाहरण—जेम कोइ आवश्क करवावाळो श्रावक घरडो थयो तेने जोइने कोइ कहे के
आ श्रावक आवश्क करनो हतो. वगेरे नय त्रमाण मुजब. हवे बीजो भविष्य काल कोने कहीए जेम कोइ
श्रावकने घेर पुत्रनो जन्म थयो तेने जोइने कोइ कहे के आ पुत्र आवश्यकनो जाण थशे वगेरे. हवे वर्तमान काल

પ્રમાણ.

॥ ૩૫ ॥

કોને કહીએ જેમ કોઈ આવશ્યક જાણે છે, શીખે છે, કરે છે વગેરે.

હવે લૌકીક, લોકોતર અને કુપ્રાવચનના ભેદ નય પ્રમાણ મુજબ. વળી ભુતકાળના ત્રણ ભેદ—ચ્યુત, ચારીત્ર અને ત્યક્ત. હવે ચ્યુત કહેતાં પુરે આડખે મરે તે, ચારીત્ર કહેતાં અધુરે આડખે મરે તે, ત્યક્ત કહેતાં સંધારો કરીને મરે તે. હવે ભવ્ય શરીર નય પ્રમાણ મુજબ જાણવો. જાણગ ભવ્ય વ્યતિરક્ત, તદવ્યતિરક્ત શરીરના વે ભેદ—કર્મ અને નોકર્મ. હવે કર્મ કોને કહીએ સમ્યક્ રસનાં રોકવાવાળો કે જે મિથ્યાત્વમોહની કર્મના ભેદ કીધા છે તેના ઉપરાંત ક્ષયોપશમના દલીઆના કર્મને દ્રવ્ય નીક્ષેપો કહીએ વળી બીજાં સમ્યક્ ચારીત્રનાં રોકવાવાળો કે જે ચારીત્ર મોહનીના જે દલીઆ છે તેના ઉપશમ, ક્ષયોપશમ થયા તે દલીઆ તથા સમ્યક્ જ્ઞાનનો રોકવાવાળો કે જે જ્ઞાનાવર્ણી કર્મના જે દલીઆ છે તેને ઉપશમ, ક્ષયોપશમ થાય તેને દ્રવ્ય નીક્ષેપો કહીએ. હવે નોકર્મ કેને કહીએ સમ્યક્ દર્શનની પ્રાપ્તિ થવાનાં ઉપાય તે વાહ્ય ઉપદેશ કહીએ. ચોથો ભાવનીક્ષેપો નયપ્રમાણ મુજબ કહેવો.

હવે ચોથે બોલે દ્રવ્ય ગુણ અને પર્યાયનું ભાજન કહે છે. હવે દ્રવ્ય કોને કહીએ સદાકાલ ધ્રુવ, નિત્ય, શાશ્વતો, ત્રણ કાલ એકજ અવસ્થાએ રહે તે. ત્રીજો ગુણ કહેતાં જ્ઞાનાદિક તેને દ્રવ્યથી સદ્ચારીપણું પડતે હમેશાં દ્રવ્યની સાથે રહે. ત્રીજો પર્યાય કહેતાં જેનો પલટણ મ્વભાવ, સડણ, પડણ, ઉત્પાત, વ્યય, લક્ષણ

તે પર્યાય તેના બે ભેદ--આત્મભાવિ અને કર્મભાવી. પાંચમે બોલે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાલ, અને ભાવ કહે છે. દ્રવ્ય કહેતાં સ્વદ્ દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર થર્કા લોકાલોક, આકાશ પ્રદેશ, કાલ થર્કા અનાદિ અનંત અને ભાવ થર્કાના ત્રણ ભેદ-સ્વભાવ, ગુણ, અને પર્યાય. હવે છઠ્ઠે બોલે દ્રવ્ય અને ભાવ કહે છે. દ્રવ્ય કહેતાં ઉપયોગે કરી શૂન્ય તથા કાર્યને જાણે નહિ તે. ભાવ કહેતાં ઉપયોગે કરી સહીત તથા કાર્યને જાણે તે. વળી સાધકતા, बाधकता જાણે તેને ભાવ કહીયે. તે ઉપર ભમગાનું દ્રષ્ટાંત નય પ્રમાણ મુજબ જાણવું. સાતમે બોલે કારણ અને કાર્ય કારણ કહેતાં કાર્યને નજીક કરે તે કારણ. આઠમે બોલે નિશ્ચે અને વ્યવહાર નય પ્રમાણ મુજબ. નવમે બોલે ઉપાદાન અને નિમિત્ત કહે છે. ગાયનું નિમિત્ત, ગોવાલ કે જેમાંથી દુધ પેદા થયું તેમજ દુધનું નિમિત્ત મેઝવળ કે જેમાંથી દહીં પેદા થયું. તેમજ દહીંનું નિમિત્ત ઝવેરો કે જેમાંથી માસળ પેદા થયું, તેમજ માસળનું નિમિત્ત અગ્નિ કે જેમાંથી ઘી પેદા થયું, તેમજ ચેલાનું નિમિત્ત ગુરુ કે જેમાંથી જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું, તેમજ સ્ત્રીનું નિમિત્ત પુરુષ, કે જેમાંથી સંતાન પેદા થયું. જે વસ્તુમાંથી વસ્તુ થાય તે ઉપાદાન અને જેવસ્તુ કાર્ય નિપજાવવામાં સહાય આપે તે નિમિત્ત જાણવું. દસમે બોલે ગુણ અને ગુણી તેનો વિસ્તાર નય પ્રમાણ મુજબ જાણવો.

અગીઆરમે બોલે સામાન્ય અને વિશેષ સામાન્ય કહેતાં અતિ વ્યાપ્તી અને વિશેષ કહેતાં દેશ. હવે બારમાં દ્વાર્થી તે પંદરમાં દ્વાર મુધી નય પ્રમાણ મુજબ સમજવું.

સોઝમે બોલે મુખ્યતા અને ગૌણતા. મુખ્યતા કહેતાં સૈનાપતિ અને ગૌણતા કહેતાં સૈન્યા. મુખ્યતામાં બગલો ધોલો અને ગૌણતામાં પાંચે વરણ તેમજ કોયલ, પોપટ વિગેરે.

હવે સત્તરમે બોલે ઉત્સર્ગ અને અપવાદ કહેતાં ઉત્સર્ગમાં ત્રણ ગુપ્તિ અને અપવાદમાં પાંચ સુમતી જાણવી. હવે અઢારમો અને ઔગણીશમો દ્વાર નય પ્રમાણ મુજબ સમજવો. વીસમે યોગ ચાર--કથાનુયોગ, ૧. કરણાનું યોગ ૨. ચરણાનું યોગ ૩. દ્રવ્યાનું યોગ ૪. હવે કથાનું યોગ કહેતાં સંસારનું કથન અને તેની વિચિત્રતા તથા પુન્ય પાપના ફલ તેમજ મહાન પુરુષોની પ્રવર્તી વીગેરેનું કથન કરીને જીવને ધર્મને વિષે લગાવે અને મુલ્લ વાત તો જેમ હોય તેમજ કહે પણ ચરીત્ર સૌ સૌની મરજી ઉપર વધુ ઘટુ કહે તેમજ પરમાર્થ બીજો નહીં કરે. હવે કરણાનું યોગ કહેતાં જીવનું તથા કર્મનું તથા ત્રણે લોકાદિકનું વર્ણન કરવું તે. જેમ ભગવંતે ફરમાવ્યું તેમ કહે. ચરણાનું યોગ કહેતાં ધર્મનું સાધન નાનાપ્રકારનું વર્ણન કરીને ધર્મને વિષે જોડે. દ્રવ્યાનું યોગ કહેતાં તત્ત્વનું વર્ણન કરીને ધર્મને વિષે જોડે. સ્વદ્રવ્ય, સાન નય, નવ પદાર્થ તથા પંચાસ્તિકાય આદિ મુખ્ય નિશ્ચય નયનું કથન કરે તે. એકવીસમો જાગરણ દ્વાર તે નય પ્રમાણ મુજબ જાણવો.

હવે બાવીસમો શ્યાદ્વાદ સપ્ત ખંગીનો દ્વાર કહે છે. શ્યાદ અસ્તી ૧, શ્યાદનાસ્તી ૨, શ્યાદ અસ્તી નાસ્તી ૩, શ્યાદ અવ્યક્ત ૪, શ્યાદ અવ્યક્ત અસ્તી ૫, શ્યાદ નાસ્તી અવ્યક્ત ૬, શ્યાદ, અસ્તી નાસ્તી

અવ્યક્ત ૭. હવે ડ્યાદ કહેવાનું કારણ એવું છે કે વસ્તુના અનેક ધર્મ છે અને એક ધર્મ કહેવાથી દોષની પ્રાપ્તિ થાય તે દોષ મટાડવાને વાસ્તે ડ્યાદપદની યોજના કરવી પડી. એક સમયમાં એક વસ્તુમાં સાતે ભાંગા લાભે તે ઘડા ઉપર ઉનાગવામાં આવે છે. ઘડામાં ધડાની કથં ચીત નામ્ની અથવા ઘડાનાં દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય, ભાજન, તે અવકાશ વિકાસરૂપ અવગહના, કાલ તે આદિથી અનંત શુદ્ધ ભાવ તે અસ્તી (ગુણપર્યાયની અવસ્થા) ઘડામાં બંને ધર્મ સાથે રહ્યા છે. જેમકે અસ્તી નાસ્તી, વઢી ઘડાનું પટ કહેતાં કપડાના દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવની નાસ્તી, વઢી ઘડામાં વ્યક્તવ્યતા પણ છે કેમકે ઉપરના ત્રણે ધર્મ એમાં છે તો એક સમામાં વ્યક્તવ્યતા કેમ કહી શકાય. વઢી ઘડામાં સ્યાદ અસ્તી અવ્યક્તવ્યતા કથં ચીત અસ્તી અવ્યક્તવ્યતા છે; કારણ કે ઘડામાં ઘડાના દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવની અસ્તી છે પણ ચારેની વ્યક્તવ્યતા એક સમે હોય નહીં માટે અસ્તી અવ્યક્તવ્યતા, વઢી ઘડામાં સ્યાદ નામ્ની અવ્યક્તવ્યતા કથં ચીત નામ્ની અવ્યક્તવ્યતા છે કેમકે કપડામાં દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવની નાસ્તી છે પણ ચારેની વ્યક્તવ્યતા છે. કેમકે સ્વ દ્રવ્યાદિકની અસ્તી છે અને પર દ્રવ્યાદિકની નાસ્તી છે પણ બંનેની વ્યક્તવ્યતા એક સમામાં હોય નહીં તેમજ કોડ પ્રશ્ન કરે કે અને કહેવામાં પણ દોષ છે કારણ કે વસ્તુ એકાંતજ છે. ઉત્તર-અનેકાંત છે તેના અનેક પ્રકાર છે. ડ્યાદ એકાંત અને ડ્યાદ અન એકાંત તેના પણ બે પ્રકાર છે સત્ય અને મિથ્યા. સત્ય કહેતાં વસ્તુ ને અપેક્ષા રહિત આગમનું વાર્ધીત પ્રતિપાદન કરનાર. ત્રેવીસમે લબ્ધિ

पांच-क्षयोपशम, विशुद्ध उपदेश, प्रयोग, अने कारण. हवे क्षयोपशम लब्धि कहेतां एकेंद्रीयी पंचेंद्री सुधी पुत्राइ वधी. पण समकित विना कशी गरज सरी नहि. मनुष्य जन्म अनन्ति वखत पाम्यो, तेमज लब्धि पण मळी, परंतु समकीत विना कशी गरज सरी नहि.

विशुद्ध लब्धि कहेतां उपरनी सामग्री मळी तथा दान, शील, तप आदि अनेक प्रकारनी करणी करी पण समकित विना कशी गरज सरी नहि.

उपदेश लब्धि कहेतां खटू द्रव्य तथा नव पदार्थनी प्राप्ती थए. पाताने तथा बीजाने उपदेश करे, धर्म समजावे, पण समकित विना कशी गरज सरी नहि.

प्रयोग लब्धि कहेतां एक आयुष्य कर्म वरजीने मान कर्मनी स्थिति फक्त एक क्रोडाकोड रहे त्यारे वहेवार शुद्ध संजम पाळे पण समकित विना कशी गरज सरी नहि.

कार्मण लब्धि कहेतां तेना त्रण प्रकार-अपूर्व करण, अर्थ करण, अनीव्रति करण के जेनार्थी निश्चे समकितनी प्राप्ति थाय.

हवे चोवीसमे बोले वाद ३-ते १. यथास्थित वाद, २. विधिनुं वाद, ३. चरितानुं वाद. यथास्थित वाद कहेतां वस्तुनुं स्वरूप जेवुं होय तेवुं कहेवुं पण ओळुं अधिकुं कहेवुं नहि ते. विधिनुं वाद कहेतां साधु

શ્રાવક આદિની ધર્મ ક્રિયાની વિધિ કહેવી તે. ચગિતાનું વાદ કહેતાં મહાન પુરુષોના ચરિત્રાદિક કહેવા તે. પર્વાસમે વોલે સમવાયના પાંચ ભેદ—કાલ, સ્વભાવ, નિમિત્ત, પુર્ણાકાર, અને પૂર્વકર્મ એ પાંચ.

હવે કાલ કહેતાં સ્થિતિ પાકે ત્યારે મોક્ષ જાય. સ્વભાવ કહેતાં ભવિષ્યું હોય તો મોક્ષ જાય. નિમિત્ત કહેતાં નિમિત્ત હોય તો સામગ્રી મળે ત્યારે મોક્ષે જાય. પુર્ણાકાર કહેતાં શુદ્ધ પરાક્રમ પોગ્વે ત્યારે મોક્ષે જાય. પૂર્વ કર્મ કહેતાં પૂર્વ કર્મની સામગ્રી હોય તો મોક્ષે જાય. એ પર્વાસ દ્વાર.

શ્યાદવાદની વિશેષ સમજણ કહે છે—સપ્તભંગીના માત્ર ભાંગા શ્યાદ અસ્તિ કહેતાં જીવ પોતાના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ આશ્રી અસ્તી છે. ૧. શ્યાદ નાસ્તી કહેતાં જીવ વિના વીજા પાંચ દ્રવ્યની દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવની જીવમાં નાસ્તી છે. ૨. શ્યાદ અસ્તી નાસ્તી કહેતાં જીવમાં જીવ, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર કાલ ભાવ અસ્તીપણે છે અને વીજા પાંચ દ્રવ્યના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ નાસ્તીપણે છે તે એક સમયે રહ્યા છે. ૩. શ્યાદ વ્યક્ત કહેતાં જીવમાં પોતાના દ્રવ્યાદિક અસ્તિપણે રહ્યા છે અને પરના નાસ્તીપણે એક સમયે રહ્યા છે. તેનું વર્ણન વચન દ્વારે કહેતાં અસંખ્યાતા સમય લાગે છે માટે એક સમયે કહેવાય નહિ. ૪ શ્યાદ નાસ્તી અવ્યક્ત કહેતાં જીવમાં પોતાના દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવ જે અસ્તીપણે રહ્યા છે તેનું વર્ણન એક સમયમાં કરી ન શકાય. ૫. શ્યાદ અસ્તીનાસ્તી અવ્યક્ત કહેતાં જીવમાં પર દ્રવ્યાદિક નાસ્તીપણે રહ્યા છે, તેનું

વર્ણન એક સમયમાં કરી ન શકાય. ૬. સ્યાદ અસ્તિનાસ્તી યુગપત અવ્યક્તવ્યતા કહેતાં જીવમાં પોતાના અને પરનાં દ્રવ્યાદિક અસ્તીનાસ્તીપણે મ્હા છે તેનું યુગ પત વર્ણવ ન કરી શકાય તે. ૭.

હવે ભાંગો-૧. આંક-૧૧૧ સ્યાદવાદ શેરીફ કરી જૈન ધર્મને જાણે નહિ, આદરે નહિ પાલે નહિ તે એકાંત મિથ્યાત્વિ જીવ.

ભાંગો બીજો આંક-૧૧૨ જાણે નહિ, આદરે નહિ. પાલે છે તે તાપમાદિક મિથ્યાત્વિ.

ભાંગો ત્રીજો આંક-૧૨૧ જાણે નહિ, આદરે છે પણ પાલે નહિ તે દ્રવ્યર્લીંગી જતી આદિક.

ભાંગો ચોથો આંક-૧૨૨ જાણે નહિ પણ આદરે છે અને પાલે છે તે અભવ્યાદિક.

ભાંગો પાંચમો આંક-૨૧૧ જાણે છે પણ આદરે નહિ, પાલે નહિ તે સર્ગીકાદિક સમદષ્ટિ.

ભાંગો છઠો આંક-૨૧૨ જાણે છે, આદરે નહિ પણ પાલે છે તે અનુંતર વિમાનના દેવતા.

ભાંગો સાતમો આંક-૨૨૧ જાણે છે આદરે છે પણ પાલે નહિ તે સ્વર્લીંગી સાધુ જે ઘરડા માંડા રોગી વગેરે.

ભાંગો આઠમો આંક ૨૨૨ જાણે છે, આદરે છે, અને પાલે પણ છે તે સ્વર્લીંગી સાધુ ચાર તીર્થ જાણવા.

॥ ઇતિ શ્રી પ્રમાણ નયનો થોકડો સંપૂર્ણ ॥

॥ अथ श्री पांच सुमति त्रण गुप्तिनो थोकडो. ॥

श्री उत्तराध्ययन सूत्रमां अध्ययन २४ मे पांच सुमति, त्रण गुप्तिनां अधिकार कह्यो तेमां पांच सुमतिनां नाम कहे छे—इरिया सुमती १, भाषा सुमति २, एषणा सुमति ३, आयाणभंडमत निखेवणा सुमति ४, उचारपासवणखेलजल संग्राण परीठावर्णाया सुमति ५. त्रण गुप्तिनां नाम कहे छे—मन गुप्ती १, वचन गुप्ती २, काय गुप्ती ३, ए आठ प्रवचन मातानां नाम जाणवां, हवे तेना बे मेद कहे छे, प्रथम पांच सुमति तेमां पेली इरीया सुमतिना पांच भेद—ते आलंबन १, काल २, मार्ग ३, जयणा ४, गुण ५. तेमां आलंबनना त्रण भेद—ज्ञान १, दर्शन, २, चारित्र ३. हवे काल ते चालवानो काल दिवस. १, मार्ग ते कुपंथ वर्जिने चालवुं २. हवे जयणाना चार भेद द्रव्यथी १, क्षेत्रथी २, कालथी ३, भावथी ४. तेमां द्रव्यथी दृष्टिए जोईने चालवुं १ क्षेत्रथी थोमरा प्रमाणे जोईने चालवुं. २, कालथी दीवसे जोईने चालवुं अने रात्रीए पुंजीने चालवुं ३, भावथी उपयोग सहीन दश बोल वर्जिने चालवुं ए दश बोल कहे छे. वायणा १, पूछणा २, परिअटणा ३, धमकहा ४, अणुपेहा ५, गब्द ६, रूप ७, रस ८, गंध ९, फरस

१०, ए दश बोल वर्जिने चालवुं. ४ गुण थकी निर्जगनां हेतु, ५ हवे भाषा सुमतिना पांच भेद ते द्रव्यथी १, क्षेत्रथी २, कालथी ३. भावथी ४. गुणथी ५. ए पांच भेद तेमां द्रव्यथी आठ बोल वर्जिने बोलवुं ते क्रोध १, मान २, माया ३, लोभ ४, हास्य ५, भय ६, मुग्धगी ७, खोटी कथा ८. ए आठ बोल द्रव्य थकी कथा १, क्षेत्र थकी रस्ते चालता बोलवुं नहीं. २. कालथी पहोर रात्री गया पछी मोटे शब्दे बोलवुं नहीं. ३. भाव थकी राग द्वेष रहीत बोलवुं. ४. गुणथी निर्जगनां हेतु ५.

त्रीजी एषणा सुमति तेना पांच भेद ते द्रव्यथी १, क्षेत्रथी २, कालथी ३, भावथी ४, गुणथी ५. ए पांच भेद तेमां द्रव्य थकी बेंतार्लाम दोष टाळीने आहारपाणी लेवो १, क्षेत्र थकी बें गाउ उपरांत आहार पाणी भोगववो नहि २, काल थकी पहेला पहोरनां आहारपाणी पाछला पहोरे एटले चोथे पहोरे भोगववो नहि ३, भाव थकी पांच मांडलाना दोष टाळीने आहार करवो ते पांचना नाम कहें छे.—संजोयणा कहेतां संजोग मेळवीने न खावुं. १. प्रमाण कहेतां मर्जादा उपरांत न खावुं. २, इंगाल कहेतां वखाणी वखाणीने न खावुं. ३, धुम कहेतां अपखोडी अपखोडीने न खावुं ४. कारण कहेतां आहारनी पूर्ण इच्छा थया विना न खावुं. ५, ए पांच दोष मांडलाना जाणवा. पांचमे बोले गुण थकी निर्जरानो हेतु ए त्रीजी एषणा सुमति.

हवे चोथी आयाण भंड मत निखेवणा सुमति तेना पांच भेद कहें छे—ते द्रव्य थकी १, क्षेत्र थकी २,

કાલ થકી ૩, ભાવ થકી ૪, ગુણ થકી ૫, એ પાંચ તેમાં દ્રવ્યથી ખંડ ઉપગરણ જતના એ લેવાં, જતના એ મુકવાં તથા મર્યાદા ઉપરાંત ઉપગરણ ન રાખવાં. ૧. ક્ષેત્ર થકી રાત્રિગેલાં ન રાખવાં અથવા ગૃહસ્થને ઘેર ન મુકવાં. ૨. કાલ થકી ઉપયોગ સહીત પડીલેહન કરવું. ૩, ભાવ થકી રાગદ્વેષ રહીત ભોગવવાં. ૪, ગુણ થકી નિર્જગનો હેતુ. ૫, એ ચોથી સુમતી જાણવી.

હવે પાંચમી ઉચાર પામવળ સ્વેલ જલ સંગ્રાણ પરીઠાવળયા સુમતીનાં પાંચ ખેદ તે દ્રવ્યથી ૧. ક્ષેત્રથી ૨, કાલથી ૩, ભાવથી ૪, ગુણથી ૫. એ પાંચ ખેદ તેમાં દ્રવ્યથી દશ બોલ વર્જીને પરઠવવું તે ૧૦ બોલ કહે છે. કોડ આવે નહિ દેગ્વે નહિ ત્યાં પરઠવવું. ૧, પોતાના જીવની તથા પર જીવની ઘાત ન થાય ત્યાં પરઠવવું. ૨, ઊંચી નીચી ભુમિકા ન હોય ત્યાં પરઠવવું, ૩, પોલી ભુમિકા ન હોય ત્યાં પરઠવવું. ૪, જગન્ય ૪ આંગલ ઊંડી અચેત્ત ભુમિકા હોય ત્યાં પરઠવવું. ૫, જગન્ય એક હાથ લાંબી પહોલી અચેત્ત ભુમિકા હોય ત્યાં પરઠવવું. ૬, થોડા કાલની અચેત્ત ભુમિકા ન હોય ત્યાં પરઠવવું. ૭, પોતાના સ્થાનકથી વેગલું પરઠવવું. ૮, ઊંદર પ્રમુખના દગ ન હોય ત્યાં પરઠવવું. ૯, લીલોતરી તથા વીજ તથા ત્રસ જીવ ન હોય ત્યાં પરઠવવું. ૧૦, એ દશ બોલ વર્જીને પરઠવવું. ૧, ક્ષેત્ર થકી ગૃહસ્થીને આંગણે ન પરઠવવું. ૨, કાલ થકી દિવસે દેગ્વી રાત્રેલી જગ્યાએ રાત્રીએ પરઠવવું. ૩, ભાવ થકી જાતાં આવમીયાએ આવમીયાએ કહેવું અને સ્થાનકમાં પેસતાં નિસ્સહી

નિસ્સહી કહેવું. ૪, ગુણ થકી નિર્જરાનો હેતુ એ પાંચ સુમતિ કહી.

હવે ત્રણ ગુપ્તિના ભેદ કહે છે—મન ગુપ્તિ. ૧. વચન ગુપ્તિ. ૨. કાય ગુપ્તિ. ૩, એ ત્રણે ગુપ્તિના પાંચ ભેદ છે તે કહે છે—દ્રવ્યથી. ૧, ક્ષેત્રથી. ૨, કાલથી. ૩. ભાવથી. ૪, ગુણથી. ૫, એ પાંચ ભેદ તેમાં દ્રવ્યથી મન, વચન, કાયાના સારંભ, સમારંભ અને આરંભ તેમાં સારંભ કહેતાં એ મરે તો ઠીક એમ ન ચીંતવે, સમારંભ કહેતાં એને કોઈ મારે તો ઠીક એમ ન ચીંતવે. આરંભ કહેતાં હું એને મારું એમ ન ચીંતવે એ મનના ત્રણ, એમ વચનના ત્રણ, એમ કાયાના ત્રણ એવં નવ ભેદ જાણવા. ક્ષેત્રથી જ્યાં વિચરે ત્યાં ઉપલી બીના વર્જવી. કાલથી જીવે ત્યાં સુધી, ભાવથી ઉપયોગ સહીત, ગુણ થકી નિર્જરાનો હેતુ.

॥ ઇતિ શ્રી પાંચ સુમતિ ત્રણ ગુપ્તિની થોકડો સંપૂર્ણ. ॥

॥ अथ श्री त्रण जाग्रिकानो थोकडो.

श्री वीर भगवानने गौतमस्वामि पूछता हवा के. हे भगवान ! जाग्रिका केटला प्रकारे कही छे ? भगवान कहे हे गौतम ! जाग्रिका त्रण प्रकारनी कही छे ते सांभळ—१. धर्म जागरण, २. अर्थम जागरण, ३. सुदखु जागरण, तेमां प्रथम धर्म जागरणना चार भेद—१. आचार धर्म, २ क्रिया धर्म, ३ दया धर्म, ४ स्वभाव धर्म.

तेमां प्रथम आचार धर्मना पांच भेद—१ ज्ञानाचार, २ दर्शनाचार, ३ चारित्राचार, ४ तपाचार, ५ वीर्याचार. तेमां ज्ञानाचारना ८ भेद, दर्शनाचारना ८ भेद, चारित्राचारना ८ भेद, तपाचारना १२ भेद, वीर्याचारना ३ भेद. ए रीते ३९ थया. हवे तेनो विस्तार कहे छे.

ज्ञानाचारना ८ भेदः—१ ज्ञान भणवाने बखते ज्ञान भणवुं, २ ज्ञान लेतां विनय करवो, ३ ज्ञानतुं बहु मान करवुं, ४ ज्ञान भणतां यथाशक्ति तप करवो, ५ अर्थ तथा गुरुने गोपववा नहिं, ६ अक्षर शुद्ध, ७ अर्थ शुद्ध, ८ अक्षर अर्थ बने शुद्ध भणे.

दर्शनाचारना ८ भेदः—१. जैन धर्ममां शंकाग्रहितपणुं, २. पाग्वंड धर्मनी वांछा ग्रहित, ३. कर्णीना फळनुं संदेहग्रहितपणुं, ४. पाग्वंडीना आडंगर देर्वा मृंझाय नहि, ५. स्वधर्मनी प्रगंमा करे, ६. धर्मथी पड-
ताने स्थिर करे, ७. स्वधर्मनी भक्ति करे, ८. जैनधर्मने अनेक रीते टीपावे—कृष्ण, श्रेणीकनी पेरें.

चारित्राचारना ८ भेदः—१. इर्यासुमति, २. भाषासुमति, ३. एषणासुमति, ४. आयाणभंड मत निखेवणा सुमति, ५. उचारपासवणखेल, जळ, मंघाण परिठावणीआ सुमति, ६. मन गुप्ती, ७. वचन गुप्ती, ८. काय गुप्ती.

तपाचारना बार भेदः—छ बाह्य, अने छ अभ्यंतर, ए बार.

छ बाह्य तपनां नाम कहेंछेः—१. अणमण, २. उणोदगी, ३. वृत्ति संक्षेप, ४. रम परित्याग, ५. काय कलेग, ६. इंद्रिय प्रतिसंलीनता. ए छ.

अभ्यंतर तपना छ भेदः—१. प्रायश्चित, २. विनय, ३. वैयावच्च, ४. मज्झाय, ५. ध्यान, ६. कायोत्सर्ग एम कुल बार भेद तपाचारना जाणवां तेमां इहलोक पग्लोकना मुखनी वांछा ग्रहित तप करे, अथवा आ-
जीवीका ग्रहित तप करे ए तपना बार आचार जाणवा.

वीर्याचारना त्रण भेदः—१. बळ, वीर्य, धर्म काममां गोपवे नहि, २. पूर्वोक्त ३६ बोलमां उद्यम करे, ३. शक्ति अनुसारें काम करे. एवं ३९ भेद आचार धर्मनां कथा.

हवे बीजो क्रिया धर्म तेना सीत्तेर भेदना नामः—चार प्रकारे पिंड विशुद्धि ४. पांच सुमति. ५. बार

પ્રકારની ભાવના. ૧૨. માધુની વાગ પડીમા ૧૨, પાંચ ઇંદ્રિનો નિરોધ. ૫, પચીસ પ્રકારની પડીલેહણા. ૨૫, ત્રણ ગુપ્તિ. ૩, ચાર અભિગ્રહ. ૪, ૧૧૦.

હવે ત્રીજો દયા ધર્મ તેના આઠ મેદના નામ કહે છે:—૧. પ્રથમ સ્વદયા તે પોતાના આત્માને પાપથી બચાવે તે, ૨. પર દયા તે ઘાંજા જીવની રક્ષા કરવી તે, ૩. દ્રવ્ય દયા તે દેશ્વાદેશ્વી દયા પાળે તે, અથવા શરમથી જીવની રક્ષા કરવી તે, અથવા કુલ આચારે દયા પાળે તે, ૪. ભાવ દયા તે જ્ઞાનના જોગે કરીને જીવને જીવાત્મા જાણીને તે ઉપર અનુકંપા લાવી તેનો જીવ વચાવવો તે, ૫. વહેવાર દયા તે જેવી શ્રાવકને દયા પાળવાની કહી છે તે સાચવે તે ઘરનાં અનેક કામકાજ કરતાં જતના રાખવી તે, ૬. નિશ્ચે દયા તે આપણા આત્માને કર્મબંધથી છોડાવવો તેનો મુલાસો એ છે કે પુદ્ગલ પરવસ્તુ છે તેના ઉપરથી મમતા ઉતારીને તેનો પરીચય છાંડીને આપણા આત્માના ગુણમાં ગમણ કરવું. જીવનું કર્મ રહીત શુદ્ધ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવું તે નિશ્ચે દયા ચૌદમા ગુણસ્થાનને અંતે સંપૂર્ણ લાભે, ૭. સ્વરૂપ દયા તે કોંડ જીવને મારવાને ભાવે પહેલાં તે જીવને સારી રીતે મ્લગાવે અને શરીરે માતો કરે મારમંભાલ લે એ દયા ઉપરથી દેશ્વાવ માત્ર છે પરંતુ પાછલથી તે જીવને મારવાના પરીણામ છે તે ઉત્તરાધ્યયન મૂત્રના સાતમા અધ્યયને બોકડાના અધિકારથી સમજવું ૮. અનુબંધ દયા તે જીવને ત્રામ પમાડે પણ અંતરથી તેને માતા દેવાનો કાર્મી છે તે. જેમકે માતા પુત્રને રોગ મટાડવાને અર્થે કડવું ઔષધ પાય પણ અંતરથી તેનું મનું વહાય છે તથા જેમ પીતા પુત્રને મળી શીશ્વા-

મળ આપવા માટે ઉપરથી તર્જના કરે, મારે પણ અંતરથી તેના ગુણ વધારવા માટે મનું ચહાય છે.

ચોથો સ્વભાવ ધર્મ કહે છે. તે જે વસ્તુ જીવ અથવા અજીવ તેની જે પ્રણિત છે તેના બે ભેદ:-તેમાં એક શુદ્ધ સ્વભાવથી અને બીજો કર્મના સંજોગથી અશુદ્ધ પ્રણતી છે તે જીવને વિષય કષાયના સંજોગથી વિભાવના થાય છે. હવે જીવ અને પુદ્ગલને વિભાવ છે તેને દૂર કરીને જીવ આપણા જ્ઞાનાદિક ગુણમાં રમણ કરે તે સ્વભાવ ધર્મ અને પુદ્ગલનો એક વર્ણ એક ગંધ એક રસ બે ફગસમાં રમણ થાય તે. પુદ્ગલનો શુદ્ધ સ્વભાવ ધર્મ જાણવો. એ સિવાય બીજાં ચાર દ્રવ્યમાં સ્વભાવ ધર્મ છે પણ વિભાવ ધર્મ નથી તે ચલણ ગુણ, સ્થિર ગુણ, અવકાશ ગુણ, વર્તના ગુણ, તે પોતપોતાના સ્વભાવને છોડના નથી તે માટે શુદ્ધ સ્વભાવ ધર્મ છે. એ ચાર પ્રકારની ધર્મ જાગરણ કહી. હવે ત્રીજી અર્થ જાગરણ કહે છે તે સંસારમાં ધન કુટુંબ પરિવારનો સંજોગ મેલવવો તેને માટે આરંભાદિકનું કરવું, તેની રક્ષા કરવી, તેના ઉપર દ્રષ્ટિ રાખવી તે અર્થ જાગરણ જાણવી. ત્રીજી સુદસુ જાગરણ કહે છે. તે સુ કહેતાં મૂર્ખા, દસુ કહેતાં ચતુર, એ જાગરણ શ્રાવકને હોય છે. કેમકે સમ્યક, જ્ઞાન, દર્શન, સદ્ગત ધન કુટુંબાદિક તથા વિષય કષાયને સ્વોટા જાણે છે. દેશથી નિવર્ત્યા છે, ઉદય ભાવથી ઉદાસીન રહે છે, ત્રણ મનારથ ચીંતવે છે, તે સુદસુ જાગરીકા જાણવી.

॥ इति श्री त्रण जागरणनो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री छकायना भवनो थोकडो.

श्री गौतम स्वामि वीर भगवानने वंदणा नमस्कार करी पूछता हवा के, हे भगवान ! छकायना जीव अंतर मुहूर्तमां केटला भव करे ?

वीर भगवाने कह्युं हे गौतम ! पृथ्वी, पाणी, अग्नि, वायरो ए जघन्य एक भव करे, उत्कृष्टा बार हजार आठसैं चौवीस भव एक अंतर मुहूर्तमां करे. अने वनस्पतिना वे भेद ते प्रत्येक अने साधारण, हवे प्रत्येक जघन्य एक भव उत्कृष्टा बावीस हजार भव करे अने साधारण जघन्य एक भव अने उत्कृष्टा पांसठ हजार पांचसैं छवीस भव करे. वे इंद्रिय जघन्य एक भव अने उत्कृष्टा अैंसी भव करे. तेइंद्रिय जघन्य एक भव अने उत्कृष्टा साठ भव करे. चौरेंद्रिय जघन्य एक भव अने उत्कृष्टा चालीस भव करे. असंज्ञी तिर्यच जघन्य एक भव अने उत्कृष्टा चौवीस भव करे. संज्ञी तिर्यच अने संज्ञी मनुष्य जघन्य अने उत्कृष्टो एक भव करे.

॥ इतिश्री छकायना भवनो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री संज्ञा पदनो थोकडो ॥

श्री पन्नवणाजी मूत्र पद आठमे संज्ञा पदनो थोकडो चाल्यो तेमां श्री गौतम स्वामि वीर भगवानने पूछतां हवा के हे भगवान ! संज्ञा केटला प्रकारे कही छे ? भगवाने कहुं, हे गौतम ! संज्ञा दश प्रकारे कही छे:-

आहार संज्ञा १, भय संज्ञा २, मैथुन संज्ञा ३, परिग्रह संज्ञा ४, क्रोध संज्ञा ५, मान संज्ञा ६, माया संज्ञा ७, लोभ संज्ञा ८, ओघ संज्ञा ९, लोक संज्ञा १०, ए दश भेद. हवे आहार संज्ञा चार प्रकारे उत्पन्न थाय. ते कोठो खाली थवार्थी. १, क्षुधा वेदनी प्रगट थवार्थी. २, आहार नजरे जोवार्थी. ३, आहारनी चितवणा करवार्थी. ४, भय संज्ञा चार प्रकारे उत्पन्न थाय-मोहनीना उदयथी. १, भय नजरे जोवार्थी. २, अधीरजपणाथी. ३, भयनी चितवणा करवार्थी. ४, मैथुन संज्ञा चार प्रकारे उत्पन्न थाय-वेद मोहनिना उदयथी १, हाड, मांस, ओही वगेरेथी शरीर पुष्ट थवार्थी. २, स्त्रीने नजरे जोवार्थी. ३, स्त्रीनी चितवणा करवार्थी ४.

परिग्रह संज्ञा चार प्रकारे उत्पन्न थाय-लोभ मोहनिना उदयथी. १, असंतोषपणाथी. २, नव प्रकारे

परिग्रह जोवाथी. ३, परिग्रहनी चितवणा करवार्थी ४. ए चार. हवे तेनो अल्प बहुत्व कहे छे:-

मायायी—सर्वथी थोडी मैथुन संज्ञा तेथी आहार संज्ञा संख्यात गुणी तेथी परिग्रह संज्ञा संख्यात गुणी तेथी भय संज्ञा संख्यात गुणी.

तिर्यचमां प्रेमाभी—सर्वथी थोडी परिग्रह संज्ञा तेथी मैथुन संज्ञा संख्यात गुणी तेथी भय संज्ञा संख्यात गुणी तेथी आहार संज्ञा संख्यात गुणी.

मनुष्यमां भयायी—सर्वथी थोडी भय संज्ञा तेथी आहार संज्ञा संख्यात गुणी तेथी परिग्रह संज्ञा संख्यात गुणी तेथी मैथुन संज्ञा संख्यात गुणी.

देवतामां अभर्मा—सर्वथी थोडी आहार संज्ञा तेथी भय संज्ञा संख्यात गुणी तेथी मैथुन संज्ञा संख्यात गुणी तेथी परिग्रह संज्ञा संख्यात गुणी.

॥ इतिश्री संज्ञा पदनां थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री भाषा पदनो थोकडो. ॥

श्री पन्नवणाजी मूत्र पद ११ मे भाषा पदनो थोकडो चाल्यो ते कहे छे:-

श्री गौतमस्वामी वीर प्रभुने पूछता हवा के, हे भगवान ! भाषा केटले प्रकारे कही छे ?

भगवान कहे छे, हे गौतम ! ते भाषा सत्तर भेदे कही छे तेनां नाम—आदी. १, उत्पति. २, संठाण. ३, परीयव. ४, द्रव्य. ५, क्षेत्र. ६, काळ. ७, भाव. ८, दीशा. ९, स्थिति. १०, अंतर. ११, ग्रहण नीसर्ग. १२, ले-मुके. १३, कारण. १४, भेद. १५, अल्प बहुत्व. १६, पर्याप्ती अपर्याप्ती. १७.

हवे तेनो विस्तार कहे छे—आदी जीवथी १, उत्पति शरीरथी. २, संठाण वज्रने आकारे. ३, परीयव लोकने छेडे अटके. ४, द्रव्यथी अनंत पुद्गल प्रदेशी खंधा ग्रहण करे त्यारे भाषा बोलाय. ५, क्षेत्रथी असंख्याता आकाश प्रदेश अवगाहीआ पुद्गल ग्रहण करे त्यारे भाषा बोलाय. ६, काळथी जघन्य एक बे त्रण जावत् १०, संख्याता असंख्याता समयनी स्थितिनां पुद्गल ग्रहण करे त्यारे भाषा बोलाय. ७, भावथी जघन्य एक बे जावत् १० संख्याता असंख्याता अने अनंता एम तेर थया तेने वर्णादिकना सोळ बोले गुणतां

૨૦૮ થાય. બાર કાઢના, એક દ્રવ્યનો, એક ક્ષેત્રનો એમ કુલ વસંવાવીસ, તથા સત્તર બીજા બોલ કહે છે—
 પુંઠા ગીનંતી. ૧, અતુકા ગીનંતી. ૨. અનંતર ઉઘાડા ગીનંતી. ૩. મૂક્ષમ ગીનંતી. ૪, બાદર ગીનંતી. ૫, આદકા
 ગીનંતી. ૬, અંતુકા ગીનંતી. ૭, મધ્યકા ગીનંતી. ૮, ઉર્ધ્વદીશાકા ગીનંતી. ૯, અધોદીશાકા ગીનંતી. ૧૦,
 ગ્રીછીદીશાકા ગીનંતી. ૧૧, નીચમા છ દીસી ગીનંતી. ૧૨, અનુપૂર્વીકા ગીનંતી. ૧૩, સવિષયકા ગીનંતી. ૧૪,
 નીરવિષયકા ગીનંતી. ૧૫, ભીનાકા ગીનંતી. ૧૬, અભીનાકા ગીનંતી. ૧૭, એમ કુલ વસેં ઓગણચાલીસ
 ભાવાર્થ ગ્રહણ કરે ત્યારે ભાષા બોલાય. દીશા કહેતાં છા દીશાનાં પુદ્ગલ ગ્રહણ કરે ત્યારે ભાષા બોલાય.
 ૮, સ્થિતિ જઘન્ય એક સમયની ઉત્કૃષ્ટિ અંતર મુહૂર્તની. ૯, અંતર જઘન્ય અંતર મુહૂર્તનું ઉત્કૃષ્ટુ અનંતા કાલનું
 ૧૦, ગ્રહણ નિસર્ગ કહેતાં કાયાના જોગથી ગ્રહે, ભાષાના જોગથી મૂકે.

હવે મૂકે કહેતાં પહેલે સમે લે બીજે સમે લેડ મૂકે ત્રીજે સમે લેવે મૂકે જાવત્ છેલ્લે સમે મૂકે ૧૧, કારણ
 કહેતાં સત્ય અને વ્યવહાર ભાષાને જ્ઞાનાવર્ણિયનો ક્ષયોપશમ. ભાષાનો જોગ અસત્ય અને મિશ્ર ભાષાને જ્ઞાનાવ-
 ર્ણિય ક્ષયોપશમ અને મોહનીયનો ઉદય ૧૨. ભેદ પાંચ—ખંડા, પઢતર, ચુરણ, અનુતરડીઆ, ઉકરડીઆ એ પાંચ
 ૧૩. હવે અલ્પ બહુત્વ કહે છે. સર્વથી થોડા સત્યભાસી તેથી મીશ્ર ભાષી સંખ્યાતગુણા, તેથી અસત્ય ભાષી
 અસંખ્યાતગુણા તેથી ગ્રહેવારભાષી અસંખ્યાતગુણા. ૧૪ પર્યાપ્તિ અપર્યાપ્તિ કહેતાં સત્ય અને અસત્ય એ ભાષા

पर्याप्ति. १५, मीश्र अने वहेवार ए वे भाषा अपयांप्ति. हवे सन्य भाषांना दश बोल कहे छे—१ जणवयः सच्चे कहेतां घणा लोको धर्मथी मोक्ष माने, २ समवाय सच्चे कहेतां वरसादर्थी घणां काम नीपजे, ३ नाम सच्चे कहेतां मोहनलाल नाम आप्युं, ४ उवणा सच्चे कहेतां अढी भाग्यी मण मुधीनी स्थापना करवी ते. ५ रूप सच्चे कहेतां भेंस, वामन आदिक, ६ पांडु सच्चे कहेतां शाहुकारनी अपेक्षाए दारिद्री, ७ जोग सच्चे कहेतां लखवार्थी लहीओ, ८ उपमा सच्चे कहेतां तेना चार भेद. १. छती वस्तुने छती उपमा. जेमके—पद्मनाभ तीर्थंकर महावीर स्वामी जेवा थजे. २. छती वस्तुने अछती उपमा. जेमके—पलनो कुवो. कोइए भर्यो नथी, भरता नथी, भरशे पण नहि. पण वान साची छे. ३. अछती वस्तुने छती उपमा जेमके—दुहा ॥ पींपळ पान खरंता, दृस्ति कुंपळीआः अम बीती तम बीतशे, धीरी बापडीआ. पान खरंतां एम कहे, सुणो तरुवर वनरायः अवके वीछुटे कव मीले, दूर पडेंगे जाय. तव तरुवर उत्तर दीयो, सुनो पत्र मुज वानः अम घर एसी गीत हे, एक आवत एक जान. इत्यादिक अछती वस्तुने छती उपमा जाणवी. ४ अछती वस्तुने अछती उपमा. जेमके—घोडानां शींगडां गधेडां जेवां, गधेडानां शींगडां घोडा जेवां. ९ वहेवार सच्चे कहेतां निश्चमां नेळ वळे छे, छतां वहेवारमां दीवां वळे छे. निश्चमां पाणी चूए छे, पण वहेवारमां नेवां चूए छे एम कहे छे. १०. उपमा सच्चे कहेतां बगलो थोळो. हवे असन्य भाषांना

૧૦ બોલ કહે છે.—ક્રોધ વશે ૧, માન વશે ૨, માયા વશે ૩, લાંબ વશે ૪, રાગ વશે ૫, દ્વેષ વશે ૫, હાસ્ય વશે ૭, ભય વશે ૮, મોસા વશે ૯, વિકથા વશે ૧૦. એવં દશ. હવે મિશ્ર ભાષાના દશ બોલ કહે છે. ઉત્પન્ન મિથ્યા, વિશ્વન મિથ્યા, ઉત્પન્ન વિશ્વન મિથ્યા, જીવ મિથ્યા, અજીવ મિથ્યા, જીવ અજીવ મિથ્યા, અનંત મિથ્યા, પ્રત્યેક મિથ્યા, અધા મિથ્યા, અધાધમ મિથ્યા. હવે વહેવાર ભાષાના વાર બોલ કહે છે—આમં-ત્રણ, આણવર્ણીયા, જાચર્ણીઆ, પૂછણીઆ, પચ્ચગ્વાળીઆ, પરિચ્છામિ લોમ ભાષા, સંશય કારિણી, અભિગ્રહી, અણાભીગ્રહી, અણભીગ્રહી, વાંવડો, અશોવડો એવં કુલ ૪૨ ભેદ જાણવાં.

॥ ઇતિશ્રી ભાષા પદનો થોકડો સંપૂર્ણ. ॥

॥ પંડિત દલપતરામકૃત પ્રશ્નોત્તરનો થોકડો. ॥

૧. પ્રશ્ન—લોકાંતિક દેવતા સમકિર્તી છે કે મિથ્યાન્વી ?

ઉત્તર—વારે દેવલોકમાં દ્રષ્ટિ ત્રણ લાભે એમ કહ્યું છે તો દ્રષ્ટિનો શો સંશય છે ? વર્લી શ્રી ભગવતી મૂત્ર મધ્યે કહ્યું છે કે પૂર્વે લોકાંતિકપણે સર્વે જીવ ઉપન્યા કહ્યાં છે, પણ (નો ચેવણં દેવીતાએ) એ લેખે લોકાંતિકમાં ત્રણે દ્રષ્ટિ હોય તે વારે કોટ કહે કે ભગવંતની ટીકા કલ્યાણિકના મૂચક છે એ ખલી કરણી મિથ્યાન્વી કેમ કરે ? તેને કહેવું કે જેમ ચાર લોકપાલ મહારાજા કહ્યાં છે તેમાં કોડને સાગે, માઠો હોદ્દો છે પણ એકલા સમદ્રષ્ટિ નહિ તથા ઘણા દેવતા જીનને દિક્ષા વગર વંદનાદિક માટે આવે છે ઇત્યાદિક ખલી કરણી કરે છે પણ એકલા સમદ્રષ્ટિ કરે એવો નિયમ નથી.

૨. પ્રશ્ન—નવ ગ્રંથેક મધ્યે ગુણઠાણા કેટલા લાભે ?

ઉત્તર—શ્રી જીવાધીગમ મૂત્ર મધ્યે દ્રષ્ટિ બે કહી છે. પ્રણામની સ્થિતિ વિશેષ, મોહની કર્મનો ઉદય, અલ્પ જણાય છે. ઉપશમ ભાવની બહોલતા છે, અને સમકિતનો પડવો તો ઉત્તકૃષ્ટ, મોહનીના ઉદય થાય તે તો

નથી માટે સમકીર્તના પડવાથી શાશ્વાદાન પામે તે પણ નથી અને મિશ્ર દ્રષ્ટિને અભાવે મિશ્ર ગુણટાણું પણ નથી
પડેલું ગુણટાણાં બે લાભે—પહેલું ને ચોથું.

૩. પ્રશ્ન—અર્ગીઆરમા, બારમા દેવલોકના દેવતાને ભોગની ઇચ્છા થાય તે વારે તેની દેવી પહેલા દેવ-
લોકે રહે છે તો તે કેમ જાણે જે સ્વામીને ભોગની ઇચ્છા થઈ છે ?

ઉત્તર—દેવાંગનાને જાણવા માટે ડુંગર અવધીજ્ઞાન નથી, પણ આસન કંપન, ચેષ્ટા, શરીરમાં ચિન્હ થાય
તે વારે મર્તાના ઉપયોગથી જાણે જે ભોગની અભિલાષા દેવને છે, તે વારે દેવીને પણ ભોગની ઇચ્છા થાય. તે
ઉપર નાગરવેલના પાનનું દ્રષ્ટાંત કહે છે — જેમ નાગરવેલના પાન તોડીને પાંચસો ગાડ સુધી લઈ જાય, પછી
તે નાગરવેલના છોડને કાંડ દાઢ કે હીમ પડવાથી કુમળી જાય તે વારે તેજ નાગરવેલથી તુટેલાં પાન પાંચસો
ગાડ ઉપર પણ તરત કુમળાઈ જાય. કેમકે તેને એવો સ્નેહ છે. તેમ દેવાંગના પહેલે દેવલોકે, અને દેવ બારમે
દેવલોકે હોય છે પણ તેને સ્નેહ એવો છે તેથી જાણે.

૪. પ્રશ્ન—કીલ્વિષી દેવતા ચારે જાતિમાં હોય, કે એક વૈમાનીકમાં ?

ઉત્તર—કીલ્વિષી દેવ ચારે જાતિમાં હોય. શ્રી ભગવતી મૂત્રમાં કીલ્વિષી દેવનું ઉપજવું જઘન્ય ભવન-
પતિમાં, ઉતકૃષ્ટું, છઠ્ઠા લંતક દેવલોક સુધી કહ્યું છે. એ લેખે ચારે જાતિમાં હોય અને ઘણી કરણીના ધણી

તેમજ અર્ધીનીવેશીક મિથ્યાત્વના સેવનાર તો એક વૈમાર્નાકમાંજ હોય.

૫. પ્રશ્ન—કીલ્વિષી દેવતા દેવલોકના પડતરમાં રહે છે કે જુદા ?

ઉત્તર—પડતર આશ્રી તો મેળાજ છે. પણ મનુષ્યલોકની રીતે છે. જેમ મોટાનાં ઘર તે તો નગરની વચ્ચે હોય અને સામાન્ય મનુષ્યનાં ઘર તો છેલ્લાં હોય તેવી રીતે કીલ્વિષી દેવ પણ જાણવા.

૬. પ્રશ્ન—કીલ્વિષી દેવ શી કરणीથી થયા ?

ઉત્તર—મનુષ્ય લોકમાં અરિહંતના, ચતુર્વિધ સંઘના, શુદ્ધ જ્ઞાનના દાતાના અવર્ણવાદ, નીંદા, અપજશ કરવાથી કીલ્વિષીપણું પામ્યા છે.

૭. પ્રશ્ન—શ્રી ભગવર્તા મૂત્ર મધ્યે સાધુને અફાસુક, અણેષણીક, (શોધ્યા વીનાનાં) આહારાદિક દેતાં થકાં ઘણી નિર્જરા કરે, અને અલ્પ પાપ બાંધે, વળી શ્રી ઠાણાંગ મૂત્રને ત્રીજે ઠાણે એમ કહ્યું છે કે—અફાસુક, અણેષણીક એવો આહાર સાધુને દેતો થકો અલ્પ આડખું બાંધે તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર:—અફાસુક કહ્યો તે સચેત ન સમજવો, આહાર તો અચેત છે પણ સાધુને દેતાં થકાં દાણાદિક કચરાય તથા સંઘટ્ટો થાય તેથી અલ્પ દોષ જાણવો, અને અલ્પ આડખું બાંધે. તે આહાર સચેત અને મોટા દોષવાળો સમજવો પણ બન્ને આહાર અફાસુક સરખા સમજવા નહિ.

૮. પ્રશ્ન:—શ્રી દશવૈકાલિક તથા શ્રી આચારંગ મુત્રમાં સાધુને પ્રાણાતિપાતનાં ત્રિવિધે ત્રિવિધે પચ્ચલાળ કહ્યાં છે ત્યારે શ્રી સમવાયંગ તથા દશાશ્રુતસ્કંધ મુત્રમાં નદી ઉતરવી કેમ કરી ?

ઉત્તર:—સાધુને વિહાર કરતાં માર્ગમાં નદી આવે, "ચાલ્યાનો કામી નહિ, પણ વિહાર કરે નહિ તો સ-
જમ પાલી શકાય નહિ, નદી ઉતરતાં જીવહિંમા લાગે છે તે અશક્ય છે (ટાલી ટલાય નહિ), પડીલેહણ ક-
રતાં, વિહાર કરતાં વાયગની ઘાત થાય છે, પણ જન્નાં કરતાં પાપકર્મનો વંધ નથી, એ પ્રમાણે ભગવાને
કહેલ છે. જાણીને ઉઘાડે મોઢે વોલે, વગર કારણે કાચા પાણીમાં પગ મુકે તે સંજમ થકી દૂર.

૯. પ્રશ્ન:—નારકી શક્તિહીણ છે તો ચાગસો પાંચસો જોજન ઊંચા કેમ ઉછલે છે ?

ઉત્તર:—ઊંચા ઉછલે છે તે પોતાની શક્તિ નથી પણ દેવ તેના શરીરમાં પુદગલ પ્રક્ષેપે છે તેથી.

૧૦. પ્રશ્ન:—શ્રી ભગવતી મુત્રના ચૌદમાં શતકમાં કહેલ છે કે પહેલા દેવલોકથી લેશ્યા વધી અને ત્રીજા
દેવલોક સુધી પહોંચી નથી, અને વચમાં કાલ કરે તો ક્યાં જઈ ઉપજે ?

ઉત્તર:—ત્રીજા દેવલોકે જઈ ઉપજે.

૧૧. પ્રશ્ન:—જ્ઞાન એ સાકાર ઉપયોગ કહ્યો, અને દર્શનને નિરાકાર ઉપયોગ કહ્યો, અને તે બન્ને અરુપી
છે તથા સરખા છે, તો સાકાર નિરાકાર કહેવાનું કારણ શું ?

ઉત્તર —જ્ઞાનને સાકાર રૂપ કહેવાનું કારણ એ છે કે જેમ જ્ઞાન વડે મેરુ પર્વત છે તે નિશ્ચયથી જાણ્યું, અને પછી તે મેરુ પર્વત કેવો છે તે મનવડે કલ્પના કરીને તેનો આકાર મનમાં જાણે, તેને સાકાર ઉપયોગ કહીએ, અને દર્શન તો પ્રત્યક્ષ દેખે છે, તેથી તેને ચિન્ત્રવાની જરૂર નથી તેથી નિરાકાર ઉપયોગ કહેલ છે.

૧૨. પ્રશ્ન:— સ્ત્રીના પેટમાં છોડની સ્થિતિ ચોવીસ વર્ષની કહેલ છે, અને ગર્ભની સ્થિતિ બાર વર્ષની કહેલ છે, તો તે એક સ્ત્રી આશ્રી સમજવું કે બે સ્ત્રી આશ્રી સમજવું ?

ઉત્તર:—એક સ્ત્રી આશ્રી સમજવું. કારણ કે સ્ત્રીના પેટમાં બાર વર્ષનું છોડ છતાં ઋતુમાં આવે અને છોડનો જીવ ચઢી, ફરી તેજ છોડમાં આવી ઉપજે, અને ફરી બાર વર્ષ તેમાં જ રહે એટલે ચોવીસ વર્ષ સમજવું.

૧૩. પ્રશ્ન:— હિંસા ત્યાં પાપ, અને પાળી પાતાં પુન્ય એનું કારણ શું ?

ઉત્તર:—પાળી પાવું તે તો પાપ છે, કારણ કે પાળીમાં જીવ છે પણ નરક્યો દેખી દયા આવી, તેથી પુણ્ય ઉપરાજે.

૧૪. પ્રશ્ન:—જીવ છે ને અરૂપી, અને કર્મ છે ને રૂપી છે, તો અરૂપીને શાથી વળગે છે. પુદ્ગલ તો જડ છે, અને કાંઈ જ્ઞાન નથી કે, 'હું તેને વળગું' તો તે કેમ ?

ઉત્તર:—પુદ્ગલ ને જીવને અનાદિ કાલથી સંજોગ છે, તેથી જીવ પુદ્ગલની ચાહના કરે છે, તેથી પુદ્-

મલ જીવને વઝગે તો કર્મ સહિત જીવને કર્મ લાગે પણ કર્મ રહિત જીવને (સિદ્ધના જીવને) કર્મ લાગે નહિ.

૧૫ પ્રશ્ન:—તીર્થંકર નામકર્મ જીવ ત્રીજે ભવે પટલે આગલે ત્રીજે ભવે બાંધે છે, અને તીર્થંકર નામ-કર્મની સ્થિતી તો અંતો ક્રોડાક્રોડ સાગરોપમની કહેલ છે તેનું કારણ શું ?

ઉત્તર:—અંતો ક્રોડાક્રોડમાં આવ્યા પછી તીર્થંકર નામકર્મ બાંધવા લાયક થાય.

૧૬ પ્રશ્ન:—મનુષ્ય વૈક્રેય શરીર કરે, તો પાંચસો ધનુષ્યની કાયાવાળો લાખ જોજનનું રૂપ કરે, તે પુદ્ગલ લોકમાંથી લે કે નહિ, અથવા જો કંથવા જેવડા શીળા જંતુ જેવું રૂપ કરે તો તે પુદ્ગલ લોકમાં વિસ્તેરી નાંચે કે કેમ ?

ઉત્તર:—પુદ્ગલ લે પણ નહિ તેમ વિસ્તેરી નાંચે પણ નહિ; પણ પુદ્ગલ ચંકોચવાની અથવા ફેલાવવાની લબ્ધિ છે.

૧૭ પ્રશ્ન:—ત્રણ પ્રકારનાં પુદ્ગલ કહ્યાં—૧. વીસા, ૨. મીસા, ૩. પ્રોગસા. તે કેને કહીય ?

ઉત્તર:—વીસા તે પોતાની મેલે થાય અને ધીસરાય (વાદલની માફક), મીસાં તે જીવ રહિત કલેવર, પ્રોગસા તે જે જીવે ગ્રહીને લીધાં છે તે પ્રોગસા પુદ્ગલ કહીય.

૧૮ પ્રશ્ન:—તુંતીયાવળમૂયા પટલે શું ?

ઉત્તર:—દેવાધિષ્ઠ હાટ નહિ પણ કુંતી શબ્દે પૃથ્વી, અને આવળ શબ્દે હાટ એટલે કુંતીપતિ રાજાનું હાટ સમજવું.

૧૯ પ્રશ્ન:—શ્રી જ્ઞાતા સૂત્રમાં કૃષ્ણને બત્રીસ હજાર સ્ત્રીઓ કહી, અને અંતગડ સૂત્રમાં સોઠ હજાર સ્ત્રીઓ કહી તેનું કારણ શું ?

ઉત્તર:—સોઠ હજાર કહી તે મોટા રાજાની કન્યા સમજવી, અને બત્રીસ હજાર કહી તે કુલ નાની મોટી સર્વે સ્ત્રીઓ સમજવી. તે બન્ને વાત સાચી છે.

૨૦ પ્રશ્ન:—રયણાદેવીને અધિકારે સૂઝીએ ચઢાવેલ પુરુષે સેલકજખની વાત જીનરખ અને જીનપાલને કહી, તે સેલકજખની તેને શી સ્વર ?

ઉત્તર:—એમ કહેવાય છે કે, સૂઝીએ ચઢાવેલ પુરુષ પ્રથમ શ્રાવક હતો, અને સિદ્ધાંત સાંભળવાથી તે જાણતો હતો.

૨૧ પ્રશ્ન:—ધાનર્કાગ્વંડે કર્પીલ વાસુદેવે વ્યાખ્યાનમાં કૃષ્ણના શંખનો શબ્દ સાંભળ્યો તે કઈ વસ્તુનો ?

ઉત્તર:—કૃષ્ણે સંગ્રામ કરતી વગ્વતે શંખનો શબ્દ કર્યો હતો. તે વસ્તુનો શબ્દ કર્પીલ વાસુદેવે સાંભળ્યો હતો, પણ સમુદ્ર ઉલંઘી જતી વસ્તુનો નહિ.

૨૨ પ્રશ્ન:—પરિગ્રહથી નિર્જરા થાય કે નહિ ?

ઉત્તર:—પરિગ્રહ નવ પ્રકારનો કહેલ છે. તેમાં અન્ન વસ્ત્રાદિ પળ પરિગ્રહ છે. તે પંચ મહાવ્રતના પાલન-
હારને દેતાં ઠામઠામ નિર્જરા કહેલ છે. વ્હી જ્ઞાતા મૂત્ર, અધ્યયન પાંચમે કૃષ્ણ વાસુદેવે પડહ વગડાવ્યો કે જે
થાવરચા પુત્ર ભેગી ઢીકા લે તેને માથે દેવું હોય તે આપું અને તેનાં સજ્જનોને પાલું, એ પ્રમાણે પડહ સાંભળતાં
એક હજાર પુરુષ નીકલ્યા. એ કામ પરિગ્રહ આશ્રીજ છે.

૨૩ પ્રશ્ન:—નાભિરાજા જુગર્ભીયાની બ્હેન કોણ ?

ઉત્તર:—સત્રમાં સુલ્લાસો નથી પણ ગ્રંથમાં “ મારુદેવા ” કહેવાય છે.

૨૪ પ્રશ્ન:—છ કોટીએ સામાયિકનાં પન્ચગ્વાળ કર્યાં, પણ મન વચન અને કાયાનું ઢેકાણું ન હોય તો
વ્રતભંગનો દોષ લાગે કે નહિ ?

ઉત્તર:—સામાયિકમાં જોગના ચપલપનાથી મનાદિક મર્જાડા વાહિર જાય, તે વચ્ચે જ્ઞાન અંકુશથી
નિકલેલું મન ઢેકાણે લાવે તો વહાર નીકલેલા મનનો અતિચાર લાગે, તે આલોચનાથી શુદ્ધ થાય, પણ વ્રત
ભાંગે નહિ, અને જ્ઞાન સમજણ વિના પન્ચગ્વાળ તે દુષ્કર્મગ્વાળ કહેલ છે.

૨૫ પ્રશ્ન:—મિથ્યાન્વ ગુણઠાણો કહ્યો તે મિથ્યાન્વમાં શો ગુણ છે ?

પ્રશ્નો-
॥ ૫૦ ॥

ઉત્તર:--ગુણઠાણા શબ્દ સૂત્રમાં નથી, પણ શ્રી સમવાયાંગ સૂત્રમાં " કિમવિસોદી મગ્ગણં ચડ દસ જીવ ઠાણા પળત્તા " એમ કહ્યું છે તે માટે મિથ્યાત્વમાં કયા કર્મની વિશુદ્ધિ હોય ? મૂળ જીવના ત્રણ ભાવ છે તે ઉદય, ક્ષયોપશમ, અને પ્રણમિત, તેમાં જગતવાસી જીવો એકેંદ્રિ આદિકને ક્ષયોપશમ છે. તેને કરી ઇંદ્રિ વિષયનું જ્ઞાન છે તે માટે કિમવિસોદી કહીયે.

૨૬ પ્રશ્ન—ગુણઠાણા શાશ્વતા કેટલા, અને અશાશ્વતા કેટલા ?

ઉત્તર:--૧--૪--૫--૬--૧૩ એ પાંચ શાશ્વતા અને ૨--૩--૭-૮--૯--૧૦--૧૧--૧૨--૧૪ એ નવ અશાશ્વતા છે.

૨૭ પ્રશ્ન—રૌદ્રધ્યાન કેટલા ગુણઠાણા મુખી હોય ?

ઉત્તર:--અતિ પાંદુવા રુદ્ર પરિણામ (માઠા) તો પહેલે ગુણઠાણેજ હોય, અને કાર્ય વિશેષે ૪-૫ મે ગુણઠાણે પણ હોય તે વરુણનાગ નતુઓ. શ્રેણિક, કૃષ્ણાદિને સંગ્રામ વચ્ચે હતા.

૨૮ પ્રશ્ન:--જલચર તિર્યંચ જાતિસ્મરણથી શ્રાવક ધર્મના સામાયિક, પોષા જલમાં રહી કેવી રીતે કરી શકે ?

ઉત્તર:--પોતાના શરીરની ચપલતા રોકે અને જલમાં રહેવું તે તો જલજોની તેની છે પણ ચપલતા રોકે.

जेम कोइ माणस गाडामां बेठो चालते गाडे एकासणुं करे तो थाय, पण गाडामां उठी उभो न थाय, ए चपळता रोके तेम जळचर जीव जळमां कायानी चपळता रोकी पोषादिक करे.

२९ प्रश्नः—चोथे गुणठाणे पच्चखाण होय के नहि ?

उत्तरः—व्रतरूप तप तो नथी, पण कर्म निर्जरा हेतु अभिग्रहरूप तप छे. जेम महावीर स्वामीए वे वर्ष गृहस्थाश्रम मध्ये रही ब्रह्मचर्य तथा रात्री भोजननो अभिग्रहरूप त्याग कर्यो तथा चोथा गुणठाणावाळा धर्मेनी वात्सल्यता करे ते पण निर्जरानो हेतु जाणवो.

३० प्रश्नः—चोथा गुणठाणावाळा उत्कृष्टा वारमा देवलोक सुधी जाय ते शी करणीथी ?

उत्तरः—माठां कार्य लोक विरुद्ध न करे, तेणे कगी माठो बंध न पडे तथा धर्म दलाली करे, जैन धर्म दीपावे, स्वधर्मिने सहाय्य करे, इत्यादि उत्तम करणीथी जाय.

३१ प्रश्नः—मिथ्यात्विने सकाम निर्जरा होय के नहि ?

उत्तरः—सकाम निर्जरा तो संसारने घटाडे, अने अकाम निर्जरा संसारने न घटाडे, ते माटे मिथ्यात्वीनी करणी तो अकाम निर्जराज छे, पण भली लेख्याये जैन मार्गने अनुसारे करणी करे तो सकाम निर्जरा पण करे. जेम सुमुख गाथापति. मेघे पूर्वभवे हार्थापणे संसार परित कीथो, ते जीवनी अनुकंपा आश्रीत माटे अकाम निर्जरा पण लागे.

૩૨ પ્રશ્ન:—સમદ્રષ્ટિને અકામ નિર્જરા હાંચ કે નહિ ?

ઉત્તર:—સમદ્રષ્ટિને તો સકામ નિર્જરાજ છે, પણ પરવશપણે કાર્ય વિશેષે કદૃ ચમતાં મન વીનાં અકામ નિર્જરા પણ હોય, તોપણ મિથ્યાત્વાની અકામ નિર્જરાથી અધિક ફળ જાણવું.

૩૩ પ્રશ્ન:—ભત્ત પન્ચસ્વાણ અને આહાર પન્ચસ્વાણ તે શું ?

ઉત્તર:—ભત્ત પન્ચસ્વાણ તે સંધારો, અને આહાર પન્ચસ્વાણ તે સદોષ આહારનો ત્યાગ.

૩૪ પ્રશ્ન:—શુક્લ પક્ષી અને કૃષ્ણ પક્ષી તે કોને કહીયે ?

ઉત્તર:—અર્થ પુદ્ગલથી સંસાર બ્રાહ્મો હોય તેને કૃષ્ણપક્ષી કહીયે, અને અર્થ પુદ્ગલથી ઘટાડો હાંચ તેને શુક્લપક્ષી કહીયે.

૩૫ પ્રશ્ન:—સંજમનો વિરાધિક જથ્થો પહેલે દેવલોકે જાય, અને સમકિતનો વિરાધિક નવ ગ્રંથેકે જાય તે કેમ ?

ઉત્તર:—સંજમ અને સમકિતનો વિરાધિક એ વસ્તુ સમગ્ર નહિ, કેમકે સંજમના વિરાધિકને તો જૈન-માર્ગની રુચી રહે, અને સમકિતના વિરાધિકને જૈનમાર્ગની અરુચી રહે તો ગ્રંથેકે કેવી રીતે જાય ? ક્રિયાને બઢે જાય અથવા પૂર્વે સંજમ મધ્યે આયુષ્યનો વંચ પડી ગયેલ છે, અને પછી વિરાધિક થાય એથી ગ્રંથેકે જાય.

३६ प्रश्नः—बारमी पडीमाना वहेनार साधुने त्रण गुण के त्रण अवगुण थाय, एम कहेल छे तो खंधक, मेघकुमारे बारमी पडीमा वही छे तो तेमने त्रण गुण के त्रण अवगुण एके कह्यो नहि तेनुं शुं कारण ?

उत्तरः—पडीमा वहेतां उपसर्ग थाय अने ते सहन करे तो अवधी, मनःपर्यव के केवलज्ञान उपजे, अने जो सहन न करे तो उन्नाद, गंग के धर्मथी भ्रष्ट थाय. तो खंधक, मेघकुमारने कोटपण उपसर्ग थयेल नथी. पडीमा वहेतां अनन्ति निजेरा थट ते मोटो गुण जाणवा.

३७ प्रश्न—मृगापुत्र क्या तीर्थकरने ब्रह्मते थया ?

उत्तरः—ऋषभदेव स्वामीने ब्रह्मते थयेल छे. केमके मृगापुत्रे आज्ञा लेती ब्रह्मते मानाने कह्युं के “ सुयाणी मे पंच महा वयाणी ” माटे पांच महाव्रत तो पहेला छेल्ला जीनने बारे हांय ते मृगापुत्रनो जीव पंचमहाव्रत पाळी देवलोके गयो अने देवलोकथी चयी मृगापुत्र थया तोपण पहेला जीननुं शासन चाले छे कारण के पहेला बीजा जीननी बच्चे आंतरं पचाम लाख क्रोड सागरनुं छे. ते माटे पहेला जीनने शासने मृगापुत्र थया.

३८ प्रश्न—नारकीया नीकली चक्रवर्ति वामुदेव थाय एम कह्युं छे तो संजमनी करणीथी ते पद्वी बांधी तो पछी नरके केम जाय ?

उत्तरः—पद्वी बांधी ते तो संजमनी आगधनाए बांधी, पछी कांठक विगधना करी नरके गया, पद-

वीनो बंध पड्यो ते वृथा न थाय. नारकीनां दुःख भोगव्या पछी पदवी भोगवै.

३९ प्रश्नः—परदेशी राजानो चित्तसारथी मोटो भाई छे, तो तेने राज्यागारी कैम नहिं ?

उत्तरः—चित्तसारथीनी माता वर्णीक जातिनी सांभळी छे तेथी प्रधान पदवी आपी अने राज्याभिषेक तो क्षत्रीना बे पक्ष पुरा होय तो थाय—अभयकुमारी पेरें.

४० प्रश्नः—तपश्चर्याने अधिकार छमासी तप कछो तो ऋषभदेव स्वामीने वर्गी तप कैम कछो ?

उत्तरः—तप तो छ मासथी अधिक सूत्रमां कछो नथी, अने ऋषभदेवे वरसी तप कर्यो नथी, पण अंत-
रायने योगे एक वर्ष सुधी क्षुधापरिस्सह सहन कर्यो.

४१ प्रश्नः—श्री महावीर भगवानने पांच द्युत्तम नक्षत्र कछां, अने उत्तराफाल्गुणी न कछु तेनुं
शुं कारण ?

उत्तरः—उत्तराफाल्गुणी ए शब्द अमंगलकारी छे माटे द्युत्तम कछुं.

४२ प्रश्नः—केवलज्ञान उत्पन्न थया पछी तीर्थकर गौचरि जाय के नहिं ?

उत्तरः—सुखे जाय. केमके श्रीमहावीर भगवानने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं ते वग्वने कोइ शिष्य नथी.
गौतमादिक छे, पण तेनी लावेली गौचरी कल्पे नहिं. काण्णके हर्जी छेदोपस्थापनीय चारित्र दीधुं नथी माटे
तीर्थकर पोतेज गौचरी गयेला छे.

૪૩ પ્રશ્ન:—શ્રી નિસીથ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, સાધુ અણગમે સૂર્યે પરિઠવે તો પ્રાયશ્ચિત તો શું રાત્રે રાખી મુકતા હશે ?

ઉત્તર:—રાત્રે રાખી મુકે નહિ, પણ ડગ્યાનો અર્થ એમ છે કે, ડ્યાં સૂર્યનો તડકો જે જગ્યાએ ન પડતો હોય તે જમીનને અણગમે સૂર્યે કહીયે એટલે તે જગ્યાએ પરિઠવે તો પ્રાયશ્ચિત.

૪૪ પ્રશ્ન:—પરિસહ અને તપ જુદા કહેવાનો અર્થ શો ?

ઉત્તર:—જે ઉદેરી (સ્વેચ્છાને) કષ્ટ સહન કરે તેને તપ કહીયે, અને ઉદે આવેલ કષ્ટ સહન કરે તેને પરિસહ કહીયે.

૪૫ પ્રશ્ન:—રુચક પ્રદેશ આઠ કહેલ છે, તે તદ્દન કર્મ રહિત કહેલ છે તે સદાય ઉઘાડા કહે છે તેનું શું સમજવું ?

ઉત્તર:—સૂત્રમાં આઠ રુચક પ્રદેશને કર્મ નથી લાગતાં એવું કોઈ જગ્યાએ કહેલ નથી. “સત્ત્વેણ સર્વ બન્ધયિ” સર્વ પ્રદેશોને કર્મનો બંધ છે એમાં રુચક પ્રદેશની વાત નથી. સૂત્રમાં તો એટલું કહેલું છે કે સર્વે પ્રદેશનો અનન્તમો ભાગ ઉઘાડો છે, પણ રુચક પ્રદેશ તદ્દન ઉઘાડા છે તે તદ્દન સૂત્ર વિરુદ્ધ વાત છે.

૪૬ પ્રશ્ન:—શ્રી ભગવતી સૂત્રમાં ચૌદ બોલ કહ્યા, તેમાં વિરાધિક સાધુ-સાધ્વી જયન્ય ભવનપતિમાં અને

ઉત્કૃષ્ટા પહેલા દેવલોકમાં ઉપજે એમ કહેલ છે તો દ્રૌપદિનો જીવ સુકુમાલિકા ચારિત્ર વિરાધિને વીજે દેવલોકે કેમ ઉપજ્યો ?

ઉત્તર:—પહેલે દેવલોકે જાય તે મહાવીર જીનના શાસન આશ્રી પુછા છે, અને દ્રૌપદિ તો બાવીસ જીનને વચ્ચે થયેલ છે તેથી સરલ ભદ્રિક પ્રણામ હતા જેથી વીજા દેવલોકે ગયેલ છે. કોઈ કહે છે કે ઉત્તર વિરાધિક હતી પણ તે વાત ન મળે. વિરાધિક તો મૂઝની, પણ દેશથકી વિરાધિક હતી તે વાત મળે છે.

૪૭ પ્રશ્ન:—શ્રી ભગવતી સૂત્રમાં આત્મા આરંભી ને અસંજતી કહ્યા, એટલે આત્માને કષ્ટ દેનારને પાપી જીવો ગણ્યા, અને દશવૈકાલિકમાં “ દેહી દમં મહા ફલં ”-દેહનું દમન કરનારને મોટા ફળની પ્રાપ્તિ થાય એમ કહ્યું તો તે વાક્યમાં ફેર કેમ દેવાય છે ?

ઉત્તર:—આત્મા આરંભી એટલે ક્રોધાવેશમાં ઇંટ લેઈ પોતાનું માથું ફોડે તેને મહા પાપી, અસંજતી કહ્યો. અને દેહી દમં એટલે ઉદે આવેલ કર્મો જ્ઞાનદૃષ્ટિથી સમજી સહન કરે, કાયાને દુઃખ પડે તે સ્વમે, તેને મહા ફળની પ્રાપ્તિ કહીએ.

૪૮ પ્રશ્ન:—સર્વે સમુદ્રો એક હજાર જોજનનાં ડહાં કહેલ છે, અને આ પૃથ્વીનું ઠીંકરું પણ એક હજાર જોજનનું છે, તો પાણી કેમ રહી શકે ? (પહેલી નરકમાં કેમ ન જાય ?)

ઉત્તર:—પહેલી નારકીએ તેર પાટડા છે, તેની ઉપરનો પાટડો ત્રણ હજાર જોજનનો છે, તેની જાડાઈ

एक हजार जोजननी छे. तेनी उपर समुद्रतुं पाणी रही शके छे.

४९ प्रश्न:—उदारिक संघातन, विक्रिय संघातन, विगेरे पांच संघातन कथां ते शुं ?

उत्तर:—जेम कांसकीए माथु ओल्लां टुटेल वाल खेंचाइ आवे, तेने संघातन कहिये. तेम जीव उदारिक पुद्गलने खेंची भेगां करे ते संघातन.

५० प्रश्न:—उदारिकनां बंधन ते शुं ?

उत्तर:—जेम घणी सांयां भेगी कगी अग्निमां नांखी, तेने टीपी तइन लोढारूपमां लावतुं तेनुं नाम बंधन; तेम जीव एकठां करेल कर्मोने रागद्वेषनी चीकाश वडे आत्म प्रदेश माथे बंध पाडे तेने उदारिक बंधन, विक्रिय बंधन विगेरे कहिये.

५१ प्रश्न:—जीव जयन्य त्रण दीशानो आहार ले अने उत्कृष्टो छ दिशानो आहार ले ते शुं ?

उत्तर:—लोकना छेडा उपर उपजेल जीवने उंची, नीची अने त्रीछी त्रण दिशाज छे. जेम भीतने अडीने रहेल जीवने भीतनी पाछल गस्तो नथी, अने भीतथी अगाडी उभेलाने चारे दिशा अने उंची, नीची एम छ दिशानो आहार ले.

॥ इति श्री प्रश्नोत्तरनां थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री छ लेश्यानो थोकडो. ॥

लेश्या.

श्री उत्तराध्ययन सूत्र अध्ययन चांत्रीसमे छ लेश्यानो थोकडो चाल्यां तेमां प्रथम लेश्यानी अर्गीयार द्वारनां नाम कहे छे:-१. नाम, २. वर्ण, ३. रस, ४. गंध, ५. फरस, ६. पर्गणाम, ७. लक्षण, ८. स्थानक, ९. स्थिति, १०. गति, ११. चवन, ए अर्गीयार नाम कबां, हवे तेनो विस्तार कहे छे.

१ प्रथम नाम द्वार कहे छे-कृष्ण लेश्या १, नील लेश्या २, कापुत लेश्या ३, तेजु लेश्या ४, पद्म लेश्या ५, अने शुक्ल लेश्या ६.

२ बीजो लेश्याना वर्णनो द्वार कहे छे-कृष्ण लेश्यानो वर्ण (रंग)-जेवां पाणी सहित मेघ काळो, जेवां पाढानां शींगडां काळां, जेवां अर्गीठानां बीज काळां, जेबुं गाढानुं खंजन, आंखनी कीकी ए करतां अनन्त गुणो काळो. १. नील लेश्यानो वर्ण-जेवो अशोक वृक्ष नीलो. जेवी चास पंखीनी पांख, जेबुं वैडूर्य रत्न एही अनन्त गुणो नील लेश्यानो नीलो वर्ण छे. २. कापुत लेश्यानो वर्ण-जेवां अलशीना फूल, जेवी कायलनी पांख, जेवी पारेवानी डोक कांडक राती, कांडक काळी ए करतां अनन्त गुणो अधिक कापुत लेश्यानो वर्ण जाणबो. ३. तेजु लेश्यानो वर्ण-जेवो उगतो मूर्य रातो, जेवी मुडानी चांच, जेवी दीवानी शीखा ए करतां

અનન્ત ગુણો અધિક રાતો. ૪. પદમ લેડ્યાનાં વર્ણ-જેવી હઢતાલ, જેવી હઢદર, જેવાં શણનાં ફૂલ, એ કરતાં અનન્ત ગુણો અધિક પીઝો. ૫. શુક્લ લેડ્યાનાં વર્ણ-જેવાં ગંધ, જેવું અંક રત્ન, જેવું મોગરાનું ફૂલ, જેવું ગાયનું દુધ, જેવો રૂપાનો હાર એ કરતા અનન્ત ગુણો અધિક મફેદ. ૬

૩. ત્રીજો લેડ્યાના રસનો દ્વાર કહે છે—કૃષ્ણ લેડ્યાનો રસ જેવો કડવો તુંમડો, જેવાં કડવો લીંમડાનો રસ, જેવો રોહીણી નામે વનસ્પતિનો રસ, એથી અનન્ત ગુણો અધિક કડવો રસ. ૧. નીલ લેડ્યાનો રસ-જેવો સંઢનો તીચ્છો રસ, જેવો પીંપર-મરીનો રસ, એથી અનન્ત ગુણો અધિક તીચ્છો રસ. ૨. કાપુત લેડ્યાનો રસ-જેવો કુર્ણી કાચી કેરીનો રસ, જેવાં કાચાં કોઠનો રસ, એથી અનન્ત ગુણો અધિક ચાટો રસ. ૩. તેજુ લેડ્યાનો રસ-જેવો પાકા આંવાનો રસ, જેવાં પાકા કોઠાનો રસ, એથી અનન્ત ગુણો અધિક ગ્વટ રસ. ૪. પદમ લેડ્યાનો રસ-જેવો વારૂણીનો રસ, જેવાં આગપ (સગ્ધવા) નો રસ, જેવો મધુનો રસ એથી અનન્ત ગુણો અધિક મધુરો રસ. ૫. શુક્લ લેડ્યાનો રસ-જેવો ગ્વજુરનો રસ, જેવો દ્રાક્ષનો રસ, જેવો દુધનો રસ, જેવાં સાકરનો રસ એથી અનન્ત ગુણો અધિક મીઠો રસ. ૬.

૪. ચોથો લેડ્યાના ગંધનો દ્વાર કહે છે—જેવો ગાયના મડાનો, કુતરાનાં મડાનો, સર્પના મડાનો. એથી અનન્ત ગુણો અધિક અપ્રમથ, પ્રથમ ત્રણ માટી લેડ્યાનો ગંધ જાણવો. ૧. જેવો કપુર, કેવડો, પ્રમુખ સુગંધો

पदार्थ वाटतां (घुंटां) जेवीं सुगंध नीकळे ते करतां अनन्त गुणां प्रसस्थ त्रण सारी लेइयांनां गंध जाणवो.

५. पांचमो लेइयाना फरसनो द्वार कहे छे—जेवीं कग्गवर्तनी धार, जेवीं गायनी जीभ, जेवुं साग तथा वांसनुं पांदडुं, ते करतां अनन्त गुणां माठी अप्रसस्थ लेइयानो फरस जाणवो. १. जेवीं बुर नामे वनस्पति, जेवुं माखण, जेवां सरम्बनां फूल, जेवुं पक्वमल ए करतां अनन्त गुणां अधिक प्रसस्थ लेइयानां फरस सुंवाळो जाणवो. २.

६. छट्ठा लेइयाना परिणामनो द्वार कहे छे—लेइया त्रण प्रकारे प्रणमे—जघन्य, मध्यम, अने उत्कृष्ट. तथा नव प्रकारे प्रणमे ते उपर त्रण कही तेना अक्केकना त्रण त्रण भेद थाय. जेमके, जघन्यनो जघन्य, जघन्यनो मध्यम, जघन्यनो उत्कृष्ट ए रीते दरेकना त्रण त्रण भेद करतां नव भेद थाय. एम नवना सत्तावीस भेद थाय, एम सत्तावीसना एकाशी भेद थाय, एम एकाशीना बसे ते तेंतालीस भेद थाय, एटले भेदे लेइया परिणमे.

७. सातमो लेइयानां लक्षणनो द्वार तेमां प्रथम कृष्ण लेइयानां लक्षण कहे छे—पांच आश्रवनो सेवनार, त्रण अगुप्तिवंत, छकाय जीवनो हींमक. आरंभनो तिन्न परिणामी तथा द्वेषी, पाप कग्गामां सहासीक, नीठोर परिणामी, जीवहींसा शुग रहित करनार, अजीतिंद्री एवा जोगे करी सहित होय तेने कृष्ण लेइयानुं लक्षण

જાણવું. નીલ લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે છે—રૂપ્યાવંત, અમૃતવંત, તપરહિત, માયાવી, પાપ કરતાં લાજે નહીં, ગૃધી, ધૃતારો, પ્રમાદી, રસનો લોલપી, માયાનો ગવેષ, આરંભનો અત્યાગી, પાપને વિષે સહામીક, એ નીલ લેશ્યાનાં લક્ષણ જાણવાં. કાપુત લેશ્યાના લક્ષણ કહે છે—વાંકા વોલો, વાંકાં કામ કરનાર, માયા કરીને હરચાય, સરલપણા રહિત, મોઢે જુદો અને પુંટે જુદો, મિથ્યા સ્વાદાં વચનનો વોલનાર, ચોરી મન્છરનો કરનાર, એ કાપુત લેશ્યાનાં લક્ષણ જાણવાં. તેજુલેશ્યાનાં લક્ષણ કહે છે—મર્યાદાવંત, માયા રહિત, ચપલપણા રહિત, કતેહલ રહિત, વિનયવંત, દર્મતેંટ્રી, શુભ જોગવંત, ઉપધ્યાન તપ સહિત, દૃઢ ધર્મી, પ્રીય ધર્મી, પાપ થકી વીહે એ તેજુલેશ્યાનાં લક્ષણ જાણવાં. પદમ લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે છે—ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, પાતલા કર્યા છે. પ્રશાંત ચિત્ત આત્માનો દમણહાર, યોગ, ઉપધ્યાન સહિત હોય, થોડાવોલો, ઉપશાંત જીતેંટ્રિ એ પદમ લેશ્યાનાં લક્ષણ જાણવાં. શુકલ લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે છે—આર્તધ્યાન, ગૌંદ્રધ્યાન સર્વથા રહિત, ધર્મ ધ્યાન, શુકલ ધ્યાન સહિત, દશ પ્રકારની ચિત્ત સમધિર કરી સહિત, આત્માનો દમણહાર હત્ય દિક શુકલ લેશ્યાનાં લક્ષણ જાણવાં.

૮. આઠમો લેશ્યાના સ્થાનકનો દ્વાર કહે છે—અસંગ્યાતી ઉત્તમર્પિણી અવસર્પિણીના જેટલા સમય થાય તથા અસંગ્યાતા લોકના જેટલા આકાશ પ્રદેશ થાય, એટલાં લેશ્યાનાં સ્થાનક જાણવાં.

૯. નવમો લેશ્યાની સ્થિતિનો દ્વાર કહે છે—કૃષ્ણ લેશ્યાની સ્થિતિ જગન્ય અંતર મુહૂર્તની, ઉત્કૃષ્ટી ૩૩

सागरोपम ने अंतर मुहूर्त अधिक: नील लेझ्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी, उत्कृष्टी दश सागरोपम ने पलनो असंख्यातमो भाग अधिक: कापुत लेझ्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी, उत्कृष्टी त्रण सागरोपम ने पलनो असंख्यतमो भाग अधिक: तेजु लेझ्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी, उत्कृष्टी वे सागर ने पलनो असंख्या-
तमो भाग अधिक: पदम लेझ्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी उत्कृष्टि दश सागरोपम ने अंतर मुहूर्त अधि-
क: शुक्ल लेझ्यानी स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी, उत्कृष्टी ३३ सागरोपम ने अंतर मुहूर्त अधिक. ए समु-
च्चय लेझ्यानी स्थिति कही, हवे चार गतिनी लेझ्यानी स्थिति कहे छे.

प्रथम नारकीनी लेझ्यानी स्थिति कहे छे—कापुत लेझ्यानी स्थिति जघन्य दश हजार वर्षनी, उत्कृष्टी त्रण सागरोपम ने पलनो असंख्यातमो भाग, नील लेझ्यानी स्थिति जघन्य त्रण सागर ने पलनो असंख्यातमो भाग, उत्कृष्टी दश सागर ने पलनो असंख्यातमो भाग: कृष्ण लेझ्यानी स्थिति जघन्य दशसागर ने पलनो असंख्यातमो भाग, उत्कृष्टि तेतीस सागर ने अंतर मुहूर्त अधिक ए नारकीनी लेझ्या कही.

हवे मनुष्य तीर्यचनी लेझ्यानी स्थिति कहे छे—पहेली पांच लेझ्यानी स्थिति जघन्य उत्कृष्टी अंतर मुहूर्तनी, शुक्ल लेझ्यानी स्थिति केवली आश्री जघन्य अंतर मुहूर्तनी, उत्कृष्टी नव वर्ष उणी पूर्व क्रोडनी.

हवे देवतानी लेझ्यानी स्थिति कहे छे—भवनपति, वाणव्यंतर ए वेमां कृष्ण लेझ्यानी स्थिति जघन्य दश हजार वर्षनी, उत्कृष्टी पलना असंख्यातमा भागनी: नील लेझ्यानी स्थिति जघन्य कृष्ण लेझ्यानी उ-

त्कृष्टी स्थितिथी एक समय अधिक ने उत्कृष्टी पलनो असंख्यातमा भाग; कापुत लेश्यानी स्थिति जघन्य नील लेश्यानी उत्कृष्टी स्थितिथी एक समय अधिक, उत्कृष्टी पलना असंख्यातमा भागनी; तेजुलेश्यानी स्थिति जघन्य दश हजार वर्षनीः भवनपति त्राणव्यंतरनी उत्कृष्टि वे सागर ने पलनो असंख्यातमा भाग अधिक; वैमानिक देवनी पदम लेश्यानी स्थिति जघन्य तेजुलेश्यानी उत्कृष्टी स्थितिथी एक समय अधिक, वैमानिकनी उत्कृष्टी दश सागर ने अंतर मुहूर्त अधिक, वैमानिकनी शुक्ल लेश्यानी स्थिति जघन्य पदम लेश्यानी उत्कृष्टि स्थितिथी एक समय अधिक, उत्कृष्टि तेत्रास सागर उपर अंतर मुहूर्त अधिक,

१०. दशमां लेश्यानी गतिनो द्वार कहे छे—कृष्ण, नील, कापुत ए त्रण अप्रसम्य अधम लेश्या तेणे करी जीव दुर्गति जाय, तेजु, पदम, शुक्ल ए त्रण धर्म लेश्या, तेणे करीने जीव सुगतिए जाय.

११. अर्गाआगमां लेश्याना च्यवननो द्वार कहे छे—मघली लेश्या प्रथम प्रणमती बग्वते नथी कांड जीवने उपजवुं अथवा चववुं, तथा लेश्याना छेछा समये नथी कांड जीवने उपजवुं, तथा चववुं. परभवने विषे केम चवे ते कहे छे—लेश्या परभवनी आवी थकी अंतर मुहूर्त गया पछी शेष अंतर मुहूर्त आउखा आडा रहे थके जीव परलांकने विषे जाय.

॥ इति श्री लेश्याना थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री चार कषायनो थोकडो. ॥

श्री पद्मवर्णाजी मूत्र पद चौदमे कषायनो थोकडो चाल्यो तेमां श्री गौतम स्वामि वीर भगवाने पूछता हवा के. हे भगवन ! कषाय केटला प्रकारे कही छे ? भगवान कहे, हे गौतम ! कषाय १६ प्रकारे कही छे—
१. पोताने माटे, २. पग्ने माटे, ३. तदुभया कहेतां बन्ने माटे, ४. खेत्त कहेतां उघाडी जमीनने माटे, ५. बध्यु कहेतां ढांकी जमीनने माटे, ६. गरीर माटे, ७. उपधिने माटे, ८. निर्गृहक. ९. जाणतां, १०. अजाणतां, ११. उपशांतपणे, १२. अणुपशांतपणे, १३. अनंतानुबंधी क्रोध, १४. अप्रत्याख्यानी क्रोध, १५. प्रत्याख्यानी क्रोध, १६. संजलनो क्रोध, एवं १६. ते १६ समुच्चय जीवआश्री अने चौवीश दंडक आश्री एम २५ ने १६ ले गुणतां ४०० थाय. हवे कषायना दर्जीआ कहे छे—चणीआ. उपचणीआ, बांध्या, वेध्या, उदीगीया, निर्जिया एवं छ. ते भूतकाल, वर्तमान काल, अने भविष्यकाल आश्री एम ६ ने ३ ने गुणतां १८ थाय. ते १८ एक जीव आश्री अने १८ बहु जीव आश्री एवं ३६ थाय ते समुच्चय जीवआश्री, अने चौवीश दंडक आश्री, एम ३६ ने २५ से गुणतां ९०० थाय. अने ४०० उपर कथा ते मळी कुल १३०० क्रोधना, १३०० मानना, १३०० मायाना अने १३०० लोभना एवं ५२०० थाय. ॥ इति संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री जेनी पदनो थोकडो. ॥

श्री पन्नवणाजी मूत्र पद ०, मे जेनी पदनो थोकडो चाल्यां नेमां श्री गौतमस्वामि वीर भगवानने पु-
छता हवा के, हे भगवान ! जेनी केटला प्रकार्नी कहाँ छे ? वीर भगवाने कह्युं के, हे गौतम ! जेनी त्रण
प्रकार्नी छे-१. शीतजोनी, २. उष्णजोनी, ३. शीतोष्णजोनी. हवे तेनो विस्तार कहे छे-पहेली नरकथी
त्रीर्जा नरक मुर्था शीतजोनीआ, चोर्था नरक शीतजोनीआ घणा, अने उष्णजोनीआ थोडा, पांचमी नरक
उष्णजोनीआ घणा अने शीतजोनीआ थोडा, छठ्ठी नरक उष्णजोनीआ, सातमी नरक महा उष्ण जोनीआ. अग्नि
वर्जाने चार थावर, त्रण विग्लेन्द्रिय, समुच्चय तिर्यच अने मनुष्यमां त्रण जोनी पामे. तेउकायमां एक उष्णजोनी
मंन्नि तिर्यच अने सन्नि मनुष्य अने देवतामां जोनी एक शीतोष्णर्नी. हवे तेनो अल्प बहुत्व कहे छे-सर्वथी
थोडा शीतोष्णीआ, तेथी उष्ण जोनीआ अमंग्यात गुणा, तथा अजोनीआ सिद्ध भगवंत अनन्त गुणा. तेथी
शीत जोनीआ अनन्त गुणा. वली जोनी त्रण प्रकारे कहाँ छे.-१. सचेत, २. अचेत, ३. मिश्र. नागकी अने
देवतामां जोनी एक अनेत. पांच थावर, त्रण विग्लेन्द्रिय समुच्चय तिर्यच, अने समुच्चय मनुष्यमां जोनी त्रण

જોની
॥ ૫૮ ॥

પામે છે. હવે સંઘ્ની તિર્યચ અને સંઘ્ની મનુષ્યમાં જોની એક મિશ્ર. હવે તેનું અલ્પબહુત્વ કહે છે. સર્વથી થોડા મિશ્ર જોનીઆ અનંતા ગુણા, વઢી જોની ત્રણ પ્રકારની—૧. સંવુડા, ૨. વિયડા, ૩. સંવુડા વિયડા. સંવુડા કહેતાં ઢાંકી, વિયડા કહેતાં ઉઘાડી, સંવુડા વિયડા કહેતાં કાંટક ઢાંકી અને કાંટક ઉઘાડી. હવે પાંચ સ્થાવર દેવતા અને નાર્ગીમાં જોની એક સંવુડા, ત્રણ વિગ્લેન્દ્રિય મમુચ્ચય તિર્યચ અને મમુચ્ચય મનુષ્યમાં ત્રણ જોની પામે. સંઘ્ની તિર્યચ અને સંઘ્ની મનુષ્યમાં જોની એક સંવુડા વિયડા. હવે તેનો અલ્પબહુત્વ કહે છે. સર્વથી થોડી સંવુડા વિયડા, તેથી વિયડા જોનીઆ અસંગ્યાતગુણા, તેથી અજોનીઆ અનન્તગુણા, તેથી સંવુડા જોનીઆ અનન્તગુણા, વઢી જોની ત્રણ પ્રકારની છે.—૧. સંઘ્વા કહેતાં શંઘ્વને આકારે, ૨. કચ્છા કહેતાં કાચવાને આકારે, ૩. વંશપત્તા કહેતાં વાંસના પાંદડાને આકારે. ચક્રવર્તિની સ્ત્રીગ્નની જોની શંઘ્વને આકારે હોય, ૫૪ સલાઘ્વા પુરુષની માતાની જોની કાચવાને આકારે હોય. અને સર્વ મનુષ્યની માતાની જોની વાંસના પાંદડાને આકારે હોય.

॥ ઈતિ શ્રી જોની પદનાં થાંકડાં સંપૂર્ણ. ॥

॥ अथ श्री पांच थावरनी अवघेणानो थोकडो. ॥

श्री गौतम स्वामि पृष्ठे छे के हे भगवान ! पृथ्वीकायनुं शरीर केटलुं मोटुं छे ? भगवान कहे छे जेम अनन्ता जीवोए मळीने एक शरीर ग्रहं छे, तेने निगोदनुं शरीर कहीए, तेवां असंख्यातां सुक्ष्म निगोदनां शरीर एकठां करीए न्यारे एक सूक्ष्म वायुकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्यातां सूक्ष्म वायुकायनां शरीर एकठां करीए न्यारे एक सूक्ष्म तेउकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्याता सूक्ष्म तेउकायनां शरीर एकठां करीए न्यारे एक सूक्ष्म अपकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्याता सूक्ष्म अपकायना शरीर भेगां करीए न्यारे एक सूक्ष्म पृथ्वीकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्याता सूक्ष्म पृथ्वीकायनां शरीर भेगां करीए न्यारे एक वाटर वायुकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्यातां वाटर वायुकायनां शरीर भेळां करीए न्यारे एक वाटर तेउकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्यातां तेउकायनां शरीर भेळां करीए न्यारे एक वाटर अपकायनुं शरीर थाय, एवां असंख्यातां वाटर अपकायनां शरीर भेळां करीए न्यारे एक वाटर पृथ्वीकायनुं शरीर थाय. एवां असंख्याता पृथ्वीकायनां शरीर भेळां करीए न्यारे एक वाटर निगोदनुं शरीर थाय. हवे वाटर पृथ्वीकायना शरीरनुं उदाहरण कहं छे— जेम कोइ ३२ वर्षनो योद्धो—जुवान पुरुष रत्ननी जानि लेइ एहरण उपर सूके, तेना उपर घणनो घा करे पण

ते वज्रमय कांकरो एहरणमां खुंची जाय, पण भांगे नहि. तेवां गन्नने चक्रवर्तिनी चरणपीशीया दासी चपटी वडे चूरीने सार्थाओ पूरे. एवी वल्लवान दासी ते गन्नने वज्रने निसांतरं पोताना वळ पगक्रम सहित एकवीश लसरके वाटे तोपण ते गन्नना एक जीवने ते निशांतरगे लागे. एक एक जीवने न लामे; एक एकने किलामना थाय. एक एकने न थाय; एक मरे, एक न मरे; एक जीवे जाण्युं, एक जीवे जाण्युं पण नर्था; एवां पृथ्वी आदिकनां शरीर नानां सूक्ष्म छे. जेम कोइक वाग जोजन लांबु ने नव जोजन पहोळुं एवुं नगर छे, तेमां कोइने घेर लाय लागी तथा कोइने घेर चोर्गी थड, अथवा कोइने मारं अथवा कोइने लुंटे तो कोइ मनुष्य जाणे, कोइ न जाणे; कोइ एक दिवस पछी जाणे, कोइ एक मास पछी जाणे; कोइ एक वर्ष पछी जाणे, कोइ वर्षे पण न जाणे. ए दृष्टान्ते पृथ्वीकायना शरीरगनी अवघेणा जाणवी.

॥ इति श्री पांच स्थावरगनी अवघेणानो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री श्वासोश्वासनो थोकडो. ॥

श्री पद्मवणाजी मूत्र पद सातमे श्वासोश्वासनो थोकडो चाल्यो तेमां गौतम स्वामि वीर प्रभुने पूछता हवा के हे भगवान ! नारकी अने देवता केवी रीते श्वासोश्वास लीए छे ? वीर प्रभुए कहुं के हे गौतम ! नार-

કીના જીવ નિરંતર ધમણની પેરે શ્વાસોશ્વાસ લીંછે છે. અસુરકુમારના દેવતા જઘન્ય સાત થોક, ઉતકૃષ્ટા એક
 પક્ષ દ્વાઝેરો શ્વાસોશ્વાસ લીંછે છે. વાણવ્યંતર ને નવનીકાયના દેવતા જઘન્ય સાત થોક, ઉતકૃષ્ટા પ્રત્યેક
 મુહૂર્તે. જ્યોતિષી જ૦ અને ૩૦ પ્રત્યેક મુહૂર્તે. પહેલે દેવલોકે જ૦ પ્રત્યેક મુહૂર્તે અને ૩૦ બે પક્ષે. બીજે દેવલોકે
 જ૦ પ્રત્યેક મુહૂર્તે દ્વાઝેરું, ૩૦ બે પક્ષ દ્વાઝેરું. ત્રીજે દેવલોકે જ૦ બે પક્ષે, અને ૩૦ સાત પક્ષે. ચોથે દેવલોકે
 જ૦ બે પક્ષ દ્વાઝેરું. અને ૩૦ સાત પક્ષ દ્વાઝેરું. પાંચમે દેવલોકે જ૦ સાત પક્ષે, ૩૦ દશ પક્ષે. છઠે દેવલોકે
 જ૦ દશ પક્ષે ૩૦ ચૌદ પક્ષે. સાતમે દેવલોકે જ૦ ચૌદ પક્ષે ૩૦ સત્તર પક્ષે, આઠમે દેવલોકે જ૦ સત્તર
 પક્ષે, ૩૦ અઠાર પક્ષે. નવમે દેવલોકે જ૦ અઠાર પક્ષે ૩૦ ઓગણીસ પક્ષે. દશમે દેવલોકે જ૦ ઓગણીસ
 પક્ષે, ૩૦ વીસ પક્ષે. અગિયાગમે દેવલોકે જ૦ વીસ પક્ષે, ૩૦ એકવીસ પક્ષે. બારમે દેવલોકે જ૦ એકવીસ
 પક્ષે, ૩૦ વાવીસ પક્ષે. પહેલી ત્રીકમાં જ૦ વાવીસ પક્ષે, ૩૦ પચીસ પક્ષે. બીજી ત્રીકમાં જ૦ પચીસ પક્ષે,
 ૩૦ અઠાવીસ પક્ષે. ત્રીજી ત્રીકમાં જ૦ અઠાવીસ પક્ષે, ૩૦ એકત્રીસ પક્ષે. ચાર અનુત્તર વિમાનમાં જ૦ એક-
 ત્રીસ પક્ષે, ૩૦ તેત્રીસ પક્ષે. સર્વાર્થ મિદ્ધમાં જ૦ અને ૩૦ તેત્રીસ પક્ષે. એમ તેત્રીસ પગવાડીયે શ્વાસ ઉંચો લે
 અને તેત્રીસ પગવાડીયે શ્વાસ નીચો મુકે.

॥ ઇતિ શ્રી શ્વાસોશ્વાસનો થોકટો સંપૂર્ણ. ॥

॥ अथ श्री भविद्रव्यदेवनो थोकडो. ॥

श्री भगवतीजी मूत्र सत्तक भटारमे, उहेमे नवमे, भविद्रव्यदेवनो थोकडो चाल्यो तेमां गौतम स्वामि वीर प्रभुने पूछता हवा के हे भगवान ! भविद्रव्यदेवमां केटली गतिना आबी उपजे ? वीर भगवाने कह्युं के हे गौतम ! नारकीमां भवी द्रव्य नारकी बे आवे. त्यारे गौतम स्वामिए पूछ्युं के महागज ! केटली स्थितिना आबी उपजे ? भगवाने कह्युं के हे गौतम ! पहेली नरके मनुष्य आबीने उपजे तो जघन्य प्रत्येक मास, उत्कृष्टा पुर्व कोडीनी स्थितिना अने तीर्यच ज० अंतर मुहूर्तना उ० पुर्व कोडीना, हवे बीजी नरकथी सातमी नरक सुधी मनुष्य ज० प्रत्येक मासना उ० पुर्व कोडीना अने तीर्यच ज० अंतर मुहूर्त उ० पुर्व कोडीना. भवनपति, वाणव्यंतर, ज्योतिषी अने पहेलुं, बीजुं देवलोक एम सर्व मली चोसठ जातना देवतामां मनुष्य ज० प्रत्येक मास उ० त्रण पल्योपमना, अने तीर्यच ज० अंतर मुहूर्त, उ० त्रण पल्योपमना. त्रीजार्थी आठमा देवलोक सुधी मनुष्य ज० प्रत्येक वरस, उ० पुर्व कोडीना अने तीर्यच ज० अंतर मुहूर्त उ० पुर्व कोडीना. नवमांथी सर्वार्थ सिद्ध विमान सुधी एक मनुष्यना चवीने आवे ते ज० प्रत्येक वरसना, उ० पुर्व कोडीना. पृथ्वी, पाणी, अने वनस्पतिमां भविद्रव्यदेव त्रण आबीने उपजे. देवना ज० दश हजार वरसना, उ० बे सागरना. मनुष्य अने तीर्यच

જ૦ અંતર મુહૂર્ત, ૩૦ પુર્વ કોડીના ઉપજે. તેડ, વાંડ, ત્રણ વીગલેંદ્રિ, અસંજી તીર્યંચ, અને સંજી મનુષ્યમાં. મનુષ્ય અને તીર્યંચમાં જ૦ અંતર મુહૂર્ત ૩૦ પુર્વ કોડીના ઉપજે. સંજી મનુષ્ય અને સંજી તીર્યંચમાં, ચાર દેવ આવીને ઉપજે. મનુષ્યમાં નારકી જ૦ દસ હજાર વરસ, ૩૦ વાર્વાસ સાગરની સ્થિતિના અને દેવનામાં આવીને ઉપજે તો જ૦ દસ હજાર વરસ, ૩૦ તેત્રીશ સાગરની સ્થિતિના આવીને ઉપજે. હવે તીર્યંચમાં નારકી જ૦ દસ હજાર વરસ, ૩૦ તેત્રીસ સાગરની સ્થિતિના અને દેવતા જ૦ દસ હજાર વરસ, ૩૦ અઢાર સાગરની સ્થિતિના આવીને ઉપજે. હવે મનુષ્ય અને તીર્યંચમાં મનુષ્ય અને તીર્યંચ આવે તો જ૦ અંતર મુહૂર્ત, ૩૦ પુર્વ કોડીના આઠસવાની સ્થિતિના આવીને ઉપજે.

॥ इति श्री भविद्रव्यदेवनां थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री चौद स्वप्ननो थोकडो. ॥

મોક્ષે જવાના ચૌદ સ્વપ્ન કહે છે.

૧. પહેલે સ્વપ્ને દાથી, ઘોડાને પલાણ કરતો થકો જાગે તો તેજ ભવે મોક્ષે જાય.
૨. બીજે સ્વપ્ને લવણ સમુદ્રને દોરી નાંચતો થકો જાગે તો તેજ ભવે મોક્ષે જાય.

३. त्रीजे स्वप्ने पूर्व पश्चिम दोरी छेदतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
४. चोथे स्वप्ने पांचे रंगनुं सुतर उकेलतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
५. पांचमे स्वप्ने कलइ तथा सीसाना ढगला उपर चढतो थको जागे तो बीजे भवे मोक्षे जाय.
६. छठे स्वप्ने हीरा, मोती, माणिक, झवेरातना ढगला उपर चढतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
७. सातमे स्वप्ने उकरडो उखेडतो थको जागे तो बीजे भवे मोक्षे जाय.
८. आठमे स्वप्ने घी अने मधनो घडो माये उपाडतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
९. नवमे स्वप्ने मदीरानो घडो ढोळतो तथा फोडतो थको जागे तो बीजे भवे मोक्षे जाय.
१०. दशमे स्वप्ने पद्म सरोवर फूले करी छवाएलुं तेमां प्रवेश करतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
११. अगीआरमे स्वप्ने वांसनी जड मूळथी उखाडतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
१२. बारमे स्वप्ने भुजाए करी लवण समुद्र तरतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
१३. तेरमे स्वप्ने भवनपतिना रत्नना भवनमां प्रवेश करतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.
१४. चौदमे स्वप्ने रत्नना विमानमां प्रवेश करतो थको जागे तो तेज भवे मोक्षे जाय.

॥ इति श्री चौद स्वप्ननो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री अवधि पदनो थोकडो. ॥

श्री पन्नवणाजी सूत्र पद तेन्नीसमें अवधी पदनो थोकडो चाल्यो तेमां प्रथम दश द्वार छे तेनां नाम कहे छे:-
भेद द्वार १, विषय द्वार २, संठाण द्वार, ३, अभ्यंतर अने बाह्य द्वार ४, देश थकी अने सर्व थकी ५,
अणुगामी ६, हायमान अने वर्द्धमान ७, अवष्टीया ८, पडवाइ ९, अपडवाई १० हवे तेनो विस्तार कहे छे:-

१. पहेलो भेदद्वार तेमां नारकी अने देवता भव प्रत्ये देखे एटले उपजती वखते साथे अवधिज्ञान
होय छे. तिर्यंच अने मनुष्य क्षयोपशम प्रमाणे देखे.

२. बीजो विषयद्वार एटले पहेली नरकना नारकी जघन्य साडा त्रण गाउ देखे, उत्कृष्टा चार गाउ देखे.
बीजी नरकना नारकी जघन्य त्रण गाउ, उत्कृष्टा चार गाउ देखे. त्रीजी नरकना नारकी ज० अढी गाउ.
उ० त्रण गाउ देखे. चौथी नरकना नारकी ज० बे गाउ, उ० अढी गाउ देखे. पांचमीना ज० दोढ गाउ, उ०
बे गाउ देखे. छठीना ज० एक गाउ, उ० दोढ गाउ देखे. सातमीना ज० अर्ध गाउ, उ० एक गाउ देखे.
भवनपति ज० पचीस जोजन सुधी देखे, उ० त्रण प्रकारनुं देखे-उंचुं पहेला बीजा देवलोक सुधी, नीचुं
त्रीजी नरकना तळा सुधी, अने त्रीछुं पलना आवखावाळा संख्याताद्विप समुद्र देखे, अने सागरना आउखा-

વાળા અસંખ્યાતાદ્વિપ સમુદ્ર દેશે. વાળવ્યંતર અને નવનીકાયના દેવતા જ૦ પચીસ જોડન, ૩૦ વ્રણ પ્રકારનું દેશે—ઉંચું પહેલા દેવલોક સુધી, નીચું પાતાલ કલ્લશ સુધી, અને ત્રીલું સંખ્યાતા દ્વિપ સમુદ્ર દેશે. જ્યોતિષી જ૦ આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ૩૦ વ્રણ પ્રકારનું દેશે. ઉંચું પોતાના વિમાનની ધજા સુધી, નીચું નરકના તળા સુધી, અને ત્રીલું પલના આડવાળા, સંખ્યાતા દ્વિપ સમુદ્ર દેશે. અને સાગરના આડવાળા અસંખ્યાતા દ્વિપ સમુદ્ર દેશે. ત્રીજા દેવલોકથી જાવત સર્વાર્થ સિદ્ધ વિમાનના દેવતા ઉંચું પોતપોતાના વિમાનની ધજા સુધી દેશે, ત્રીલું અસંખ્યાતા દ્વિપ સમુદ્ર દેશે, નીચું ત્રીજા ચોથાવાળા બીજી નરકના તળા સુધી, પાંચમા છઠ્ઠાવાળા ત્રીજી નરકના તળા સુધી, સાતમા—આઠમાવાળા ચોથી નરકના તળા સુધી, નવમાથી બારમા સુધીના પાંચમી નરકના તળા સુધી, નવ શ્રિવેકના છઠ્ઠી નરકના તળા સુધી, ચાર અનુત્તર વિમાનના સાતમી નરકના તળા સુધી, અને સર્વાર્થ સિદ્ધના દેવતા સાતમી નરકના તળા સુધી દેશે. તીર્થંચ જ૦ આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ૩૦ સંખ્યાતા દ્વિપ સમુદ્ર દેશે. મનુષ્ય જ૦ આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ૩૦ આશ્વા લોક અને અલોકમાં લોક જેવડા અસંખ્યાતાં શાંડવાં દેશે.

૩. ત્રીજો સંઠાળ દ્વાર કહે છે—નારકી ત્રાપાને આકારે દેશે, ભવનપતિ પાલાને આકારે દેશે, વાળવ્યંતર ક્ષાલરને આકારે દેશે, જ્યોતિષી પડદાને આકારે દેશે, વાર દેવલોકના દેવતા મૃદંગને આકારે દેશે. નવ

પ્રૈવૈકના દેવતા ફૂલની ચંગેરીના આકારે દેવે. અનુત્તર વિમાનના દેવતા કુંવારી કન્યાના કંચવાને આકારે દેવે.

૪. ચોથો અભ્યંતર અને બાહ્ય દ્વાર કહે છે—નારકી, દેવતા અભ્યંતર દેવે, તિર્યંચ બાહ્ય દેવે, મનુષ્ય અભ્યંતર અને બાહ્ય દેવે, કારણ કે તીર્થંકર દેવને અવધિજ્ઞાન સાથેજ હોય છે.

૫. પાંચમો દેશ અને સર્વ થકી દ્વાર કહે છે—નારકી, તિર્યંચ, અને દેવતા, દેશ થકી અને સર્વ થકી દેવે.

૬. છઠ્ઠો અણુગામી અને અણાણુગામી દ્વાર કહે છે—નારકી દેવતાને અણુગામી કહેતાં સાથે જનારું અવધિ-જ્ઞાન હોય, અને તિર્યંચને અણુગામી અને અણાણુગામી બન્ને હોય.

૭-૮. સાતમો હાયમાન-વર્દ્ધમાન અને આઠમો અવઠીયા દ્વાર સાથે કહે છે—નારકીદેવતાને અવઠીયા કહેતાં હોય તેટલું અવધિજ્ઞાન રહે, મનુષ્ય અને તિર્યંચને હાયમાન-વર્દ્ધમાન, અને અવઠીયા એ ત્રણે પ્રકારનું હોય.

૯-૧૦. નવમો પઢીવાઈ અને દશમો અપઢીવાઈ બે દ્વાર સાથે કહે છે—નારકી અને દેવતાને અપઢીવાઈ અવધિજ્ઞાન હોય, મનુષ્ય અને તિર્યંચને પઢીવાઈ અને અપઢીવાઈ બન્ને જાણવાં.

॥ ઇતિ શ્રી અવધિ પદનો થોકડો સંપૂર્ણ. ॥

॥ अथ श्री आराधिक-विराधिकनो थोकडो. ॥

श्री भगवतीजी सूत्र शतक पहेले, उद्देशे बीजे आराधिक विराधिकना चौद बोल चाल्या ते कहे छे:—

१. असंजती भव्य द्रव्य देव जघन्य भवनपति, उत्कृष्टा नव ग्रैवेक सुधी जाय.
२. आराधिक साधु ज० पहेला देवलोक सुधी, उ० सर्वार्थसिद्ध विमान सुधी जाय.
३. विराधिक साधु ज० भवनपति, उ० पहेला देवलोक सुधी जाय.
४. आराधिक श्रावक ज० पहेला देवलोक सुधी, उ० बारमां देवलोक सुधी जाय.
५. विराधिक श्रावक ज० भवनपति, उ० ज्योतिषि सुधी जाय.
६. असंजति तिर्यच ज० भवनपति, उ० वाणव्यंतर सुधी जाय.
७. तापसना मतवाळा ज० भवनपति, उ० ज्योतिषि थाय.
८. कंदरपीआ साधु ज० भवनपति, उ० पहेला देवलोक सुधी जाय.
९. अंबड संन्यासीना मतवाळा ज० भवनपति, उ० पांचमा देवलोक सुधी जाय.
१०. जम्मालीना मतवाळा ज० भवनपति, उ० छट्टा देवलोक सुधी जाय.

११. संज्ञी तिर्यच ज० भवनपति, उ० आठमा देवलोक सुधी जाय.
१२. गोसाळाना मतवाळा ज० भवनपति, उ० बारमा देवलोक सुधी जाय.
१३. दर्शन विराधिक स्वर्लींगी साधु ज० भवनपति, उ० नव ग्रैवेक सुधी जाय.
१४. आजीवकामती ज० भवनपति, उ० बारमा देवलोक सुधी जाय.
॥ इति श्री आराधिक विराधिकनो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री पांच समकितना स्वरूपनो थोकडो ॥

पांच समकितना नाम.—१. शाश्वादान सम्यक्त्व, २. उपशम सम्यक्त्व, ३. वेदक सम्यक्त्व, ४. क्षयोपशम सम्यक्त्व, ५. क्षायक सम्यक्त्व.

ए पांचे सम्यक्त्वनी स्थिति कहे छे—शाश्वादान सम्यक्त्वनी स्थिति जघन्य एक समयनी, उत्कृष्टी ६ आवलिकानी. १, उपशम सम्यक्त्वनी स्थिति जघन्य उत्कृष्ट अंतर्मुहूर्तनी २, वेदक सम्यक्त्वनी स्थिति जघन्य उत्कृष्ट एक समयनी ३, क्षयोपशम सम्यक्त्वनी स्थिति जघन्य एक समयनी, उत्कृष्टी ६६ सागर

शाश्वरी ४, क्षायक सम्यक्त्वनी स्थिति नथी.

शाश्वदादन सम्यक्त्व अने उपशम सम्यक्त्व एक भव आश्री जघन्य एकवार आवे, उत्कृष्टा पांचवार आवे, वेदक सम्यक्त्व जघन्य उत्कृष्ट एकवार आवे, क्षयोपशम सम्यक्त्व जघन्य एकवार, उत्कृष्टा असंख्याती-वार आवे, क्षायक सम्यक्त्व आव्या पछी जाय नहि.

उपशम सम्यक्त्वना ७ भेद—१. अनंतानुबंधी क्रोध, २. मान, ३. माया, ४. लोभ, ५. मिथ्यात्व मोहनी, ६. मिश्रमोहनी, ७. सम्यक्त्व मोहनी. ए सात प्रकृति उपशमावे तेने उपशम सम्यक्त्व कहीए तथा ए सात प्रकृति मांहेली कोइ क्षय करे, कोइ उपशमावे, तेने क्षयोपशम सम्यक्त्व कहीए.

क्षयोपशम सम्यक्त्वना ४ भेद—१. चार प्रकृति क्षय करे तथा उपशमावे तेने क्षयोपशम सम्यक्त्व कहीए. २. पांच प्रकृति क्षय करे अने बे प्रकृति उपशमावे तेने क्षयोपशम सम्यक्त्व कहीए. ३. छ प्रकृति क्षय करे, अने एक उपशमावे तेने क्षयोपशम सम्यक्त्व कहीए. ४. चार प्रकृति क्षय करे अने बे उपशमावे, एक वेदे तेने क्षयोपशम वेदक सम्यक्त्व कहीए.

क्षय वेदकना ३ भेद—१. चार प्रकृति क्षय करे अने त्रण वेदे तेने क्षय वेदक सम्यक्त्व कहीए. २. पांच प्रकृति क्षय करे अने बे वेदे तेने क्षयवेदक सम्यक्त्व कहीए. ३. छ प्रकृति क्षय करे अने एक वेदे तेने

क्षય वेदक सम्यक्त्व કહીએ. સાતે પ્રકૃતિ ક્ષય કરે તેને ક્ષાયક સમ્યક્ત્વ કહીએ.

હવે નવ પ્રકારનું સમ્યક્ત્વ કહે છે—૧. દ્રવ્ય સમ્યક્ત્વ, ૨. ભાવ સમ્યક્ત્વ, ૩. નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ, ૪. વહેવાર સમ્યક્ત્વ, ૫. નિઃસર્ગ સમ્યક્ત્વ, ૬. ઉપદેશ સમ્યક્ત્વ, ૭. કારક સમ્યક્ત્વ, ૮. રુચક સમ્યક્ત્વ, ૯. દીપક સમ્યક્ત્વ.

૧. દ્રવ્ય સમ્યક્ત્વ કેને કહીએ—તીર્થંકર જીન વચન સત્ય સરદહે પળ પરમાર્થ જાણે નહિ, ભેદાનું ભેદ જાણે નહિ, અને ગુરુનું દીધું સમ્યક્ત્વ ગ્રહી રાખે તેને.

૨. ભાવ સમ્યક્ત્વ કેને કહીએ—ભાવ સમ્યક્ત્વનો ધણી પરમાર્થ જાણે, ભેદાનું ભેદ જાણે, તે ઉપર આરિસાનું દૃષ્ટાંત—જેમ, આરિસામાં જેવું સ્વરૂપ છે તેવું દેખે તેને.

૩. નિશ્ચય સમ્યક્ત્વ કેને કહીએ—જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રને વિષે શુભ ભાવે પ્રવર્તે તેને.

૪. વ્યવહાર સમ્યક્ત્વ કેને કહીએ—લક્ષણે કરી જાણે, સાધુની સમાચારીમાં પ્રવર્તે તથા શ્રાવકવ્રત પાઠે, સામાયિક, પૌષથ, પ્રતિક્રમણ કરે, ત્યાગ પચ્ચવાળ પળ કરે તેને.

૫. નિઃસર્ગ સમ્યક્ત્વ કેને કહીએ—જે ગુરુના ઉપદેશ વિના જૈન ધર્મ સત્ય સરદહે, જાતિસ્મરણ જ્ઞાને કરી જાણે—મૃગાપુત્રની પેઠે, તેને.

६. उपदेश सम्यक्त्व केने कहीए—गुरुना उपदेशथी देवगुरु धर्म ए त्रण तत्व सत्य सरदहे तेने.
७. कारक सम्यक्त्व केने कहीए—ते शुद्ध क्रिया पाळे, शुद्ध आचार पाळे, जेम सिद्धांतमां कळुं छे तेम प्रवर्ते तेने.
८. रोचक सम्यक्त्व केने कहीए—गुरुना वचन उपर रुचि राखे, क्रिया करणी उपर रुचि राखे, पण करी शके नहि तेने.
९. दीपक सम्यक्त्व केने कहीए—दीवानी पेंरे. जेम, दीवो सामाने अजवाळुं करे, पण पोतानी नीचे अंधारुं राखे तेम अन्य लोकोने प्रतिबोध करे, पण पोते सम्यक्त्व पामे नहि तेने.
- हवे विस्तारथी व्यवहार सम्यक्त्वना ६७ भेद कहे छे—सम्यक्त्वनी ४ सदहणा—जीवादिक ९ पदार्थनुं ओळखाण करे १, तत्वना जाण आचार्य बहुमूत्रीनी सेवा करे २, कुगुरु, कुदेव, कुधर्मनो परिचय टाळे ३, कुगुरु, कुदेव, कुधर्म उपर प्रेम न राखे. ४. त्रण लिंग—१. स्त्रीलिंग, २. पुरुषलिंग, अने ३. नपुंसकलिंग—एवं ७.
- १० प्रकारनो विनय—अरिहंतनो विनय करे १, सिद्धनो २, ज्ञानी पुरुषनो ३, सूत्र सिद्धांतनो ४, धर्मी पुरुषनो ५, साधुजीनो ६, धर्माचार्यनो ७, उपाध्यायनो ८, परवचननो ९, सम्यक्दृष्टिनो १०,--एवं १७.
- सम्यक्त्वनी ३ शुद्धता. १. मन शुद्धता, २. वचन शुद्धता, ३. काय शुद्धता—एवं २०.

सम्यक्त्वनां पंच लक्षण--१. सम, २. संवेग, ३. निर्वेग, ४. अनुकंपा, ५. आसता,--एवं २५.

सम्यक्त्वनी ८ भावना--१. सूत्र सिद्धांतनो जाण होय तो जिन मार्ग दीपावे, २. धर्मकथानो कहेनार होय तो जिन मार्ग दीपावे, ३. न्यायनो जाण होय तो जिन मार्ग दीपावे, ४. अवसरनो जाण होय तो जिन मार्ग दीपावे, ५. तपस्वी होय तो जिन मार्ग दीपावे, ६. विद्वान होय तो जिनमार्ग दीपावे, ७. मिष्ट वचनी होय तो जिन मार्ग दीपावे ८. कवि होय तो जिन मार्ग दीपावे--एवं ३३.

सम्यक्त्वनां ५ आभरण--१. धर्मने विषे चतुर होय, २. चतुर्विध संघनी सेवा करे, ३. गुणवंतनी भक्ति करे, ४. धर्मने विषे स्थिर चित्त राखे, ५. अन्य मतिने हेतु दृष्टांते करी समजाववा समर्थ होय--एवं ३८.

सम्यक्त्वनां ५ लक्षण--१. सुख दुःखमां समता राखे, २. वैराग्यवान होय, ३. दिन दिन प्रत्ये आरंभथी निवर्ते, ४. अनुकंपावंत होय, ५. जिन धर्म उपर विश्वासवंत होय--एवं ४३.

सम्यक्त्वना ६ दोष--१. परपाखंडीने वंदना करे नहिं, २. पर पाखंडी साथे बारंवार बोले नहिं, ३. परपाखंडीनो घणो परिचय करे नहिं, ४. परपाखंडीने मोक्षनो कारण जाणी दान दे नहिं, (अनुकंपानो आगार), ५. परपाखंडीनी साथे घणो वाद करे नहिं, ६. पर पाखंडीए बोलाव्या विना बोले नहिं--एवं ४९.

सम्यक्त्वनो छ प्रकारे आगार--१. राजानो आगार, २. न्यातनो आगार, ३. जोरावरनो आगार. ४.

દેવતાનો આગાર, ૫. માતા-પીતાનો આગાર, ૬. કારણથી અન્ય મતિને દાન દેવાનો આગાર-અર્થ ૫૫.

સમ્યક્ત્વની છ ભાવના--૧. હે જીવ ! સમ્યક્ત્વ સદા નિર્મલ છે તે રાગદ્વેષે કરી મલીન થાય નહિ તેની સંભાળ રાખજે, ૨. જેમ નગર કોટ દરવાજાએ કરીને સહિત હોય તે સર્વે જીવને આધારભૂત છે તેમ સમકિત નગરને વિષે શાન, દર્શન, ચારિત્ર, વ્રત નિયમ ને સમ્યક્ત્વ આધારભૂત છે, ૩. સર્વે ધર્મનો ઉપાય સમ્યક્ત્વ છે, ૪. જેમ સર્વે જીવને પૃથ્વી આધારભૂત છે તેમ જીવને સમ્યક્ત્વ આધારભૂત છે, ૫. જેમ શંસ્વમાંહે દૂધ બગડે નહિ, સ્વાદું થાય નહિ, તેમ સર્વજ્ઞ ધર્મ રૂપ દૂધનું ભાજન સમ્યક્ત્વ છે, ૬. જેમ ચક્રવર્તિને રત્નનું ભાજન નિધાન છે, તેમ સર્વવર્તી દેશવર્તી રત્નનું ભાજન સમ્યક્ત્વ છે--અર્થ ૬૧.

સમકિતનાં છ સ્થાનક--૧. જીવાદિક પદાર્થમાં હય, ગય, ઉપાદયનું સ્વરૂપ ચિંતવે, ૨. જીવ સદા શાશ્વતો છે. ૩. શુભ અશુભનો કર્તા જીવ છે, ૪. કીધાં કર્મનો ભોગવનાર જીવ છે, ૫. કોઈ ઉપર રાગદ્વેષ કરે નહિ, ૬. જીવને મોહનિ આદિક આઠ કર્મ ક્ષય કર્યા પછે મોક્ષ છે.-અર્થ ૬૭.

॥ इति श्री पांच समकितना स्वरूपनो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ अथ श्री पुद्गलं परावर्तननो थोकडो. ॥

श्री भगवनीजी सूत्र, शतक बारमे, उद्देशे चोथे पुद्गल परावर्तननो थोकडो चाल्यो ते कहे छे—

गाथा—नाम १, गुण २, तीसंख ३, तीठाणं ४, कालं ५, कालो वमंच ६, काल अप्पा बहु ७, पुग्गल मझे पुग्गल ८, पुग्गल करणो अप्पा बहु ९, ए नव द्वारनी गाथा कही, हवे विस्तार कहे छे—

पहेलो नाम द्वार कहे छे—पुद्गल परावर्तननां सात नाम छे—१. उदारिक पुद्गल परावर्तन, २. वैक्रेय पुद्गल परावर्तन, ३. तेजस पुद्गल परावर्तन, ४. कर्मण पुद्गल परावर्तन, ५. मन पुद्गल परावर्तन, ६. वचन पुद्गल परावर्तन, ७. श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तन ए सात.

बीजो गुण द्वार कहे छे—लोकने विषे जेटलां पुद्गल छे, ते सर्वे उदारिक पुद्गलपणे लेइ लेइने मुके ते वारे एक उदारिक पुद्गल परावर्तन थाय, एम जावत् श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तन लगी कहेवुं.

हवे पर्यायना अनुसारे विशेष विवरों कहे छे—पुद्गल परावर्तन बे प्रकारे कहां छे—ते सूक्ष्म पुद्गल परावर्तन १, अने बादर पुद्गल परावर्तन २. ते बेहु प्रत्येक प्रत्येक चार चार प्रकारे कहां छे—ते द्रव्यथी १, क्षेत्रथी २, कालथी ३, भावथी ४, ए चार प्रकारे कहां. हवे सुक्ष्म पुद्गल परावर्तन द्रव्यथी १, क्षेत्रथी २,

काल्थी ३, भावथी ४, ए चार प्रकारे शी रीते समजवां तेमज बादर पुद्गल पण चार प्रकारे शी रीते समजवां ते कहे छे. सूक्ष्म पुद्गल परावर्तन द्रव्य थकी केने कहीये के जे जगत्मां द्रव्य छे ते सर्वे द्रव्य पुद्गल उदारिकपणे तथा वैक्रेयपणे आदि देइने जावत् श्वासोश्वासपणे अनुक्रमे पुरा करे तेने सुक्ष्म पुद्गल परावर्तन द्रव्य थकी कहीये. बादर पुद्गल परावर्तन द्रव्य थकी केने कहीये के जे सात प्रकारे पुद्गल लेइ लेइने मुकतां पुरा करे तेने बादर पुद्गल परावर्तन द्रव्य थकी कहीये. सुक्ष्म पुद्गल परावर्तन क्षेत्र थकी केने कहीये के जे अनुक्रमे आकाश प्रदेशे मरी मरीने पुरा करे, चौद राज लोक अणानुपूर्वीए मरे ते लेखामां न गणीए अने जे प्रथम प्रदेशे अडतो अडतो मरे ते लेखामां गणीए एम त्रण, चार, पांच, छ, सात, आठ, नव, दस आदि देइने आखो लोक पुरे तेने सुक्ष्म पुद्गल ५० क्षेत्र थकी कहीये. बादर पुद्गल परावर्तन क्षेत्र थकी केने कहीये के जे आकाशने प्रथम प्रदेशे मरे ते लेखे गणीये, ते बार पछी त्रीजे, पांचमे, सातमे, नवमे, अगीयारमे, तेरमे उपजे तथा चवे एम आखो लोक समस्त पुरे, आकाश प्रदेश भरे, आगळ पाछळ करीने पुरां करे तेने बादर पुद्गल ५० क्षेत्र थकी कहीये. सूक्ष्म पुद्गल परावर्तन काल थकी केने कहीये के जे अनुक्रमे काल चक्रने पहेले समे मरे ते लेखे गणीए अने काल चक्रने बीजे, त्रीजे, चोथे, पांचमे, छठे, सातमे, आठमे, तथा अनेरे काल चक्रे मरे ते लेखे न गणीए. एम अनुक्रमे काल चक्रने बीजे समे, एम काल चक्रने त्रीजे समे,

एम आखो काळ चक्र फरसे, समय समय लगतो लगतो मरे, तेने सुक्ष्म पुद्गल ५० काल थकी कहीये. बादर पुद्गल परावर्तन काळ थकी केने कहीये के, जे काळ चक्रने पहेले समे मरे ते लेखे गणीए तेथी बीजो काळ चक्र तेहनो बीजो समय तथा पांचमो, छटो, सातमो, आठमो, नवमो, दशमो, अगीयारमो, एम अनुक्रमे करी काळ चक्रना जेटला समय होय तेठला समय मरण करी फरसे तथा अनंर काळ चक्रे मरे तेने बादर पुद्गल परावर्तन काल थकी कहीये. सुक्ष्म पुद्गल परावर्तन भाव थकी केने कहीये के जे लगते लगते परिणामे मरे ते एकथी बे, त्रण, चार, पांच, छ, सात, आठ, नव, दस, एम असंख्याता परिणामे मरे ते लेखे गणीये, अने अनानुपूर्वीए मरे ते लेखे न गणीए एम असंख्याता परिणामे करी आखो लोक पुरो फरसे तेने सुक्ष्म पुद्गल परावर्तन भाव थकी कहीये. बादर पुद्गल परावर्तन भाव थकी केने कहीये के, जे जीवना असंख्याता परिणाम छे, ते परिणामे करी मरे, आघापाछा थइने असंख्याता पुरां करे ते केम, क्यारे प्रथम परिणामे त्रीजे, पांचमे, सातमे, एम सघळा परिणाम पुरा करे तेने बादर पुद्गल परावर्तन भाव थकी कहीये. एम सुक्ष्म पुद्गल परावर्तन तथा बादर पुद्गल परावर्तन द्रव्यथी १, क्षेत्रथी २, कालथी ३, भावथी ४, ए चार प्रकारे समजवानी विगत कही. एम साते पुद्गल परावर्तन चार चार प्रकारे जाणवा. इति बीजो गुण द्वार.

त्रीजो संख्या द्वार तेना त्रण भेद--ते एक तो सर्व जीवे पुद्गल परावर्तन केटलां कीधां तेनी संख्या १,

बीजो एक वचने एक जीवे चोवीस दंडकने विषे जे जे पुद्गल परावर्तन जेटलां जेटलां कीधां तेनी संख्या २, त्रीजे बहु वचने सर्व जीवे चोवीस दंडकने विषे जे जे पुद्गल परावर्तन कीधा तेनी संख्या ३, ए त्रण भेद छे तेमां प्रथम भेद कहे छे—सर्व जीवे उदारिक पुद्गल परावर्तन अनन्ति अनन्ति वार कीधां एम जावत् साते पुद्गल परावर्तन लगी कहेवुं. ए संख्यानो पहलो भेद कह्यो. १. संख्यानो बीजो भेद कहे छे—एक वचने नारकीना एक जीवे पुर्वे उदारिक पुद्गल परावर्तन अनन्ति अनन्तिवार कीधां. आगमिय काले कोइ करशे, कोइ नही करे, जे करशे ते जघन्य एक, बे, त्रण, अने उतकृष्ठां अनन्ता करशे. एम जावत् साते पुद्गल परावर्तन लगी कहेवुं. एम जेम नारकीना दंडकनुं कहुं तेम जावत् चोवीसमां वैमानिकना दंडकने विषे एक वैमानिक देवना जीवे नारकीवत् साते पुद्गल परावर्तन लगी कहेवुं. एटले सर्वे मळीने चोवीस सत्ता अडस-ठसो—एकसो ने अडसठ प्रश्न थाय ए संख्यानो बीजो भेद कह्यो. २. संख्यानो त्रीजो भेद कहे छे—बहु वचने सर्व नारकीना जीवे पुर्वे उदारिक पुद्गल परावर्तन अनन्ता कीधा, घणा नारकी आगमिय काले अनन्ता करशे. तेम साते पुद्गल परावर्तन लगी कहेवुं. एम जावत् सर्वे वैमानिक देवना जीवे नारकीवत् पुद्गल परावर्तन लगी कहेवुं. एम सर्व मळीने एकसो ने अडसठ प्रश्न थाय. ए संख्यानो त्रीजो भेद कह्यो. एम संख्याना त्रणे भेदना थइने त्रणसे तेंतालीस प्रश्न थाय. ३.

ચોથો સ્થાનક દ્વાર કહે છે—તે સ્થાનક દ્વારનાં ત્રણ ભેદ--૧. એક વચને એક જીવે નારકી આદિ દેહ
 ચોવીસ દંડકને વિષે જે જે સ્થાનકમાં પ્રવર્તતાં જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન કીધા નથી અથવા જે જે કીધાં અને
 જે જે કરશે અથવા નહીં કરે તેની વિગત. ૨. વીજે ભેદે વહુવચને સર્વ જીવે નારકી આદિ ચોવીસ દંડકને
 વિષે જે જે સ્થાનકમાં પ્રવર્તતાં જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન કીધાં નથી અથવા જે જે કીધાં તેની વિગત. ૩. ત્રીજે
 ભેદે સર્વ જીવે જે જે દંડકને વિષે પ્રવર્તતા જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન કીધાં તેની વિગત. એ ત્રણ ભેદ છે તે મધ્યે
 પહેલો ભેદ કહે છે—એક વચને એક નારકીના જીવે નારકીપણે પૂર્વે ઉદારિક પુદ્ગલ પરાવર્તન કીધાં નથી અને
 આગમીય કાળે પળ કરશે નહીં. એક નારકીના જીવે નારકીપણે પૂર્વે વૈક્રય પુદ્ગલ પરાવર્તન અનન્તા કીધા,
 અને આગમીય કાળે કોઈ કરશે, કોઈ નહીં કરે. જે કરશે તે જઘન્ય એક, બે, ત્રણ, ઉત્કૃષ્ટા અનન્તા કરશે.
 એમ જાવત્ શ્વાસોશ્વાસ પુદ્ગલ પરાવર્તન લગી કહેવું. એક વચને એક નારકીના જીવે પૂર્વે અસુરકુમારપણે,
 જાદત્ થળીત્ કુમારપણે, દૃઢવ્યાદિકપણે, જાવત્ ચોવીસમા પૈમાનિક દેવતાના દંડકપણે, જે જે દંડકને વિષે
 જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન હોય નહીં તેની ના કહેવી, અને જે જે દંડકને વિષે જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન હોય તેની
 હા કહેવી. એમ નારકીનો દંડક સાતે પુદ્ગલ પરાવર્તન આશ્રી ચોવીસ દંડકને વિષે ઉતારતાં ચોવીસ સત્તા અઢ-
 સઠસો. એમ ૧૬૮ પ્રશ્ન થાય. એમ જેમ નારકીનું કહ્યું તેમ શેષ થાકતાં તેવીસ દંડકનું ચોવીસ દંડક સાથે સાત

પુદ્ગલ પરાવર્તન આશ્રી ઉતારવું. એમ ઉતારતાં સર્વ મઝીને ચાર હજાર વત્રીસ પ્રશ્ન થાય. ઇતિ સ્થાનક દ્વાર.

સ્થાનક દ્વારનો બીજો ભેદ કહે છે—બહુ વચને સર્વે નારકીના જીવે નારકીપણે પુર્વે ઉદારિક પુદ્ગલ પરાવર્તન કીધાં નથી, અને આગમીય કાળે કરશે પણ નહિ. સર્વે નારકીના જીવે નારકીપણે પુર્વે વૈક્રય પુદ્ગલ પરાવર્તન અનન્તા કીધાં અને ઘણાં નારકી અનન્તા કરશે એમ જાવત્ શ્વાસોશ્વાસ પુદ્ગલ પરાવર્તન લગી કહેવું. એમ બહુ વચને સર્વે નારકીના જીવે પુર્વે અસુરકુમારપણે, જાવત્ થળીત કુમારપણે, પૃથવ્યાદિક-પણે, જાવત્ ચોવીસમાં વૈમાનિક દેવતાના દંડકપણે જે જે દંડકને વિષે પ્રવર્તતાં જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન હોય નહી તેની ના કહેવી, અને જે જે દંડકને વિષે પ્રવર્તતાં જે જે પુદ્ગલ પરાવર્તન હોય તેની હા કહેવી. એમ એક નારકીનો દંડક સાતે પુદ્ગલ પરાવર્તન આશ્રી ચોવીસ દંડક સાથે ઉતારતાં એકસો અડસઠ પ્રશ્ન થાય, એમ જેમ નારકીનું કહ્યું તેમ શેષ થાકતાં તેવીસ દંડકનું ચોવીસ દંડક સાથે સાત પુદ્ગલ પરાવર્તન આશ્રી ઉતારવું એમ ઉતારતાં સર્વ મઝીને ચાર હજાર વત્રીસ પ્રશ્ન થાય. એ સ્થાનક દ્વારનો બીજો ભેદ કહ્યો.

સ્થાનકદ્વારનો ત્રીજો ભેદ કહે છે—સર્વે જીવે ઉદારિક પુદ્ગલ પરાવર્તન દશ દંડકપણે અનન્તી વાર કીધાં તે પાંચ એકેન્દ્રિના ૫, બેએન્દ્રિના ૬, તેએન્દ્રિના ૭, ચૌરેન્દ્રિના ૮, તીર્યચ પંચેન્દ્રિ ૯, મનુષ્ય ૧૦, એ દશ દંડકને વિષે સર્વ જીવે વૈક્રય પુદ્ગલ પરાવર્તન સતર દંડકપણે અનન્તીવાર કીધાં. તે નારકીનો એક, ભવનપતીના દશ,

एवं अर्गाआर; वाउकाय १२, संज्ञी तिर्यच पचेंद्रि १३, संज्ञी मनुष्य १४, वाणव्यंतर १५, ज्योतिषि १६, वैमानिक १७, ए सत्तर दंडकने विषे सर्व जीवे तेजस् पुद्गल परावर्तन १, कार्मण पुद्गल परावर्तन २, ए बे पुद्गल परावर्तन चोवीस दंडकने विषे अनन्ति वार कीधा. ४, सर्व जीवे मन पुद्गल परावर्तन सोळ दंडक-
पणे अनन्तिवार कीधां. ते सोळ संज्ञीना दंडक पर्याप्तापणे ५, सर्व जीवे वचन पुद्गल परावर्तन ओगणीस दंडकने विषे अनन्ति वार कीधां. ते पांच ऐकेंद्रिना पांच दंडक वर्जिने शेष ओगणीस दंडकने विषे ६, सर्व जीवे श्वासोश्वास पुद्गल चोवीस दंडकने विषे अनन्ति वार कीधां. ७, ए स्थानक द्वारना त्रीजा भेदना एक-
सो ने बत्तीस प्रश्न थयां. ए स्थानक द्वारना त्रीजो भेद कळो. एम स्थानक द्वारना त्रणे भेदना मळीने ८१९८ आठ हजार एकसो अष्टाणु प्रश्न थाय. इति चोथो स्थानक द्वार संपूर्ण.

पांचमो काळद्वार कहे छे—अनन्ता काळचक्र मंडळ जाय त्यारे एक उदारिक पुद्गल परावर्तन थाय १. एम जावत् अनन्ता काळचक्र मंडळ जाय त्यारे एक श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तन थाय. ७. इति. काळ द्वार.

काळनी ओपमानो छट्टो द्वार कहे छे—अनन्ता सुक्ष्म परमाणुए एक वहेवार परमाणुओ थाय. १, अनन्ता वहेवार परमाणुए एक उसन शनीओ थाय. उसन शनीयो ते ज्योतिषिनी उपर अने पहेला बीजा देवलोकनी हेठे उसन शनी रज होय ते. २, अनन्ता उसन शनीए एक सन्हा सन्हीयो थाय, ते ज्योतिषिनी हेठळ रज

होय ते. ३, आठ सन्हा सन्हीए एक उद्धरेणु थाय ते तडकामां उडे ते ४, आठ उद्ध रेणुए एक त्रसरेणु थाय ते मनुष्य तथा दोरने पगे उडे ते. ५, आठ त्रस रेणुए एक रथरेणु थाय ते गाढा तथा रथे उडे ते. ६, आठ रथ रेणुए देवकुरु अथवा उत्तर कुरु क्षेत्रना त्रण पल्योपमना आउखावाळा जुगल्या मनुष्यनो एक वाळाग्र थाय. ७, तेवा आठ वाळाग्रे हरीवास अथवा रम्यक् वास क्षेत्रना वे पल्मोपमना आउखावाळा जुगल्या मनुष्यनो एक वाळाग्र थाय. ८, तेवा आठ वाळाग्रे हेमवय तथा एरण वय क्षेत्रना एक पल्योपमना आउखावाळा जुगल्या मनुष्यनो एक वाळाग्र थाय. ९, तेवा आठ वाळाग्रे पुर्व तथा पश्चिम महाविदेह क्षेत्रना मनुष्यनो एक वाळाग्र थाय. १० तेवा आठ वाळाग्रे भरत तथा इरवत क्षेत्रना मनुष्यनो एक वाळाग्र थाय. ११, तेवा आठ वाळाग्रे एक लींख थाय. १२, तेवी आठ लींखे एक जुं थाय. १३, तेवी आठ जुंए एक जवनो मध्य भाग थाय. १४, आठ जवना मध्य भागे एक उत्स्येध आंगुळ थाय १५, छ उत्स्येध आंगुळे एक पगनुं पहोळपणुं थाय. १६, वे पगने पहोळपणे एक वेंत थाय १७, वे वेंते एक हाथ थाय. १८, वे हाथे एक कुक्षी थाय. १९, वे कुक्षीए एक धनुष्य थाय. २०, वे हजार धनुष्ये एक गाउ थाय. २१, चार गाउए एक जोजन थाय. २२, एवो एक जोजननो लांबो ने पहोळो अने एक जोजननो उंचो एवो उंडो एक पालो कल्पीए, ते पालो पुर्वे जे देवकुरु अथवा उत्तरकुरु क्षेत्रना त्रण पल्योपमना आउखावाळा जुल्ल्या मनुष्यना वाळाग्र

कहा ते एक, बे, व्रण दिवसना जन्मेला बाळक होय तेना बाळाग्र लीए ते एक एक बाळाग्रना असंख्याता खंड कटका करीए, करीने तेवा कटकाए ठेठ तळाथी ते उपर सुधी घाढो ठांसी ठांसीने भरीए ते उपर थड चक्रवर्ति आदिकनुं कटक चाल्युं जाय तो पण ते बाळाग्र खंड जरा थोडा पण बेसे नहि अथवा ते उपर मोटी गंगा नदीनो प्रवाह वहे तो पण ते पालामां जळ उतरे नही, अग्रिए बाळ्यो पण वळे नहि, एवो मजबुत ठांसीने भर्यो होय ते पालामांथी सो सो वरसे एक एक बाळाग्रनो खंड काढीए. हवे एक वरस केने कहीए ते कहे छे-असंख्याता समय जाय त्यारे एक आवलीका थाय, एवी असंख्याती आवलीका जाय त्यारे एक श्वासोश्वास थाय, सात श्वासोश्वासे एक थोव थाय, सात थोवे एक लव थाय, सीत्तोतेर लवे एक मुहूर्त थाय. एटले अढारसेंने छाशी श्वासोश्वासे एक घडी थाय. व्रण हजार सातसें तोंतेर श्वासोश्वासे बे घडी थाय. एटले एक मुहूर्त थड. त्रीस मुहूर्ते एक अहोरात्री थाय, पंदर अहोरात्रीए एक पक्ष थाय, बे पक्षे एक मास थाय, १२ मासे एक वर्ष थाय, एवां १०० सो वर्षे एक एक बाळनो खंड काढे, एम काढतां काढतां ज्यांथी काढवानी गणत्री करवा मांडी होय त्यांथी ते एक पालो खाली थाय त्यां सुधीमां जेटलो काळ जाय, तेने एक पल्योपम कहीए. एवा १० क्रोडाक्रोडी पल्योपम जाय त्यारे एक सागरोपम थाय, एवां १० क्रोडाक्रोडी सागरोपम जाय त्यारे एक उत्सर्पिणी काळ थाय. एवां १० क्रोडाक्रोड सागरोपम जाय त्यारे एक अवसर्पिणी काळ

थाय, उत्सर्पिणी अने अवसर्पिणी काळ मळीने २० क्रोडाक्रोडी सागरोपम थाय, तेने एक काळचक्र कहीए एवा अनन्ता काळचक्र जाय त्यारे एक पुद्गल परावर्तन थाय. इति कालनी ओपमानो छटो द्वार.

काळना अल्पबहुत्वनो सातमो द्वार तेमां सात पुद्गल परावर्तनमां केनो कोनाथी काळ थोडो, कोनो काळ घणो ते कहे छे—अनन्ता काळ चक्र जाय त्यारे एक कर्मण पुद्गल परावर्तन थाय. १, अनन्ता कर्मण पुद्गल परावर्तन जाय त्यारे एक तेजस् पुद्गल परावर्तन थाय. २, अनन्ता तेजस पुद्गल परावर्तन जाय त्यारे एक उदारिक पुद्गल परावर्तन थाय. ३, अनन्ता उदारिक पुद्गल परावर्तन जाय त्यारे एक श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तन थाय. ४, अनन्ता श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तन जाय त्यारे एक मन पुद्गल परावर्तन थाय. ५, अनन्ता मन पुद्गल परावर्तन जाय त्यारे एक वचन पुद्गल परावर्तन थाय. ६, अनन्ता वचन पुद्गल परावर्तन जाय त्यारे एक वैक्य पुद्गल परावर्तन थाय. ७. इति कालना अल्प बहुत्वनो सातमो द्वार.

पुद्गलनो आठमो द्वार कहे छे—एक कर्मण पुद्गल परावर्तनमांहे अनन्ता काळचक्र वही जाय १, एक तेजस पुद्गल परावर्तनमांहे अनन्ता कर्मण पुद्गल परावर्तन वही जाय २, एक उदारिक पुद्गल परावर्तन मांहे अनन्ता तेजस पुद्गल परावर्तन वही जाय. ३, एक श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तनमांहे अनन्ता उदारिक पुद्गल परावर्तन वही जाय. ४, एक मन पुद्गल परावर्तनमांहे अनन्ता श्वासोश्वास पुद्गल परावर्तन वही

जाय. ५, एक वचन पुद्गल परावर्तन मांहे अनन्ता मन पुद्गल परावर्तन वही जाय. ६, एक वैक्रेय पुद्गल परावर्तनमांहे अनन्ता वचन पुद्गल परावर्तन वही जाय. ७. इति आठमो द्वार.

पुद्गल परावर्तन जीवे कयां ते कीयां, अने कोनाथी थोडां अथवा घणा कीधां, ते अल्पबहुत्वनो नवमो द्वार कहे छे--सर्व जीवे सर्व थकी वैक्रेय पुद्गल परावर्तन थोडां कीधां. १, तेथी वचन पुद्गल परावर्तन अनन्त गुणां अधिक कीधां. २, तेथी मन पुद्गल परावर्तन अनन्त गुणां अधिक कीधां. ३, तेथी श्वसोश्वास पुद्गल परावर्तन अनन्त गुणां अधिक कीधां ४, तेथी उदारिक पुद्गल परावर्तन अनन्त गुणां अधिक कीधां. ५, तेथी तेजस् पुद्गल परावर्तन अनन्त गुणां अधिक कीधां. ६, तेथी कर्मण पुद्गल परावर्तन अनन्तगुणां अधिक कीधां. ७

एम ए सात पुद्गल परावर्तननो अधिकार जाणीने जे जीव समकीत सहित जीन आज्ञा प्रमाण करीने ज्ञान, दर्शन, चारित्र ए व्रणनी आराधना करे ते जीवने एवां पुद्गल परावर्तन करवां पडे नहि, अने शाश्वतां सिद्धनां सुख मळे ते निश्चे जाणवुं.

॥ इति श्री पुद्गल परावर्तननो थोकडो संपूर्ण. ॥

॥ અથ શ્રી સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા અને અનન્તાનો થોકડો. ॥

અનન્તા.

શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા અને અનન્તા એ ત્રણેના થઈને વીસ ભેદના નામ, તથા તેની ગણત્રિની ઓપમા કહી તે કહે છે—સંખ્યાતાના ત્રણ ભેદ ૧, અસંખ્યાતાના નવ ભેદ ૨, અને અનન્તાના આઠ ભેદ ૩. એ રીતે ત્રણેના થઈને વીસ ભેદ છે. તે વીસ ભેદ સમુચ્ચય કહ્યા. હવે એ વીસ ભેદના નામ તથા તેની ગણત્રિની ઓપમા તથા તે ભેદના કેટલા કેટલા ભેદ છે તે વિસ્તારથી કહે છે. પ્રથમ સંખ્યાતાના ત્રણ ભેદ તે જઘન્ય સંખ્યાતુ ૧, મધ્યમ સંખ્યાતુ ૨, અને ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ ૩. એ ત્રણ નામ તે મધ્યે પહેલું જઘન્ય સંખ્યાતુ તે કેહને કહીએ ? જે એક તો ગણત્રિમાં આવે નહીં તે માટે જઘન્ય થકી બેને ગણત્રિની સંખ્યા કહીએ. તે મળી બેને જઘન્ય સંખ્યાતુ કહીએ. એ જઘન્ય સંખ્યાતાનો એકજ ભેદ જણાવો. ૧, હવે બીજે ભેદે મધ્યમ સંખ્યાતુ તે કેહને કહીએ ? જે ત્રણથી માંડીને ચાર, પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ, દશ જાવતુ સો હજાર, લાખ, દશ લાખ, ક્રોડ, દશક્રોડ, ક્રોડાક્રોડ તે ઉપરાંત જ્યાં લગી ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતામાં એક દાળો ઓછો હોય ત્યાં સુધી એ સઘળાને મધ્યમ સંખ્યાતુ કહીએ. એ મધ્યમ સંખ્યાતાના સંખ્યાતા ભેદ છે. ૨, ત્રીજું ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ કેહને કહીએ ? જંબુદ્વીપ જેવડો એક લાખ જોજન પ્રમાણે પાલો કલ્પીએ. એ સૂત્રને વિષે ટૂંક મધ્યે

एक हजार जोजनનો उંડો અને વેદીકા જેવડો ઉંચો એવો એક લાખ જોજન પ્રમાણનો પાલો તઢીઆ થકી તે
 ઉપર સગ સુધી સરસવના ઢાળા વડે ઠાંસી ઠાંસીને ભર્યો હોય પછી તેમાંથી એકેકો ઢાળો એકેકે જંબુદ્વીપે, સમુદ્રે
 મુકતાં જાય, એમ મુકતાં મુકતાં પાલો ઠાલો થાય એટલે છેલ્લો ઢાળો જેટલા દ્વીપે તથા સમુદ્રે મુક્યો હોય તેટલા
 સઘળા દ્વીપ સમુદ્રનો એક મોટો પાલો કલ્પીએ. તે મોટો પાલો સરસવને ઢાળે ઠાંસીને તઢાયી તે સગ સુધી
 ભર્યો હોય તેહને પ્રથમ સલાકા પાલો કહીએ. તેવા મોઠા પાલા કેટલાક લાખ ક્રોડ ક્રોડાક્રોડ એકસોને
 ચોરાણું આંકની ગણત્રીએ સિસ પ્રેહલીકા થાય, તેથી પળ ઘણા અસંખ્યાતા પાલા તે સઘળા પાલા તઢાયી
 તે સગ સુધી ગાઢા ઠાંસીને ભર્યા હોય તે સઘળા પાલાના સરસવના ઢાળા એકઠા કરીએ તેને ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતુ
 કહીએ. એ ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતાનો એકજ ભેદ જાણવો. તે ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતામાંથી એક સરસવનો ઢાળો કાઢી
 લઈએ, પછી શેષ જેટલા ઢાળા રહે તે સર્વે મધ્યમ સંખ્યાતુ જાણવું. એટલે ત્રણથી માંડીને એટલા સુધીને મધ્યમ
 અસંખ્યાતુ કહીએ. મધ્યમ સંખ્યાતાના ઘણા ક્રોડાક્રોડી ભેદ છે. ૩.

અસંખ્યાતાના નવ ભેદ—તે જઘન્ય પરિત અસંખ્યાતુ ૧, મધ્યમ પરિત અસંખ્યાતુ ૨, અને ઉત્કૃષ્ટ પરિત
 અસંખ્યાતુ ૩, જઘન્ય જુત અસંખ્યાતુ ૪, મધ્યમ જુત અસંખ્યાતુ ૫, અને ઉત્કૃષ્ટ જુત અસંખ્યાતુ ૬,
 જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતુ. ૭, મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતુ. ૮, અને ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસં-

ख्यातु. ९, ए नव.

प्रथम जघन्य परित्त असंख्यातु ते केहने कहीए ? पूर्वे जे त्रीजा उत्कृष्ट असंख्यातानुं मान कहुं ते उप-
रांत एक दाणो अधिको गणीए तेने जघन्य परित्त असंख्यातु कहीए. ए जघन्य परित्त असंख्यातानो एकज
भेद जाणवो. १.

बीजे मध्यम परित्त असंख्यातु ते केहने कहीए ? जघन्य परित्त असंख्यातामां एक दाणो उमेरीए त्यांथी
ते त्रीजा उत्कृष्ट परित्त असंख्यातामां एक दाणो ओछो गणीए त्यां सुधी तेने मध्यम परित्त असंख्यातु
कहीए. ए मध्यम परित्त असंख्याताना असंख्याता भेद जाणवा. २.

त्रीजुं उत्कृष्ट परित्त असंख्यातु ते केने कहीए ? जे जघन्य परित्त असंख्यातानो अभ्यास करीए ते
अभ्यास करतां जेटला दाणा थाय तेमांथी एक दाणो ओछो करीए तेने उत्कृष्ट परित्त असंख्यातु कहीए. हवे
ते अभ्यास करवानी आमना कहे छे. पहिले जघन्य परित्त असंख्याते जेटला दाणा छे तेटला दाणानी तेटली
अनुक्रमे हार बांधीए, पछी ते मांहोमांहि गुणाकार करी तेहनो अभ्यास करीए ते जेम असत्य कल्पनाए पां-
चनो अभ्यास करीए ते जेम पांचने पांच गुणा करतां ३१२५ थाय, ते शी रीते थाय ? जेमके पांचने पांच
गुणा करतां पचीस थाय, पचीसने पांच गुणा करतां एकसोने पचीस थाय, एकसो पचीसने पांच गुणा करतां

છસેં પચીસ થાય, છસેં પચીસને પાંચ ગુણા કરતાં ત્રણહજાર એકસોને પચીસ થાય. એ ગણત્રીની વિશેષ સમ-
જણ પાઢવાને અર્થે એ ગુણાકાર દર્શાવ્યો છે. એ દૃષ્ટાંતે પહેલાં અસંખ્યાતાનો અભ્યાસ કરીએ તે કરતાં જેટલા
આંક ઢાળા થાય તે ચોથો જઘન્ય જુત અસંખ્યાતો થાય તે માંહેથી એક ઢાળો ઓછો કરીએ એટલે ત્રીજો
ઉત્કૃષ્ટ પરિત્ત અસંખ્યાતો થાય. ત્રીજા અસંખ્યાતાનો એકજ ભેદ છે.

ત્રીજા ઉત્કૃષ્ટા પરિત્ત અસંખ્યાતામાંથી એક ઢાળો ઓછો કરીએ તે વારે ત્રીજો મધ્યમ પરિત્ત અસંખ્યાતો
થાય ત્રીજા મધ્યમ પરિત્ત અસંખ્યતાના અસંખ્યાતા ભેદ છે. ૩.

ચોથો જઘન્ય જુત અસંખ્યાતો તે કેને કહીએ ? જે ઉત્કૃષ્ટા ત્રીજા પરિત્ત અસંખ્યાતાનો માન કહેતાં
અભ્યાસ કેવાળો તેને જઘન્ય જુત અસંખ્યાતુ કહીએ. તેનો એકજ ભેદ છે, એ ચોથે અસંખ્યાતે એક આવલિ-
કાના સમય જાણવા. ૪.

પાંચમો મધ્યમ જુત અસંખ્યાતો તે કેને કહીએ ? ચોથા જઘન્ય જુત અસંખ્યાતામાંથી એક ઢાળો અધિકો
અને છઠ્ઠા અસંખ્યાતાથી એક ઢાળો ઓછો હોય ત્યાં સુધી જેટલા ઢાળા થાય તે સર્વે મધ્યમ જુત અસંખ્યાતુ
કહીએ. તેના અસંખ્યાત અસંખ્યાત ગુણા ભેદ જાણવા.

છઠ્ઠો ઉત્કૃષ્ટ જુત અસંખ્યાતો તે કેને કહીએ ? સાતમાં જઘન્ય અસંખ્યાતાથી એક ઢાળો ઓછો કરીએ

ત્યારે છઠ્ઠો ઉત્કૃષ્ટ જુત અસંખ્યાતો થાય. એનો એકજ ભેદ છે. ૬.

સાતમો જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતો તે કેને કહીએ ? પુર્વે જે ચોથો જઘન્ય જુત અસંખ્યાતો કહ્યો તેનો અભ્યાસ કરતાં જેટલા દાણા થાય તેને સાતમો જઘન્ય અસંખ્યાત અસંખ્યાતો કહીએ તેનો એકજ ભેદ છે. ૭.

આઠમો મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતો તે કેને કહીએ ? સાતમા અસંખ્યાતા ઉપર અને સાતમા અસંખ્યાત અસંખ્યાતાનો અભ્યાસ કરીએ તેમાંથી બે વાદ કરીએ તેને આઠમો મધ્યમ અસંખ્યાત અસંખ્યાતો કહીએ તેના અસંખ્યાતા અસંખ્યાતા ભેદ છે. ૮.

નવમો ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાતો તે કેને કહીએ ? સાતમા અસંખ્યાતાના અભ્યાસમાંથી એક વાદ કરીએ તે વારે નવમો ઉત્કૃષ્ટ અસંખ્યાત અસંખ્યાતો થાય એનો એકજ ભેદ છે. ૯.

અનન્તાના આઠ ભેદ તે જઘન્ય પરીત અનન્તુ ૧, મધ્યમ પરીત અનન્તુ ૨, ઉત્કૃષ્ટ પરીત અનન્તુ ૩, જઘન્ય જુત અનન્તુ ૪, મધ્યમ જુત અનન્તુ ૫, ઉત્કૃષ્ટ જુત અનન્તુ ૬, જઘન્ય અનન્ત અનન્તુ ૭, મધ્યમ અનન્ત અનન્તુ ૮, એ અનન્તાના આઠ નામ.

પ્રથમ જઘન્ય પરીત અનન્તુ તે કેને કહીએ ? જે પુર્વે સાતમા અસંખ્યાતાનો અભ્યાસ કીધો છે તે પુરો સંપૂર્ણ રાખી તેને પહેલું જઘન્ય પરીત અનન્તુ કહીએ. એ પહેલા અનન્તાનો એકજ ભેદ છે. ૧

बीजं मध्यम परीत अनन्तु ते केने कहीए ? पहेला अनन्तानो अभ्यास करीए तेमांथी बे बाद करीए त्यां सुधी बीजं मध्यम परीत अनन्तु कहीए. एना अनन्ता भेद छे. २.

त्रीजं उत्कृष्ट परीत अनन्तु ते केने कहीए ? पहेला अनन्ताना अभ्यासमांथी एक बाद करीए तेहने उत्कृष्ट अनन्तु कहीए. एनो एकज भेद छे. ३.

चोथुं जघन्य जुत अनन्तु ते केने कहीए ? पहेला अनन्तानो पूरो संपूर्ण अभ्यास करीए त्यारे चोथुं जघन्य जुत अनन्तु थाय. एनो एकज भेद छे. ४.

पांचमुं मध्यम जुत अनन्तु ते केने कहीए ? चोथा अनन्तानो अभ्यास करीए तेमांथी बे बाद करीए तेने पांचमुं मध्यम जुत अनन्तु कहीए. तेनो एकज भेद छे. ५.

छठुं उत्कृष्ट जुत अनन्तु ते केने कहीए ? चोथा अनन्ताना अभ्यासमांथी एक बाद करीए तेने छठुं उत्कृष्ट जुत अनन्तु कहीए तेनो एकज भेद छे. ६.

सातमुं जघन्य अनन्त अनन्तु ते चोथा अनन्तानो संपूर्ण अभ्यास करीए ते सातमुं जघन्य अनन्त अनन्तु कहीए. तेनो एकज भेद छे. ७.

आठमुं मध्यम अनन्त अनन्तु ते केने कहीए ? सातमा उपरांत एक दाणो अधिको ते आठमुं अनन्त अन-

નુ કહીએ. એ આઠમા અનન્તાના અનન્તા અનન્ત ભેદ જાણવા. આઠમાં ઉપરાંત નવમો અનન્તો નથી. જે કેવલ-જ્ઞાન, કેવલદર્શનનો પર્યાય છે. તે તથા સર્વ આકાશના પ્રદેશ તથા ભવ્ય જીવ તથા સિદ્ધના જીવ પ્રમુખ કેટલા-એક પદાર્થ આઠમે અનન્ત જાણવા. સમક્ષિત રહિત જીવે અનન્તાં પુદ્ગલ પરાવર્તન આટલા દિવસ સુધી કર્યા તે સર્વ આઠમા ભેદના અનન્તે જાણવાં. ૮.

એ રીતે સંખ્યાતાના, અસંખ્યાતાના અને અનન્તાના એ ત્રણેના મઝી વીસ ભેદ વીવરીને કહ્યાં. એ રીતે સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા અને અનન્તાનું માન જાણવું. અનાદિ કાલનો જીવ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરી રહ્યો છે તે આઠમા અનન્તાનો કાલ જાણવો. એ જાણી સમક્ષિત સહિત કરણી કરશે તે જીવ સામ્ભતાં સુખ પામશે. ॥ ઇતિ શ્રી સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા અને અનન્તાનાં થોકડો સંપૂર્ણ. ॥

॥ अथ श्री लुकायना बोल. ॥

१. इंदी थावरकाय, २. बेंभी थावरकाय, ३. सपि थावरकाय, ४. सुमति थावरकाय, ५. पयावच्च थावरकाय, ६. जंगमकाय, ए छ कायनां नाम कक्षां. हवे गांत्र कहे छे—१. पृथ्वीकाय, २. अपकाय, ३. तेऊकाय, ४. वाउकाय, ५. वनस्पतिकाय, ६. व्रसकाय. पृथ्वीकायना बे भेद—सुक्ष्म अने बादर. सुक्ष्म ते आखा लोकमां भर्या छे, ते आपणी नजरे न आवे. ज्ञानी जाणे देखे, हवे बादरपृथ्वीकायना नाम कहे छे—
१. माटी ने मीठानी जात, २. खडी ने खारानी जात, ३. कालमिठ मरडीया पाहाणा ने सिल्लानी जात, ४. हिंगलो ने हडतालनी जात, ५. गेरु ने गोपीचंदननी जात, ६. रत्न परवालानी जात. सोल जातिना रत्न आदि लेईने तेंतालीस जातनी पृथ्वीकाय छे, तेना एक ककडामां असंख्याता जीव श्री भगवंते कक्षा छे. जुवार तथा पीलु जेटली पृथ्वीकाय लइये—तेमांथी एकेको जीव निकळीने पारेवा जेवडी काया करे तो एक लाख जोजननो जंबुद्विप छे तेमां समाय नही. तेना कुल बार लाख क्रोड छे. तेनुं आउखुं जघन्य अंतर्मुहुर्त्तनुं, उत्कृष्टुं २२ हजार वर्षनुं. तेनी दया पालीये तो अनन्ता मोक्षना सुख पापीये. १. हवे अपकाय ते पाणी तेना

બે મેદ-સુક્ષ્મ અને બાદર. સુક્ષ્મ તે આસ્વા લોકમાં મર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે. બાદર પાણીના નામ કહે છે-પહેલે બોલે વરસાદ ને કરાના પાણી, ૨. શાકલ ને ધુમરના પાણી, ૩. કુવા નદી તલાવના પાણી, ૪. દરિયા ને ઝરણના પાણી, ૫. સ્વારા, સ્વાટા પાણી, ૬. મીઠાં મોઝા પાણી. એ આદિ લેઈને ઘણી જાતિના પાણી છે. તેના એક વિંદુમાં અસંખ્યાતા જીવ શ્રી ભગવંતે કહ્યાં છે. તેમાંથી એકેકો જીવ નીકળીને સરસવના દાળા જેવડી કાયા કરે તો એક લાખ જોજનના જંબુદ્વિપમાં સમાય નહી. તેના કુલ સાત લાખ ક્રોડ છે. તેનું આડસું જઘન્ય અંતર્મુહુર્તનું, ઉત્કૃષ્ટું સાત હજાર વર્ષનું, તેની દયા પાલીયે તો અનંતા મોક્ષના સુખ પામીયે. ૨ હવે તેજકાય તે અગ્નિ તેના મેદ-સુક્ષ્મ ને બાદર, સુક્ષ્મ તે આસ્વા લોકમાં મર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે. હવે બાદર અગ્નિના નામ કહે છે-પહેલે બોલે ચૂલા ને મઠીની અગ્નિ, ૨. ધુમાડી તાપણીની અગ્નિ, ૩. ચક્રમક ને વીજલીની અગ્નિ, ૪. દીવા ને ઝમાઢાની અગ્નિ, ૫. લોઢા ધગધગતા ને અરણીની અગ્નિ, ૬. એ આદિ લેઈને ઘણી જાતિની અગ્નિ છે. તેના એક તળસ્વામાં અસંખ્યાતા જીવ શ્રી ભગવંતે કહ્યા છે, તેમાંથી એકેકો જીવ નીકળીને સ્વસસ્વસના દાળા જેવડી કાયા કરે તો જંબુદ્વિપમાં સમાય નહિ. તેના કુલ ત્રણ લાખ ક્રોડ છે. તેનું આડસું જઘન્ય અંતર્મુહુર્તનું, ઉત્કૃષ્ટું ત્રણ અહોરાત્રિનું, તેની દયા પાલીયે તો અનંતા મોક્ષના સુખ પામીયે, ૩. હવે વાજકાયના બે મેદ-સુક્ષ્મ ને બાદર. સુક્ષ્મ તે આસ્વા લોકમાં મર્યા છે. તે આપણી નજરે ન આવે. હવે

बादर बायराना नाम कहे छे—पहेले बोले उगमणो ने आथमणो वा, २. उत्तर ने दक्षीणनो वा, ३. उंचो निचो ने त्रिछो वा, ४. बंटोलियो ने मंडलीयो वा, ५. गुंजवा ने सुधवा, ६. ए आदि लेइने घणी जातिनो बायरो छे, ते उघाडे मोढे बोल्ये, झापट नांखवे, सुपडे सोवे, झाटकवे, कांतवे, विंझवे, तालोटा वगाडवे, विंझणे विंझवे, हींचोले हींककवे, आदि लेइने घणी जातिना शस्त्रे करी हणाय छे. एकवार उघाडे मोढे बोल्ये असंख्याता जीव हणाय छे. तेमांथी एकेको जीव निकलीने वडना बीज जेवडी काया करे तो जंबुद्विपमां समाय नहि, तेना कुल सात लाख क्रोड छे. तेनुं आउखुं जघन्य अंतर्मुहूर्तनुं, उत्कृष्टं त्रण हजार वर्षनुं, तेनी दया पालीये तो अनन्ता मोक्षना सुख पायीये. ४. पांचमे बोले वनस्पतिकाय तेना बे भेद—सुक्ष्म अने बादर. सुक्ष्म ते आखा लोकमां भर्या छे ते आपणी नजरे न आवे. बादर वनस्पतिकायनां बे भेद प्रत्येक अने साधारण, शरीरे शरीरे एकेको जीव होय तेने प्रत्येक हीये, अनेक एक शरीरे अनन्ता जीव होय तेने साधारण कहीये. हवे प्रत्येकना नाम कहेछे—पहेले बोले वृक्ष ने वेलांनी जात, २ रिंगणी तलसी ने गुलमनी जात, ३ एरडा, आकडा धतुरानी जात, ४ दाडम सेलडी ने केलानी जात, ५ ध्रो, केवडो, दाभडो ने तरणानी जात, ६ फूल, कमल ने नागरवेलनी जात, ७ बोरडी केरडो ने कसेलानी जात, ८ जुवार, बाजरो, मठ, मकाइनी जात, ९ तांजलजां, मूवा, मोघरी, वालोलफलीनी जात, ए आदि लेइने घणी जातिनी प्रत्येक वनस्पति छे, तेमां भग-

વાને ત્રણ પ્રકારના જીવ કહ્યા છે-સંખ્યાતા અસંખ્યાતા અને અનન્તા.તેની દયા પાલીયે તો અનન્તા મોક્ષના સુખ પામીએ.તેનું આઉત્તું જઘન્ય અંતર્મુહુર્તનું,ઉત્કૃષ્ટુ દશહજાર વર્ષનું.હવે સાધારણ વનસ્પતિના નામ કહે છે-પહેલે બોલે લીલફૂલને સેવાલની જાત,૨ ગાજરને મૂલાની જાત, ૩ ડુંગલીને લસણની જાત,આદુ ને ગરમરની જાત, ૫ રતાલુ પિંડાલુની જાત, ૬ કંટાલો થોર સુરસાળી કુંવાર સેલરાની જાત, ૭ મોથ લુણીની જાત, ૮ ઊગતા અંકુરા અને કુળી કાકડીની જાત, ૯ આદિ ઘણી જાતિની સાધારણ વનસ્પતિ છે એક કંદમુલના કકડામાં અનન્તા જીવ છે. તેનું આઉત્તું જઘન્ય, ઉત્કૃષ્ટુ અંતર્મુહુર્તનું. બેહુના કુલ ૨૮ લાખ ક્રોડ છે. તેની દયા પાલીયે તો અનન્તા મોક્ષના સુખ પામીયે. હવે ત્રસકાયના ચાર ભેદ-બેંદ્રિય, તે-ઈંદ્રિય, ચૌરેંદ્રિય, પંચેંદ્રિય. હવે બેંદ્રિયના બે ભેદ-અપ્રજાપ્તા ને પ્રજાપ્તા. જેને કાયા, જીભ્યા હોય તેને બેંદ્રિય કહીયે. તેના નામ-જલો, કિડા-પોરા, કરમીયા,સરમિયા,મામણમુંડા,અલસીયા,લટ,લાલ, સંઘ, છીપ, કોડા આદિ લેડને ઘણી જાતિના બેંદ્રિય જીવ છે. તેના કુલ સાત લાખ ક્રોડ છે. તેનું આઉત્તું જઘન્ય અંતર્મુહુર્તનું, ઉત્કૃષ્ટુ બાર વર્ષનું. તેની દયા પાલીયે તો અનન્તા મોક્ષના સુખ પામીયે. તેંદ્રિયના બે ભેદ-અપ્રજાપ્તા, ને પ્રજાપ્તા. કાયા, મૂલ ને નાસિકા હોય તેને તેંદ્રિય કહીયે. તેના નામ-જુ, લીચ, ચાંચડ, માંકડ, કીડી, કંથુવા, માટલા, ધનેડા, જૂવા, રૂંતડી, ગીંગોડા, ધીમેલ, ગધેયા, કાનચજુગા, મંકોડા, ૯ આદિ લેડને ઘણી

જાતિના તેઈંદ્રિય જીવ છે. તેના કુલ આઠ લાખ ક્રોડ છે. તેનું આડ઼઼ું જઘન્ય અંતર્મુહુર્તનું; ઉત્કૃષ્ટં ઓગળ-પચાસ દિવસનું. તેની દયા પાલીયે તો અનન્તા મોક્ષના સુખ પામીયે. હવે ચૌરિંદ્રિયના બે ભેદ—અપ્રજાપ્તા ને પ્રજાપ્તા. જેહને કાયા, મુખ, નાસિકા અને આંખ હોય તેને ચૌરિંદ્રિય જીવ કહીયે. તેના નામ—માચી, મસલા, ઢાંસ, મચ્છર, ભમરા, તીડ, પતંગ, કરોલીયા, કંસારી, વીંછી, ચ્વડમાંકડી, બગા, ધુડીયા, ફૂદા. એ આદિ લેઈને ઘણી જાતિના ચૌઈંદ્રિય જીવ છે. તેના કુલ નવલાખ ક્રોડ છે. તેનું આડ઼઼ું જઘન્ય અંતર્મુહુર્તનું, ઉત્કૃષ્ટં છ માસનું. તેની દયા પાલીયે તો અનન્તા મોક્ષના સુખ પામીયે. હવે જેને કાયા, મુખ, નાસિકા, આંખ, કાન, એ પ્રમાણે હોય તેને પંચેંદ્રિય કહીયે. તેના બે ભેદ—અપ્રજાપ્તા અને પ્રજાપ્તા. તેની ૪ જાતિ—નારકી, તિર્યંચ, મનુષ્ય, દેવતા. તેમાં ૧૪ ભેદ—નારકીના; ૪૮ ભેદ તિર્યંચના, ૩૦૩ ભેદ મનુષ્યના, ૧૯૮ ભેદ દેવતાના. વળી તેમાં દેવતાના ચાર ભેદ—ભવનપતિ, વાણવ્યંતર, જોતિષી, વૈમાનિક. મનુષ્યના ચાર ભેદ—૧૫ કર્મભૂમીના મનુષ્ય, ૩૦ અકર્મ ભૂમીના મનુષ્ય, ૫૬ અંતરદ્વિપાના મનુષ્ય, ૧૪ સ્થાનકના સમૂર્છીમ મનુષ્ય. હવે નારકી ને દેવતાની સ્થિતિ જઘન્ય દશહજાર વર્ષની, ઉત્કૃષ્ટી તેત્રીસ સાગરોપમની. તિર્યંચ ને મનુષ્યની સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુહુર્તની, ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પલ્યોપમની. તેની દયા પાલીયે તો અનન્તા મોક્ષના સુખ પામીયે.

॥ ઇતિ શ્રી હકાયાના વોલ સમ્પૂર્ણ. ॥

अथ श्री नवतत्त्व.

विवेकि सम्यक्दृष्टि जीवने नव पदार्थ जेहवा छे तेवा तथा रूप बुद्धि प्रमाणे गुरु आम्नायथी धारवा. ते नव पदार्थना नाम कहेछे—जीवतत्त्व १, अजीवतत्त्व २, पुण्यतत्त्व ३, पापतत्त्व ४, आश्रतत्त्व ५, संवरतत्त्व ६, निर्जरातत्त्व ७, बंधतत्त्व ८, मोक्षतत्त्व ९. हवे चैतन्यलक्षण, सदा सउपयोगी, असंख्यात प्रदेशी, सुखदुःखनो जाण, सुखदुःखनो वेदक, तेहने जीवतत्त्व कहिये. १, जड लक्षण, चैतन्यरहित तेहने अजीवतत्त्व कहिये. २, शुभ कमाणिये करी, शुभ कर्मने उदये करी, जेहना फल आत्माने भोगवतां मीठां लागे तेहने पुण्यतत्त्व कहिये. ३, अशुभ कमाणिये करी, अशुभ कर्मने उदये करी, जेहना फल आत्माने भोगवता कडुवां लागे तेहने पापतत्त्व कहिये. ४, अव्रत ने अपञ्चखाणे करी विषय कषायने सेववे करी आत्मारूप तलावने विषे इंद्रियादिक घटनाले-छिद्रे करी कर्म पापरूप जलनो प्रवाह आवे तेहने आश्रवतत्त्व कहिये. ५, जीवरूप तलावने विषे कर्मरूप जल आवतां व्रतपञ्चखाणादिक द्वार देवे करी रोकीये तेहने संवरतत्त्व कहिये. ६, आत्माना प्रदेशथी बार मेदे तपश्चर्याए करी देशयकी कर्मनुं निर्जरवुं झरीने दूर थावुं तेहने निर्जरातत्त्व कहिये. ७, आत्माना प्रदेशने

कर्मपुद्गलना दल खीरनी परे, लोहपिंड अग्निनी परे, लोलीभूत थइ बंधाय तेहने बंधतत्व कहीये. ८, सकल आत्माना प्रदेशथी सकल कर्मनुं छुटवुं, सकल बंधनुं मुकाववुं, सकल कार्यनी सिद्धि थाय, तेहने मोक्षतत्व कहिये. ९. ए नव पदार्थनुं जाणपणुं तेहने तत्व कहिये. हवे जीवनी एक भेद छे, सकल जीवोनुं चैतन्य लक्षण एक छे माटे संग्रहनये करी, एक भेदे जीव कहिये तथा बे प्रकारे पण जीव कहिये, त्रस १, थावर २, तथा सिद्ध १ ने संसारी २, तथा त्रण भेदे जीव स्त्री वेद १, पुरुषवेद २, नपुंसकवेद ३ तथा भवसिद्धिया १, अभवसिद्धिया २, नोभवसिद्धिया नोअभवसिद्धिया ३. तथा च्यार भेदे जीव नारकी १, तिर्यच २, मनुष्य ३, देवता ४ तथा चक्षुदर्शनी १, अचक्षुदर्शनी २, अवधि दर्शनी ३, केवलदर्शनी ४. तथा पांच प्रकारे जीव एकेन्द्रिय १, बेइन्द्रिय २, तेइन्द्रिय ३, चउरिन्द्रिय ४, पंचेन्द्रिय ५ तथा सजोगी १, मनजोगी २, वचनजोगी ३, कायजोगी ४, अजोगी ५ तथा छ प्रकारे जीव पृथ्वीकाय १, अप्काय २, तेउकाय ३, वाउकाय ४, वनस्पतिकाय ५, त्रसकाय ६, तथा सकषायी १, कोह कषायी २, मान कषायी ३, माया कषायी ४, लोभ कषायी ५, अकषायी ६ तथा सात प्रकारे जीव नारकी १, तिर्यच २, तिर्यचणी ३, मनुष्य ४, मनुष्यणी ५, देवता ६, देवी ७, तथा आठ प्रकारे जीव सलेशी १, कृष्णलेशी २, निललेशी ३, कापुतलेशी ४, तेजुलेशी ५, पद्मलेशी ६, शुक्ललेशी ७, अलेशी ८ तथा नव प्रकारे जीव

पृथ्वी १, अप २, तेज ३, वायु ४, वनस्पति ५, बेइंद्रिय ६, तेइंद्रिय ७, चउरिंद्रिय ८, पंचेंद्रिय ९, तथा दश भेदे जीव एकेंद्रिय १, बेइंद्रिय २, तेइंद्रिय ३, चउरिंद्रिय ४, पंचेंद्रिय ५ ए ५ ना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता एवं १० तथा अग्यार भेदे जीव एकेंद्रिय १, बेइंद्रिय २, तेइंद्रिय ३, चउरिंद्रिय ४, नारकी ५, तिर्यच ६, मनुष्य ७, भवनपति ८, वाणव्यंतर ९, ज्योतिषी १०, वैमानिक ११ तथा १२ भेदे जीव पृथ्वी १, अप २, तेज ३, वायु ४, वनस्पति ५, त्रसकाय ६ ए छना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता एवं १२ तथा तेर भेदे जीव कृष्णलेशी १, निललेशी २, कापुतलेशी ३, तेजुलेशी ४, पद्मलेशी ५, शुक्ललेशी ६ ए छना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता एवं १२ ने एक अलेशी १३. एवं १३ हवे जीवना १४ भेद कहे छे-सुक्ष्म एकेंद्रियनो अप्रजाप्तो १, ने प्रजाप्तो २, बादर एकेंद्रियनो अप्रजाप्तो ३, ने प्रजाप्तो ४, बेइंद्रियनो अप्रजाप्तो ५, ने प्रजाप्तो ६, तेइंद्रियनो अप्रजाप्तो ७ ने प्रजाप्तो ८, चउरिंद्रियनो अप्रजाप्तो ९, ने प्रजाप्तो १०, असंज्ञी पंचेंद्रियनो अप्रजाप्तो ११ ने प्रजाप्तो १२, संज्ञी पंचेंद्रियनो अप्रजाप्तो १३ ने प्रजाप्तो १४. हवे व्यवहार नये विस्तार करीने पांचसैं त्रैसठ भेद जीवना कहे छे तेहमां त्रणसैं ने त्रण भेद मनुष्यना, एकसोअठाणुं भेद देवताना, अडतालीस भेद तिर्यचना, चउद भेद नारकीना, ए ५६३ भेद जीवना. हवे तेहमां मनुष्यना ३०३ भेद कहे छे ते १५ कर्मभूमिना मनुष्य, ३० अकर्मभूमिना मनुष्य, ५६ अंतरद्विपना मनुष्य, एवं १०१,

ક્ષેત્રના ગર્ભજ મનુષ્યના અપ્રજાપ્તા ને પ્રજાપ્તા એવં ૨૦૨, ને એકસોને એક ક્ષેત્રના સમુદ્ધિમ મનુષ્યના અપ્રજાપ્તા એવં ૩૦૩ ભેદ મનુષ્યના. હવે કર્મભૂમિ તે કેહને કહિયે-અસી ૧, મસી ૨, કૃષી ૩ એ ૩ પ્રકારના વ્યાપારે કરી જીવે તેહને કર્મભૂમિનાં મનુષ્ય કહિયે. તે કર્મભૂમિના ક્ષેત્ર કેટલા છે. ૫ ભરત, ૫ ઇરવત ને ૫ મહાવિદેહ, એવં ૧૫. તે કર્મભૂમિ કિહાં છે એકલાખ જોજનનો જંબુદ્વિપ છે તેહમાં ૧ ભરત, ૧ ઇરવત, ૧ મહાવિદેહ એ ૩ ક્ષેત્ર કર્મભૂમિનાં જંબુદ્વિપમાં છે. તેહને ફરતો બે લાખ જોજનનો લવણ સમુદ્ર છે. તેહને ફરતો ચાર લાખ જોજનનો ધાતકીચંડદ્વિપ છે. તેહમાં ૨ ભરત, ૨ ઇરવત, ૨ મહાવિદેહ છે. તેહને ફરતો ૮ લાખ જોજનનો કાલોદધિ સમુદ્ર છે. તેહને ફરતો ૮ લાખ જોજનનો અર્દ્ધપુષ્કર દ્વિપ છે. તેહમાં ૨ ભરત, ૨ ઇરવત, ૨ મહાવિદેહ છે. એવં ૧૨ ને ૩ પન્નર કર્મભૂમિના મનુષ્ય કહ્યા. હવે ૩૦ અકર્મભૂમિના મનુષ્ય કહે છે. અકર્મભૂમિ તે કેહને કહિયે ? ૩ કર્મરહિત, દશ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષે કરીને જીવે તેહને અકર્મભૂમિના મનુષ્ય કહિયે. તે કેટલા છે-૫ હેમવય, ૫ હિરણવય, ૫ હરિવાસ, ૫ રમકવાસ, ૫ દેવકુરુ, ૫ ઉત્તરકુરુ, એવં ૩૦. હવે જંબુદ્વિપમાં ૧ હેમવય, ૧ હિરણવય, ૧ હરિવાસ, ૧ રમકવાસ, ૧ દેવકુરુ, ૧ ઉત્તરકુરુ, એવં ૬. ક્ષેત્ર જંબુદ્વિપમાં છે. ધાતકીચંડમાં બે બે જાણવા. એવં ૧૮. અર્દ્ધપુષ્કરદ્વિપમાં બે બે જાણવા. એવં ૩૦ અકર્મ-ભૂમિના મનુષ્ય કહ્યા. હવે છપ્પન અંતરદ્વિપના મનુષ્ય કહે છે-જંબુદ્વિપના ભરતક્ષેત્રની મર્યાદાનો કરણહાર ચૂલ

હિમવંતનામા પર્વત છે. તે પીઝા સોનામય છે. તે સો જોજનનો ઊંચો છે, સો ગાઉનો ઊંડો છે, એકહજાર બાવન જોજન ને બાર કલાનો પહોલો છે, ચોવિસહજાર નવસેંવત્રિસ જોજનનો લાંબો છે. તેહને પૂર્વ પશ્ચિમને છેહડે બંને ઢાઢા નિકળી છે. એકેકિ ઢાઢા ચોરાશીસેં ચોરાશીસેં જોજનની ઝાણેરી લાંબી છે. તે એકેકિ ઢાઢા ઉપર સાત અંતરદ્વિપા છે. તે અંતરદ્વિપા કિહાં છે ? જગતિના કોટથકી ૩૦૦ જોજન લવણસમુદ્રમાં જાડયે તિવારે પહેલો અંતરદ્વિપો આવે તે ૩૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. તિહાંથી ૪૦૦ જોજન જાડયે તિવારે ત્રિજો અંતરદ્વિપો આવે તે ૪૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. તિહાંથી ૫૦૦ જોજન જાડયે તિવારે ત્રિજો અંતરદ્વિપો આવે તે ૫૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. તિહાંથી છસેં જોજન જાડયે તિવારે ચોથો અંતરદ્વિપો આવે તે ૬૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. તિહાંથી ૭૦૦ જોજન જાડયે તિવારે પાંચમો અંતરદ્વિપો આવે તે ૭૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. તિહાંથી ૮૦૦ જોજન જાડયે તિવારે છઠ્ઠો અંતરદ્વિપો આવે તે ૮૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. તિહાંથી ૯૦૦ જોજન જાડયે તિવારે સાતમો અંતરદ્વિપો આવે તે ૯૦૦ જોજનનો લાંબો ને પહોલો છે. એવં સાત ચોકું ૨૮ અંતરદ્વિપા જાણવા. એમજ ઇરવતક્ષેત્રની મર્યાદાનો કરણહાર શિશ્વરીનામા પર્વત છે. તે ચુલ હિમવંત સરિખો જાણવો. તિહાં પળ ૨૮ અંતરદ્વિપા છે. અઠાવિસ દુ ૫૬ અંતરદ્વિપાના જાણવા. અંતરદ્વિપાના મનુષ્ય તે કેહને કહિયે ? હેટે સમુદ્ર છે, અને ઉપર અધર ઢાઢામાં દ્વિપાના રહેનાર છે, માટે

अंतरद्विपाना मनुष्य कहिये. हवे १०१ क्षेत्रना समुच्छिम मनुष्य १४ स्थानकमां उपजे छे ते कहे छे. उच्चारे-
सुवा ते बडिनितमां उपजे १, पासवणेसुवा ते लघुनितमां उपजे २, खेलेसुवा ते बलखामां उपजे ३,
संघाणेसुवा ते लिटमां उपजे ५, वंतेसुवा ते वमनमां उपजे ५, पीतेसुवा ते निलापिला पीतमां उपजे ६,
पुइएसुवा ते परुमां उपजे ७, सोणिएसुवा ते रुद्धिरमां उपजे ८, सुकेसुवा ते वीर्यमां उपजे ९,
सुकपोगलपरिसाडिएसुवा ते वीर्यादिकना पुद्गल सुकाणा ते फरी भीना थाय तेहमां उपजे
१०, विगयजीव कलेवरेसुवा ते मनुष्यना कलेवरमां उपजे ११, इत्थिपुरिस संजोगेसुवा ते स्त्रीपुरुषना
संजोगमां उपजे १२, नगरनी धमणेसुवा ते नगरनी खालोमां उपजे १३, सव्वे सुचेव असुइठानेसुवा ते सर्व
मनुष्यसंबंधि अशुचि स्थानकोमां उपजे. १४. एवं १०१ क्षेत्रना समुच्छिम मनुष्य अपजाप्ता एवं सर्व मळी
३०३ भेद मनुष्यना कब्बा. हवे देवताना १९८ भेद कहेछे-तेहमां ३३ भवनपतिना नाम-असुरकुमार १,
नागकुमार २, सुवर्णकुमार ३, विज्जुकुमार ४, अग्निकुमार ५, द्विपकुमार ६, उदधिकुमार ७, दिशाकुमार
८, पवनकुमार ९, थणितकुमार १०, हवे १५ परमाध्यामिना नाम कहेछे-अंब १, अंबरिस २, शाम ३, सबल
४, रुद्र ५, वैरुद्र ६, काल ७, महाकाल ८, अशिपत्र ९, धनुष्य १०, कुंभ ११, वालु १२, वेतरणी १३,
खरखर १४, महाघोष १५. सोल वाणव्यंतरना नाम-पिशाच १, भूत २, जक्ष ३, राक्षस ४, किन्नर ५,

किंपुरिस ६, महोरग ७, गंधर्व ८, आणपत्नी ९, पाणपत्नी १०, इसिवाइ ११, भृइवाइ १२, कंदिप १३, महाकंदिप १४, कोहंड १५, पयंगदेव १६. दश जंभकाना नाम—आणजंभका १, पाणजंभका २, लयणजंभका ३, शयणजंभका ४, वध्यजंभका ५, पुष्पजंभका ६, फलजंभका ७, बीय जंभका ८, विज्जुजंभका ९, अवियत जंभका १०. दश ज्योतिषीना नाम—चंद्रमा १, सूर्य २, ग्रह ३, नक्षत्र ४, तारा ५, ए पांच चल ते अदि द्विपमा छे ने ५ स्थिर ते अदि द्विप बाहिर छे. एवं १०. हवे ३ किल्विषिना नाम—व्रण पलिया १, व्रण सागरिया २, तेर सागरिया ३. नव लोकांतिकना नाम—सारस्वत १, आदित्य २, विन्दि ३, वरुण ४, गर्दतोया ५, तोषिया ६, अव्याबाधा ७, अगिच्चा ८, रिठा ९. बार देवलोकना नाम—सुधर्म १, इशान २, सनत्कुमार ३, माहेंद्र ४, ब्रह्मलोक ५, लंतक ६, महाशुक्र ७, सहसार ८, आणत ९, प्राणत १०, आरण ११, अच्चुय १२. नव ग्रीवेकना नाम—भदे १, सुभदे २, सुजाए ३, सुमाणसे ४, प्रियदंसणे ५, सुदंसने ६, आमोहे ७, सुपडिबद्धे ८, जशोधरे ९. पांच अनुत्तर विमानना नाम—विजय १, विजयंत २, जयंत ३, अपराजित ४, सर्वार्थसिद्ध ५, ए ९९ जातना देवता अप्रजाप्ता ने ९९ जातना प्रजाप्ता एवं १९८ भेद देवताना कक्षा. हवे तिर्यचना ४८ भेद कहेछे—पृथ्वी १, पाणि २, तेउ ३, वाउ ४, ए ४ सुक्ष्म ने ४ बादर एवं ८ ना अप्रजाप्ता ने ८ ना प्रजाप्ता एवं १६. वनस्पतिनां ३ भेद—सुक्ष्म १, प्रत्येक २, ने साधारण ३. ए ३

ना अप्रजाप्ता ने ३ ना प्रजाप्ता एवं ६. एवं २२. एकेंद्रियना त्रण विकलेंद्रिय-बेइंद्रिय १, तेइंद्रिय २, चउ-
 रिंद्रिय ३, ए ३ ना अप्रजाप्ता ने ३ ना प्रजाप्ता ए ६ एवं २८. जलचर १, थलचर २, उरपर ३, भुजपर ४,
 खेचर ५, ए ५ समुच्छिप्त ने ५ गर्भज एवं १० ना अप्रजाप्ता ने १० ना प्रजाप्ता एवं २०. एवं ४८ भेद
 तिर्यचना कहा. हवे १४ भेद नारकिना कहेछे. सात नरकना नाम-घमा १, वंशा २, शिला ३, अंजणा ४,
 रिठा ५, मघा ६, माघवइ ७, हवे ७ ना गोत्र कहेछे-रत्नप्रभा १, शर्करप्रभा २, बालुप्रभा ३, पंकप्रभा ४,
 धुमप्रभा ५, तमप्रभा ६, तमतमाप्रभा ७. ए ७ ना अप्रजाप्ता ने ७ ना प्रजाप्ता एवं १४ भेद नारकिना कहा.
 एवं सर्व मळीने ५६३ भेद जीवना जाणवा. इति जीवतत्त्वं समाप्तं. १.

हवे अजीवतत्त्वना १४ भेद कहेछे-धर्मास्तिकायनो स्कंध १, देश २, प्रदेश ३, अधर्मास्तिकायनो
 स्कंध ४, देश ५, प्रदेश ६, आकाशास्तिकायनो स्कंध ७, देश ८, प्रदेश ९, अद्धासमयकाल १०. ए
 १० भेद अरुपि अजीवना कहा. हवे रूपि अजीवना ४ भेद कहेछे-पुद्गलास्तिकायनो स्कंध ११, देश १२,
 प्रदेश १३, परमाणुपुद्गल १४, एवं १४. हवे व्यवहार नये विस्तार करी ५६० भेद अजीवतत्त्वना कहेछे.
 तेहमां ३० भेद अरुपि अजीवना कहेछे. धर्मास्तिकाय द्रव्यथकी एक १, क्षेत्रथकी लोक प्रमाणे २, काल-
 थकी अनादि अनंत ३, भावथकी अवर्णे, अगंधे, अरसे, अफासे, अमूर्ति ४, गुणथकी चलणसहाय ५,

अधर्मास्तिकाय द्रव्यथकी एक ६, क्षेत्रथकी लोक प्रमाणे ७, कालथकी अनादि अनंत ८, भावथकी अवर्णे, अगंधे, अरसे, अफासे, अमूर्ति ९, गुणथकी स्थिर सहाय १०. आकाशास्तिकाय द्रव्यथकी एक ११, क्षेत्रथकी लोकालोक प्रमाणे १२, कालथकी अनादि अनंत १३, भावथकी अवर्णे, अगंधे, अरसे, अफासे, अमूर्ति १४, गुणथकी अवगाहनादान १५. हवे काल द्रव्यथकी अनेक १६, क्षेत्रथकी अठिद्विष प्रमाणे १७, कालथकी अनादि अनंत १८, भावथकी अवर्णे, अगंधे, अरसे, अफासे, अमूर्ति १९, गुणथकी वर्तना-लक्षण २०, एवं २०, ने १० पूर्वे कहा ते एवं ३० भेद अरूपि अजीवना जाणवा. हवे ५३० भेद रूपि अजीवना कहेछे तेहमां वर्ण ५-कालो १, निलो २, रातो ३, पीळो ४, धोळो ५, एकेका वर्णमांहि वीश वीश भेद लाभे ते २ गंध, ५ रस, ५ संठाण, ८ स्पर्श, एवं वीश पंचा सो. हवे २ गंध ते सुरभिगंध १, दुरभिगंध २. एकेका गंधमांहि त्रेविश त्रेविश भेद लाभे. ५ वर्ण, ५ रस, ५ संठाण, ८ स्पर्श. एवं २३ दु छेतालिस भेद जाणवा. हवे ५ रस ते तिखो १, कडुवो २, कसायलो ३, खाटो ४, मिठो ५, एकेका रसमां वीश वीश भेद लाभे. ५ वर्ण, २ गंध, ५ संठाण, ८ स्पर्श, एवं वीश पंचा सो, हवे ५ संठाण-परि-मंडल संठाण १, बटसंठाण २, त्रंश ३, चउरंस ४, आयतसंठाण ५. एकेका संठाणमां वीश वीश भेद लाभे. ५ वर्ण, २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श. एवं वीश पंचा सो. हवे ८ स्पर्श-खरखरो १, सुंहालो २, भारि ३,

हलवो ४, टाढो ५, उन्हो ६, चोपडयो ७, लुखो ८. एकेका स्पर्शमां त्रेविश त्रेविश भेद लाभे. ५ वर्ण, २ गंध, ५, रस, ५ संठाण, ६ स्पर्श. एवं २३ भेद लाभे. खरखरामां खरखरो ने सुंहालो बे वर्जवा. एम बे बे स्पर्श वर्जवा. एवं २३ अठा १८४. एवं सर्व मळीने ५३० भेद रूपि अजीवना कक्षा. एवं सर्व मळीने ५६० भेद अजीवना जाणवा. इति अजीवतत्वं समाप्तं २.

हवे नव भेदे पुण्य उपराजे ते कहे छे—अन्नपुन्ने १, पाणपुन्ने २, लयणपुन्ने ३, शयणपुन्ने ४, वध्यपुन्ने ५, मनपुन्ने ६, वचनपुन्ने ७, कायपुन्ने ८, नमस्कार पुन्ने ९. ए ९ भेदे पुण्य उपराजे. तेहना शुभ फल ४२ भेदे भोगवे—शातावेदनिय १, उंच गोत्र २, मनुष्यगति ३, मनुष्यानुपूर्वी ४, देवतानी गति ५. देवानुपूर्वी ६, पंचेन्द्रियनी जाति ७, उदारिक शरिर ८, वैक्रेय शरिर ९, अहारक शरिर १०, तैजस शरिर ११, कर्मण शरिर १२, उदारिकना अंग उपांग १३, वैक्रेयना अंग उपांग १४, आहारकना अंग उपांग १५, वज्रऋषभनाराचसंघयण १६, समचउरससंठाण १७, शुभ वर्ण १८, शुभ गंध १९, शुभ रस २०, शुभ स्पर्श २१, अगुरु लघु नाम २२, पराघात नाम २३, उस्वास नाम २४, आताप नाम २५, उद्योत नाम २६, शुभ चालवानी गति २७, निर्माण नाम २८, त्रस नाम २९, बादर नाम ३०, प्रजाप्त नाम ३१, प्रत्येक नाम ३२, स्थिर नाम ३३, शुभ नाम ३४, सौभाग्य नाम ३५, सुस्वर नाम ३६, आदेय नाम

३७, जशोकीर्ति नाम ३८, देवतानुं आउखुं ३९, मनुष्यनुं आउखुं ४०, तिर्यचनुं आउखुं जुगलवत् ४१, तीर्थकर नामकर्म ४२, एवं ४२ भेद पुण्यना जाणवा. इति पुण्यतत्वं समाप्तं. ३.

हवे १८ प्रकारे पाप उपराजे ते कहे छे—प्राणातिपात १, मृषावाद २, अदत्तादान ३, मैथुन ४, परिग्रह ५, क्रोध ६, मान ७, माया ८, लोभ ९, राग १०, द्वेष ११, कलह १२, अभ्याख्यान १३, पैशून्य १४, परपरिवाद १५, रतिअरति १६, मायामोसो १७, मिथ्यादंसणसल्ल १८, ए १८. हवे तेहना अशुभ फल ८२ प्रकारे भोगवे ते कहे छे—मतिज्ञानावरणिय १, श्रुत ज्ञानावरणिय २, अवधि ज्ञानावरणिय ३, मनःपर्यव ज्ञानावरणिय ४, केवल ज्ञानावरणिय ५, दानांतराय ६, लाभांतराय ७, भोगांतराय ८, उपभोगांतराय ९, वीर्यांतराय १०, निद्रा ११, निद्रानिद्रा १२, प्रचला १३, प्रचलाप्रचला १४, थीणाद्धिनिद्रा १५, चक्षु दर्शनावरणिय १६, अचक्षु दर्शनावरणिय १७, अवधि दर्शनावरणिय १८, केवल दर्शनावरणिय १९, निच्चगोत्र २०, अज्ञाता वेदनीय २१, मिथ्यात्व मोहनीय २२, स्थावरपणुं २३, सुक्ष्मपणुं २४, अप्रजाप्तपणुं २५, साधारणपणुं २६, अस्थिर नाम २७, अशुभ नाम २८, दुर्भाग्य नाम २९, दुःस्वर नाम ३०, अनादेय नाम ३१, अजशोकीर्ति नाम ३२, नरकनी गति ३३, नरकनुं आउखुं ३४, नरकानुपूर्वी ३५, अनंतानुबंधि क्रोध ३६, मान ३७, माया ३८, लोभ ३९, अपचखाणावरणिय क्रोध ४०, मान ४१, माया ४२, लोभ ४३,

पञ्चस्वाणावरणिय क्रोध ४४, मान ४५, माया ४६, लोभ ४७, संजलनो क्रोध ४८, मान ४९, माया ५०, लोभ ५१, हाश्य ५२, रति ५३, अरति ५४, भय ५५, शोक ५६, दुर्गच्छा ५७, स्त्रीवेद ५८, पुरुषवेद ५९, नपुंसकवेद ६०, तिर्यचनी गति ६१, तिर्यचनी अनुपूर्वी ६२, एकेंद्रियपणुं ६३, वेइंद्रियपणुं ६४, तेइंद्रियपणुं ६५, चउरिंद्रियपणुं ६६, अशुभ चालवानी गति ६७, उदघात नामकर्म ६८, अशुभ वर्ण ६९, अशुभ गंध ७०, अशुभ रस ७१, अशुभ स्पर्श ७२, रूपभनाराच संघयण ७३, नाराचसंघयण ७४, अर्द्धनाराचसंघयण ७५, किलकुसंघयण ७६, छेवटुसंघयण ७७, निगोहपरिमंडलसंठाण ७८, सादिसंठाण ७९, वामनसंठाण ८०, कुब्जसंठाण ८१, हुंडसंठाण ८२, एवं ८२ भेद पापतत्त्वना जाणवा. इति पापतत्त्वं समाप्तं. ४

हवेआश्रवना सामान्य प्रकारे २० भेद कहे छे—मिथ्यात्व ते आश्रव १, अव्रत ते आश्रव २, प्रमाद ते आश्रव ३, कषाय ते आश्रव ४, अशुभजोग ते आश्रव ५, प्राणातिपात ते आश्रव ६, मृषावाद ते आश्रव ७, अदत्तादान ते आश्रव ८, मैथुन ते आश्रव ९, परिग्रह ते आश्रव १०, श्रोतेंद्रिय असंवरे ते आश्रव ११, चक्षुइंद्रियअसंवरे आश्रव १२, घ्राणेंद्रिय असंवरे आश्रव १३, रसेंद्रिय असंवरे आश्रव १४, तपशेंद्रिय असंवरे आश्रव १५, मनअसंवरे आश्रव १६, वचनअसंवरे आश्रव १७, कायअसंवरे आश्रव १८, भंड उपगरण उपधि जेम तेम लिये मुके ते आश्रव १९, शुद्धकुसग्ग करे ते आश्रव २० हवे विशेषे ४२ भेद कहे छे—५ आश्रव,

५ इंद्रिय मोकली मुके एवं १० ने ४ कषाय एवं १४ ने त्रण अशुभ जोग एवं १७ ने २५ क्रिया-कायिकी क्रिया १, अधिकरणकी क्रिया २, पाउसिया ३, पारितावणिया ४, पाणाइवाय ५, आरंभिया ६, परि-
गहिया ७, मायावतिया ८, अपच्चखाणवतिया ९, मिछादंशणवतिया १०, दिठीया ११, पुठिया १२,
पाडुचिया १३, सामतोवणिया १४, नेसथिया १५, सहथिया १६, अणवणिया १७, विदारणिया १८,
अणाभोगी १९, अणवकंख वतिया २०, अनापउगी २१, सामुदाणी २२, पेजवतिया २३, दोसवतिया
२४, इरियावहिया क्रिया २५, एवं २५ ने १७ बेंतालीस भेद आश्रव तत्वना जाणवा. इति आश्रवतत्वं समाप्तं. ५

हवे संवरना सामान्य प्रकारे २० भेद कहे छे-समकित ते संवर १, व्रतपच्चखाण ते संवर २, अप्रमाद
ते संवर ३, अकषाय ते संवर ४, शुभजोग ते संवर ५, जीव दया पाळवी ते संवर ६, सत्य वचन बोलवुं ते
संवर ७, दत्तव्रत ग्रहण ते संवर ८, शियळ पाळवुं ते संवर ९, अपरिग्रह ते संवर १०, इंद्रिय ५, जोग ३,
ए ८ नुं संवरवुं ते संवर एवं १८ भंड उपगरण उपधि जतनाये लिये मुके ते संवर १९, शुइकुसग्ग न करे ते
संवर २०. हवे विशेषे ५७ भेद कहेछे-इर्यासुमति १, भाषासुमति २, एषणासुमति ३, आयाण भंड मत्त नि-
खेवणा सुमति ४, उच्चार पासवण खेल जल संघाण पारितावणीया सुमति ५, ए ५ सुमति ने ३ गुप्ति-मन
गुप्ति १, वचनगुप्ति २, कायगुप्ति ३, ए ८ प्रवचनमाता आदरवा ने २२ परिस्सह सहेवा ते कहेछे-क्षुधानो १,

वृषानो परिसह २, टाढनो परिसह ३, तापनो परिसह ४, डांस-मच्छरनो परिसह ५, अचेलनो परिसह ६, अरतिनो परिसह ७, स्त्रीनो परिसह ८, चरियानो परिसह ९, बेसवानो परिसह १०, सेजानो परिसह ११, आक्रोश वचननो परिसह १२, वधनो परिसह १३, जाचवानो परिसह १४, अलाभनो परिसह १५, रोगनो परिसह १६, तृणस्पर्शनो परिसह १७, मेलनो परिसह १८, सत्कार पुरस्कारनो परिसह १९, प्रज्ञानो परिसह २०, अज्ञाननो परिसह २१, दंशण परिसह २२, ए २२ ने ८ पूर्वे कक्षा ते एवं ३०, खंति ३१, मुक्ति ३२, अज्जवे ३३, मदवे ३४, लाघवे ३५, सच्चे ३६, संजमे ३७, तवे ३८, चिद्याण ३९, बंभचेरवासे ४०, ए १० प्रकारे जतिधर्म आराधवो ने १२ भावना भाववी तेहना नाम-अनित्यभावना १, अशरणभावना २, संसारभावना ३, एकत्वभावना ४, अन्यत्वभावना ६, अशुचिभावना ६, आश्रवभावना ७, संवरभावना ८, निर्जराभावना ९, लोकभावना १०, बोधभावना ११, धर्मभावना १२, ए ४० ने १२ बावन, सामायकचारित्र ५३, छेदोपस्थापनियचारित्र ५४, परिहारविशुद्ध ५५, सुक्ष्मसंपराय ५६, जथाख्यात ५७, ए ५७ भेद संवरतत्त्वना जाणवा. इति संवरतत्त्व समाप्त. ६.

हवे निर्जराना १२ भेद कहे छे-अनशन १, उणोदरि २, वृत्तिसंक्षेप ३, रसपरित्याग ४, कायक्लेश ५, पडिसंलिण्या ६, ए छ भेद बाह्यना कक्षा. हवे छ भेद अभ्यंतरना कहे छे. प्रायश्चित ७, विनय ८,

वैयावच्च ९ सज्ञाय १० ध्यान ११, काउसग १२, एवं १२ भेद निर्जरातत्त्वना क्त्वा. ७.

हवे बंधतत्त्वना ४ भेद कहे छे—प्रकृतिबंध १, स्थितिबंध २, अनुभागबंध ३, प्रदेशबंध ४. प्रकृतिबंध ते कर्मनो स्वभाव तथा परिणाम १, स्थितिबंध ते जे कर्मनी जेटली स्थिति छे तेटली २, अनुभागबंध ते रस तिव्र मंद रसादि कर्मनो ३, प्रदेशबंध ते कर्म पुद्गलना दल ४, ए ४. बंधनुं स्वरूप मोदकने दृष्टाते करी बतावे छे. जेम कोइ मोदक घणा प्रकारना द्रव्यने संजोगे निपनो. वायुने तथा पित्तने तथा श्लेष्मने जेणे स्वरूपे करी हणे तेने स्वभाव कहिये १. तथा तेज मोदक पक्ष, मास, बे मास, त्रण मास, चार मास सुधी ते रूपे करी रहे तेने स्थिति कहिये २, जेम वळी तेज मोदक कोइ कडवो होय, कोई तीव्र होय तेने रस कहिये ३, जेम वळी तेज मोदक कोइ अल्प दलने परिमाणे निपनो, कोइ वळी बहु दलने परिमाणे निपनो, एमज मोदकने विषे दलनुं परिमाण तेहने प्रदेशबंध कहिये ४, एणिपरे कर्मनो बंध ४ प्रकारे जाणवो. इति बंधतत्त्वं समाप्तं ८.

हवे मोक्षतत्त्व ते १५ भेदे सिद्ध थाय ते कहे छे—तीर्थ सिद्धा १, अतीर्थसिद्धा २, तीर्थकरसिद्धा ३, अतीर्थकर सिद्धा ४, गृहस्थलिंग सिद्धा ५, अन्यलिंग सिद्धा ६, स्वलिंग सिद्धा ७, स्त्रीलिंग सिद्धा ८, पुरुष लिंग सिद्धा ९, नपुंसकलिंग सिद्धा १०, स्वयंबुद्ध सिद्धा ११, प्रत्येकबुद्ध सिद्धा १२, बुद्धबोहि सिद्धा १३, एक सिद्धा १४, अनेक सिद्धा १५, तथा ४ प्रकारे जीव मोक्ष जाय ते कहे छे—ज्ञाने करी १, दर्शने करी २,

ચારિત્રે કરી ૩, તપે કરી ૪, તથા ૯ દ્વાર મોક્ષના કહે છે—સત્પદપ્રરૂપણા તે મોક્ષગતિ પૂર્વ કાલે હતી, હમણા પળ છે, આગમિયે કાલે હશે તે છતિ અસ્તિ છે પણ આકાશના ફુલની પરે નાસ્તિ નથી ૧, દ્રવ્ય પ્રમાણે તે સિદ્ધ અનંતા છે. અમવ્ય જીવથી અનંતગુણા અધિક છે. વનસ્પતિ વર્જિને ૨૩ ઢંડકથી સિદ્ધના જીવ અનંત-ગુણા અધિક છે. ૨, ક્ષેત્રદ્વાર તે સિદ્ધશિલા પિસ્તાલિસ લાખ જોજનની લાંબી પહોળી છે, અને ત્રિગુણી શા-ક્ષેરી પરિધિ છે, અને ઝંચપણે ૩૩૩ ધનૂષ ને ૩૨ આંગુલ પ્રમાણે એટલા ક્ષેત્રમાં સિદ્ધ રહ્યા છે. ૩, સ્પર્શના દ્વાર તે સિદ્ધ ક્ષેત્રથી કાંઈક અધિકી સિદ્ધની સ્પર્શના છે. ૪, કાલદ્વાર તે એક સિદ્ધ આશ્રિ સાદિ અનંત, સર્વ સિદ્ધ આશ્રિ અનાદિ અનંત ૫, અંતર તે ફરિ સિદ્ધને સંસારમાં અવતરવું નથી અને એક સિદ્ધ તિહાં અનંતા સિદ્ધ છે અને અનંતા સિદ્ધ તિહાં એક સિદ્ધ છે એટલે સિદ્ધ સિદ્ધમાં અંતર નથી. ૬, ભાગ તે સઘળા જીવને સિદ્ધના જીવ અનંતમે ભાગે છે—લોકને અસંખ્યાતમે ભાગે છે. ૭, ભાવ તે સિદ્ધમાં ક્ષાયકભાવ, કેવલજ્ઞાન, કેવલ-દર્શન, ક્ષાયક સમકિત છે, અને પરિણામિક ભાવ તે સિદ્ધપણો જાણવો. ૮, અલ્પબહુત્વ દ્વાર તે સર્વથી થોડા નપુંસક સિદ્ધ, તેથી સ્ત્રી સંખ્યાતગુણી સિદ્ધ, તેથી પુરુષ સંખ્યાતગુણા સિદ્ધ, એક સમયે નપુંસક ૧૦ સિદ્ધ થાય, સ્ત્રી ૨૦ સિદ્ધ થાય, પુરુષ ૧૦૮ સિદ્ધ થાય, ૯. ત્રસપણે ૧, બાદરપણે ૨, સંજ્ઞિપણે ૩, વજ્રરૂષભ-નારાચ સંઘેયણપણે ૪, શુક્લ ધ્યાનપણે ૫, મનુષ્યગતિ ૬, ક્ષાયક સમકિત ૭, જથાખ્યાત ચારિત્ર ૮, પંડિત

વીર્ય ૯, કેવલજ્ઞાન ૧૦, કેવલદર્શન ૧૧, ભવ્ય સિદ્ધિક ૧૨, પરમશુક્લલેશી ૧૩, ચરમશરીર ૧૪, ૯ ૧૪
બોલનો ધર્મી મોક્ષ જાય. જઘન્ય બે હાથની અવધેનાવાળો, ઉત્કૃષ્ટિ પાંચસે ધનુષ્યની અવધેનાવાળો જઘન્ય નવ
વરસનો, ઉત્કૃષ્ટિ પૂર્વકોડિના આયુષ્યવાળો કર્મભૂમિનો હોય તે મોક્ષમાં જાય. ઇતિ મોક્ષતત્ત્વં સમાપ્તં ૯.
ઇતિ નવ તત્ત્વના બોલ સંપૂર્ણ.

॥ અથ શ્રી ૨૪ દંડકના બોલ. ॥

॥ગાથા॥ સરીરોગાહણસંઘયણ સંઠાણકસાય તદ્દહંતિસન્નત । લેસિંદિયસમુઘાણ સન્નિવેદેયપંજતી. ૧. દિટ્ઠિ-
દંસણનાણઅનાણે જોગુવડગેતહાકિમાહારે ઉવવાચઠિસમુહાણ ચવણગડરાગડેવ. ૨. ૯ ગાથા સુત્રપાઠે કહી,
હવે અર્થ કહેઢે-શરીર કહેતા શરીર પાંચ-ઉદારીક શરીર ૧, વૈક્રેય શરીર ૨, આહારક શરીર ૩, તૈજસ શરીર
૪, કાર્મણ શરીર ૫-૧. ઉગાહણ કહેતા અવધેના. ઉદારિક શરીરની અવધેના જઘન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો
ભાગ, ઉત્કૃષ્ટિ એક હજાર જોજનની ક્ષાત્તેરી-કમલના ઢોડાને ન્યાયે. વૈક્રેય શરીરની ભવધારણિ અવધેના જઘ-
ન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, ઉત્કૃષ્ટિ પાંચસે ધનુષ્યની, અને ઉત્તર વૈક્રેય શરીરની અવધેના જઘન્ય અંગુ-

लनो संख्यातमो भाग, उत्कृष्टी लाख जोजन झाझेरी. आहारक शरीरनी अवघेणा जघन्य मुठा हाथनी, उत्कृष्टी एक हाथनी. तेजस कार्मण शरीरनी अवघेणा जघन्य अंगुलनो असंख्यातमो भाग, उत्कृष्टी चौद राजलोक प्रमाणे. केवल समुदघातनी अपेक्षायै तथा पोतपोताना शरीर प्रमाणे जाणवी. एम अवघेणा जाणवी. २. संघयण कहेता संघयण छ-वज्रऋषभनाराचसंघयण १, ऋषभनाराचसंघयण २, नाराचसंघयण ३, अर्धनाराचसंघयण ४, किलकुसंघयण ५, छेवदुसंघयण ६-३. संठाण कहेता संठाण छ-समचउरस संठाण १, निगोहपरिमंडल संठाण २, सादि संठाण ३, वामन संठाण ४, कुबज संठाण ५, हुंड संठाण ६. कषाय कहेता कषाय चार-क्रोध १, मान २, माया ३, लोभ ४. तहहुंति कहेता तिमज होय, सणाउ कहेता संज्ञा चार-आहारसंज्ञा १, भयसंज्ञा २, मैथुनसंज्ञा ३, परिग्रहसंज्ञा ४, लेसि कहेतां लेस्या छ-कृष्णलेस्या १, नीललेस्या २, कापोतलेस्या ३, तेजुलेस्या ४, पदमलेस्या ५, शुक्ललेस्या ६-७. इंदिय कहेता इंद्रिय पांच-श्रोतेंद्रिय १, चक्षुइंद्रिय २, घ्राणेंद्रिय ३, रसेंद्रिय ४, स्पर्शेंद्रिय ५-८. समुदघात सात-वेदनी १, कषाय २, मारणांतिक ३, वैक्रेय ४, तैजस ५, आहारक ६, केवल ७-९. सन्नी कहेता संज्ञी असंज्ञी. मन होय ते संज्ञी, मन न होय ते असंज्ञी. १०. वेदेय कहेता वेद त्रण-स्त्रीवेद १, पुरुषवेद २, नपुंसकवेद ३-११ पंजति कहेतां पर्या छ-आहारपर्या १, शरीरपर्या २, इंद्रिपर्या ३, श्वासोश्वासपर्या ४, भाषापर्या ५, मनपर्या

६-१२. दिष्टि कहेता दृष्टि ३-समकितदृष्टि १, मिथ्यातदृष्टि २, समामिथ्यातदृष्टि ३-१३. दंसण कहेता दर्शन च्यार-चक्षुदर्शन १, अचक्षुदर्शन २, अवधिदर्शन ३, केवलदर्शन ४-१४. नाण कहेता ज्ञान ५-मति-ज्ञान १, श्रुतज्ञान २, अवधिज्ञान ३, मनःपर्यवज्ञान ४, केवलज्ञान ५-१५. अनाणे कहेता अज्ञान त्रण-मति-अज्ञान १, सुतअज्ञान २, विभंगज्ञान ३-१६. जोग कहेता जोग पनर-च्यार मनना, च्यार वचनना, सात कायाना. हवे च्यार मनना कहेछे-सत्य मनजोग १, असत्य मनजोग २, मिश्र मनजोग ३, व्यवहार मनजोग ४. हवे च्यार वचनना कहेछे-सत्य वचनजोग १, असत्य वचनजोग २, मिश्रवचनजोग ३, व्यवहार वचन-जोग ४. हवे सात कायाना कहेछे-उदारिक १, उदारिकनो मिश्र २, वैक्रेय ३, वैक्रेयनो मिश्र ४, आहा-रक ५, आहारकनो मिश्र ६, कर्मण कायजोग ७ एवं पनर जोग. १७. उवयोग कहेता उपयोग बार-पांच ज्ञान, त्रण अज्ञान, च्यार दर्शन एवं बार. १८. तहाकिमाहारे कहेता तिमज अनुक्रमे आहार लीए. जघन्य त्रण दिसनो, उत्कृष्टो छ दिसनो. त्रण दिस ते उंची, नीची ने त्रीछी ए त्रण दिशनो लीए. छ दिश ते पूर्व १, पश्चिम २, उत्तर ३, दक्षिण ४, उंची ५, नीची ६, ए छ दिशनो आहार लीए. वळी त्रण प्रकारनो आहार सचेत, अचेत ने मिश्र. ऊज १, रोम २, कवल ३, ए त्रण प्रकारनो आहार. १९. उववाय कहेता आवीने उपजे. चोवीस दंडकनो ते आगळ कहेवाशे २९. ठिइ कहेता

સ્થિતિ જઘન્ય અંતર્મુહુર્તની, અને ઉત્કૃષ્ટી તેત્રીસ સાગરોપમની. તે આગલ કહેવાશે ૨૧. સમુદાઈ કહેતા સમોહિયા મરણ ૧, અસમોહિયા મરણ ૨, સમોહિયા મરણ તે કહેને કહિયે—કીડીની લારની પેરે જીવના પ્રદેશ છુટા છુટા નીકલે તેહને સમોહિયા મરણ કહિયે ૧, અસમોહિયા મરણ તે કહેને કહિયે—બંદુકના મઢાકાની પેરે જીવના પ્રદેશ સામટા નીકલે તેહને અસમોહિયા મરણ કહિયે. ૧-૨૨. ચવળ કહેતા ચવિને જેટલા દંડકમાં જાય તે આગલ કહેવાશે ૨૩. ગઈ કહેતા ગતિ પાંચ—નરકની ગતિ, તિર્યચની ગતિ, મનુષ્યની ગતિ, દેવતાની ગતિ, સિદ્ધની ગતિ. એહમાં જે જાવું તે ગતિ અને આગઈ કહેતા જેમાંથી આવવું તે આગતિ ચ્યાર—નરકની, તિર્યચની, મનુષ્યની, દેવતાની ૪-૨૪. ચેવ કહેતા નિશ્ચે એ બે ગાથાનો અર્થ કહ્યો, હવે પ્રાણ દશ, પાંચ ઈંદ્રીના પાંચ પ્રાણ, શ્રોતેંદ્રિ ૧, ચક્ષુંદ્રિ ૨, ઘ્રાણેંદ્રિ ૩, રસેંદ્રિ ૪, સ્પર્શેંદ્રિ ૫, મન બલ ૬, વચનબલ ૭, કાયબલ ૮, શ્વાસોશ્વાસ ૯, આઝખું એ ૧૦. એ પચવિસ દ્વાર કહ્યા. ૨૫. હવે ચોવિસ દંડકના નામ કહેછે—પહેલો નારકીનો દંડક, તે સાત નરકના નામ કહે છે—પહેલી ઘમા ૧, વીજી વંસા ૨, ત્રીજી સીલા ૩, ચોથી અંજળા ૪, પાંચમી રિઠા ૫, છઠ્ઠી મઘા ૬, સાતમી માઘવડ ૭, એ સાત નરકના નામ કહ્યા. હવે સાતના ગોત્ર કહે છે—૧. રતનપ્રભા, ૨. સકર પ્રભા, ૩. વાલુપ્રભા, ૪. પંકપ્રભા, ૫. ધુમ પ્રભા, ૬. છઠ્ઠી તમપ્રભા, ૭. તમતમા પ્રભા. એ સાત મઢીને એક દંડક થયો. ૧. હવે દશ ભવનપતિના દસ

दंडक तेहना नाम कहेछे-१. असुरकुमार, २. नागकुमार, ३. सोवनकुमार, ४. विजुकुमार, ५. अग्निकुमार, ६. दिपकुमार, ७. उदहिकुमार, ८. दिसाकुमार, ९. पवनकुमार, १०. थणितकुमार. एवं अगियार दंडक थया. ११. हवे पांच स्थावरना पांच दंडक कहेछे-इंदिथावरकाय, बंभीथावरकाय, सपीथावरकाय, सुमतिथावरकाय, पयावचथावरकाय. ए नाम कहा. हवे गोत्र कहेछे-पृथ्वीकाय, अपकाय, तेउकाय, वाउकाय, वण-सइकाय. एवं सोल दंडक थया १६. हवे त्रण विगलेंद्रिना त्रण दंडक कहेछे-बेइंद्रि, तेरिंद्रि, चऊरिंद्रि एवं उगणीस दंडक थया १९. हवे विसमो तिर्यंच पचेंद्रिनो दंडक कहेछे. तिर्यंच पचेंद्रिना पांच भेद-जलचर, थलचर, उरपर, भुजपर, खेचर. हवे जलचर ते केहने कहिये. जे जळमां चाले तेहने जलचर कहिये. तेहना अनेक भेद-मछ, कछ, गाहा, मगर, सुसुमार प्रमुख १. हवे थलचर ते केहने कहिए. जे थल पृथ्वीपर चाले तेहने थलचर कहिये. तेहना च्यार भेद. एगखुरा, दुखुरा, गंडीपया, सणपया. एगखुरा ते घोडा, खर प्रमुख दुखुरा ते गाय, भेंस प्रमुख, गंडीपया ते सुंहाला पग, सोनीनी अहिरणने घाटे पग, ते हाथी, गेंडा प्रमुख. सणपया ते नोहोराला जीव. ते सिंह, बाघ, चित्रा, कुतरा, बिलाडा, प्रमुख २, उरपर ते केहने कहिये-हइया-भर चाले ते सर्पनी जात. तेहना बे भेद. एक फेण मांडे ने एक फेण न मांडे ३. भुजपर सर्प ते केहने कहिये भुजाए तथा हइयाभर चाले ते भुजपर सर्प. तेहना अनेक भेद. नोल कोल, काकींडा, गोह, उंदर, खीसकोली

પ્રમુખ ૪. સ્વેચર તે કેહને કહીયે જે આકાશે ચાલે તે પંક્ષીની જાતિ, તે પંક્ષીના ચ્યાર ભેદ
 ચરમપંક્ષી, રોમપંક્ષી, વિતતપંક્ષી, સમુગપંક્ષી, ચરમપંક્ષી તે ચામડાની પાંચ. તે છાપા, વાગુલ પ્રમુખ ૧, રોમ-
 પંક્ષી તે રોમરાયની પાંચ. તે સુડા ચરકલા પારેવા પ્રમુખ. ૨ એ બે પંક્ષી અઢીદ્વીપમાંહે અને બાહિર છે, વિતત
 પંક્ષી તે પોહોલીજ રહે પાંચ જેહની તે વિતત પંક્ષી કહિયે ૩, સમુગ પંક્ષી તે ડાબડાની પેરે બીડી રહે પાંચ
 જેહની તે સમુગ પંક્ષી. એ બે પંક્ષી અઢી દ્વિપ બાહરેજ છે. એ પાંચ તિર્થંચ પંચેંદ્રિ સમુર્છિમ ને ગર્ભજ જાણવા. એ
 વિસમો તિર્થંચ પંચેંદ્રિનો દંડક થયો ૨૦. હવે એકવિસમો મનુષ્ય પંચેંદ્રિનો દંડક કહેછે. તે મનુષ્ય પંચેંદ્રિના
 ચ્યાર ભેદ. પંદર કર્મશ્રુમિના મનુષ્ય ૧, ત્રીસ અકર્મશ્રુમિના મનુષ્ય ૨, છપન્ન અંતરદ્વીપના મનુષ્ય ૩, ચણ્ડ
 સ્થાનકના સમુર્છિમ મનુષ્ય ૪, એવં એકસો એક ક્ષેત્રના ગર્ભજ મનુષ્ય અપર્યાપ્તા, એકસો એક પર્યાપ્તા, ને એક
 સો એક સમુર્છિમ મનુષ્ય અપર્યાપ્તા એવં ત્રણસેં ત્રણ ભેદનો એકવિસમો મનુષ્યનો દંડક થયો ૨૧. હવે બાવિ-
 સમો વાણવ્યંતરનો દંડક કહેછે. તેહની સોલ જાતિ-પિશાચ ૧, ભૂત ૨, જક્ષ ૩, રાક્ષસ ૪, કિંનર ૫, કિં-
 પૂરુષ ૬, મહોરગ ૭, ગંધર્વ ૮, આણપની ૯, પાણપની ૧૦, ઇસીવાઈ ૧૧, ભૂઈવાઈ ૧૨, કંદિપ ૧૩, મહા-
 કંદિપ ૧૪, કોહંડ ૧૫, પયંગદેવ ૧૬, ઇતિ બાવિસમો દંડક સંપૂર્ણ ૨૨. હવે ત્રેવિસમો જ્યોતીષીનો દંડક
 કહેછે, તેહની દસ જાતિ-ચંદ્રમા, ૧, સૂર્ય ૨, ગ્રહ ૩, નક્ષત્ર ૪, તારા ૫, એ પાંચ ચર તે અઢીદ્વિપ મધ્યે છે

અને પાંચ સ્થિર તે અદિદ્વીપ બાહિર છે. એવં દસ જાત. બે ચંદ્રમા ને બે સૂર્ય જંબુદ્વિપ મધ્યે છે. ચાર ચંદ્રમા, ચાર સૂર્ય લવણ મધ્યે છે, બાર ચંદ્રમાં, બાર સૂર્ય ધાતકીશ્વંડ મધ્યે છે, બેતાલિસ ચંદ્રમા, બેતાલિસ સૂર્ય કાલોદધિ સમુદ્ર મધ્યે છે. બહુતેર ચંદ્રમા, બહુતેર સૂર્ય પુષ્કરાર્દદ્વિપ મધ્યે છે. એવં સર્વ મલીને મનુષ્ય ક્ષેત્રમાં એકસો વત્રીસ ચંદ્રમા, એકસો વત્રીસ સૂર્ય પરિવાર સહિત ચર છે. પરિવાર તે જિહાં એક ચંદ્રમાં, એક સૂર્ય તિહાં અઠાસી ગ્રહ, અઠાવિસ નક્ષત્ર, છાસઠ હજાર નવસેં પંચોતેર કોડાકોડ તારા, એવં સર્વ ચંદ્રમા સૂર્યનો પરિવાર ગણવો. અસંખ્યાતા ચંદ્રમા અસંખ્યાતા સૂર્ય પરિવાર સહિત મનુષ્યક્ષેત્ર બાહેર અસંખ્યાતા દ્વિપ સમુદ્રમાંહી સ્થિર છે. એવં દસ જાતનો ત્રેવિસમો જ્યોતિષીનો દંડક થયો. ૨૩. હવે ચોવિસમો વૈમાનિકનો દંડક કહેછે, તેહના છવિસ ભેદ છે—બાર દેવલોક, નવ ગ્રૈવેયક, પાંચ અનુત્તર વિમાન, એવં છવિસ. હવે તેહના નામ કહેછે. સુધર્મ ૧, ઇશાન ૨, સનંતકુમાર ૩, માહેંદ્ર ૪, બ્રહ્મલોક ૫, લંતક ૬, મહાસુક્ર ૭, સહસાર ૮, આણત ૯, પ્રાણત ૧૦, આરણ ૧૧, અચુય ૧૨, એ બાર દેવલોકના નામ કહ્યા. હવે નવ ગ્રૈવેયકના નામ કહે છે, ભદે ૧, સુભદે ૨, સુજાણ ૩, સુમાણસે ૪, પીયદંસણે ૫, સુદંસણે ૬, આમોહે ૭, સુપડિબદ્ધે ૮, જસોધરે ૯, એ નવ ગ્રૈવેયકના નામ કહ્યા. હવે પાંચ અનુત્તર વિમાનના નામ કહે છે—વિજય ૧, વિજયંત ૨, જયંત ૩, અપરાજિત ૪, સર્વાર્થ સિદ્ધ ૫, એ પાંચ અનુત્તર વિમાનના નામ કહ્યા. એ છવિસ ભેદનો વૈમાનિકનો દંડક થયો.

૨૪. હવે પનર પરમાધામીના નામ કહે છે-અંબ ૧ અંબરસ ૨, સામ ૩, સબલ ૪, રુદ્ર ૫, બૈરુદ્ર ૬, કાલ ૭, મહાકાલ ૮, અસીપત્ર ૯, ધનુષ ૧૦, કુંભ ૧૧, વાલુ ૧૨, વેતરણી ૧૩, સ્વરસ્વર ૧૪, મહાઘોષ ૧૫, એ પન્નર પરમાધામી તે અસુરકુમારમાં ભળ્યા. હવે દસ જાતિના જંબકા તેહના નામ કહે છે-આળજંબકા ૧, પાળજંબકા ૨, લયળજંબકા ૩, સયળજંબકા ૪, વથ્યજંબકા ૫, પુફજંબકા ૬, પાલજંબકા ૭, બીજજંબકા ૮, વિજુજંબકા ૯, અવીયતજંબકા ૧૦. એ દસ જાતિના જંબકા દેવતા તે વાળવ્યંતરમાં ભળ્યા ૩, કિલ્લિ-ષીના નામ-ત્રળ પલિયા ૧, ત્રળ સાગરિયા ૨, તેરસાગરિયા ૩. એ ત્રળ કિલ્લિષી દેવલોક અંતરનિવાસી માટે વિમાનીકમાં ભળ્યા. નવ લોકાંતિકના નામ કહે છે-સારસ્વત ૧, આદિત્ય ૨, વિન્દી ૩, વરુણ ૪, ગદતોયા ૫, તોસીયા ૬, અવાવાહા ૭, અગીચા ૮, રિઠા ૯. એ નવ લોકાંતિક બંધલોકવાસી માટે ઉત્તમ વૈમાનિકમાં ભળ્યા. ઇતિ ચોવિસ દંડકના નામ કહ્યા. ૨૪. હવે સાત કોડી બોહોત્તેર લાખ ભવનપતિના ભવન છે, ચોરાસી લાખ નરકાવાસા છે, અસંખ્યાતા વાળવ્યંતરના નગર છે, અસંખ્યાતા જ્યોતિષીના વિમાન છે, અસંખ્યાતી રા-જ્યધાની દ્વીપા જ્યોતિષીના છે. ચોરાસી લાખ સત્તાણું હજાર ત્રેવીસ વિમાન વૈમાનિકના છે. સંખ્યાતા વાસ મનુષ્યના છે. શેષ દંડક નવના અસંખ્યાતા અસંખ્યાતા વાસ છે. તે સર્વ વર્ણવ અન્ય સિદ્ધાંતાદિકથી જાણવો. ૨૪. હવે સિદ્ધસિલાના વાર નામ કહે છે-ઇસિતિવા ૧, ઇસિપભારાતિવા ૨, તણુતિવા ૩, તણુતણુતિવા ૪,

सिधितिवा ५, सिद्धालएतिवा ६, मुतितिवा ७, मुत्तालएतिवा ८, लोयगेतिवा ९, लोगथुभि यातिवा १०, लोगपडिबोहेतिवा ११, सवपाणभुय जीव सत्त सुहावहेतिवा १२, ए बार मोक्षना नाम कहा. ए नामद्वार किंचित् मात्र संपूर्ण १. हवे चोविस द्वार ते चोविस दंडक उपरे उतारवा ते कहेछे. पेहलो नारकीनो दंडक ते मांहे शरीर त्रण-वैक्रेय, तेजस, कर्मण. अवघेणा भवधारणि शरीरनी जघन्य अंगु० असं०, उ० पांचसे धनुषनी, अने उत्तर वैक्रेय शरीरनी, ज० अंगु० संख्या०, उ० हजार धनुषनी, पेहेली नरके ज० अंगु० असं०, उ० पोणा आठ धनुष्य ने छ अंगुलनी, अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ० साडाप-नर धनुष ने बार अंगुलनी, बीजी नरके ज० अंगु० असं०, उ० साडापनर धनुष्य ने बार अंगुलनी. अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ० सवा एकत्रिस धनुषनी. त्रीजि नरके ज० अंगु असं०, उ० सवाएकत्रिस धनुषनी, अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या, उ० साडीबासठ धनुषनी. चोथी नरके ज० अंगु० असं०, उ० साडीबासठ धनुषनी, अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ० सवासो धनुषनी. पांचमी नरके ज० अंगु० असं०, उ० सवासो धनुषनी, अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ० अढीसे धनुषनी. छठि नरके ज० अंगु० असं०, उ० अढिसे धनुषनी, अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ० पांचसे धनुषनी. सातमी नरके ज० अंगु० असं०, उ० पांचसे धनुषनी, अने

ઉત્તર વૈક્રેય કરે તો જ૦ અંગુ૦ સંખ્યા૦, ૩૦ હજાર ધનુષની. સંઘયણ કહેતા નારકી અસંઘેળી, સંઠાણ નારકીને એક હુંડ સંઠાણ. કષાય ચ્યારે—ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ, પળ નારકીને ક્રોધ ઘણો. સંજ્ઞા ચ્યારે—આહારસંજ્ઞા, ભયસંજ્ઞા, મૈથુનસંજ્ઞા, પરિગ્રહસંજ્ઞા પળ નારકીને ભય ઘણો. લેસ્યા નારકીને ત્રણ સમુદ્ધય. પેહેલી ને બીજી નરકે એક કાપુત લેસ્યા, ત્રીજી નરકે બે લેસ્યા—કાપુત ઘણી અને નીલ થોડી. ચોથી નરકે એક નીલલેસ્યા. પાંચમી નરકે બે લેસ્યા. નીલ ઘણી અને કૃષ્ણ થોડી, છઠ્ઠી નરકે એકલી કૃષ્ણ લેસ્યા. સાતમી નરકે મહાકૃષ્ણ લેસ્યા. ઇંદ્રિ પાંચ—શ્રોતેંદ્રિ ૧, ચક્ષુઇંદ્રિ ૨, ઘ્રાણેંદ્રિ ૩, રસેંદ્રિ ૪, સ્પર્શેંદ્રિ ૫, સમુદ્ધાત ચ્યાર—વેદની, કષાય, મારણાંતિકને વૈક્રેય. સનિ કહેતા પેહેલી નરકે સંજ્ઞી અસંજ્ઞી બે હોય. બીજીથી માંડી સાતમી નરક સુધી એકલા સંજ્ઞી છે. વેદ નારકી ને એક તે નપુંસક વેદ. નારકીને ૫ પર્યા, ભાષા મન મેલા બાંધે. નારકીને દ્રષ્ટિ ત્રણ—સમકીર્તદ્રષ્ટિ, મિથ્યાદ્રષ્ટિ, અને સમા મિથ્યાદ્રષ્ટિ. નારકીને ત્રણ દર્શન ચક્ષુ-દર્શન, અચક્ષુદર્શન, અવધિદર્શન. નારકીને ત્રણ જ્ઞાન—મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન. નારકીને અજ્ઞાન ત્રણ, મતિઅજ્ઞાન, શ્રુત-જ્ઞાન, વિભંગ જ્ઞાન. નારકીને જોગ ઇગ્યાર ચ્યાર મનના, ચ્યાર વચનના, ત્રણ કાયાના, તે વૈક્રેય, વૈક્રેયનો મિશ્ર ને કાર્મણ કાય જોગ. એવં ઇગ્યાર જોગ. ઉપયોગ નવ ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન, એવં નવ. તહા તેમજ આહાર લે તો જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટ છ દિસનો આહાર લે, તે બે પ્રકારનો ડંજ આહાર ને રોમ-

आहार ते पण अशुभ, ते पण अचेत, उववाय ते आवीने उपजे. पहेली नरके बे दंडकना ते मनुष्य गर्भज अने तिर्यचगर्भज ने समुछिम ए बे दंडकना आवीने उपजे, अने बीजीथी मांडीने सातमी सुधी गर्भजतिर्यच अने गर्भज मनुष्यना आवीने उपजे. स्थिति पहेली नरके जघन्य दस हजार वर्षनी, उत्कृष्टी एक सागरनी, बीजी नरके ज० एक सागरनी, उ० त्रण सागरनी; त्रीजी नरके ज० त्रण सागरनी, उ० सात सागरनी, चोथी नरके ज० सात सागरनी उ० दस सागरनी, पांचमी नरके ज० दस सागरनी, उ० सतर सागरनी, छठी नरके ज० सत्तर सागरनी, उ० बावीस सागरनी, सातमी नरके ज० बावीस सागरनी. समोहिया मरण अने असमोहिया मरण बे मरण छे. चव ते नारकी चविने पेहेलीथी छठी सुधिना बे दंडकमां जाय. मनुष्य ने तिर्यचमां जाय अने सातमी नरकनो एक दंडक माटे तिर्यचमां जाय. गइ कहेतां पेहेलीथी मांडी छठी सुधिना नारकी मरीने बे गतीमां जाय ते मनुष्य ने तिर्यचमां जाय. आवे पण बे गतिनो मनुष्य ने तिर्यचनो. सातमी नरकना नारकी बे गतिमांथी आवे—मनुष्य ने तिर्यच ने जाय एक तिर्यचनी गतिमां. प्राण दस लाभे. जोग त्रण—मन, वचन ने कायाना ए त्रण. ए प्रथम दंडक नारकीनो संपूर्ण थयो. १.

हवे दस भवनपतिना दस दंडक तेमां शरीर त्रण वैक्रेय, तेजस अने कार्मण. अवघेणा भवनपतिनी जघन्य अंगुलनो असंख्यातमो भाग, उत्कृष्टी सात हाथनी अने उत्तर वैक्रेय करे तो जघन्य अंगुलनो संख्या-

તમો ભાગ ઉત્કૃષ્ટી લાખ જોજનની. સંઘેન નથી. સંઠાળ એક સમચરસંસ સંઠાળ. કષાય ચારે પળ દેવતાને લોભ ઘણો. સંજ્ઞા ચારે પળ દેવતાને પરિગ્રહ સંજ્ઞા ઘણી. લેસ્યા ચાર કૃષ્ણલેશ્યા, નીલલેશ્યા, કાપુતલેશ્યા, તેજુલેશ્યા. ઇંદ્રી પાંચે છે. સમુદ્ઘાત પાંચ-વેદની, કષાય, મરણાંતિક, વૈક્રેય ને તેજસ. સંજ્ઞી, અસંજ્ઞી બે જાણવા. વેદ બે-સ્ત્રી ને પુરુષ. પ્રજા ૫-ભાષા મન ખેલા બાંધે, દ્રષ્ટિ ત્રણ, દર્શણ ત્રણ. કેવલદર્શન એક નહી. જ્ઞાન ત્રણ-મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન. અજ્ઞાન ત્રણ-મતિ અજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન, વિભંગજ્ઞાન. જોગ ઇગ્યાર-ચાર મનના, ચાર વચનના, ત્રણ કાયાના, વૈક્રેય વૈક્રેયનો મિશ્ર. કાર્મણ કાયજોગ એવં ઇગ્યાર. ઉપયોગ નવ-ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન. એવં નવ. તહા તેમજ આહાર લે. જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટો છ દિશનો આહાર લે. વઘી બે પ્રકારે આહાર લે. ઉજ આહાર ને રોમ આહાર તે પળ શુભ, તે પળ અચેત આહાર. ઉવવાય તે આવીને ઉપજે. બે દંડકનો મનુષ્ય ને તિર્યચનો આવીને ઉપજે. સ્થિતિ ભવનપતિમાં દક્ષિણ દિશના. અસુરકુમારની જ૦ દશહજાર વર્ષની, ઉ૦ એક સાગરની. તેની દેવીની જ૦ દસ હજાર વર્ષની. ઉ૦ સાડા ત્રણ પલ્યોપમની તેના નવનીકાયના દેવતાની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉ૦ દોઢ પલ્યોપમની. તેની દેવીની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉ૦ પોળા પલ્યની. ઉત્તર દિશના અસુરકુમારની સ્થિતિ જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉ૦ એક સાગર જ્ઞાણેરાની. તેની દેવીની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ઉ૦ સાડા ચાર પલ્યોપમની. તેના નવનિકાયના દેવતાની જ૦ દશ

હજાર વર્ષની, ૩૦ બે પલ્લોપમ દેશે ઝળી. તેની દેવીની જ૦ દશ હજાર વર્ષની, ૩૦ એક પલ્લોપમ દેસે ઝળીની. સમોહિયા મરણ અને અસમોહિયા મરણ, એ બે મરણ લાભે. ચવળ તે ચવિને પાંચ દંડકમાં જાય—પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુષ્ય ને તિર્યંચ એ પાંચમાં જાય. ગઈ કહેતા મરીને બે ગતિમાં જાય—મનુષ્ય ને તિર્યંચમાં. આગઈ તે આબે પણ બે ગતિનો. મનુષ્ય ને તિર્યંચનો. પ્રાણ દશ લાભે. જોગ ત્રણ. ઇતિ દસ ભવનપતિના દશ દંડક સંપૂર્ણ ॥ ૧૧ ॥

હવે પાંચ સ્થાવરના પાંચ દંડક કહે છે—પૃથ્વી ૧, પાણી ૨, તેડ ૩, વનસ્પતિ ૪, એ ચાર અને શરીર ત્રણ ઉદારિક, તેજસ ને કાર્મણ અને વાડને શરીર ચાર ઉદારિક, વૈક્રેય, તેજસ ને કાર્મણ. અવધેના પૃથ્વી, પાણિ, તેડ, વાડ એ ચારેની જઘન્ય ને ઉત્કૃષ્ટી અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, અને વનસ્પતિની જઘન્ય અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ ઉત્કૃષ્ટી હજાર જોજનની શાસ્ત્રેરી કમલ પ્રમુખની. સંધેળ એક છેવડુ, સંઠાળ એક હુંડ. પાંચેના સંઠાળ કહે છે. પૃથ્વીનું સંઠાળ મસુરની ઢાલ તથા ચંદ્રમાને આકારે ૧. પાણીનું સંઠાળ પાણીના પરપોટાને આકારે ૨. તેડનું સંઠાળ સોયના ભારાને આકારે ૩. વાયરાનું સંઠાળ ધજાપતાકાને આકારે ૪. વનસ્પતિનું સંઠાળ નાના પ્રકારનું ૫. કષાય ચારે. સંજ્ઞા ચારે. લેશ્યા પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ એ ત્રણને અપર્યાપ્તા વેળા ચાર પહેલી, અને પાંચેને લેશ્યા ત્રણ પેહેલી. ઇન્દ્રિ એક કાયાની. સમુદ્ધાત પૃથ્વી,

પાણી, તેડ ને વનસ્પતિ એ ચારેને ૩. વેદની કષાય મારણાંતિક. અને વાયરાને સમુદ્ધાત ચાર વૈક્રેયની બધી. સંજ્ઞી તે પાંચે થાવર અસંજ્ઞી. વેદ એક નપુંસક. પર્યા પાંચે ને ચાર આહાર પર્યા, શરીરપર્યા, હિંદ્રિપર્યા, શ્વાસો-શ્વાસપર્યા. દૃષ્ટિ એક મિથ્યાત્વ. દર્શન એક અચક્ષુદર્શન, જ્ઞાન નથી. અજ્ઞાન બે મતીઅજ્ઞાન, શ્રુતઅજ્ઞાન. જોગ પૃથ્વી, પાણી, તેડ, વનસ્પતિ એ ચાર ને જોગ ત્રણ ઉદારિક ૧, ઉદારિકનો મિશ્ર ૨, કાર્મણ કાયજોગ ૩, અને વાયરાને જોગ પાંચ વૈક્રેય, વૈક્રેયનો મિશ્ર, એ બે વધ્યા. ઉપયોગ ત્રણ. બે અજ્ઞાન. એક અચક્ષુ દર્શન એવં ત્રણ તહા તેમજ આહાર લે જ૦ ત્રણ દિશનો, ૩૦ છ દિસનો તે વ્હી બે પ્રકારનો ઉજ ને રોમ આહાર કરે. ૧ કવલ વર્જિને તે પળ ૩ પ્રકારનો સચેત, અચેત ને મિશ્ર. જીવવાય તે આવીને ઉપજે. પૃથ્વી, પાણી ને વનસ્પતિમાં ત્રેવિસ દંડકના એક નારકી વર્જિને અને તેડ વાડમાં દશ દંડકના આવીને ઉપજે. પાંચ થાવર ત્રણ વિગલેંદ્રિ મનુષ્ય ને તિર્યંચ એવં દશની સ્થિતિ પૃથ્વીની જ૦ અંતર્મુહુર્તની ૩૦. ચાવિસ હજાર વર્ષની. ૧, પાણીની જ૦ અંતર્મુહુર્તની ૩૦. સાત હજાર વર્ષની ૨, તેડની જ૦ અંતર્મુહુર્તની ૩૦ ત્રણ અહોરાત્રિની ૩, વાયરાની જ૦ અંતર્મુહુર્તની ૩૦ ત્રણ હજાર વર્ષની. ૪. વનસ્પતિની જ૦ અંતર્મુહુર્તની, ૩૦ દસ હજાર વર્ષની. સમોહિયા મરણ અને અસમોહિયા મરણ એ બે મરણ છે. ચવન તે ચવિને પૃથ્વી પાણી ને વનસ્પતિ દસ દંડકમાં જાય. પાંચ થાવર, ત્રણ વિગલેંદ્રિ, મનુષ્ય ને તિર્યંચમાં જાય. અને તેડ, વાડ, નવ દંડકમાં જાય. પાંચ થાવર

त्रण विगलेंद्रि ने तिर्यंच ए नव गइ कहेता ते मरीने पृथ्वी, पाणी ने वनस्पति बे गतिमां जाय. मनुष्य ने तिर्यंचमां, अने तेउ वाउ एक गतिमां जाय ते तिर्यंचमां. आगइ ते आवे पृथ्वी, पाणी ने वनस्पतिमां त्रण गतिनो आवे-देवता, मनुष्य ने तिर्यंचनो, अने तेउ वाउमां बे गतिनो आवे-मनुष्य ने तिर्यंचनो. प्राण पांचे ने चार एक इंद्रिणुं १, कायबल २, श्वासोश्वास ३, आउखुं ४. जोग एक कायजोग. इति पांच थावरना पांच दंडक संपूर्ण १६.

हवे त्रण विगलेंद्रियना ३ दंडक कहे छे. बेइंद्रि, तेइंद्रि, चौरिंद्रिमां शरीर त्रण-उदारिक, तेजस, कार्मण अवघेणा बे इंद्रिमी ज० अंगुलनो असंख्यातमो भाग, उ० बार जोजननी. तेइंद्रिनी ज० अंगुलनो असंख्यातमो भाग, उ० त्रण गाउनी. चउरिंद्रिनी ज० अंगुलनो असंख्यातमो भाग, उ० च्यार गाउनी. संघेण एक छेवडु. संठाण एक हुंड, कषाय चारे, संज्ञा चारे, लेख्या त्रण पेहेली. इंद्रि बेइंद्रिने बे-काया १, जिभ २. तेइंद्रिने इंद्रि त्रण-नासिका वधी. चउरिंद्रिने इंद्रि चार-आंख वधि. समुदघात त्रण-वेदनी, कषाय ने मारणांतिक ए त्रण. संज्ञीके ते असंज्ञी. वेद एक नपुंसक. पर्या पांच-मन नही. द्रष्टि बे-समकित द्रष्टि ने मिथ्यातद्रष्टि. दर्शन बेइंद्रि तेइंद्रिने एक अचक्षुदर्शन. चउरिंद्रिने बे दर्शन-चक्षुदर्शन ने अचक्षुदर्शन. ज्ञान बे-मतिज्ञान ने श्रुत-ज्ञान. अज्ञान बे-मति ने श्रुत. जोग चार-उदारिक १, उदारिकनो मिश्र २, कार्मण कायजोग ३, व्यवहार

વચન ૪. ઉપયોગ વેંદ્રિ તેંદ્રિને પાંચ. વે જ્ઞાન, વે અજ્ઞાન, એક અચક્ષુર્દર્શન એ પાંચ. ચરિંદ્રિને ઉપયોગ છ. વે જ્ઞાન, વે અજ્ઞાન, વે દર્શન એ છ. ત્યાં કહેતા તેમજ આહાર લે. જઘન્ય અને ઉત્કૃષ્ટો છ દિસનો આહાર લે. તથા ત્રણ પ્રકારનો આહાર લે. ડંડ ૧, રોમ ૨, ને કેવલ ૩. ડાઘવાય તે આવીને ઉપજે-દશ દંડકના, પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિગલેંદ્રિ, મનુષ્ય ને તિર્યચ એ દસ સ્થિતિ વેંદ્રિની જઘન્ય અંતર્મુહૂર્તની, ઉત્કૃષ્ટિ બાર વર્ષની, તેંદ્રિની જઘન્ય અંતર્મુહૂર્તની, ઉત્કૃષ્ટી ડંગણપચાસ દિવસની. ચરિંદ્રિની જ ૦ અંતર્મુહૂર્તની ઉત્કૃષ્ટી છ મહિનાની. સમોહિયા મરણ અને અસમોહિયા મરણ વે છે. ચવણ તે ચવિને જાય દસ દંડકમાં-પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિગલેંદ્રિ મનુષ્ય ને તિર્યચમાં જાય. ગઈ તે મરીને વે ગતિમાં જાય.-મનુષ્ય ને તિર્યચમાં. આગઈ તે આવે પણ વે ગતિનો-મનુષ્ય ને તિર્યચનો. વેંદ્રિને છ પ્રાણ-વેંદ્રિના વે પ્રાણ, કાયવલ, શ્વાસોશ્વાસ, આડસું, વચન એ છ. તેરિંદ્રિને સાત પ્રાણ-તે નાસિકા વધી. ચરિંદ્રિને આઠ પ્રાણ તે આંચ વધી. જોગ વે-વચનજોગ ને કાયા-જોગ. ઇતિ ત્રણ વિગલેંદ્રિના ત્રણ દંડક સંપૂર્ણ ૧૯.

હવે વીસમો તિર્યચ પંચેંદ્રિનો દંડક કહે છે. પાંચે સમુર્લિમને શરીર ત્રણ-ઉદારિક, તેજસ ને કાર્મણ. અને ગર્ભજને ચાર શરીર તેમાં વૈક્રેય વધ્યું. અવધેના પાંચની કહેછે-હવે જલચર સમુર્લિમ ને ગર્ભજની જ ૦ અંગુ ૦ અસં ૦, ડ ૦ હજાર જોજનની. સ્થલચર સમુર્લિમની જ ૦ અંગુ ૦ અસં ૦, ડ ૦ પ્રત્યેક ગાડની. ગર્ભજની જ ૦

અંગુઠા અસંખ્ય, ૩૦ છ ગાઉની. ઉપર સર્પ સમુદ્ધિમની જાં અંગુઠા અસંખ્ય, ૩૦ પ્રત્યેક જોજનની, અને ગર્ભ-
જની જાં અંગુઠા અસંખ્ય, ૩૦ હજાર જોજનની. ઘુજપર સર્પ સમુદ્ધિમની જાં અંગુઠા અસંખ્ય ૩૦ પ્રત્યેક ધનુષની.
ગર્ભજની જાં અંગુઠા અસંખ્ય, ૩૦ પ્રત્યેક ગાઉની. સ્વેચર સમુદ્ધિમને ગર્ભજની જાં અંગુઠા અસંખ્ય, ૩૦ પ્રત્યેક
ધનુષની. ઉત્તર વૈક્રેય કરે તો જાં અંગુઠા સંખ્યા, ૩૦ નવસેં જોજનની. સંધેણ સમુદ્ધિમને એક છેવટુ. ગર્ભ-
જને છ સંધેણ. સંઠાણ સમુદ્ધિમને એક હુંડ. ગર્ભજને છ સંઠાણ. કષાય ચારે પણ તિર્યચને માયા ઘણી. સંજ્ઞા
ચારે પણ તિર્યચને આહાર સંજ્ઞા ઘણી. લેશ્યા સમુદ્ધિમને ત્રણ પેહેલી, ગર્ભજને છ લેશ્યા. ઇન્દ્રિ પાંચે છે. સમુદ્-
ઘાત સમુદ્ધિમને ત્રણ. વેદની, કષાય ને મારણાંતિક, અને ગર્ભજને સમુદ્ઘાત પાંચ-વેદની, કષાય, મારણાંતિક, વૈક્રેય
ને તેજસ. સમુદ્ધિમ અસંજ્ઞી, ગર્ભજ સંજ્ઞી. વેદ એક નપુંસક સમુદ્ધિમને, ગર્ભજને ત્રણ વેદ. પર્યા સમુદ્ધિમને પાંચ,
મન નહીં અને ગર્ભજને પર્યા છ. દ્રષ્ટિ સમુદ્ધિમને બે સમકિત ને મિથ્યાત. ગર્ભજને ત્રણ દ્રષ્ટિ. દર્શન સમુદ્ધિમને
બે-ચક્ષુદર્શન ને અચક્ષુદર્શન. ગર્ભજને ત્રણ દર્શન. જ્ઞાન સમુદ્ધિમને બે-મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન. ગર્ભજને ત્રણ જ્ઞાન.
અજ્ઞાન સમુદ્ધિમને બે-મતિ અજ્ઞાન ને શ્રુતઅજ્ઞાન. ગર્ભજને ત્રણ અજ્ઞાન. જોગ સમુદ્ધિમને ચાર ઉદારિકના બે.
કાર્મણ, વ્યવહાર વચન. ગર્ભજને તેર જોગ આહારકના બે નહીં. ઉપયોગ સમુદ્ધિમને છ. બે જ્ઞાન, બે અજ્ઞાન, બે
દર્શન. ગર્ભજને નવ ઉપયોગ-ત્રણ જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન, ત્રણ દર્શન, તેમજ યજ્ઞન્ય ઉત્કૃષ્ટો છ દિસનો આહાર લે.

તથા ઉજ રોમ ને કવલ એ ત્રણ પ્રકારે આહાર લે પણ સચેત અચેત ને મિશ્ર. ઉવવાય તે આવીને ઉપજે, સમુ-
 છિમમાં દસ દંડકના, પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિગલેન્દ્રિ મનુષ્ય ને તિર્યંચ. ગર્ભજમાં ચોવિસે દંડકના આવીને ઉપજે.
 સ્થિતિ જલચર સમુછિમને ગર્ભજની જ૦ અંત૦, ૩૦ પૂર્વ ક્રોડની, થલચર સમુછિમની જ૦ અંત૦ ૩૦ ચડરા-
 સી હજાર વર્ષની અને ગર્ભજની જ૦ અંત૦ ૩૦ ત્રણ પલ્યોપમની. ઉરપર સર્પ સમુછિમની જ૦ અંત૦ ૩૦ ત્રેપન
 હજાર વર્ષની, અને ગર્ભજની જ૦ અંત૦, ૩૦ પૂર્વ ક્રોડની. શુજપર સર્પ સમુછિમની જ૦ અંત૦, ૩૦ બેંતાલિસ
 હજાર વર્ષની અને ગર્ભજની જ૦ અંત૦ ૩૦ પૂર્વ ક્રોડની. સ્થેચર સમુછિમની જ૦ અંત૦, ૩૦ બોહોંતેર હજાર વર્ષની.
 અને ગર્ભજની જ૦ અંત૦, ૩૦ પલ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ. સમોહિયા મરણ ને અસમોહિયા મરણ એ બે
 મરણ છે. ચવણ તે ચવીને. સમુછિમ જાય તો બાવિસ દંડકમાં. જ્યોતિષિ ને વિમાનીકમાં જાય નહીં, અને ગર્ભજ
 ચડવિસે દંડકમાં જાય. ગડ તે સમુછિમ મરીને ચ્યાર ગતિમાં જાય, અને ગર્ભજ પણ ચાર ગતિમાં જાય. આગડ
 તે આવે સમુછિમમાં બે ગતિનો મનુષ્ય ને તિર્યંચનો, અને ગર્ભજમાં ચાર ગતિનો આવે. પ્રાણ સમુછિમને નવ, મન
 નહીં. અને ગર્ભજને પ્રાણ દશે લાભે. જોગ સમુછિમને બે-કાયાજોગ ને વચનજોગ, અને ગર્ભજને ત્રણ જોગ-મન
 વચન ને કાયજોગ. ઇતિ વિસમો દંડક સંપૂર્ણ. ૨૦.

હવે એકવિસમો મનુષ્યનો દંડક કહેછે. તેમાં સમુછિમ મનુષ્યમાં શરીર ત્રણ-ઉદારિક, તેજસ ને કાર્મણ.

જુગલીયામાં શરીર ત્રણ તેહજ. પનર કર્મભૂમિના મનુષ્ય ગર્ભજમાં શરીર પાંચ લાભે. અવધેના સમુર્ધિમની જઘ-
ન્ય ને ઉત્કૃષ્ટી અંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, અને ગર્ભજ મનુષ્યની ભરતઈરવતમાં આરાને મેલે જાણવી. પેહેલે
આરે બેસતા ત્રણ ગાડની, ઉતરતા બે ગાડની, બીજે આરે બેસતા બે ગાડની, ઉતરતા એક ગાડની, ત્રીજે આરે
બેસતા એક ગાડની, ઉતરતા પાંચસેં ધનુષની, ચોથે આરે બેસતા પાંચસેં ધનુષની, ઉતરતા સાત હાથની. પાંચમે
આરે બેસતા સાત હાથની, ઉતરતા એક હાથની. છઠ્ઠે આરે બેસતા એક હાથની, ઉતરતા મુઠા હાથની. પછે ચડ-
તાં અવલા સવલી જાણવી. ૫ મહાવિદેહમાં પાંચસેં ધનુષની ઉત્તર વૈક્રેય કરે તો જ૦ અંગુ૦ સંખ્યા૦, ૩૦
લાખ જોજનની ક્ષાત્રેરી. હેમવય ઇરણવયમાં જ૦ અંગુ૦ અસં૦, ૩૦ એક ગાડની, હરિવાસ રમ્યકવાસમાં જ૦
અંગુ૦ અસં૦, ૩૦ બે ગાડની, દેવકુરુ ઉત્તરકુરુમાં જ૦ અંગુ૦ અસં૦, ૩૦ ત્રણ ગાડની. હવે છપત્ત અંતરદ્વિ-
પામાં જ૦ અંગુ૦ અસં૦, ૩૦ આઠસેં ધનુષની. સંઘયણ સમુર્ધિમ ને એક છેવટુ. જુગલિયાને એક વજ્રરૂપભના-
રાચસંઘયણ. પનર કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યને છ સંઘયણ. સંઠાણ સમુર્ધિમને એક હુંડ. જુગલિયાને એક સમચ-
ડરંસ. કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યને છ સંઠાણ. કષાય ચ્યારે પણ મનુષ્યને માન ઘણું. સંજ્ઞા ચ્યારે પણ મનુષ્યને
મૈથુન સંજ્ઞા ઘણી. લેસ્યા સમુર્ધિમને ત્રણ પેહેલી. જુગલીયાને લેસ્યા ચ્યાર પેહેલી. ગર્ભજને છ લેસ્યા. ઇંદ્રિ પાંચે. સમુદ્-
ઘાત સમુર્ધિમને ત્રણ વેદની, કષાય ને મારણાંતિક, જુગલિયાને સમુદ્ઘાત ત્રણ તેહજ કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યને

સાત સમુદ્ધાત. સમુર્છિમ અસંજી, ગર્ભજ સંજી. વેદ સમુર્છિમને એક નપુંસક. જુગલિયામાં બે વેદ સ્ત્રી ને પુરુષ. કર્મભૂમિના ગર્ભજ મનુષ્યમાં ત્રણ વેદ સ્ત્રી, પુરુષ ને નપુંસક. પર્યા સમુર્છિમને ચાર ભાષા ને મન નહી. ગર્ભજ-ને છ પર્યા. દૃષ્ટિ સમુર્છિમને એક મિથ્યાત. દસ અકર્મ ભૂમિમાં બે દૃષ્ટિ સમક્તિ ને મિથ્યાત. વીસ અકર્મભૂમિ ને છપન્ન અંતરદ્વિપામાં એક મિથ્યાત દૃષ્ટિ. કર્મભૂમિનાં મનુષ્યમાં ત્રણે દૃષ્ટિ. દર્શન સમુર્છિમને, અને જૂગલીયાને બે. ચક્ષુદર્શન ને અચક્ષુદર્શન. ગર્ભજને દર્શન ચારે લાભે. જ્ઞાન દસ અકર્મભૂમિમાં બે અને વીસ અકર્મભૂમિ અને છપન્ન અંતરદ્વિપામાં અને સમુર્છિમને જ્ઞાન નથી. ગર્ભજને પાંચે જ્ઞાન. અજ્ઞાન સમુર્છિમને બે—મતિ અજ્ઞાન ને શ્રુત અજ્ઞાન. ગર્ભજને ત્રણ. જોગ સમુર્છિમને ત્રણ ઉદારિકના બે ને ૧ કાર્મણ કાયજોગ એ ત્રણ. જૂગલીયાને જોગ ૧૧. મનના ૪, વચનના ૪, ઉદારિકના ૨, કાર્મણ ૧, એવં જોગ ૧૧. ગર્ભજને પન્નર જોગ. ઉપયોગ દશ અકર્મભૂમિ તે પાંચ દેવકુરુ, પાંચ ઉત્તરકુરુ. એ દશમાં ૬ તે ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન, એ ૬ અને વીસ અકર્મભૂમિ ૫૬ અંતરદ્વિપામાં ને સમુર્છિમને ચાર. બે અજ્ઞાન, બે દર્શન. ગર્ભજને બાર ઉપયોગ, તિમજ આહાર લે તો જઘન્ય ને ઉત્કૃષ્ટો છ દિસનો. તથા ત્રણ પ્રકારે આહાર લે. ઝજ રોમ ને કવલ તે પળ સચેત અચેત ને મિશ્ર. ઉવવાય તે આવીને ઉપજે. સમુર્છિમમાં આઠ દંડકના પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, ત્રણ વિગલેંદ્રિ મનુષ્ય ને તિર્યંચ એ આઠનો જુગલીયામાં ૨ દંડકનો તે મનુષ્ય ને તિર્યંચનો ગર્ભજ મનુષ્યમાં બાવિસ દંડકના ઉપજે. તેડ

वाउना नही. स्थिति समुच्छिमनी जघन्य ने उत्कृष्टि अंतरमुहूर्तनी, गर्भजनी आराने मैले जाणवी. पेहेले आरे बेसता त्रण पल्योपमनी, उतरता बे पल्योपमनी. बीजे आरे बेसता बे पल्योपमनी, उतरता एक पल्योपमनी. त्रीजे आरे बेसता एक पल्योपमनी, उतरतां पूर्व क्रोडनी. चोथे आरे बेसता पूर्वक्रोडनी, उतरता सवासो वरसनी. पांचमे आरे बेसता सवासो वरसनी, उतरते आरे वीस वरसनी. छठे आरे बेसता वीस वरसनी, उतरते आरे सोल वरसनी. एम चडता उतरता अवला सबली जाणवी. हिमवय, इरणवयमां एक पल्योपमनी. हरिवास, रम्यकवासमां बे पल्योपमनी, देवकुरु, उतरकुरुमां त्रण पल्योपमनी, छपन्न अंतरद्विपामां पल्योपमनो असंख्या-तमो भाग, ५ महाविदेहमां पूर्वक्रोडनी. समोहिया मरण ने असमोहिया मरण ए बे मरण छे. चवण ते चवीने समुच्छिम दस दंडकमां जाय. पांच स्थावर ने त्रण विगलेंद्रि मनुष्य ने तिर्यचमां जाय. जुगलीया एक देवगतिमां जाय. गर्भज चोविसे दंडकमां जाय. गइ ते मरीने समुच्छिम बे गतिमां जाय. मनुष्य ने तिर्यचमां जाय. गर्भज मनुष्य पांच गतिमां जाय. आगइ ते समुच्छिम ने जुगलीयामां आवे तो बे गतिनो मनुष्य ने तिर्यचनो, गर्भजमां च्यार गतिनो आवे. प्राण समुच्छिमने आठ. भाषा ने मन नही. गर्भजने दस प्राण. जोग समुच्छिमने एक का-यानो. गर्भजने त्रण जोग. इति एकविसमो मनुष्यनो दंडक संपूर्ण. २१.

हवे बाविसमो बाणव्यंतरने दंडक तेमां शरीर त्रण-वैक्रेय, तेजस, ने कर्मण. अवघेणा ज० अंगु०

असं०, उ० सात हाथनी. अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ० लाख जोजननी. संघयण नथी
 संठाण एक समचउरंस. कषाय च्यारे पण देवताने लोभ घणो. संज्ञा च्यारे पण देवताने परिग्रह संज्ञा घणी.
 लेस्या च्यार पेहेली. इंद्री पांचे. समुद्धात पांच आहारक ने केवल नही. संज्ञी असंज्ञी बे. वेद बे स्त्री ने पुरुष.
 पर्या ५ भाषा मन भेला बांधे. दृष्टि त्रण, दर्शन त्रण, ज्ञान त्रण, अज्ञान त्रण, जोग अगीयार, च्यार मनना,
 च्यार वचनना, त्रण कायाना ते वैक्रेय, वैक्रेयनो मिश्र, कर्मण कायजोग एवं अगीयार. उपयोग नव त्रण
 ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण दर्शन एव नव. तेमज आहार ले तो जघन्य ने उत्कृष्टो छ दिसनो तथा बे प्रकारे
 ओज ने रोम ते पण शुभ ते पण अचेत आहार. उववाय ते आवीने उपजे. बे दंडकना मनुष्य ने तिर्यचना.
 स्थिति बाणव्यंतरनी ज० दस हजार वरसनी, उ० एक पल्योपमनी. तेहनी देवीनी ज० दस हजार वर्षनी.
 उ० अर्ध पल्योपमनी. समोहिया मरण ने असमोहिया मरण ए बे मरण छे. चवण ते चविने जाय पांच दंड-
 कमां पृथ्वी, पाणी ने वनस्पति, मनुष्य ने तिर्यच ए पांच. गइ ते मरीने बे गतिमां जाय मनुष्य ने तिर्यचमां.
 आगइ ते आवे पण बे गतिना-मनुष्य ने तिर्यचना. प्राण दस, जोग त्रण-मन, वचन ने कायानो. इति
 बाविसमो दंडक संपूर्ण. २२.

हवे त्रेविसमो ज्योतिषीनो दंडक तेहमां शरीर त्रण-वैक्रेय, तेजस ने कर्मण. अवघेणा ज० अंगु० असं०,

उ० सात हाथनी अने उत्तर वैक्रेय करे तो ज० अंगु० संख्या०, उ०, लाख जोजननी, संघयण नथी, संठाण एक समचउरंस, कषाय च्यारे, संज्ञा च्यारे, लेस्या एक तेजु, इंद्रि पांचे, समुदधान पांच, आहारकने केवल नही संज्ञी छे, वेद बे, पर्या ५, भाषा मन भेला बांधे, दृष्टि त्रण, दर्शण त्रण, ज्ञान त्रण, अज्ञान त्रण, जोग अनी-यार, च्यार मनना, च्यार वचनना, त्रण कायाना ते वैक्रेय, वैक्रेयनो मिश्र ने कार्मण कायजोग एवं अगियार, उपयोग नव-त्रण ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण दर्शन एवं नव तिमज आहार ले तो जघन्य ने उत्कृष्टो छ दिसनो तथा बे प्रकारे ओज ने रोम ते पण शुभ ने अचेत आहार, उववाय ते आर्वा ने उपजे, बे दंडकना-मनुष्य ने तिर्यचना, स्थिति चंद्रमाना देवतानी ज० पा पल्यनी, उ० एक पल ने लाख वरसनी, तेहनी देवीनी ज० पा पल्यनी, उ० अर्ध पल्य ने पचास हजार वरसनी, मूर्यना देवतानी ज० पा पल्यनी उ० एक पल्य ने हजार वरसनी, तेहनी देवीनी ज० पा पल्यनी, उ० अर्धपल्य ने पांचसे वरसनी, ग्रहना देवतानी ज० पा पल्यनी, उ० एक पल्यनी, तेहनी देवीनी ज० पा पल्यनी, उ० अर्ध पल्यनी, नक्षत्रना देव-तानी ज० पा पल्यनी उ० अर्ध पल्यनी, तेहनी देवीनी ज० पल्यनी, उ० पा पल्यनो आठमो भाग, ताराना देवतानी ज० पल्यनो आठमो भाग, उ० पा पल्यनी, तेहनी देवीनी ज० पल्यनो आठमो भाग, उ० पल्यनो आठमो भाग ज्ञाझेरी, समोहिया मरण ने असमोहिया मरण ए बे मरण छे, चवण ते चविने जाय पांच

દંડકમાં-પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, મનુષ્ય ને તિર્યંચમાં. ગઈ તે મરીને બે ગતિમાં જાય. મનુષ્ય ને તિર્યંચમાં. આગઈ તે મનુષ્ય ને તિર્યંચનો આવે. પ્રાણ દસ. જોગ ત્રણ. इति त्रैविसमो दंडक संपूर्ण. ૨૩.

હવે ચોવિસમો વૈમાનિકનો દંડક તેહમાં શરીર ત્રણ વૈક્રેય, તેજસ ને કાર્મણ. અવધેના સુધર્મ, ઇશાણ એ બે દેવલોકે જ૦ અંગુ૦ અસં૦, ૩૦ સાત હાથની. ત્રીજે ચોથે દેવલોકે છ હાથની, પાંચમે છઠ્ઠે દેવલોકે પાંચ હાથની. સાતમે આઠમે દેવલોકે ચાર હાથની. નવમે, દશમે ડગ્યાગમે બારમે દેવલોકે ત્રણ હાથની. નવ ગ્રૈવેયકે બે હાથની, ચાર અનુત્તર વિમાનમાં એક હાથની, સર્વાર્થસિદ્ધમાં મુઠા હાથની અને ઉત્તર વૈક્રેય કરે તો બાર દેવલોક સુધી જ૦ અંગુ૦ સંખ્યા૦, ૩૦ કૃષ્ણ લાલ જોજનની. સંઘયણ નથી. સંઘાણ એક સમચક્રાંસ. કષાય ચારે પણ લોભ ઘણો. સંજ્ઞા ચારે પણ પરિગ્રહ સંજ્ઞા ઘણી. લેસ્યા પેહેલે બીજે દેવલોકે એક તેજુલેસ્યા. ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે એક પદમ લેસ્યા. છઠ્ઠાથી માંડી નવ ગ્રૈવેયકમાં એક શુકલલેસ્યા, અને પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં ૧ પરમ શુકલલેસ્યા. ઇન્દ્રિ પાંચે. સમુદ્યાત બાર દેવલોક સુધી. પાંચ આહારકને કેવલ નહી. નવ ગ્રૈવેયક ને પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં ત્રણ-વેદની કષાય ને મારણાંતિક સંજ્ઞા એકલા છે. વેદ પેહેલે બીજે દેવલોકે બે વેદ સ્ત્રીવેદ, પુરુષ વેદ, ત્રીજાથી તે સર્વાર્થસિદ્ધલગે એક પુરુષ વેદ. પર્યા ૫ ભાષા મન મેલા બાંધે. દૃષ્ટિ બાર-દેવલોકમાં ત્રણ દૃષ્ટિ, નવ ગ્રૈવેયકમાં બે દૃષ્ટિ, સમકિત ને મિથ્યાત, પાંચ અનુત્તર વિમાનમાં એક દૃષ્ટિ સમકિત, દર્શન ત્રણ, જ્ઞાન ત્રણ, અજ્ઞાન ત્રણ તે

चार देवलोक ने नव ग्रैवेयकमां. पांच अनुत्तर विमानमां अज्ञान नथी. जोग अगीयार, चार मनना, चार वच-
नना, त्रण कायाना. वैक्रेय, वैक्रेयनो मिश्र ने कर्मण कायजोग एवं अगीयार. उपयोग चार देवलोक ने नव
ग्रैवेयकमां नव, त्रण ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण दर्शन एवं नव. पांच अनुत्तर विमानमां छ उपयोग, त्रण ज्ञान,
त्रण दर्शन ए छ. तेमज आहार ले तो जघन्य ने उत्कृष्टो छ दिसनो तथा बे प्रकारे ऊज ने रोम ते पण
अचेत, ते पण शुभ आहार. उववाय ते आवीने उपजे. पेहेला देवलोकथी मांडीने आठमा देवलोक सुधी बे
दंडकना मनुष्य ने तिर्यचना, अने नवमेथी ते सर्वार्थसिद्ध लगे एक मनुष्यनो आवे. स्थिति पेहेले देवलोक
जघन्य एक पल्यनी, उत्कृष्टी बे सागरनी. तेहनी परिग्रहीत देवीनी ज० एक पल्यनी, उ० सात पल्यनी,
अने अपरिग्रहीत देवीनी ज० एक पल्यनी, उ० पचास पल्यनी. बीजे देवलोक ज० एक पल्यनी झाझेरी, उ०
बे सागर झाझेरी. तेहनी परिग्रहीत देवीनी ज० एक पल्यनी झाझेरी, उ० नव पल्यनी, अने अपरिग्रहीत
देवीनी ज० एक पल्यनी झाझेरी, उ० पंचावन पल्यनी. त्रीजे देवलोक ज० बे सागरनी, उ० सात सागरनी
तिहां देवी नथी पण तेडावी जाय. चौथे देवलोक ज० बे सागर झाझेरी, उ० सात सागर झाझेरी. पांचमे
देवलोक ज० सात सागर, उ० दस सागर, छठे देवलोक ज० दस सागर उ० चउद सागर, सातमे देवलोक
ज० चउद सागर उ० सत्तर सागर, आठमे देवलोक ज० सत्तर सागर उ० अठार सागर, नवमे देवलोक ज०

अठार सागर, उ० ओगणीस सागर, दसमे देवलोक ज० ओगणीस सागर उ० बीस सागर. अग्यारमे देव-
लोके ज० बीस सागर उ० एकविस सागर. बारमे देवलोक ज० एकविस सागर उ० बाविस सागर. प्रथम
ग्रैवेयके ज० बाविस सागर उ० त्रेविस सागर, बीजी ग्रैवेयके ज० त्रेविस सागर उ० चोविस सागर, त्रीजी
ग्रैवेयके ज० चोविस सागर उ० पचविस सागर, चौथी ग्रैवेयके ज० पचविस सागर, उ० छविस सागर.
पांचमी ग्रैवेयके ज० छविस सागर, उ० सत्याविस सागर. छठ्ठी ग्रैवेयके ज० सत्ताविस सागर, उ० अठ्ठाविस
सागर. सातमी ग्रैवेयके ज० अठ्ठाविस सागर, उ० ओगणत्रिस सागर. आठमी ग्रैवेयके ज० ओगणत्रिस उ० त्रीस
सागर, नवमी ग्रैवेयके ज० त्रीस सागरनी उ० एकत्रिस सागर, च्यार अनुत्तर विमानमां ज० एकत्रीस सागर,
उ० तेत्रिस सागर. सर्वार्थसिद्धमां ज० ने उ० तैत्रीस सागर. समोहिया मरण ने असमोहिया मरण ए बे
मरण लाभे. चवण ते चविने पेहेला बीजा देवलोकना देवता जाय तो पांच दंडकमां जाय. पृथ्वी, पाणी,
वनस्पति, मनुष्य ने तिर्यच ए पांच. त्रीजार्थी ते आठमा देवलोकना देवता जाय तो बे दंडकमां मनुष्य ने त्रि-
जंचमां, नवमेथी मांडीने सर्वार्थसिद्ध लगेना देवता एक दंडकमां मनुष्यमां जाय, गइ ते मरीने पेहेलाथी
मांडीने आठमा देवलोकना देवता बे गतिमां जाय, अने नवमाथी मांडीने सर्वार्थसिद्ध सुधीना एक मनुष्यनी
गतिमां जाय. आगइ ते पेहेलाथी मांडीने आठमां देवलोकलगे बे गतिनो आवे. मनुष्य ने त्रिजंचनो आवे, अने

નવમાથી માંડીને સર્વાર્થસિદ્ધલગે એક મનુષ્યનો આવે. પ્રાણ દસ, જોગ ત્રણ. ઇતિ શ્રી ચોવિસમો દંડક સંપૂર્ણ. ૨૪.

હવે સિદ્ધનો દ્વાર કહેછે. સિદ્ધને શરીર નથી. અવધેણા સિદ્ધની અરૂપિ જીવના પ્રદેશના ઘનની જ૦ એક હાથ ને આઠ અંગુલની, મધ્યમ ચ્યાર હાથ ને સોલ અંગુલની, અને ઉત્કૃષ્ટિ ત્રણસેં તેત્રીસ ધનુષ ને ચત્રીસ અંગુલની. સિદ્ધને સંઘયણ નથી. સિદ્ધને સંઠાણ નથી. સિદ્ધને કષાય નથી. સિદ્ધને સંજ્ઞા નથી. સિદ્ધને લેસ્યા નથી. સિદ્ધને ઇન્દ્રિય નથી. સિદ્ધને સમુદ્ઘાત નથી. સિદ્ધ સંજ્ઞી અસંજ્ઞી નથી. સિદ્ધને વેદ નથી, સિદ્ધને પ્રજા નથી, સિદ્ધ સમક્ષિત દ્રષ્ટિ છે. સિદ્ધને એક કેવલ દર્શન છે. સિદ્ધને એક કેવલજ્ઞાન છે. સિદ્ધને અજ્ઞાન નથી. સિદ્ધને જોગ નથી. સિદ્ધને ઉપયોગ બે છે. કેવલ જ્ઞાન, કેવલ દર્શન. સિદ્ધને આહાર નથી. ઉવવાય તે આવીને ઉપજે. એક દંડકનો મનુષ્યનો સિદ્ધની સ્થિતિનો છેડો નથી. સિદ્ધને મરણ નથી. સિદ્ધને ચવચું નથી. ગડ તે મરીને સિદ્ધને કોઈ ગતિમાં જાવું નથી. આગડ તે સિદ્ધમાં એક મનુષ્યનો આવે. સિદ્ધને પ્રાણ નથી. પણ ભાવ પ્રાણ બે છે—કેવલજ્ઞાન ને કેવલ દર્શન. સિદ્ધને જોગ નથી. ઇતિ સિદ્ધનો દ્વાર સંપૂર્ણ.

ઇતિ શ્રી લઘુદંડકના બોલ સંપૂર્ણ. ॥

॥ अथ श्री गतागतना बोल. ॥

पहेली नरके आगत २५ भेदनी ते १५ कर्मभूमि, ५ संज्ञी तिर्यंच ने ५ असंज्ञी तिर्यंच ए २५ ना प्रजा-
प्तानी गत ४० भेदनी ते १५ कर्मभूमि ने ५ संज्ञी तिर्यंच ए २० ना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्तानी १. बिजी नरके
आगत २० भेदनी ते ५ असंज्ञी तिर्यंचना प्रजाप्ता वज्या गत ४० नी पूर्ववत् २. त्रिजी नरके १९ भेदनी आ-
गत ते पूर्वे २० कक्षा तेहमांथी १ भूजपर वज्या. गत ४० नी पूर्ववत् ३. चउथी नरके आगत १८ भेदनी ते
पूर्वे १९ कक्षा तेमांथी १ खेचर वज्या. गत ४० नी पूर्ववत् ४. पांचमी नरके आगत १७ भेदनी ते पूर्वे १८
कक्षा. तेमांथी १ थलचर वज्या. गत ४० नी पूर्ववत् ५. छठी नरके आगत १६ भेदनी ते १७ पूर्वे कक्षा
तेमांथी १ उरपर वज्या. गत ४० नी पूर्ववत् ६. सातमी नरके आगत १६ भेदनी ते १५ कर्मभूमि ने १ मछ
जलचर ए १६ ना प्रजाप्तानी स्त्री वर्जी गत १० भेदनी ते ५ संज्ञी तिर्यंचना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्तानी, ७. दश
भवनपति, १५ पर्माधामी, १६ वाणव्यंतर, १० जंभका ए ५१ जातिना देवतामां आगत १११ भेदनी ते
१०१ क्षेत्रना संज्ञी मनुष्य, ५ संज्ञी तिर्यंच, ५ असंज्ञी तिर्यंच ए १११ ना प्रजाप्तानी गत ४६ नी ते १५

कर्मभूमि, ५ संज्ञीतिर्यच ए २० ने ३ पृथ्वी १, पाणि २, वनस्पति, ३, ए २३ ना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्तानी ८. ज्योषी ने पहिला देवलोकमां आगत ५० भेदनी ने १५ कर्मभूमी, ५ संज्ञी तिर्यच ने ३० अकर्मभूमि ए ५० ना प्रजाप्तानी गत ४६ नी पूर्ववत् ९. त्रिजा देवलो मां आगत ४० भेदनी ते पूर्वे ५० भेद कथा तेमांथी ५ हेमवय ने ५ एरणवय ए १० ना प्रजाप्ता वज्या, गत ४६ नी पूर्ववत् १०. पहिला किल्बिषीमां आगत ३० भेदनी ते पूर्वे ४० कथा तेमांथी ५ हरिवास, ५ रमकवास ए १० प्रजाप्ता वज्या, गत ४६ नी पूर्ववत् ११. त्रिजा देवलोकथी आठमा देवलोक सुधी ६ देवलोक, ९ लोकांतिक, २ किल्बिषी ए १७ जानिना देवतामां आगत २० भेदनी ते १५ कर्मभूमि ५ संज्ञीतिर्यच ए २० ना प्रजाप्तानी, गत ४० नी ते आगतनीपरे १२. नवमा देवलोकथी ते सर्वार्थसिद्धलगे ४ देवलोक, ९ ग्रैवेयक, ५ अनुत्तर विमान ए १८ मां आगत, १५ कर्मभूमिना प्रजाप्तानी गत १५ नी ते आगतनीपरे १३. पृथिवी १, पाणि २, वनस्पति ३, ए ३ मां आगत २४३ भेदनी ते १०१ समुच्छिं मनुष्यना अप्रजाप्ता, १५ कर्मभूमिना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता एवं १३१ ते ४८ भेद तिर्यचना एवं १७९ नी लट ने ६४ भेद देवताना ते १० भवनपति, १५ परमाधामी, १६ वाणव्यंतर, १० जंभका, १० ज्योतषी एवं ६१ ने २ देवलोक, एक किल्बिषी एवं ६४ ना प्रजाप्तानी एवं २४३ नी गत १७९ नी लटनी १४. तेउ १, वाउ २, ए २ मां आगत १७९ नी लटनी गत ४८ भेद तिर्यचनी १५. त्रिण विगलेंद्रियनी

આગત ૧૭૯ ભેદની ગત પળ ૧૭૯ ભેદની, ૧૬. અસંજી નિર્યંચમાં આગત ૧૭૯ ની લટની ગત ૩૯૫ ભેદની તે
 ૫૬ અંતરદ્વિપા ને ૫૧ જાતિના દેવતા તે ૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામી. ૧૬ વાણવ્યંતર, ૧૦ જંભકા, ૫૧
 જાતિના દેવતા એવં સર્વ મળી ૧૦૭ ભેદ થયા અને ૧ પહિલી નર્ક એવં ૧૦૮ ના અપ્રજાપ્તા ને પ્રજાપ્તા એવં
 ૨૧૬ અને ૧૭૯ ની લટ સર્વ મળી ૩૯૫ ભેદની ૧૭. સંજી નિર્યંચમાં આગત ૨૬૭ ભેદની તે ૮૧ ભેદ દેવ-
 તાના તે ૯૯ માંહિથી ૪ દેવલોક, ૯ ગ્રૈવેયક, ૫ અનુત્તરવિમાન એ ૧૮ વર્જ્યા ને ૧૭૯ ની લટ એવં સર્વ મળી
 ૨૬૦ ને ૭ નરકના પ્રજાપ્તા એવં ૨૬૭ ની ગત પાંચેની જુદી જુદી કહેછે. જલચર્ગની ૫૨૭ની તે ૫૬૩ માંહિ-
 થી, નવમા દેવલોકથી સર્વાર્થમિદ્ધ સુધી ૧૮ ના અપ્રજાપ્તા ને પ્રજાપ્તા એવં ૩૬ વર્જ્યા શેષ ૫૨૭ રહ્યા. ઊર-
 પરની ગત ૫૨૩ ની તે ૫૨૭ માંહિથી છટ્ટી ૧, સાતમી એ ૨ નરકના અપ્રજાપ્તા ને પ્રજાપ્તા એ ૪ વર્જ્યા. થલ-
 ચરની ગત ૫૨૧ ની તે ૫૨૭ માંથી પાંચમી ૧, છટ્ટી ૨, માતમી ૩, એ ૩ નરકના અપ્રજાપ્તા પ્રજાપ્તા એ
 ૬ વર્જ્યા. સ્થેચર્ગની ગત ૫૧૯ ની તે પૂર્વે ૫૨૧ કહ્યા તેમાંથી ચોથી નરકના અપ્રજાપ્તા પ્રજાપ્તા એ ૨ ભેદ
 વર્જ્યા. ઘ્રુજપરની ગત ૫૧૭ ની તે પૂર્વે ૫૧૯ કહ્યા. તેમાંથી ત્રિજી નરકના અપ્રજાપ્તા પ્રજાપ્તા એ બે ભેદ વર્જ્યા
 ૧૮. સમુર્જિમ મનુષ્યમાં આગત ૧૭૧ ભેદની તે ૧૭૯ ની લટમાંથી ૮ તેડ, વાડના વર્જ્યા. શેષ ૧૭૧ ની
 ગત ૧૭૯ ની લટની ૧૯. સંજી મનુષ્યની આગત ૨૭૬ ભેદની ૧૭૯ ની લટમાંહિથી તેડ વાડના ૮ વર્જ્યા.

शेष १७१ रखा. अने ९९ जातिना देवता प्रजाप्ता एवं २७० ने ६ नरकना प्रजाप्ता सर्व मळी २७६ नी गत ५६३ भेदनी २०, -३. अकर्मभूमिमां आगत २० भेदनी ते १५ कर्मभूमि ५ संज्ञी तिर्यच ए २० प्रजाप्तानी गत जुदी २ कहेछे. ५ देवकुरु, ५ उत्तरकुरुनी गत १२८ भेदनी ते १० भवनपति, १५ परमाधामी, १६ वाणव्यंतर, १० जंभका, १० ज्योतषी, २ देवलोक, पहिलो, बिजो ने किल्बिषी ए ६४ जातिना देवता अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता एवं १२८ नी गत ५ हरिवास, ५, रमकवासनी गत १२६ नी ते पूर्वे १२८ भेद कखा. तेमांथी पहिला किल्बिषीनो अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता ए २ भेद वज्या. ५ हेमवय, ५ एरणवयनी गत १२४ भेदनी ते पूर्वे १२६ भेद कखा. तेहमांथी बिजा देवलोकना अप्रजाप्ताने प्रजाप्ता ए २ भेद वज्या २१. छपन्न अंतरद्विपमां आगत २५ भेदनी ते १५ कर्मभूमि, ५ संज्ञी तिर्यच, ५ असंज्ञी तिर्यच, ए २५ ना प्रजाप्तानी गत १०२ भेदनी ते १० भवनपति, १५ परमाधामी, १६ वाणव्यंतर, १० जंभका, एवं ५१ ना अप्रजाप्ता प्रजाप्ता सर्व मळी १०२ भेद २२. इति २४ दंडकनी गतागत समाप्त.

हवे तिर्थकर देवमां आगत ३८ भेदनी ते १२ देवलोक, ९ लोकांतिक, ९ ग्रैवेयक, ५ अनुत्तरविमान ने ३ नरक पहेली एवं ३८ प्रजाप्तानी गत मोक्षनी २३. चक्रवर्तिमां आगत ८२ भेदनी ते ९९ जातिना देवतामां हिथी १५ परमा धामी, ३ किल्बिषी ए १८ वज्या शेष ८१ रखा ने १ पहेली नरक एवं ८२ भेदनी गत नरकनी ७ नर-

કના અપ્રજાતા ને પ્રજાતાની ૨૪. બલદેવમાં આગત ૮૩ ભેદની તે ૮૨ પૂર્વે કહ્યા તે ને ૧ બીજી નરક વધિ એવં
 ૮૩ ની ગત ૭૦ ભેદની તે ૧૨ દેવલોક, ૧ લોકાંતિક, ૧ ગ્રેવેયક, ૫ અનુત્તરગિમાન એવં ૩૫ ના અપ્રજા-
 તાને પ્રજાતાની ૨૫. વાસુદેવમાં આગત ૩૨ ભેદની તે ૧૨ દેવલોક, ૧ લોકાંતિક, ૧ ગ્રેવેયક એ ૩૦ ને પહેલી ૨ નરક એવં
 ૩૨ ની ગત ૧૪ ભેદની, ૭ નરકના અપ્રજાતા પ્રજાતાની ૨૬. કેવલીમાં આગત ૧૦૮ ભેદની તે ૯૯ ભેદ દે-
 વતા માંહેથી, ૧૫ પરમાધામી ને ૩ કિલ્વિપી એ ૧૮ વજ્યા શેષ ૮૧ રહ્યા ને ૧૫ કર્મભૂમિ, ૫ સંજીતિર્યંચ એવં
 ૧૦૧ ને ૪ નરક પહેલી ને પૃથિવી ૧, પાળી ૨, વનસ્પતિ ૩, એવં ૧૦૮ ની ગત મોક્ષની ૨૭. સાધુમાં આ-
 ગત ૨૭૫ ભેદની તે ૧૭૯ ની લટમાંથી તેડ વાડના ૮ વજ્યા શેષ ૧૭૧ રહ્યા ને ૯૯ જાતિના દેવતા અને
 ૫ નરક એવં ૨૭૫ ની ગત ૭૦ ભેદની તે ૧૨ દેવલોક, ૧ લોકાંતિક, ૧ ગ્રેવેયક, ૫ અનુત્તરગિમાન એવં
 ૩૫ ના અપ્રજાતા પ્રજાતા એવં ૭૦ ની ૨૮. શ્રાવકમાં આગત ૨૭૬ ભેદની તે પૂર્વે ૨૭૫ કહ્યા તે અને ૧ છઠ્ઠી
 નરક વધિ એ ૨૭૬ ની ગત ૪૨ ભેદની તે ૧૨ દેવલોક ને ૧ લોકાંતિક એ ૨૧ ના અપ્રજાતા પ્રજાતાની ૨૯.
 સમદૃષ્ટિમાં આગત ૩૬૩ ભેદની તે ૯૯ જાતિના દેવતા પ્રજાતા ૧૦૧ સમુદ્ધિમ મનુષ્ય અપ્રજાતા ૧૦૧ સંજી
 મનુષ્ય પ્રજાતા, ૧૫ કર્મભૂમિના અપ્રજાતા, ૭ નરકના પ્રજાતા અને ૪૮ તિર્યંચમાંથી તેડ વાડના ૮ વજ્યા
 શેષ ૪૦ રહ્યા તે એવં સર્વ મલીને ૩૬૩ ની ગત ૨૨૨ ની તે ૮૧ જાતિના દેવતા તે ૯૯ માંથી ૧૫ પર-

गतागत
॥१०२॥

माधामी ने ३ किल्बिषी ए १८ भेद वर्ज्या. १५ कर्मभूमि, ५ संज्ञी तिर्यच ने ६ नरक एवं १०७ ना अप्रजाप्ता प्रजाप्ता बसे चउद अने ३ विगर्लेद्रिना अप्रजाप्ता अने ५ असंज्ञी तिर्यचना अप्रजाप्ता एवं २२२ नी ३०. मिथ्या-
तिमां आगत ३७१ भेदनी ते पूर्वे ३६३ कक्षां तेदमां तेउ वाउना ८ वध्या. गत ५५३ भेदनी ते ५६३ भेदमां-
थी ५ अनुत्तर विमानना अप्रजाप्ता ने प्रजाप्ता ए १० वर्ज्या. शेष ५५३ नी ३१. स्त्रीवेद १, पुरुषवेद २ ए २
मां ३७१ भेदनी आगत ते मिथ्यातिनीपरे गत पुरुषनी ५६३ नी स्त्रीवेदनी ५६१ नी ते सानमी नरकना २
भेद वर्ज्या, ३२. नपुंसकवेदमां आगत २८५ भेदनी ते ९९ जातिना देवता प्रजाप्ता १७९ नी लट ७ नारकी
ए २८५ नी गत ५६३ भेदनी ३३. नारकी देवता जे गतिमां जाय तिहां प्रजाप्ता थईनेज मरे छे. अपर्याप्ता
मरे नहि माटे नारकिदेवतानी गतमां अपर्याप्ताना भेद गणवा नहि केबलीक प्रतमां गण्या नथी माटे.

॥ इति गतागतना बोल संपूर्ण. ॥

बोल.

॥१०२॥

॥ अथ श्री गुणस्थानद्वार. ॥

गाथा. ॥ नाम १, लक्षण, गुण २, ठिइ ३, किगिया ४, सत्ता ५, बंध ६, वेदेय ७, उदेय ८, उदिरणा ९, चेब
निक्षरा १०, भाव ११, कारणा १२ ॥ १ ॥. परिस्सह १३, मग्ग १४, आयाय १५, जीवाय भेदे १६,
जोग १७, उविउंग १८, लेस्सा १९, चग्ग २०, सम्मत्तं २१ अप्पाबहुच्च २२, गुणठाणेहिं ॥ २ ॥. ए द्वार
२२ नी गाथा २ कहि. । हवे पहेलो नामद्वार कहे छे. पहेलुं मिथ्यात्व गुणठाणुं १, बिजुं सास्वादान गुण०
२, त्रिजुं समामिछत गुण० ३, चोथुं अविरति सम्यक्त्वदृष्टि गुण० ४, पांचमुं देशविरति गुण० ५, छहुं प्र-
मत्त संजति गुण० ६, सातमुं अप्रमत्त संजति गुण० ७, आठमुं नियद्विबादर गुण० ८, नवमुं अनियद्विबारद
गुण० ९, दशमुं सुक्ष्मसंपराय गुण० १०, अग्यारमुं उपशान्तमोह गुण० ११, बारमुं क्षिणमोह गुण० १२,
तेरमुं संजोगि केवळी गुण० १३, चउदमुं अजोगि केवळी गुणठाणुं १४, ए नामद्वार समाप्तं.

हवे लक्षण गुणद्वार कहे छे. पहेला मिथ्यात्व गुणठाणाना लक्षण कहे छे. श्री वीतरागनी बाणिथी ओछुं,

ગુણ
સ્થાન-
॥૧૦૩॥

અધિક, વિપરીત સર્દહે, પરુપે, ફરસે તેને મિથ્યાત્વ કહિયે. ઓછી પરુપણા તે જેમ કોઈ કહે જે જીવ અંગુઠા માત્ર છે, તંદુલ માત્ર છે, શામા માત્ર છે, દીપક માત્ર છે, તેહને ઓછી પરુપણા કહિયે. ૧. અધિકી પરુપણા તે કેહને કહિયે-એક જીવ સર્વે લોકે બ્રહ્માંડ માત્રમાં વ્યાપિ રહ્યો છે તેહને અધિકી પરુપણા કહિયે. ૨. વિપરીત પરુપણા તે કેહને કહિયે-કોઈ કહે જે પંચભૂત થકિ આત્મા ઉપનો છે, અને એહને વિનાશે જીવ પણ વિણસે છે, તે જડ છે, તે થકિ ચૈતન્ય ઉપજે, વિણશે, એમ કહે તેને વિપરીત પરુપણા કહીયે ૩, એ મિથ્યાત્વ એમ નવ પદાર્થનું વિપરીતપણું સરદહે, પરુપે, ફરસે તેને મિથ્યાત્વ કહીયે. અને જૈનમાર્ગે આત્મા અકૃત્રિમ, અસ્વંડ, અવિનાશી, નિત્ય છે. શરીર માત્ર વ્યાપક છે. તેવારે ગૌતમ સ્વામિ હાથ જોડી, માન મોડી વંદના નમસ્કાર કરીને શ્રી ભગવંતને પૂછતા હવા, સ્વામિનાથ ! તે જીવને શું ગુણ નિપનો ? તેવારે શ્રી ભગવંતે કહ્યું, જીવરૂપ દહીને કર્મરૂપ ગેડીએ કરી ૪ ગતિ, ૨૪ દંડક, ૮૪ લાગ્વ જીવા જોનિમાંહિ વાગંવાગ પરિભ્રમણ કરે પણ સંસારનો પાર પામે નહિ ૧. હવે बीजा ગુણટાણાના લક્ષણ કહે છે. જેમ કોઈ પુરુષ સ્વિગ્ગ્વાંડનું ભોજન જમ્યો, તેવારે પછી વમન કર્યું તેવારે કોઈક પુરુષે પૂછ્યું, ખાડ ! કાંડે સ્વાદ રહ્યો ? તેવારે કહે, જે થોડો સ્વાદ રહ્યો. તે સમાન સમક્તિ, અને વમ્યો તે સમાન મિથ્યાત્વ. ૧. વિજો દૃષ્ટાંત કહે છે. જેવો ઘંટાનો નાદ પહેલો ગહેર ગંભીર, પછી રણકો રહી ગયો તે ગહેર ગંભીર સમાન સમક્તિ ને રણકો રહિ ગયો તે સમાન

મિથ્યાત્વ ૨. હવે ત્રિજો દૃષ્ટાંત આંવાનો. જીવરૂપ આંવો. પરણામરૂપ ડાલ, ને સમકિતરૂપ ફલ. તે મોહરૂપ વાયરે કરી પરણામરૂપ ડાલથી સમકિતરૂપ ફલ ત્રુટયું ને મિથ્યાત્વરૂપ ધરતીયે આવી પડયું નથી પણ વચમાં છે, ત્યાંસુધી સામ્વાદન કહિયે, અને જ્યારે ધરતીયે આવી પડયું, ત્યારે મિથ્યાત્વ. ૩. તેવારે ગૌતમસ્વામિ હાથ જોડી માન મોડી શ્રીભગવંતને પૂછતા હતા, સ્વામિનાથ ! તે જીવને શું ગુણ નિપનો ? તેવારે શ્રી ભગવંત કહે છે કૃષ્ણપક્ષી હતો તે શુક્રપક્ષી થયો, અર્ધ પુદગલ મંમાર ભોગવવો રહ્યો, જેમ કોઈ પુરુષને માથે લાગ્યો ક્રોડનું દેણું હતું તે પરદેશ જઈને કમાઈ આવ્યો. દેણું દેતાં એક અર્ધોલિનું દેણું રહ્યું તેહનું વ્યાજ થયું. અર્ધ પુદગલ સંસાર ભોગવવો રહ્યો. સામ્વાદન સમકિત પાંચવાર આવે ૨.

હવે ત્રિજા ગુણઠાણાનાં લક્ષણ કહે છે, ત્રિજું મિશ્ર ગુણઠાણું તે વે વસ્તુ મળીને મિશ્ર શ્રીચંડનો દૃષ્ટાંત. શ્રીચંડ જેમ ચાટો ને મિટો તેમ મિટાશ સમાન સમકિત ને ચટાશ સમાન મિથ્યાત્વ. તે જિનમાર્ગ પણ રુડો જાણે તથા અન્ય માર્ગ પણ રુડો જાણે. જેમ કોઈક નગર બાહિર સાધુ મહાપુરુષ પધાર્યા છે, તેને શ્રાવક વાંદવા જાય છે, તેવામાં મિશ્ર દૃષ્ટિવાળો મિત્ર મળ્યો. તેણે પૂછ્યું ક્યાં જાવજો તેવારે શ્રાવક કહે જે, સાધુ મહા પુરુષને વાંદવા જડ્યે છીયે. તેવારે મિશ્રદૃષ્ટિવાળો કહે, પહોં વાંદે શું થાય ? તેવારે શ્રાવક કહે જે મહા લાભ થાય. તેવારે કહે જે હું પણ આવું. એમ કહીને મિશ્ર ગુણઠાણાવાળે વાંદવાને પણ ઉપાદેશ તેવામાં બિજો મહા

मिथ्यात्वी मित्र मळ्यो. तेणे पूछ्युं के, श्याभणि जावछो ? तेवारे मिश्र गुणठाणावाळो कहे जे, साधु महा पुरुषने वांदवा जइए छीए. तेवारे महा मिथ्यात्वी कहे जे, एहने वांदे शुं थाय ? ए तो मेला घेला छे एम कहीने भोळवी नांख्यो. पाछो वेठो तेवारे ज्ञानि साधुने श्रावके वांदिने पूछ्युं जे, स्वामि ! वांदवा पग उपाड्यो तेहने श्युं गुण निपन्यो ? तेवारे ज्ञानि गुरु कहेछे जे काला अडढ सरिखो हतो ते छडिदाल सरिखो थयो. कृष्णपक्षी टळीने शुक्लपक्षी थयो. अनादि कालनो उलटो हतो ते सुलटो थयो. समकित सन्मुख थयो, पण पण भरवा समर्थ नहि. तेवारे गौतम स्वामि हाथ जोडी, मान मोडी, वंदणा नमस्कार करीने श्री भगवंतने पृच्छता हवा, स्वामिनाथ ! ते जीवने श्युं गुण निपन्यो ? तेवारे श्री भगवंत कहे छे, ते जीव ४ गति २४ दंडकमां भमिने पण देशे उणु अर्द्ध पुदगल परावर्चनमां उन्कृष्टां संसारनो पार पामशे ३.

चोथुं अविरति सम्यक्त्व दृष्टि गुणठाणुं तेना लक्षण ७ जे प्रकृतिने क्षयोपशमावे, अनंतानुबंधि क्रोध १, मान २, माया ३, लोभ ४, सम्यक्त्व मोहनीय ५, मिथ्यात्व मोहनीय ६, मिश्र मोहनीय ७, ए ७ प्रकृतिने कांइक उदय आवे, तेहने क्षय करे, अने सत्तामां दल छे तेने उपशमावे, तेने क्षयोपशम सम्यक्त्व कहिये. ते सम्यक्त्व असंख्याति वार आवे अने ७ प्रकृतिना दलने सर्वथा उपशमावे, ढांके तेहने उपशम सम्यक्त्व कहिये. ते समकित पांचवार आवे, अने ७ प्रकृतिना दलने सर्वथा क्षय करे, तेवारे क्षायक समकित कहिये, ते सम्यक्त्व १ वार

આવે. ચોથે ગુણઠાણે આવ્યો થકો જીવાદિક પદાર્થ દ્રવ્યથકિ ૧, ક્ષેત્રથકિ ૨, કાલથકિ ૩, ભાવથકિ ૪, નોકા-
 રસી આદિ છમાસી તપ જાણે, મરદહે, પરુપે પળ ફરમિ શકે નહિ તેવારે ગૌતમસ્વામિ હાથ જોડિ, માન મોઢી શ્રી
 ભગવંતને પૂછતા હવા, સ્વામિનાથ ! તે જીવને ઝ્યું ગુણ નિપનો ? તેવારે શ્રી ભગવંત કહે, ગૌતમ ! તે જીવ સમકિત
 વ્યવહારપણે શુદ્ધ પ્રવર્તેનો. તે જીવ જઘન્ય ગ્રીજે ભવે મોક્ષ જાય, ઉત્કૃષ્ટો પંદર ભવે મોક્ષ જાય. વેદક
 સમકિત એકવાર આવે. એક સમયની સ્થિતિ છે. પૂર્વે જો આયુષ્યનો બંધ પડ્યો ન હોય તો ૭ બોલમાં બંધ
 પડે નહિ. નરકતું આયુષ્ય ૧, ભવનપતિનું આયુષ્ય ૨, તિર્યચનું આયુષ્ય ૩, વાળવ્યંતરનું આયુષ્ય ૪, જ્યો-
 તિષીનું આયુષ્ય ૫, સ્ત્રીવેદ ૬, નપુંસકવેદ ૭ એ ૭ બોલમાં આયુષ્યનો બંધ પડે નહિ. તે જીવ ૮ આચાર સમ-
 કિતના આગધિ, ચતુર્વિધ સંઘની વાતસન્યતા પરમ દર્ષ ભક્તિભરથકો જઘન્ય પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્કૃષ્ટો
 વાગમે દેવલોકે ઉપજે. પદ્મવણાની માણે. પૂર્વ કર્મને ઉદયે કરીને વ્રત પદ્મસ્નાન કરી ન શકે, પણ અનેક વર-
 સની શ્રમણોપાશકની પ્રવર્જ્યાનો પાલક કહીયે. દશાશ્રુત સ્કંધે શ્રાવક કહ્યા છે તે માટે દર્શન શ્રાવકને, અવિરય
 સમદિઠી કહીયે ૪. પાંચમું દેશવિગતિ ગુણઠાણું તેહના શું લક્ષણ, રૂગ્યાર પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાયે તે ૭ પુર્વે કહિ
 તે અને અપ્રત્યાગ્યાની ક્રોધ ૧, માન ૨, માયા ૩, લોભ ૪, એવં ૧૧ પ્રકૃતિને ક્ષય કરે તો ક્ષાયક સમકિત
 કહીયે અને ૧૧ પ્રકૃતિ ઢાંકે ઉપશમાયે તો ઉપશમ સમકિત કહીયે અને ૧૧ પ્રકૃતિને કાંઈક ઢાંકે, કાંઈક ક્ષય

કરે તેહને ક્ષયોપશમ સમક્તિ કહીયે. પાંચમે ગુણઠાણે આવ્યો થકો જીવાદિક પદાર્થ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી ભાવથી નોકારસી આદિ દેડેને છમાસી તપ જાણે, મરદહે, પરુપે, શક્તિ પ્રમાણે ફરમે. એક પચ્ચસ્વાળથી માંડીને ૧૨ વ્રત, ૧૧ શ્રાવકની પડિમાં આદરે. જાવન્ સંલેખના મુધિ અનગન કરી આગધે તેવારે ગૌતમસ્વામિ હાથ જોડિ, માન મોડિ શ્રીભગવંતને પૂછતા હવા, તે જીવને શું ગુણ નિપનો ? તેવારે શ્રીભગવંતે કહ્યું જઘન્ય ત્રિજે ભવે મોક્ષ જાય, ઉન્કૂળ્યો ૧૫ ભવે મોક્ષ જાય. જઘન્ય પહેલે દેવલોકે ઉપજે, ઉત્કૂળ્યો ૧૨ મે દેવલોકે ઉપજે. તે સાધુના વ્રતની અપેક્ષાયે દેશવિરતિ કહીયે. પણ પરિણામથી અવ્રતની ક્રિયા ઉતરી ગઈ છે. અલ્પ ઇચ્છા, અલ્પ આરંભ, અલ્પ પરિગ્રહી, સુશિલ, મુવ્રતિ, ધર્મિષ્ઠ, ધર્મવ્રતિ, કલ્પ ઉગ્રવિહારી. મહાસંવેગવિહારી, ઉદાસી, વૈરાગ્યવંત, એકાંતઆર્ય, સમ્યગમાર્ગી, સુસાધુ, મુપાત્ર. ઉત્તમ, ક્રિયાવાદિ, આસ્તિક્ય, આગધક, જૈનમાર્ગ-પ્રભાવક, અરિહંતના શિષ્ય વર્ણવ્યા છે. ગીતાર્થ જાણે છે, સિદ્ધાંતની સાચ છે, શ્રાવકપણું એક ભવમાં પ્રત્યેક હજારવાર આવે. ૫. છઠું પ્રમત રંજતિ ગુણઠાણું તેહનું શું લક્ષણ ? ૧૫ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તે ૧૧ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહિ તે, અને પચ્ચસ્વાળાવર્ણીય ક્રોધ ૧, માન ૨, માયા ૩, લોભ ૪, એવં ૧૫ પ્રકૃતિને ક્ષય કરે તો ક્ષાયિક સમક્તિ કહિયે અને ૧૫ પ્રકૃતિને ઢાંકે તો ઉપશમ સમક્તિ કહિયે, અને કાંડ ઢાંકે ને કાંડ ક્ષય કરે તો ક્ષયોપશમ સમક્તિ કહીયે. તેવારે ગૌતમસ્વામિ હાથ જોડી, માન મોડિ શ્રીભગવંતને પૂછતા હવા તે જીવને શું

ગુણ નિપનો ? તેવારે શ્રીભગવંને કહ્યું જે તે જીવ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, ભાવથી જીવાદિક નવ પદાર્થને તથા નોકારસી આદિ છમાસિ તપ જાણે, મરદહે, પરુપે, ફરમે, માધુપણું એક ભવમાં નવસંવાર આવે તે જીવ જઘન્ય ત્રિજે ભવે મોક્ષ જાય ઉત્ક્રષ્ટો ૧૫ ભવે મોક્ષ જાય, આગધક જીવ જઘન્ય પહેલે દેવલોકે ઉપજે ઉત્ક્રષ્ટો અનુ-ત્તર વિમાને ઉપજે. ૧૭ ભેદે સંજમ નિર્મલ પાલે, ૧૨ ભેદે તપશ્ચર્યા કરે પળ જોગ ચપલ, કષાય ચપલ, વચન ચપલ, દૃષ્ટિ ચપલતાના અંશ છે તેને કરીને યદ્યપિ ઉત્તમ અપ્રમાદિ થકા રહે છે. તોપણ પ્રમાદ રહેછે માટે પ્રમાદ પળે કરી તથા કૃષ્ણાદિક લેશ, અશુભ જોગ કોંડક કાલે પ્રણતિ પ્રણમે છે માટે કષાય પ્રકૃષ્ટમત્ત થઈ જાય છે, તેહને પ્રમત્ત સંજનિ ગુણઠાણું કહિયે. ૬, સાતમું અપ્રમત્ત સંજનિ ગુણઠાણું તેહનું શું લક્ષણ ? પાંચ પ્રમાદ છાંડે, તેવારે સાતમે ગુણઠાણે આવે તે ૫ પ્રમાદનાં નામ ॥ગાથા॥ મદ વિષય કષાય, નિદા વિગદા પંચમા ભણિયા ॥ એ પંચ પમાયા, જીવા પડંતિ સંસારે ૧. એ ૫ પ્રમાદ છાંડે અને ૧૬ પ્રકૃતિને ઉપશમાવે. ૧૫ પૂર્વે કહિ તે અને સંજલનાં ક્રોધ એવં ૧૬ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તેહને શું ગુણ નિપનો તે જીવ જીવાદિ પદાર્થ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી ભાવથી તથા નોકારમિ આદિ દેરને છમાસી તપ ધ્યાન જુગતપણે જાણે, મરદહે, પરુપે, ફરમે તે જીવ જઘન્ય તેજ ભવે મોક્ષ જાય, ઉત્ક્રષ્ટો ત્રિજે ભવે મોક્ષ જાય. ગતિ તો પ્રાયેઃ કલ્પાર્તાતની થાય. ધ્યાનને વિષે, અનુષ્ઠાનને વિષે, અપ્રમત્ત ઉદ્યત થકા રહેછે તથા શુભ લેહ્યાપણેજ કરીને નથી પ્રમત્ત કષાય જેહને તેહને અપ્રમત્ત સં-

जति गुणठाणुं कहिये. ७. आठमुं नियट्टि बादर गुणठाणुं तेहनं शुं लक्षण ? १७ प्रकृतिने क्षयोपशमावे, १६ पूर्वे कहि ते अने संजलनो मान ए १७ प्रकृतिने क्षयोपशमावे, ते वारे गौतमस्वामी हाथ जोडि, मान मोडि श्रीभगवंतने पूछता हवा स्वामिनाथ ! ते जीवने शुं गुण निपनो ? तेवारे श्रीभगवंते कहुं परिणामधारा. अपूर्व करण जे कोइ काले जीवने कोई दिने आव्युं नथी ते श्रेणि जुगत जीवादिक पदार्थ द्रव्यथी, क्षेत्रथी, कालथी, भावथी, नोकारसी आदि दई छमासी तप जाणे, सरदहे, परुपे, फरसे ते जीव जघन्य तेज भवे मोक्ष जाय, उत्कृष्टो त्रिजे भवे मोक्ष जाय. इहांथि श्रेणि २ करे-उपशमश्रेणि १, ने क्षपकश्रेणि २. उपशम श्रेणिवाळो जीव ते मोहनीय कर्मनी प्रकृतिना दलने उपशमावतो इग्यारमा गुणठाणा सुधि जाय, पडिवाइ पण थाय, हाय माम परिणाम पण परिणमे, अने क्षपक श्रेणिवाळो जीव ते मोहनीय कर्मनी प्रकृतिना दलने खपावतो, शुद्ध मूलमांथी निर्जरा करतो, नवमे, दशमे गुणठाणे थइने बारमे गुणठाणे जाय, अपडिवाइज होय, वर्द्धमान परिणाम परिणमे. हवे नियट्टिबादरनो अर्थ ते निवत्यो छे बादर कषायथी बादर संपराय क्रियाथी श्रेणि करवे, अभ्यंतर परिणामे अध्यवसाय स्थिर थते बादर चपलताथी निवत्यो माटे नियट्टिबादर गुणठाणुं कहिये तथा बिजुं नाम अपूर्व, करणगुणठाणुं पण कहिये. श्यामाटे जे कोइ काले जीवे पूर्वे श्रेणि करि नहोति अने ए गुणठाणे पहिलुंज करण ते पंडित वीर्यनुं आवरण क्षयकरणरूप करणपरिणामधारा वर्द्धनरूप श्रेणि करे तेहने अपूर्वकरण गुणठाणुं कहिये

૮. હવે નવમું અનિયટ્ટિવાદરગુણઠાણું તેહનું શું લક્ષણ ? એકવિંશ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તે. ૧૭ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહિ તે અને સંજલની માયા ૧, સ્ત્રીવેદ ૨, પુરુષવેદ ૩, નપુંસકવેદ ૪ એવં ૨૧ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે તેવારે ગૌતમસ્વામિ હાથ જોડી, માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂછતા હવા સ્વામિનાથ ! તે જીવને શું ગુણ નિપને ? તેવારે ભગવંતે કહ્યું તે જીવ જીવાદિક પદાર્થ તથા નોકારસી આદિ દેઈને છમાસી તપ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, ભાવથી, નિર્વિકાર અમાયી વિષય નિરવંછાપણે જાણે, સરદહે, પરૂપે, ફરસે તે જીવ જઘન્ય તેજ ભવે મોક્ષ જાય ઉત્કૃષ્ટો ત્રીજે ભવે મોક્ષ જાય. હવે અનિયટ્ટિવાદર તે સર્વથા પ્રકારે નિવન્યોં નથી અંશ માત્ર હજી વાદર સંપરાય ક્રિયા રહિ છે માટે અનિયટ્ટિવાદર ગુણઠાણું કહિયે. તથા આઠમા નવમા ગુણઠાણાના શબ્દાર્થ ઘળા ગંભિર છે, તે અન્ય પંચ સંગ્રહાદિક ઘંચ તથા સિદ્ધાંતથી સમજવા. ૯. દશમું મૂક્ષસંપરાય ગુણઠાણું તેહનું લક્ષણ ૨૭ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે, ૨૧ પ્રકૃતિ પૂર્વે કહિ તે અને હાસ્ય ૧, રતિ, ૨, અગતિ ૩, ભય ૪, શોક ૫, દુગંછા ૬, એવં ૨૭ પ્રકૃતિને ક્ષયોપશમાવે. તેવારે ગૌતમસ્વામિ હાથ જોડી માન મોડી શ્રી ભગવંતને પૂછતા હવા, સ્વામિનાથ ! તે જીવને શું ગુણ નિપને ? તેવારે ભગવંતે કહ્યું તે જીવ દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાલથી, ભાવથી જીવાદિક પદાર્થ તથા નોકારમી આદિ દેઈને છમાસી તપ નિરભિલાષ નિર્વિછક નિર્વેદકતાપણે નીરાશી, અવ્યામોહ, અવિભ્રમણે જાણે, સરદહે, પરૂપે, ફરસે તે જીવ જઘન્ય તેજ ભવે મોક્ષ જાય, ઉત્કૃષ્ટો ત્રીજે ભવે મોક્ષ જાય. મૂક્ષ થોડીક લગારેક પાતલી શી સંપરાય ક્રિયા રહે છે

तेहने सुक्ष्म संपराय गुणठाणुं कहिये. १०. इग्यारमुं उपशांतमोह गुणठाणुं तेहनुं लक्षण २८ प्रकृतिने उपश-
मावे ते २७ प्रकृति पुर्वे कहि ते अने संजलनो लोभ १, एवं २८ मोहनीय कर्मनी प्रकृतिने उपशमावे, सर्वथा
ढांके, भस्म भरि प्रच्छन्न अग्निवत् तिवारे गौतमस्वामि हाथ जोडि मान मोडि श्री भगवंतने पृच्छता हवा, स्वामि-
नाथ ! ते जीवने शुं गुण निपनो ? तिवारे श्री भगवंते कह्युं ते जीव जीवादिक पदार्थ द्रव्यथी, क्षेत्रथी, कालथी,
भावथी नोकारसी आदि देइने छमासी नप न गग भावे जथाग्यात चारित्रपणे जाणे, सगदहे, परूपे, फरसे
एहवामां जो काल करे तो अनुत्तर विमानमां जाय, पछी मनुष्य थइ मोक्ष जाय अने जो सूक्ष्म लोभनो उदय
थाय तो कषाय अग्नि प्रकटे पछी पडे. दशमार्था सर्वथा पडे. तो पहेले गुणठाणे जाय पण इग्यारमेथी चढ्युं तो
नथी. उपशांत ते उपशम्यो छे मोह सर्वथा जले करी अग्निउल्लव्यानिपरे टाल्यो नहि, हांवयो छे. माटे उपशांत
मोह गुणठाणुं कहिये ११. वारमुं क्षीणमोह गुणठाणुं तेहनुं शुं लक्षण जे २८ प्रकृतिने सर्वथा स्वपावे, क्षपक
श्रेणि, क्षायक भाव, क्षायक समकित, जथाग्यात चारित्र, कर्णसत्य, जोगसत्य, भावसत्य, अमायी, अकषायी
वीतरागी, भावनिर्द्वैथ, संपूर्ण संवुडा, संपूर्ण भावितात्मा, महातपस्वी, महा मुझिल, अमोही, अविकारी, महा-
ज्ञानी, महाध्यानि, वर्द्धमानपरिणामी, अर्पडिवाट थर अंतर्मुद्गुर्न रहे ए गुणठाणे काल करवो नथी, पुनर्भव छे
नहि. छेहले समये पांच ज्ञानावर्गणिय, नव दर्शनावर्गणिय, पंचविधअंतराय क्षय करणोद्यम करी तेगमा गुणठा-

જાને પહેલે સમયે ક્ષય કરી, કેવલ જ્યોતિ પ્રકટે માટે ક્ષીણ તે ક્ષય કર્યો છે મોહ સર્વથા જે ગુણઠાણે તેહને
 ક્ષીણ મોહ ગુણઠાણું કહિયે. ૧૨. તેમું સંજોગી કેવલિ ગુણઠાણું તેહનું શું લક્ષણ ? દશ બોલ સહિત તેમ્મે
 ગુણઠાણે વિચરે. સંજોગી ૧, સજર્ગી ૨, મલેશી ૩, શુક્લેશી ૪, જથાઘ્યાત ચારિત્ર ૫, ક્ષાયકસમકિત ૬,
 પંડિતવીર્ય ૭, શુક્લધ્યાન ૮, કેવલજ્ઞાન ૯, કેવલદર્શન ૧૦, એ ૧૦ બોલ સહિત જઘન્ય અંતર્મુહુર્ત ઉતકૃષ્ટા
 દેશેઝળી પૂર્વ કોડ સુધિ વિચરે. ઘણા જીવને તારિ પ્રતિબોધિ નિહાલ કરીને વિજા, ત્રિજા શુક્લધ્યાનના પાયા-
 ને ધ્યાઇને ચડદમે જાય, સંજોગી તે શુભ મન, વચન, કાયાના જોગમહિત છે, બાહ્યચલોપકરણ છે, ગમના-
 ગમનાદિક ચેષ્ટા શુભ સહિત છે, કેવલ જ્ઞાન, કેવલદર્શન ઉપયોગ સમયાંતર અવિહિન્નપણે શુદ્ધ પ્રણમે માટે
 સંજોગી કેવલિગુણઠાણું કહિયે ૧૩. હવે ચડદમું અંજોગી કેવલિ ગુણઠાણું તેહનું શું લક્ષણ ? શુક્લધ્યાનનો
 ચોથો પાયો સમુહિન્નક્રિય અનંતરઅપ્રતિપાતી, અનિઘ્નિધ્યાના, મનજોગ રંધિ, વચનજોગ રંધિ, કાય જોગ રંધિ,
 આન પ્રાણ નિરોધ કરિ, રૂપાતીત પરમશુક્લધ્યાન ધ્યાના ૭ બોલસહિત વિચરે. તેમ્મે ૧૦ બોલ કહ્યા તેહમાંથી
 સંજોગી ૧, સલેશી ૨, શુક્લ લેશી ૩, એ ૩ વર્જીને શેષ ૭ બોલ સહિત સકલ ગિરીનો ગજા મેરુ તેહની પરે
 અડોલ, અચલ, સ્થિર. અવસ્થાને પામે, શૈલેશીપણે રહિ, પંચલઘ્રુ અક્ષર ઉચ્ચાર પ્રમાણ કાલ રહિ, શેષ વેદ-
 નીય ૧, આયુષ્ય ૨, નામ ૩, ગોત્ર ૪, એ કર્મ ક્ષીણ કરીને મુક્તિપદ પામે. ગરિર ઉદારિક, તેજસ, કાર્મણ

सर्वथा छांदिने समश्रेणि रुजुगति अन्य आकाश प्रदेशानावगाहतो, अणफरसतो, एक समये मात्रमां उर्द्धगति अविग्रहगतिये तिहां जाय एरंडबीज बंधन मुक्तवत्, निर्लेप तुंबिवत्, कोदंड, मुक्तवाणवत्, इंधनबन्दिमुक्त धुम्र-
वत्, तिहां सिद्ध क्षेत्रे जइ साकारोपयोगे सिद्ध थाय, बुद्ध थाय, पारांगत थाय, परंपरगत थाय. सकल कार्य अर्थसाधिकृत कृतार्थ, निष्ठितार्थ, अतुल सुखसागर निर्मग्नसादि अनंत भागे सिद्ध थाय. ए सिद्ध पदनो भाव स्मरण चित्तन मनन कदा काले मुझने होशे, सो घटि बल धन्य सफल होशे, हवे अजोगी ते जोग रहित, केवल सहित विचरे तेहने अजोगी केवली गुणठाणुं कहिये. १४. इति बीजो लक्षण गुणद्वार संपूर्ण २.

हवे त्रिजो स्थितिद्वार कहेछे. पहेला गुणठाणानी स्थिति ३ प्रकारनी छे. अणादिया अपज्जवसिया ते जे मिथ्यात्वनी आदि नथी ने अंत पण नथी ते अभव्यजीव आश्रि मिथ्यात्व १, अणादिया सपज्जवसिया ते जे मिथ्यात्वनी आदि नथी पण अंत छे ते भव्यजीवना मिथ्यात्व आश्रि २. सादियासपज्जवसिया ते जे मिथ्या-
त्वनी आदि पण छे ने अंत पण छे ते पडिवाइ समदिठिना मिथ्यात्व आश्रि तेहनी स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्त्त उत्कृष्टी अर्द्धपुद्गल परावर्त्तन देशे उणी पछी अवश्य समकित पामिने मोक्ष जाय ३. १. बिजा गुणठाणानी स्थिति जघन्य १ समय, उत्कृष्टी ६ आवलिका ने ७ समयनी २. त्रिजा गुणठाणानी स्थिति जघन्य उत्कृष्टी अंतर्मुहूर्त्तनी ३. चोयागुणठाणानी स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्त्त उत्कृष्टी ६६ सागरोपम ज्ञाप्तेरानी ते २२ सागरो-

पमनी स्थितिये ३ वार बारमे देवलोके उपजे, त्रण पूर्वकोडी अधिक मनुष्यना भव आश्रि जाणवी तथा बेचार अनुत्तर विमानमां ३३ सागरेपमनी स्थितिये उपजे. ३३ दु छसठ सागरेपम ने पूर्वकोडि ३ अधिक मनुष्यना भव आश्रि जाणवी ४. पांचमा, छठा, तेरमा गुणठाणानी स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्त उत्कृष्टी देशेउणी ते साढाआठ वर्षे उणि पूर्वकोडनी. सातमांथा ते इग्यारमा गुणठाणा सुधि जघन्य १ समय उत्कृष्टी अंतर्मुहूर्त. बारमा गुणठाणानी स्थिति जघन्य उत्कृष्टी अंतर्मुहूर्त. चउदमा गुणठाणानी स्थिति पांच न्हस्व अक्षर, अ, इ, उ, ऋ, लृ, बोलवा प्रमाणे जाणवी. इति त्रिजां स्थितिद्वार समाप्तं. ३.

हवे चोथो क्रियाद्वार कहेछे. पहेंले ने त्रिजे गुणठाणे २४ क्रिया लाभे. इरियावहिया क्रिया वर्जिने बिजे चोथे गुणठाणे २३ क्रिया लाभे. इरियावहिया १ ने मिथ्यान्वनि २. ए २ वर्जिने पांचमे गुणठाणे २२ क्रिया लाभे. मिथ्यान्व १, अविगनि २, इरियावहिया ३, ए ३ वर्जिने छठे गुणठाणे २ क्रिया आरंभिया १, मायावत्तिया २, ए २ लाभे. सातमे गुणठाणेशी ते दशमा गुणठाणा सुधी १ मायावत्तिया क्रिया लाभे. इग्यारमे, बारमे, तेरमे गुणठाणे १ इरियावहिया क्रिया लाभे. चउदमे गुणठाणे कोड क्रिया लाभे नहि. इति चोथो क्रियाद्वार समाप्तं. ४.

हवे पांचमो सत्ताद्वार कहेछे. पहेंला गुणठाणार्था ते इग्यारमा गुणठाणा सुधी आठ कर्मनी सत्ता, बारमे

७ कर्मनी सत्ता १ मोहनियकर्म वर्जिने. तेरमे चउदमे गुणठाणे ४ कर्मनी सत्ता. वेदनीय १, आयुष्य २, नाम ३, गोत्र ४. इति पांचमो सत्ताद्वार समाप्त. ५.

हवे छठो बंधद्वार कहेछे. पहला गुणठाणार्थी ते सातमा गुणठाणा सुधी त्रिजुं गुणठाणुं वर्जिने ८ कर्म बांधे, अने जो ७ बांधे तो आयुष्य वर्जिने त्रिजे, आठमे, नवमे गुणठाणे ७ कर्म बांधे. आयुष वर्जिने. दशमे गुणठाणे ६ कर्म बांधे. आयुष्य १, ने मोहनीय ए २ वर्जिने. इग्यारमे बारमे तेरमे गुणठाणे १ साता वेदनीय बांधे. चउदमे गुणठाणे अबंध० ॥ इति ६ ठो बंधद्वार समाप्त. ६.

हवे ७ मो वेद ने ८ मो उदयद्वार भेला कहेछे. पहला गुणठाणार्थी ते दशमा गुणठाणा सुधी ८ कर्म वेदे ने ८ नो उदय इग्यारमे, बारमे ७ कर्म वेदे ने ७ नो उदय मोहनीय वर्जिने. तेरमे चउदमे ४ कर्म वेदे ने ४ नो उदय वेदनीय १, आयुष २, नाम ३, गोत्र ४. इति ७ मो वेद ने ८ मो उदयद्वार समाप्त. ७-८.

हवे नवमो उदीरणाद्वार—पहिला गुणठाणार्थी मांडिने ७ मा गुणठाणा सुधी ८ कर्मनी उदीरणा तथा ७ नी करेतो आयुष वर्जिने. आठमे नवमे गुणठाणे ७ कर्मनी उदीरणा ते आयुष वर्जिने तथा ६ नी करे तो आयुष १, मोहनीय २, ए २ वर्जिने. दशमे ६ नी उदीरणा करे. आयुष १, मोहनीय २, ए २ वर्जिने अने ५ नी करे तो आयुष १, मोहनीय २, वेदनीय ३ ए ३ वर्जिने. इग्यारमे बारमे ५ नी उदीरणा आयुष १,

મોહનીય ૨, વેદનીય ૧ ૩ વર્જિને તથા ૨ ની કરે તો નામ ૧, ગોત્ર ૨, ૧ ૨ ની. તેગમે ગુણઠાણે ૨ કર્મની
ઉદીરણા નામ ૧, ગોત્ર ૨, ૧ ૨ ની કરે. ચડદમે ગુણઠાણે ઉદીરણા કરે નહિ. ઇતિ ૯ મો ઉદીરણાદ્વાર
સમાપ્ત. ૯. ચેવક૦ નિશ્ચયે.

હવે ૧૦ મો નિર્જરાદ્વાર કહેછે. પહેલાથી તે ૧૧ મા ગુણઠાણા સુધી ૮ કર્મની નિર્જરા, બારમે ૭ કર્મની
નિર્જરા મોહનીય વર્જિને, તેગમે ચડદમે ૪ કર્મની નિર્જરા વેદનીય ૧, આયુષ ૨, નામ ૩, ગોત્ર ૪, ૧ ૪ ની.
ઇતિ ૧૦ મો નિર્જરાદ્વાર સમાપ્ત. ૧૦.

હવે ડગ્યાગ્મો ભાવદ્વાર કહેછે. ઉદયભાવ ૧, ઉપશમભાવ ૨, ક્ષાયકભાવ ૩, ક્ષયોપશમભાવ ૪, પારિણા-
મિકભાવ ૫, સંનિવાટભાવ ૬, પહેલે ને ત્રિજે ગુણઠાણે ૩ ભાવ ઉદય ૧, ક્ષયોપશમ ૨, પારિણામિક ૩, વિજે
ચોથે પાંચમે છઠ્ઠે સાતમે અને આઠમેથી તે ડગ્યાગ્મો ગુણઠાણા સુધિ ઉપશમ શ્રેણિવાલાને ૪ ભાવ-ઉદય ૧,
ઉપશમ ૨, ક્ષયોપશમ ૩, પારિણામિક ૪, તથા કોટક ઉપશમને ટેકાણે ક્ષાયક પણ કહેછે. અને ૮ માંથી
માંડિને વારમા સુધિ ક્ષયકશ્રેણિ-વાલાને ૪ ભાવ-ઉદય ૧, ક્ષયોપશમ ૨, ક્ષાયક ૩, પારિણામિક ૪, તેરમે
ચડદમે ગુણઠાણે ૩ ભાવ-ઉદય ૧, ક્ષાયક ૨, પારિણામિક ૩, સિદ્ધમાં ૨ ભાવ-ક્ષાયક ૧, પારિણામિક ૨.
ઇતિ ૧૧ મો ભાવદ્વાર સમાપ્ત. ૧૧.

हवे १२ मो कारणद्वार कहेछे. कारण ५ कर्मबंधना-मिथ्यात्व १, अविरति २, प्रमाद ३, कषाय ४, जोग ५, पहेले त्रिजे गुणठाणे ५ कारण लाभे. बांजे चौथे ४ कारण लाभे. मिथ्यात्व वर्जिने. पांचमे छठे गुणठाणे ३ कारण लाभे. मिथ्यात्व १, अविरति २, ए २ वर्जिने सातमेथी ते दशमा गुणठाणा सुधि २ कारण लाभे. कषाय १, जोग २, ए २ लाभे. इग्यारमे, बारमे, तेरमे १ कारण लाभे ते जोग १, चउदमे कोइ कारण नथी. इति १२ मो कारणद्वार समाप्त. १२.

हवे १३ मो परिस्सहद्वार कहेछे. पहेलाथी ते चौथा गुणठाणा सुधि यद्यपि परिस्सह २२ लाभे पण दुःख रूप छे. निर्जरूप प्रणमे नहि. पांचमाथी ते नवमा गुणठाणा सुधि २२ परिस्सह लाभे. एक समये २० वेदे. टाढनो त्यां तापनो नहि, तापनो त्यां टाढनो नहि. चालवानो त्यां बेसवानो नहि, बेसवानो त्यां चालवानो नहि. दशमे, इग्यारमे, बारमे १४ परिस्सह लाभे. आठ जे मोहनीय कर्मने उदये हता ते बज्या ते कहेछे. अचेलनो १, अरतिनो २, स्त्रीनो ३, बेसवानो ४, आक्रोशनो ५, मेलनो ६, मत्कार, पुरस्कारनो ७. ए ७ चारित्र मोहनीय कर्मने उदये हता ते ने ८ मो दंशण परिस्सह दर्शन मोहनीयने उदये हतो ते ए ८ वर्जिने शेष १४ रखा तेमांहिला एक समये १२ वेदे. टाढनो त्यां तापनो नहि, तापनो त्यां टाढनो नहि. चालवानो त्यां स्थानकनो नहि, स्थानकनो त्यां चालवानो नहि. तेरमे चउदमे गुणठाणे ११ परिस्सह लाभे. पूर्वे १४ कथा

તેહમાંથી પ્રજ્ઞાનો ૧, અજ્ઞાનનો ૨, એ ૨ જ્ઞાનાવગણિય કર્મને ઉદયે હતા તે અને ૧ અલાભનો અંતરાયકર્મને ઉદયે હતા તે એ ૩ વર્જિને શેષ ૧૧ રહ્યા તે માંદિલા ૧ સમયે ૯ વેદે. ટાઢનો ત્યાં તાપનો નહિ, તાપનો ત્યાં ટાઢનો નહિ. ચાલવાનો ત્યાં સ્થાનકનો નહિ, સ્થાનકનો ત્યાં ચાલવાનો નહિ. ઇતિ ૧૩ મો પરિસ્સહદ્વાર સમાપ્ત. ૧૩.

હવે ૧૪ માં માર્ગણાદ્વાર કહેછે. પહેલે ગુણઠાળે માર્ગણા ૪. ત્રીજે, ચોથે, પાંચમે, સાતમે જાય. બિજે ગુણઠાળે માર્ગણા ૧-પડે તો પહેલે આવે પણ ચઢવું નથી. ત્રિજે માર્ગણા ૪-પડે તો પહેલે આવે અને ચઢે તો ચોથે, પાંચમે અને સાતમે જાય. ચોથે માર્ગણા ૫-પડે તો પહેલે, બિજે, ત્રિજે આવે અને ચઢે તો પાંચમે, સાતમે જાય. પાંચમે માર્ગણા ૫-પડે તો પહેલે, બિજે, ત્રિજે, ચોથે આવે અને ચઢે તો સાતમે જાય. છઠ્ઠે માર્ગણા ૬-પડે તો પહેલે, બિજે, ત્રિજે, ચોથે, પાંચમે આવે અને ચઢે તો સાતમે જાય. સાતમે માર્ગણા ૩-પડે તો છઠ્ઠે, ચોથે આવે અને ચઢે તો ૮ મે જાય. આઠમે માર્ગણા ૩-પડે તો સાતમે, ચોથે આવે, ચઢે તો નવમે જાય, નવમે માર્ગણા ૩ પડે તો આઠમે, ચોથે આવે અને ચઢે તો દશમે જાય. દશમે માર્ગણા ૪-પડે તો નવમે ચોથે આવે, ચઢે તો ઇગ્યારમે, બારમે જાય. ઇગ્યારમે માર્ગણા ૨-કાલ કરે તો અનુત્તર વિમાને જાય. પડે તો દશમે તથા પહેલે આવે, ચઢવું નથી. બારમે માર્ગણા ૧-તેરમે જાય, પડવું નથી. તેરમે માર્ગણા ૧-ચઉદમે જાય, પડવું નથી. ચઉદમે માર્ગણા એકે નથી-મોક્ષ જાય. ઇતિ ૧૪ મો માર્ગણાદ્વાર સમાપ્ત. ૧૪.

हवे पन्नरमो आत्माद्वार कहेछे. आत्मा ८-द्रव्यआत्मा १, कषायआत्मा २, योगआत्मा ३, उपयोग आत्मा ४, ज्ञानआत्मा ५, दर्शनआत्मा ६, चारित्रआत्मा ७, वीर्यआत्मा ८, पहिले त्रिजे गुणठाणे ६ आत्मा. ज्ञान १ ने चारित्र २ ए २ वर्जिने. विजे, चोथे गुणठाणे ७ आत्मा चाग्रि वर्जिने. पांचमे गुणठाणे पण ७ आत्मा देशथी चारित्र छे, छठ्ठेथी दशमा गुणठाणा सुधि ८ आत्मा. इग्यारमे, बाग्मे, तेरमे ७ आत्मा. कषाय वर्जिने. चउदमे ६ आत्मा-कषाय ने जोग वर्जिने. सिद्धमां ४ आत्मा. ज्ञानआत्मा १, दर्शनआत्मा २, द्रव्य आत्मा ३, उपयोग आत्मा ४. इति १५ मो आत्माद्वार समाप्तं. १५.

हवे १६ मो जीवभेदद्वार कहेछे. पहिले गुणठाणे १४ भेद लाभे. विजे गुणठाणे ६ भेद लाभे. वेइंद्रिय १, तेइंद्रिय २, चउरिंद्रिय ३, असंज्ञि तिर्यच पंचेंद्रिय ४ ए ४ ना अपर्जाप्ता ने संज्ञी पंचेंद्रियनो अपर्जाप्तो ने पर्जाप्तो ए ६. त्रिजे गुणठाणे १ संज्ञी पंचेंद्रियनो पर्जाप्तो लाभे. चोथे गुणठाणे २ भेद लाभे. संज्ञी पंचेंद्रियनो अपर्जाप्तो ने पर्जाप्तो ए २. पांचमांथी ते १४ मा गुणठाणा सुधी १ संज्ञी पंचेद्रियनो पर्जाप्तो लाभे. इति १६ मो जीवभेदद्वार समाप्तं. १६.

हवे १७ मो जोगद्वार कहेछे. पहिले, विजे, ने चोथे गुणठाणे जोग १३ लाभे. बे आहारकना वर्जिने. त्रिजे गुणठाणे १० जोग लाभे. ४ मनना, ४ वचनना, १ उदागिकनो, १ वैक्रेयनो, ए १० लाभे. पांचमे

गुणठाणे १२ जोग आहारकना २ ने एक कर्मणनो ए ३ वर्जिने १२ लाभे. छठे गुणठाणे १४ जोग लाभे १ कर्मणनो वर्जिने. सातमे गुणठाणे ११ जोग-४ मनना, ४ वचनना, १ उदारिकनो, १ वैक्रेयनो, १ आहारकनो, एवं ११. आठमांथी मांडीने १२ मां गुणठाणा सुधि जोग ९ लाभे. ४ मनना, ४ वचनना, ने १ उदारिकनो ए ९. तेरमे गुणठाणे जोग ७ लाभे. वे मनना, वे वचनना ए ४ ने उदारिकनो १, उदारिकनो मिश्र २, कर्मणकायजोग ३, एवं ७. चउदमे गुणठाणे जोग नथी. इति १७ मो जोगद्वार समाप्त. १७.

हवे १८ मो उपयोगद्वार कहेछे. पहिले ने त्रिजे गुणठाणे ६ उपयोग लाभे. ३ अज्ञान ने ३ दर्शन. एवं ६. विजे, चोथे, पांचमे गुणठाणे ६ उपयोग लाभे. ३ ज्ञान, ३ दर्शन, एवं ६. छठ्याथी ते बारमा गुणठाणा सुधि उपयोग ७ लाभे. ४ ज्ञान ने ३ दर्शन एवं ७. तेरमे, चउदमे गुणठाणे तथा सिद्धमां २ उपयोग केवल ज्ञान १, ने केवलदर्शन २. इति १८ मो उपयोग द्वार समाप्त. १८.

हवे १९ मो लेख्याद्वार कहेछे. पहिल्याथी ते छठ्या गुणठाणा सुधी ६ लेख्या लाभे. सातमे गुणठाणे उपलि ३ लेख्या लाभे. आठमेथी मांडीने बारमा गुणठाणा सुधि १ शुक्ललेख्या लाभे. तेरमे गुणठाणे १ परमशुक्ल-लेख्या लाभे. चउदमे गुणठाणे लेख्या नथी. इति १९ मो लेख्याद्वार समाप्त. १९.

हवे २० मो चारित्रद्वार कहेछे. पहिल्याथी ते चांथा गुणठाणा सुधी कोइ चारित्र नथी. पांचमे गुणठाणे

देशर्था सामायिक चारित्र छे. छठे, सातमे गुणठाणे ३ चारित्र लाभे. सामायिक चारित्र १, छेदोपस्थापनीय चारित्र २, परिहार विशुद्धचारित्र ३ ए ३ लाभे. आठमे, नवमे गुणठाणे २ चारित्र लाभे—सामायिक १ छेदोपस्थापनीय २, दशमे गुणठाणे १ मूक्षम संपरायचारित्र लाभे. इग्यारमेथी ते चउदमा गुणठाणा सुधि १ जथाख्यातचारित्र लाभे. इति २० मो चारित्रद्वार समाप्त. २०.

हवे २१ मो समकितद्वार कहेछे. पहिले ने त्रिजे गुणठाणे समकित नर्था. बिजे गुणठाणे १ सास्वादान समकित लाभे. चोथेथी ते सातमा गुणठाणा सुधि ४ समकित लाभे. उपशम १, क्षयोपशम २, वेदक ३, क्षायक समकित ४. आठमे, नवमे गुणठाणे ३ समकित लाभे. उपशम १, क्षयोपशम २, क्षायक ३. दशमे, इग्यारमे गुणठाणे २ समकित लाभे—उपशम १, क्षायक २. बारमे, तेरमे, चउदमे गुणठाणे तथा सिद्धमां १ क्षायकसमकित लाभे. इति २१ मो समकितद्वार समाप्त. २१.

हवे २२ मो अल्पबहुत्वद्वार कहे छे. सर्वर्था थोडा इग्यारमा गुणठाणावाला एक समये उपशमश्रेणि-वाला ५४ जीव लाभे माटे १. तेथी बारमा गुणठाणावाला संखेजगुणा एक समये क्षपकश्रेणिवाला एकसे ने आठ जीव लाभे माटे २. तेथी आठमा, नवमा, दशमा, गुणठाणावाला संखेजगुणा जघन्य वसे, उत्कृष्टा नवसें लाभे माटे ३. तेथी तेरमां गुणठाणावाला संखेजगुणा जघन्य बे क्रोडि, उत्कृष्टा नव क्रोडि लाभे माटे ४.

તેથી સાતમાં ગુણઠાણાવાલા સંસ્વેજગુણા જઘન્ય વસે ક્રોડિ, ઉત્કૃષ્ટા નવસે ક્રોડિ લાભે માટે ૫. તેથી છઠ્ઠા ગુણઠાણાવાલા સંસ્વેજગુણા જઘન્ય વે દ્વજાર ક્રોડિ, ઉત્કૃષ્ટા નવ દ્વજાર ક્રોડિ લાભે માટે ૬. તેથી પાંચમાં ગુણઠાણાવાલા અસંસ્વેજગુણા તિર્યંચ શ્રાવક ભલ્યા માટે ૭. તેથી ત્રિજા ગુણઠાણાવાલા અસંસ્વેજગુણા ૪ ગતિમાં લાભે માટે ૮. તેથી ત્રિજા ગુણઠાણાવાલા અસંસ્વેજગુણા ૪ ગતિમાં વિશેષ છે માટે ૯. તેથી ચોથા ગુણઠાણાવાલા અસંસ્વેજગુણા ઘણિ સ્થિતિ છે માટે ૧૦. તેથી ચતુર્થમાં ગુણઠાણાવાલા ને સિદ્ધભગવંતજિ અનંત-ગુણા ૧૧. તેથી પહેલા ગુણઠાણાવાલા અનંતગુણા. એકંદ્રિય પ્રમુખ સર્વ મિથ્યાદૃષ્ટિ છે માટે ૧૨. इति ૨૨ મો અલ્પબહુત્વદ્વાર સમાપ્ત. ૨૨. इति ગુણઠાણાના ૨૨ દ્વાર સમાપ્ત. હવે ૬ ભાવ કહેછે—ઉદયભાવ ૧, ઉપશમ ભાવ ૨, ક્ષાયકભાવ ૩, ક્ષયોપશમભાવ ૪, પારિણામિકભાવ ૫, મન્નિવાદભાવ ૬, હવે ઉદયભાવના ૨ ભેદ જીવઉદયનિષ્પન્ન ૧ ને અજીવઉદયનિષ્પન્ન ૨. જીવઉદયનિષ્પન્નના ૩૩ બોલ પામે. ૪ ગતિ, ૬ કાય, ૬ લેશ્યા, ૪ કષાય, ૩ વેદ, એવં ૨૩ ને મિથ્યાત્વ ૧, અજ્ઞાન ૨, અવિગતિ ૩, અસંજ્ઞિપણું ૪, આહારકપણું ૫, છદ્મસ્થપણું ૬, સંજોગિપણું ૭, સંસાર પરિયટ્ટા ૮, અસિદ્ધ ૯, અકેવલિ ૧૦, એવં ૩૩. હવે અજીવ ઉદયનિષ્પન્નના ૩૦ બોલ પામે. ૫ વર્ણ, ૨ ગંધ, ૫ રસ, ૮ સ્પર્શ, ૫ શરિર, ૫ શરિરના વ્યાપાર, એવં ૩૦ એવં ઉભય મર્લીને ૩૩ ને ૩૦ ત્રંસદ્ ભેદ ઉભયભાવના કહ્યા. ૧. હવે ઉપશમભાવે ૧૧ બોલ છે. ચાર કષા-

યનો ઉપશમ ૪, રાગનો ઉપશમ ૫, દ્વેષનો ઉપશમ ૬, દર્શન મોહનીયનો ઉપશમ ૭, ચારિત્ર મોહનિયનો ઉપશમ ૮ એવં ૮ મોહનિયની પ્રકૃતિ અને ઉવસમિયા દંશણ લલ્લિ તે સમકિત ૯, ઉવસમિયાચરિત્તલલ્લિ ૧૦, ઉવસમિયા અકષાય છુડમથ્થ વીતરાગલલ્લિ ૧૧, એવં ૧૧.

હવે ક્ષાયક ભાવે ૩૭ બોલ છે. ૫ જ્ઞાનાવરણિય, ૯ દર્શનાવરણિય, ૨ વેદનીયની, ૧ રાગની, ૧ દ્વેષની, ૪ કષાયની, ૧ દર્શનમોહનીયની, ૧ ચારિત્રમોહનીયની, ૪ આયુષની, ૨ નામની, ૨ ગોત્રની, ૫ અંતરાયની, એવં ૩૭ પ્રકૃતિને ક્ષય કરે તેહને ક્ષાયકભાવ કહિયે. તે ૯ બોલ પામે, ક્ષાયકસમકિત ૧, ક્ષાયક જથાલ્યાત ચારિત્ર ૨, કેવલજ્ઞાન ૩, કેવલદર્શન ૪, અને ક્ષાયક દાનાદિલલ્લિ ૫ એવં ૯ બોલ. ૩.

હવે ક્ષયોપશમભાવે ૩૦ બોલ છે. ૪ જ્ઞાન પ્રથમ, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન, ૩ દૃષ્ટિ, ૪ ચારિત્ર, પ્રથમ ૧ ચરિત્તાચરિત્ત તે શ્રાવકપણું પામે. ૧ આચાર્યગણિની પદવી. ૧ ચઉદ પુર્વ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ, ૫ ઇન્દ્રિયની લલ્લિ, ૫ દાનાદિલલ્લિ. એવં સર્વ મળી ૩૦ બોલ. ૪.

હવે પારિણામિકભાવના ૨ મેદ. સાદિપારિણામિક ૧, અનાદિપારિણામિક ૨. સાદિ વિણશે, અનાદિ વિણશે નહિ. સાદિપારિણામિકના અનેક મેદ છે. જુની સુરા મદિરા, જુનો ગોલ, તાંદુલ એ આદિ ૭૩ બોલ ભગવતીની શાખે છે. અનાદિ પારિણામિક ભાવનાના ૧૦ બોલ. ધર્માસ્તિકાય ૧, અધર્માસ્તિકાય ૨,

आकाशास्तिकाय ३, पुद्गलास्तिकाय ४, जीवास्तिकाय ५, काल ६, लोक ७, अलोक ८, भव्य ९, अभव्य १०. एवं १०. ५. हवे मन्निवाड भावनाना २६ भांगा. १० द्विकसंजोगीना, १० त्रिकसंजोगीना, ५ चउक-
 संजोगीना, १ पंचसंजोगिनो एवं २६ भांगा एहनो विचार श्री अनुयोगद्वार सिद्धांतर्था जाणवो. ६. हवे १४
 गुणठाणा उपर १० क्षेपकद्वार उतारे छे तेहमां प्रथम हेतुद्वार कहे छे. २५ कषाय, १५ जोग, एवं ४० ने ६
 काय, ५ इंद्रिय, १ मन, ए १२ अव्रत एवं ५२ ने ५ मिथ्यात्व एवं ५७ हेतु. पहले गुणठाणे ५५ हेतु ते
 आहारकना २ वर्जिने १. बिजे गुणठाणे ५० हेतु ते ५५ मांथी ५ मिथ्यात्व उळ्या. २ त्रिजे गुणठाणे ४३ हेतु
 ते ५७ मांथी अनंतानुबंधि ४, उदारिकनो मिश्र १, वैक्रेयनो मिश्र २, आहारकना २, मिथ्यात्व ५, एवं १४
 वर्ज्या शेष ४३-३. चोथे गुणठाणे ४६ हेतु ते पुर्वे कथा ४३ ते अने उदारिकनो मिश्र १, वैक्रेयनो मिश्र २, कर्मण
 कायजोग ३. ए ३ वध्या. सर्व मळीने ४६-४. पांचमे गुणठाणे ४० हेतु ते पुर्वे ४६ कथा तेहमांथी अप्र-
 ख्यानीनी चोकडि ४, त्रश कायनो अव्रत १, कर्मणकायजोग १, एवं ६ घट्या, शेष ४० हेतु. ५. छठे गुण-
 ठाणे २७ हेतु पूर्वे ४० कथा तेहमांथी प्रत्याख्यानोवरणियनी चोकडि ४, पांच स्थावरनो अव्रत ५, इंद्रिय ५
 नो अव्रत ५ ने एक मननो अव्रत १ एवं १५ वर्ज्या शेष २५ रथा ने आहारकना २ वध्या एवं सर्व मळी
 २७ हेतु ६. सातमे गुणठाणे २४ हेतु ते पूर्वे २७ कथा तेहमांथी उदारिकमिश्र १, वैक्रेयमिश्र २, आहारक-

મિશ્ર ૬ ૩ વજ્યા શેષ ૨૪ હેતુ ૭. આઠમે ગુણઠાણે ૨૨ હેતુ તે પૂર્વે ૨૪ કથા તેહમાંથી વૈક્રેયનો ૧, આહાર-
કનો ૨, ૬ ૨ વજ્યા. શેષ ૨૨ હેતુ ૮. નવમે ગુણઠાણે ૧૬ હેતુ તે પૂર્વે ૨૦ કથા તેહમાંથી હાડ્ય ૧, રતિ
૨, અરતિ ૩, ભય ૪, શોક ૫, દુગંછા ૬, ૬ છ વજ્યા. શેષ ૧૬ હેતુ ૯. દશમે ગુણઠાણે ૧૦ હેતુ તે ૯
જોગ ને ૧ સંજલનો લોભ એવં ૧૦ હેતુ ૧૦. ડગ્યાગમે વારમે ગુણઠાણે ૯ હેતુ તે ૯ જોગ જાણવા ૧૧-
૧૨. તેરમે ગુણઠાણે ૭ હેતુ તે ૭ જોગ જાણવા. ૧૩. ચત્તરમે ગુણઠાણે હેતુ નથી. ૧૪. इति पहलो हेतु-
द्वार समाप्त. १.

હવે વીજો દંડક દ્વાર કહેછે. પહેલે ગુણઠાણે ૨૪ દંડક, ત્રિજે ગુણઠાણે ૧૯ દંડક તે ૫ સ્થાવરના વ-
જ્યા. ત્રિજે ચોથે ગુણઠાણે ૧૬ દંડક તે ૩ વિકલેન્દ્રિય વજ્યા. પાંચમે ગુણઠાણે ૨ દંડક સંઙ્ગિમનુષ્ય ૧, સંઙ્ગિ-
તિર્યંચ ૨, ૬ ૨. છઠ્ઠાથી તે ચત્તરમા ગુણઠાણા મુધિ ૧ મનુષ્યનો દંડક. इति बीजो दंडकद्वार समाप्त. २.

હવે ત્રિજો જીવાજોનિદ્વાર કહે છે. પહેલે ગુણઠાણે ૮૪ લાખ જીવાજોનિ, ત્રિજે ગુણઠાણે ૩૨ લાખ તે
એકેન્દ્રિયની વર્જિ. ત્રિજે ચોથે ગુણઠાણે ૨૬ લાખ જીવાજોનિ. પાંચમે ગુણઠાણે ૧૮ લાખ જીવાજોનિ. છ-
ઠ્ઠાથી તે ૧૪ મા ગુણઠાણા મુધિ ૧૪ લાખ જીવાજોનિ. इति त्रिजो जोनिद्वार समाप्त. ३.

હવે ચોથો અંતરદ્વાર કહે છે. પહેલે ગુણઠાણે જપન્ય અંતર્મુહર્ત્ત. ઉત્કૃષ્ટો ૬૬ સાગર શાક્ષેરાનું અથવા

१३२ सागर झाझेरातुं ते ६६ सागर चोथे गुणठाणे रहे, अंतर्मुहूर्त्त त्रीजे गुणठाणे रहि पाछो चोथे गुणठाणे ६६ सागर रहि मिथ्यात्वे आवें. विजार्थी मांडिने इग्यारमा गुणठाणा सुधि जघ्न्य अंतर्मुहूर्त्त अथवा पल्यनो असंख्यातमो भाग ते एटला काल विना उपसम श्रेणी कराने पडे नहीं. उत्कृष्टो अर्द्धपुद्गल देशे उणुं. बारमे, तेरमे ने चउदमे गुणठाणे आंतकं नर्था. ए एक जीवआश्रि. इति चोथां अंतरद्वार समाप्त. ४

हवे ५ मो ध्यानद्वार कहे छे. पहेंले विजे त्रिजे गुणठाणे २ ध्यान. पहेंले, चोथे, पांचमे गुणठाणे ३ ध्यान. पहेंले, छठे गुणठाणे २ ध्यान-आर्त्त १ ने धर्म २. मानमे गुणठाणे १ धर्मध्यान. आठमेथी मांडिने चउदमा गुणठाणा सुधी १ शुद्धध्यान. इति पांचमो ध्यानद्वार समाप्त. ५

हवे छट्टो फरसनाद्वार कहे छे. पहेंलुं गुणठाणुं १४ गजलोक स्पशें. विजुं गुणठाणुं हेतुं पंडगवनथी ते छट्टी नरक लगे फरसे. तथा उंचुं अधोगाम विजयथी ते ०. ग्रैवेयक सुधि फरसे. २. त्रिजुं गुणठाणुं लोकनो असंख्यातमो भाग फरसे ३. चोथुं गुणठाणुं अधोगाम विजयथी १२ मा देवलोक सुधि फरसे अथवा पंडगवन-थी छट्टी नरक सुधी फरसे. ४. पांचमुं गुणठाणुं पण एमज अधोगामविजयथी १२ मा देवलोक सुधि फरसे ५. छट्ठार्थी ते इग्यारमा गुणठाणावाळा अधोगाम विजयथी ५ अनुत्तरविमान सुधि फरसे. बारमुं गुणठाणुं लोकनो असंख्यातमो भाग फरसे. तेरमुं गुणठाणुं सर्व लोक फरसे. चउदमुं गुणठाणुं लोकनो असंख्यातमो भाग फरसे. ॥ इति ६ ठो फरसना द्वार समाप्त. ॥ ६ ॥

॥ अथ श्री छ आराना बोल. ॥

आरा.

दस कोडाकोडि सागरोपमना छ आग जाणवा. तेमां पहेलो सुसमसुसम नामा आरो ४ कोडाकोडि सागरोपमनो जाणवो. तेमां एकलुं मुखमां सुख जाणवुं. ए आराने विषे ३ गाउनुं देहमान, अने ३ पल्योप-
मनुं आउखुं. उत्तरते आरे २ गाउनुं देहमान, अने २ पल्योपमनुं आउखुं जाणवुं. ए आरे बसे छप्पन पांसली,
अने उत्तरते आरे एकसो अठ्ठाविस पांसली जाणवी. ए आगने विषे १ वज्रक्रपभनाराच संघयण ने १ सम-
चउरंस संठाण जाणवुं. स्त्रि-पुरुषना रूप सौभाग्य घणा दिपे. ए आराने विषे अठमभक्ते आहारनी इच्छा
उपजे. ते वारे शरीर प्रमाणे आहार करे. धरतिनी सग्माइ साकर सरखी जाणवी. उत्तरते आरे खांड सरखी
जाणवी. ए आराने विषे १० दश प्रकारना कल्पवृक्ष मनवच्छिन सुख पढांचाडे. ते कल्पवृक्षनां नाम कहेछे.
॥ गाथा ॥ मतं गायभिगा तुडियंगा । दिव जोइ चित्तगा ॥ चित्तरग्मा मणवेगा । गिहगारा अणियगणाउ ॥१॥
मतंगाय कहेता मिठा मधुरा रसना कल्पवृक्ष थई आवे १, भिगा कहेता रत्नजडाव भाजनना कल्पवृक्ष थई
आवे २, तुडियंगा कहेता उगणपचास जातिनां वार्जित्रना कल्पवृक्ष थई आवे ३, दिवकहेता रत्नजडाव दीवी-
ओना कल्पवृक्ष थई आवे ४, जोइ कहेता सूर्यनी ज्योतिना कल्पवृक्ष थई आवे ५, चित्तगा कहेता चित्रामण

સહિત ફૂલની માલાના કલ્પવૃક્ષ થઈ આવે, ૬, ચિત્રગ્મા કહેતાં ચિત્તને ગમે તેવા રસવંતિ ભોજનના કલ્પવૃક્ષ થઈ આવે ૭. મળવેગા કહેતા ગન્નજડાવ આભરણના કલ્પવૃક્ષ થઈ આવે ૮, ગિહગારા કહેતા બેંતાલીસ ભોમિયા આવાસના કલ્પવૃક્ષ થઈ આવે ૯, અનિયગણાડ કહેતા ગન્નજડાવ નાકને વાયરે ડહે એહવા વસ્ત્રના કલ્પવૃક્ષ થઈ આવે. ૧૦. ૫ ૧૦ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષ મનવંચ્છિત સુખ આપે. ૫ આરાને વિષે છેક થાકતા જુગલના આઝવા આઢા ૬ માસ રહે તેવારે જુગલ પરમ્ભવનું આઝવું બાંધે. તેવારે જુગલીણી એક જોડલું પ્રસવે. તે છોરુની પ્રતિપાલના ૪૯ દિન કરે. જુગલજુગલીણીને ક્ષણ માત્રનો વિજોગ ન પડે. એકને છીંક ને એકને વગાસું આવે. મરીને દેવતા થાય. એહના શરીરનો નિહરણ દેવતા કરે. ગતિ તો ૧ દેવની જાણવી. ૫ આરાને વિષે જુગલીયાને વૈર-વિરોધ, ડર્પા, ઝેહેર નહીં. ડતિ પહેલો આરો સંપૂર્ણ. ॥ ૧ ॥

હવે પહેલો આરો ઉતરીને વીજો આરો વેઠો તેવારે અનંતા વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શના પર્યાય અનંતા અનંતા હીણા થયા. ૫ મૃસમ નામે આરો વ્રણ કોઢાકોઢ સાગરોપમનો જાણવો. તેમાં એકલું સુખ. ૫ આરાને વિષે બે ગાઝનું દેહમાન અને બે પલ્યોપમનું આઝવું. ઉતરતે આરે એક ગાઝનું દેહમાન ને એક પલ્યોપમનું આઝવું. ૫ આરાને વિષે વજ્રક્રૂષભનારાચ મંઘયણ, સમચઝંસ સંઠાણ. ૫ આરે એકસો અઢાવીસ પાંસલી, ઉતરતે આરે ચોસઠ પાંસલી જાણવી. ૫ આરે છઠ્ઠ ભક્ત આહારની ઈચ્છા ઉપજે. તેવારે શરીર પ્રમાણે આહાર

करे. धरतिनी सरसाई खांड मग्गी. उतरते आगे गोल मग्गी जाणवी. ए आगे १० प्रकारना कल्प वृक्ष मनवंच्छित मृग पहांचाडे. छेक थाकतां जुगलना आउवा आडा छ मास रहे तेवारे जुगल परभवनुं आउखुं बांधे. तेवारे जुगलाणी एक जोडलुं प्रसवे. छोरुनी प्रतिपालणा ६४ दिन करे. जुगल जुगलीणीने क्षण मात्रनो विजोग न पडे. एकने छींक ने एकने बगामुं आवे. मग्गिने देवता थाय. एना शरीरनुं निहगण देवता करे. गति १ देवतानी जाणवि. ईति विजो आगे संपूर्ण. ॥ २ ॥

हवे बीजो आरो उतरने त्रिजो आगे बेठो तेवारे अनन्ता वर्ण. गंध, रस, स्पर्शना पर्याय अनन्ता हीणा थया. ए मूसमदुसम नामा आरो वे कोडाकोड मागरोपमनो जाणवो. तेमां मुख घणुं ने दुख थोडुं. ए आराने विषे एक गाउनुं देहमान ने एक पल्योपमनुं आउखुं जाणवुं. उतरते आगे ५०० पांचसें धनुष्यनुं देहमान ने क्रोड पूर्वनुं आउखुं जाणवुं. ए आगने विषे वज्र कृषभ नागच संग्रयण ने समचउरंस संठाण जाणवुं. ए आराने विषे चोसठ पांसली जाणवी. उतरते आगे वत्रिम पांसली जाणवी. ए आराने विषे चउथ भक्ते आहारनी इच्छा उपजे. ते वारे शरीर प्रमाणे आहार करे. धरतिनी सरसाई गोल मग्गी जाणवी. उतरते आगे थोडेरी जाणवी. ए आगे दस प्रकारना कल्पवृक्ष मनवंच्छित मृग पहांचाडे. छेक थाकतां जुगलना आउवा आडा छ मास रहे ते वारे जुगल परभवनुं आउखुं बांधे. ते वारे जुगलीणी एक जोडलुं प्रसवे. ते छोरुनी प्रतिपालणा ७९

दिन करे. जुगल-जुगलार्णाने क्षणमात्रनो विजोग न पडे. एकने छींक ने एकने बगामुं आवे तेवारे मरीने देव-
 ता थाय. एना शरीरनो निहण देवता करं, ए ३ आग जुगलना जाणवा. एकलो जुगल धर्म जाणवो. ए
 आराने विषे जरा, रोग, कुरूप नहि. प्रतिपूर्ण अंग-उपांग विषयमुख भोगवे. ते दान पुण्यना फल जाणवा.
 ए आराने विषे छेक थाकता चोगाणी लाग्व पूर्व, त्रण वर्ष ने साडा आठ महीना बाकी रह्या तेवारे सर्वार्थसिद्ध
 महाविमान थकी तेत्रीस मागरोपमनुं आउखुं भोगवी. चविने विनिता नगरी, नाभी कुलगर राजा पिता, मरु-
 देवी मातानी कूंखे ऋषभदेव स्वामि उपन्या. सवानव मासे जन्म्या. प्रथम ऋषभनुं स्वप्न देखि ऋषभदेव नाम
 दिधुं. ऋषभदेव स्वामिए जुगलार्थम निवारिने असि, ममि, कसि आदि देईने बातेर कला शीखवी. अनुकंपा
 निमित्ते विस लाग्व पुर्वलगे तां कुमरपणे रह्या. अने त्रंसठ लाग्व पुर्वलगे राज्य भोगव्युं पछी भरतने राज्य आ-
 पीने चार हजार पुरुष संघाते संजम लिधो. एक लाग्व पूर्व लगे संजम पाळ्यो. केवल पापीने अष्टापद पर्वत
 उपरे पद्मामने वेर्माने, दस एजार साधु संघाते स्वामि निर्वाण पधायी. ते स्वामिना ६ कल्याणिक थया.
 पेहेले कल्याणीके उत्तराषाढा नक्षत्रमां सर्वार्थसिद्ध विमानथकी चविने मातानी कूंखे उपन्या. १. बिजे कल्या-
 णीके उत्तराषाढा नक्षत्रमां जन्म्या २. त्रीजे कल्याणीके उत्तराषाढा नक्षत्रमां राज्य बेठा. ३. चौथे कल्याणीके
 उत्तराषाढा नक्षत्रमां संजम लिधो ४. पांचमे कल्याणीके उत्तराषाढा नक्षत्रमां कैवल्य ज्ञान उपन्युं ५. ए ५ ने

૬ ઠું કલ્યાણીક અમીચ નક્ષત્રમાં મોક્ષ પધાર્યા. એ આગને વિષે ગતિ પાંચ જાણવિ. ઈતિત્રીજો આરો સં૦ ૩.

હવે ત્રીજો આરો ઉતરીને ચોથો આરો બેઠો. તેવારે અનન્ના વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શના પર્યાય હીણા થયા. એ આરો ૧ કોડાકોડ સાગરોપમમાં બેતાલીસ હજાર વર્ષ ઉણો જાણવો. એ આરો દુસમ મૂસમ નામે જાણવો. તેમાં દુઃખ ઘણું ને સુખ થોડું જાણવું. એ આગને વિષે ૫૦૦ પાંચમે ધનુષ્યનું દેહમાન ને ક્રોડ પૂર્વનું આડનું. ઉતરતે આરે સાત હાથનું દેહમાન ને સવાસો વર્ષનું આડનું. એ આગને વિષે છ મંઘયણ ને છ સંઠાણ જાણવા. એ આગને વિષે બત્રિસ પાંસઠી ને ઉતરતે આરે સોલ પાંમઠી જાણવી. એ આગને વિષે દિન ૨ પ્રતે આહારની ઇચ્છા ઉપજે. તેવારે ૩૨ કવલનો આદાર કરે. ધગતિની સરમાડ સારી. ઉતરતે આરે થોડી જાણવી. એ આરો છેક થાકતાં પંચોતેર વર્ષ ને સાઠાઠાઠ મહિના વાકી રહ્યા તેવારે દશમા દેવલોકથી વીસ સાગરોપમનું આડનું ભોગવી, ચવિને માહણકુંડ ગામ-નગરને વિષે ઋષભદત્ત બ્રાહ્મણને ઘેર દેવાનંદાજીની કૂંચે મહાવીર સ્વામિ ઉપન્યા. તિહાં સ્વામિ સાડીબ્યાસી ગત્રિ રહ્યા. ત્રાસિમી ગત્રે શક્રેંદ્રનો આસન ચલ્યો. તેવારે શક્રેંદ્રે ઉપયોગ મૂકીને જોયું. પ્રભુને ખીરવાગ કુલે ઉપન્યા દીઠા. અનંતે કાલે અન્હેરું થયું. તેવારે હરણગમેષી દેવતાને કહું જે જાઓ, જડને મહાવીર સ્વામિનો ગર્ભ સાદરો. સાદરીને ગ્વત્રીકુંડ ગામ નગરને વિષે, સિદ્ધાર્થ રાજાને ઘેર ત્રિસલાદેવી ક્ષત્રિયાણીની કૂંચે મુકો અને ત્રિમલાદેવી ગર્ભાની કૂંચે પુત્રિપણે ગર્ભ છે તે દેવાનંદાજીની કૂંચે

મુકો. તેવારે હરણગમેષી દેવતા તેહત્ પ્રમાણ કરી નેજ વેળા આવ્યો, આવીને ભગવંતને વંદના નમસ્કાર કરીને કહ્યું, જે સ્વામિ ! હું તમારો ગર્ભ સાહરુંલું તે રુદું જાણજો. તેવારે માતા દેવાનંદાજીને અવસ્થાપિની નિદ્રા મૂકીને, નાભિથી ગર્ભ સાહરીને ત્રિમલાદેવાંજીની કંચે મુક્યા. તિહાં સ્વામિ સર્વે થઈને સવાનવ માસે જન્મ્યા. ત્રિસ વર્ષ ઘરમાં રહ્યા. એકાકીપણે સંજમ લિધો. સંજમ લેઈને માડાવાર વર્ષ ને એક પચવાડિયા સુધિ આકરા તપ-જપ, ધ્યાન-જ્ઞાન કરીને સ્વામિ કૈવલ્યજ્ઞાન કૈવલ્યદર્શન, પામ્યા, અને વહોતેર વર્ષનું આડસું ભોગવીને ચોથા આરાના ૩ વર્ષ ને સાડા આઠ મહિના વાર્કી રહ્યા તે વારે મહાવીરસ્વામિ નિર્વાણ પધાર્યા. તે સ્વામિના છ કલ્યાણિક થયા. તેમાં ૫ કલ્યાણિક તો ઉત્તરાફાલ્ગુણી નક્ષત્રમાં થયા. તે ચવન કલ્યાણીક ૧, ગર્ભ સાહરણ કલ્યાણીક ૨, જન્મ કલ્યાણીક ૩, દિશા કલ્યાણીક ૪, કૈવલ્યજ્ઞાન કલ્યાણીક ૫, એ પાંચ ને સ્વાંતિ નક્ષત્રમાં નિર્વાણ પધાર્યા. ૬. એ આરાને વિષે ગતિ ૫ જાણવી. મહાવીર સ્વામિ નિર્વાણ પધાર્યા તેજ વચ્ચે ગૌતમસ્વામિને કૈવલ્યજ્ઞાન ઉપન્યું, તેઓ વાર વર્ષ કૈવલ્ય પ્રવજ્યા પાઠીને નિર્વાણ પધાર્યા. તેજ વેળાએ સુધર્માસ્વામિને કૈવલ્ય જ્ઞાન ઉપન્યું, તે આઠ વર્ષ સુધિ કૈવલ્ય પ્રવજ્યા પાઠીને નિર્વાણ પધાર્યા. તેજ વેળાએ જંબુસ્વામિને કૈવલ્યજ્ઞાન ઉપન્યું, તે ચુંમાલિસ વર્ષસુધિ કૈવલ્ય પ્રવજ્યા પાઠીને નિર્વાણ પધાર્યા. મહાવીરસ્વામિ પછી ધગતક્ષેત્રમાં ચોસઠ વર્ષસુધિ કૈવલ્યજ્ઞાન રહ્યું. ચોથા આગનો જન્મેલો હોય તે પાંચમા આરામાં મોક્ષ જાય.

पांचमा आरानो जन्मेलो पांचमा आरामां मोक्ष जाय नही. जंबुस्वामि मोक्ष पद्दोच्या पछी दश बोल विच्छेद गया ते परमअवधिज्ञान १, मनःपर्यवज्ञान २, कैवल्यज्ञान ३, परिहागविशुद्धचारित्र ४, मूक्षमसंपरायचारित्र ५, जथाख्यातचारित्र ६, पूलाकलब्धि ७, क्षायकममकीन ८, आहगकगरि ९, जिनकल्पीमाधु १०. ए १० बोल, ईति चोथो आरो संपूर्ण. ४

हवे चोथो आरो उतर्गने पांचमो आरो वेठो. तेवारे अनन्ता वर्ण, गंध, रस, स्पर्शना पर्याय हीणा थया. ए आरो दुसमनामा एकलुं दुःख जाणवुं. ए आरो २१ हजार वर्षनो जाणवो. ए आराने विषे ७ हाथनुं देहमान ने १२५ वर्षनुं आउखुं. उतर्गते आरे १ हाथनुं देहमान ने २० वर्षनुं आउखुं. ए आराने विषे छ संघयण ने छ संठाण जाणवा. उतर्गते आरे १ छेवटुं संघयण ने १ हुंड मंठाण जाणवुं. ए आराने विषे सोल पांसळी, उतरते आरे आठ पांसळी जाणवी. ए आराने विषे दिन २ प्रते आहार्गनी ईच्छा उपजे. तेवारे शरीर प्रमाणे आहार करे. धरतिर्ना मर्याद कांडक सारी जाणवी. उतर्गते आरे कुंभारना निभाडानी छार सरखी जाणवी. हवे पांचमा आरानां लक्षण कहें छे. मोटा नगर ते गामडा सरिखा थशे १, गाम ते मसाण सरिखा थशे २, भला कुळनां छोरु ते डाम-डासीपणा कशे ३, प्रधान ते लालचि थशे ४, राजा ते जमदंड सरिखा थशे. ५, भला कुळनी स्त्री ते लज्जारहित थशे ६, रुडा कुळनी स्त्री बेण्या सरिखि थशे. ७, पोताना

पुत्र पोताने छांदे चाल्शे ८, शिष्य, गुरुना अपवाद बोल्शे ९, दुर्जन लोक सुखी थशे. १०, सज्जन लोक दुःखि थशे ११, दुर्भक्ष, दुकाल घणा पडशे १२, उंदर, सर्पादिकनी डाढ घर्णा थशे १३, ब्राह्मण अर्थना लोभी थशे १४, हिंसाधर्मना परूपक घणा थशे १५, एक धर्मनां घणा भेद थशे १६, मिथ्यान्वी देवता घणा पूजाशे १७, मिथ्यान्वी लोक घणा थशे १८, माणसने देवदर्शन दुर्लभ थशे १९, विद्याधरनी विद्याना प्रभाव थोडा थशे २०, गोरस, दुध-ढहिंमां मग्माइ थोडी थशे २१, बलद प्रमुखनां बल, आउखा थोडां थशे २२, साधु-साध्विने मासकल्प तथा चोमामां कार्या जेवां क्षेत्र थोडां र्हेशे २३, श्रावकनी ११ पडिमा, साधुनी १२ पडिमा विच्छेद जाशे २४, गुरु, शिष्यने भणावशे नहि २५, शिष्य अविनिन, कलहकारी थशे २६, अधर्मकारी, झगडाकारी, कलहकारी कुमाणस घणा थशे अने सुमाणस थोडा थशे २७, आचार्य आप आपना गच्छनी परंपरा सामाचारि जुटी जुटी प्रवर्तावशे तथा मूढ, सर्व जनने मोहिने मिथ्यान्व पासमां पाडशे, उन् मुत्र भावशे, आप आपनी प्रसंगामां गचशे, नंदक कुवुद्धि होशे. २८, मरल, भट्टिक, न्याई, प्रमाणिक माणस थोडा थशे २५, म्लेच्छनां राज घणा थशे ३०, हिंदु राजा अल्पक्रुधिया ने थोडा थशे ३१, मोटा कूळना राजा हशे ते निच काम कशे, अन्याय, अधर्म, कुव्यसनमां घणा गचशे ३२, ए ३२ लक्षण जाणवां. ए आराने विषे धातु सर्वे विच्छेद जाशे. लोढानी धातु र्हेशे. चामडानी मोहरो चाल्शे. ते धनवंत कहेवाशे.

ए आराने विषे एक उपवास करशे ते मासग्वमण सगिखो थाशे. ए आराने विषे ज्ञान तथा मृत्र सर्वे विच्छेद जाशे. तेमां दसवैकालीकना अध्ययन ४ पहेला ग्हेशे. ते उपरे ४ जीव एकावतारि थाशे. तेनां नाम-दुपमह नामा साधु १, फल्गुणि नामा साध्वि २, नार्गाल श्रावक ३, नागश्रि श्राविका ४. ते आपाढ मुद १५ पूनमने दिने गक्केद्रनुं आमन चल्शे तेवारे गक्केद्र उपयोग मुकी जोशे जे आज पांचमो आगे उतरीने काले छटो आरो बेसशे तेवारे गक्केद्र आवशे ते ४ जीवने कहेशे जे काले छटो आगे बेसशे माटे आळोवो, पडिकमो. निस्सल्य थाओ. ते ४ जीव सर्व जीवने ग्वमार्वाते संथागे करशे त्यारे संवर्तक वायगे थाशे तेणे करीने पहाड, पर्वत, गढ, कोठा, वाव, कूवा, सगेवर सर्वे वीसराल थाशे. वैताढ पर्वत १, गंगा २, सिंधु ३, ऋषभ कुट ४, लवणनी खाडी ए ५ वर्जिने शेष सर्व स्थानक वुट्टी पडशे. ते ४ जीव समाधि प्रणामे काल करीने देवलोकमां जाशे तेवारे ४ बोल विच्छेद जाशे. पहेले पांढरे जैनधर्म विच्छेद जाशे १, बीजे पांढरे ३६३ पाखंडि मिथ्यात्वीनो धर्म विच्छेद जाशे २, बीजे पांढरे राजनीति विच्छेद जाशे ३, चौथे पांढरे बादर अग्नि विच्छेद जाशे ४. ए आगे बेसता गति ५ जाणवी. उतगता ४ गति ते मोक्ष अटकी. इति पांचमो आगे संपूर्ण.

हवे पांचमो आगे उतरीने छटो आगे बेडो तेवारे अनन्ता वर्ण, गंध, रस, स्पर्शना पर्याय हीणा थया. ए आगे २१ एकवीस हजार वर्षनो जाणवो. ए आगे दुसमदुसमनामा एकलुं दुःखमां दुःख जाणवुं,

ए आरे एक हाथनुं देहमान ने २० वर्षनुं आउखुं. उतगते आरे मूढाहाथनी काया ने सोळ वर्षनुं आउखुं.
 ए आराने विषे १ छेवटुं संघयण ने हुंड मंटाण जाणवुं. उतगते आरे पण एमज जाणवुं. ए आराने विषे
 आठ पांसळी, उतगते आरे चार पांसळी जाणवी. ए आराने विषे छ वर्षनी स्त्री गर्भ धरशे. ते काळा, कुद-
 र्शनी, रोगी ने रिसाल, नख ने मोवाळा घणा एवा छोकरा घणा जणशे. ते कुतरीनी पेरे परीवार भेळो फेर-
 वशे. ए आराने विषे गंगा सिंधु नदि गहेजे तेमां ७२ बील छे, तेमां त्रण त्रण माळ छे, तेमां मनुष्य, तिर्यच,
 पंखी, बीज मात्र रहेजे. गंगा सिंधुनां साडीवासठ जोजननो पोहोट छे तेमां रथना चिला प्रमाणे पहाळुं
 ने गाडानी धुरि बूडे एटलुं उंडु पाणि रहेजे. तेहमां मच्छ कच्छ घणा थशे. ते ७२ बीलनां मनुष्य सांझे ने
 प्रभाते मच्छ, कच्छ काढीने वेळुमां भागशे. मूर्य घणो तपशे, टाढ घणी पडशे, तेणे करी सीझवाइ रहेजे.
 तेहनो आहार करशे. तेना हाडका चामडा निर्यच चाटीने रहेजे, मानवीना माथानी तुंबलीमां पाणी लाविने पिशे.
 एणिपेरे २१ एकविस हजार वर्ष पूरा करशे. ए आराने विषे नवकाररहित, समकितरहित, व्रत पञ्चखाण
 रहित हशे ते एहवा छट्ठा आराने विषे आर्वीने अवतगशे ते माटे एहवुं जाणिने जे जीव जैनधर्म करशे ते
 जीव सुखि थाशे. ॥ इति छ आराना बोल संपूर्ण. ॥ ६ ॥

॥ अथ श्री कर्म प्रकृतिना बोल. ॥

प्रकृति.

पहिले ज्ञानावरणीय कर्म ते आंगवना पाटासमान १, विजुं दर्शनावरणीय कर्म ते राजाना पोलिया समान २, त्रिजुं वेदनीय कर्म ते मथ तथा अफिणे खरड्या खडग समान ३, चोथुं मोहनीय कर्म ते मदिरापान समान ४, पांचमुं आयुष्य कर्म ते हेड समान ५, छठुं नाम कर्म ते चितारा समान ६, सातमुं गोत्र कर्म ते कुंभारना चाकडा समान ७, आठमुं अंतगाय कर्म ते राजाना भंडारी समान ८, ज्ञानावरणीय कर्म अनंत ज्ञानगुण हांक्यो छे. १, दर्शनावरणीय कर्म अनंत दर्शनगुण हांक्यो छे २, वेदनीय कर्म अनंत अव्याबाध आत्मिक सुख रोक्क्युं छे ३, मोहनीय कर्म क्षायक समकित गुण रोक्क्यो छे ४, आयुष्य कर्म अक्षय स्थिति गुण रोक्क्यो छे ५, नाम कर्म अमूर्तिगुण रोक्क्यो छे ६, गोत्र कर्म अगुरु लघु गुण रोक्क्यो छे ७, अंतराय कर्म अनंत आत्मिक शक्ति गुण रोक्क्यो छे ८. ज्ञानावरणीय कर्म ते ६ प्रकारे बांधे. पहिले बोले नाणपडिणीयाए ते ज्ञानीना भुंडा बोले १, विजे बोले नाणनिन्हवणयाए ते ज्ञानीनो उपकार ओळखे २, त्रिजे बोले नाणआसायणाए ते ज्ञानिनी आशातना करे ३, चोथे बोले नाण अंतगाएणं ते ज्ञाननी अंतगाय पाडे ४, पांचमे बोले नाणपडसेणं ते ज्ञानि उपर द्वेष करे ५, छठे बोले नाणविमंवायणाजोगेणं ते ज्ञानि साथे खोटा झगडा विखवाद करे ६,

ए छ प्रकारे बांधे ते पांच तथा दश प्रकारे भोगवे. ते पांच कया ते कहे छे—मति ज्ञानावरणीय १, श्रुत
 ज्ञानावरणीय २, अवधि ज्ञानावरणीय ३, मनःपर्यव ज्ञानावरणीय ४, केवल ज्ञानावरणीय ५, ए ५, ज्ञान
 प्रगट थावा छे नहि तथा १० प्रकारे भोगवे ते कहे छे—सोयावरणे १, सोयविन्नाणावरणे २, नेत्तावरणे ३,
 नेत्तविन्नाणावरणे ४, घाणावरणे ५, घाणविन्नाणावरणे ६, रसावरणे ७, रसविन्नाणावरणे ८, फासावरणे ९,
 फासविन्नाणावरणे १०. ए १० प्रकारे भोगवे. हवे ज्ञानावरणीय कर्मनी स्थिति जघ० अंतर्मुहूर्त्तनी उत्त०
 त्रिश कोडाकोडि सागरोंपमनी अने अवाधा काल करे तो त्रण हजार वर्षनी स्थिति १. हवे दर्शनावरणीय
 कर्म ६ प्रकारे बांधे ते कहेछे—पहेले बोले दंशणपडिणीयाए १, दंसणनिएहवणयाए २, दंशण आसायणाए
 ३, दंशण अंतराएणं ४, दंशणपउसेणं ५, दंशण त्रिसंवायणाजोगेणं ६. ए ६ प्रकारे बांधे ते ९ प्रकारे भोगवे
 ते कहेछे चक्षुदर्शनावरणीय १, अचक्षुदर्शनावरणीय २, अवधि दर्शनावरणीय ३, कैवल्यदर्शनावरणीय ४,
 निद्रा ५, निद्रानिद्रा ६, प्रचला ७, प्रचलाप्रचला ८, थिणाद्धिनिद्रा ९ ए ९ प्रकारे भोगवे. दर्शनावरणीय
 कर्मनी स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्त्तनी उत्त० ३० कोडाकोडि मागरोपमनी. अने अवाधा काल करे तो त्रण हजार
 वर्षनी स्थिति २. त्रिजुं वेदनीय कर्म तेहना २ भेद—शातावेदनीय १, अशाता वेदनीय २, तेमां शातावेदनीय
 दश प्रकारे बांधे ते कहेछे—पाणाणुकंपयाए १, भुयाणुकंपयाए २, जीवाणुकंपयाए ३, सत्ताणुकंपयाए ४,

बहुणं पाणाणं भुयाणं जीवाणं सत्ताणं अदुखणयाए ५, असोयणयाए ६, अजुरणयाए ७, अतिप्पणयाए ८, अपिट्ठणयाए ९, अपरियावणयाए १०. ए १० प्रकारे बांधे ते ८ प्रकारे भोगवे. मणुणासद्दा १, मणुणारूवा २, मणुणागंधा ३, मणुणारसा ४, मणुणाफासा ५, मणसुहया ६, वयसुहया ७, कायसुहया ८, ए ८ प्रकारे भोगवे. हवे एहनी स्थिति जघ० २ समयनी उत्त० १५ कोडाकोड सागरोपमनी. अबाधा काल करे तो जघ० अंतर्मुहूर्तनी उत्त० दोढ हजार वर्षनी स्थिति. हवे असातावेदनीय १२ प्रकारे बांधे ते कहे छे—परदुखणयाए १, परसोयणयाए २, परझुरणयाए ३, परटीप्पणयाए ४, परपिट्ठणयाए ५, परपरियावणयाए ६, बहुणं पाणाणं भुयाणं जीवाणं सत्ताणं दुःखणयाए ७, सोयणयाए ८, झुरणयाए ९, टीप्पणयाए १०, पिट्ठणयाए ११, परियावणयाए ए १२ प्रकारे बांधे ते ८ प्रकारे भोगवे. ते अमणुणासद्दा १, अमणुणारूवा २, अमणुणागंधा ३, अमणुणारसा ४, अमणुणाफासा ५, मणदुहया ६, वयदुहया ७, कायदुहया ८, ए ८ प्रकारे भोगवे. हवे एहनी स्थिति जघ० १ सागरना ७ भाग करीये एवा ३ भाग एक पल्प ने असंख्यातमा भाग उणानी उत्त० त्रिस कोडाकोडि सागरोपमनी. एनो आबाधाकाल ३ हजार वर्षनी ३. हवे चोथुं मोहनीय कर्म ते छ प्रकारे बांधे तिव्वकोहे १, तिव्वमाणे २, तिव्वमायाए ३, तिव्वलोहे ४, तिव्वदंसणमोहणिझे ५, तिव्वचरित्तमोहणिझे ६.

ए ६ प्रकारे बांधे ते २८ प्रकारे भोगवे. अनंतानुबंधि क्रोध ते पर्वतनी राइ समान १, अनंतानुबंधि मान ते पथ्थरना स्तंभ समान २, अनंतानुबंधि माया ते वांसनी गांठ समान ३, अनंतानुबंधि लोभ ते किरमजना रंग समान ४. ए चारे गति करे नरकनी, स्थिति करे जावजीवनी, घात करे समकितनी ४, अप्रत्याख्यानी क्रोध ते तलावना खोद समान १, अप्रत्याख्यानी मान ते हाडकाना स्तंभ समान २, अप्रत्याख्यानी माया ते घेताना शृंग समान ३, अप्रत्याख्यानी लोभ ते नगरनी खालना कर्दम समान ४, ए चारे गति करे तिर्यंचनी, स्थिति करे वर्ष एकनी, घात करे देश व्रतनी ८, पञ्चखाणावरणीय क्रोध ते वेळुनी लिंठि समान १, पञ्चखाणावरणीय मान ते लाकडाना स्तंभ समान २, पञ्चखाणावरणीय माया ते गोमुत्रिका समान ३, पञ्चखाणावरणीय लोभ ते गाडाना खंजन समान ४, ए चारे गति करे मनुष्यनी, स्थिति करे चार मासनी, घात करे सर्व व्रतनी १२. संज्वलनो क्रोध ते पाणिनी लिंठि समान १, संज्वलनो मान ते नेत्रना स्तंभ समान २, संज्वलनी माया ते वांसनी छोइ समान ३, संज्वलनो लोभ ते पतंग तथा हलिद्रना रंग समान ४, ए चारे गति करे देवतानी, स्थिति करे पन्नर दिननी, घात करे केवलज्ञाननी १६. ए १६ कषाय, हवे ९ नोकषाय कहे छे. हाश्य १७, रति १८, अरति १९, भय २०, शोक २१, दुगंछा २२, स्त्रीवेद २३, पुरुषवेद २४, नपुंसकवेद २५, ए चारित्र मोहनीयनी २५ प्रकृति. हवे दंसण मोहनीयनी ३ प्रकृति कहे छे—समकित मोहनीय १, मिथ्यात्व मोह-

नीय २, समामिथ्यात्व मोहनीय ३. ए ३ दर्शन मोहनीयनी, एवं सर्व मळी २८ प्रकृति. हवे एनी स्थिति जघ० अंतर्मुहूर्तनी, उत्० ७० कोडाकोडि सागरोपमनी. अबाधा काल करे तो जघ० अंतर्मुहूर्तनी, उत्० ७ हजार वर्षनी छे. ४. हवे पांचमुं आयुष्य कर्म सोल प्रकारे बांधे. तेहमांहि नारकिनुं आयुष्य ४ प्रकारे बांधे ते महारंभयाए १, महापरिग्गहियाए २, कुणिमाहारेणं ३, पंचिदिय बहेणं ४, तिर्यचनुं आयुष्य ४ प्रकारे बांधे माइलयाए १, नियडिलयाए २, अलियवयणेणं ३, कुडतोले-कुडमाणे ४. मनुष्यनुं आयुष्य ४ प्रकारे बांधे पगइभइयाए १, पगइविणीयाए २, साणुकोसयाए ३, अमछरियाए ४, देवतानुं आयुष्य ४ प्रकारे बांधे. सरागसंजमेणं १, संजमासंजमेणं २, बालतवोकमेणं ३, अकामनिजराए ४. ए १६ प्रकारे बांधे. ते ४ प्रकारे भोगवे-नारकि १, देवतानुं आयुष जघ० १० हजार वर्षने अंतर्मुहूर्त अधिकनुं, उत्० ३३ सागर ने पूर्वकोडिनो त्रिजो भाग अधिक. मनुष्य १, तिर्यच २, ए २ नुं आयुष्य जघ० अंतर्मुहूर्त, उत्० ३, पल्य ने पूर्वकोडिनो त्रिजो भाग अधिक. ५. हवे छहुं नाम कर्म तेहना २ भेद-शुभनाम १, अशुभनाम २ तेमां शुभनाम कर्म ४ प्रकारे बांधे-कायुजुयाए १, भासुजुयाए २, भावुजुयाए ३, अविसंवायणाजोगेणं ४ ते १४ प्रकारे भोगवे, इठासद्धा १, इठास्वा २, इठागंधा ३, इठारसा ४, इठाफासा ५, इठागइ ६, इठाठिइ ७, इठेलावणे ८, इठाजसोकित्ती ९, इठेउठाणकम्मबलवीरियपुरिसाकारपरकमे १०, इठसरया ११, कंतसरया १२, पियसरया १३,

मणुणसरया १४ ए १४ प्रकारे भोगवे. अशुभनाम कर्म ४ प्रकारे बांधे-कायअणूज्याए १, भासाणूज्याए, भावाणूज्याए ३, विसंवायणाजोगेणं ४ ते १४ प्रकारे भोगवे-अणिठासदा १, अणिठारूवा २, अणिठागंधा ३, अणिठारसा ४, अणिठाफासा ५, अणिठागइ ६, अणिठाठिइ ७, अणिठेलावणे ८, अणिठाजसोकित्ति ९, अणिठेउठाणकम्मबलवीरियपुरिसाकारपरकमे १०, हिणसरया ११, दिणसरया १२, अणिठसरया १३, अकंतसरया १४ ए १४ प्रकारे भोगवे.

हवे नाम कर्मनी ९३ प्रकृति कहे छे-नरकगति १, तिर्यचगति २, मनुष्यगति ३, देवगति ४, एकेंद्रिय जाति ५, बेइंद्रियजाति ६, तेइंद्रिय जाति ७, चउरिंद्रिय जाति ८, पंचेंद्रियजाति ९, उदारिकशरिर १०, वैक्रेयशरिर ११, आहारकशरिर १२, तेजसशरिर १३, कर्मणशरिर १४, उदारिकअंगोपांग १५, वैक्रेयअंगोपांग १६, आहारकअंगोपांग १७, उदारिकबंधन १८, वैक्रेयबंधन १९, आहारकबंधन २०, तेजसबंधन २१, कर्मणबंधन २२, उदारिकसंघातन २३, वैक्रेयसंघातन २४, आहारकसंघातन २५, तेजससंघातन २६, कर्मणसंघातन २७, वज्रऋषभनाराचसंघयण २८, ऋषभनाराचसंघयण २९, नाराचसंघयण ३०, अर्द्धनाराच संघयण ३१, किलकुंसंघयण ३२, छेवदुसंघयण ३३, समचउरंसंघाण ३४, निगोहपरिमंडलसंघाण ३५, सादिसंघाण ३६, वामनसंघाण ३७, कुब्जसंघाण ३८, हुंडसंघाण ३९, कालोवर्ण ४०, निलोवर्ण ४१, रातो

वर्ण ४२, पिलोवर्ण ४३, धोलोवर्ण ४४, सुरभिगंध ४५, दुरभिगंध ४६, तिखो रस ४७, कडवो रस ४८, कसायलो रस ४९, खाटो रस ५०, मिठो रस ५१, खरखरो स्पर्श ५२, सुंहालो फरस ५३, भारि फरस ५४, हलुवो फरस ५५, टाढो फरस ५६, उन्हो फरस ५७, चोपडो फरस ५८, लुखो फरस ५९, नरकानुपूर्वी ६०, तिर्यचानुपूर्वी ६१, मनुष्यानुपूर्वी ६२, देवतानुपूर्वी ६३, शुभविहायगति ६४, अशुभविहायगति ६५, ए ६५ पिंडप्रकृति थइ. पराघातनाम ६६, उस्वासनाम ६७, अगुरुलघुनाम ६८, आतापनाम ६९, उद्योतनाम ७०, उपघातनाम ७१, तीर्थकरनाम ७२, निर्माणनाम ७३, व्रशनाम ७४, बादरनाम ७५, प्रत्येक नाम ७६, पर्याप्त नाम ७७, स्थिर नाम ७८, शुभ नाम ७९, सौभाग्य नाम ८०, सुस्वर नाम ८१, आदेय नाम ८२, जशोकिर्ति नाम ८३, स्थावर नाम ८४, सुक्ष्म नाम ८५, साधारण नाम ८६, अप्रजाप्त नाम ८७, अस्थिर नाम ८८, अशुभ नाम ८९, दौर्भाग्य नाम ९०, दुस्वर नाम ९१, अनादेय नाम ९२, अजशोकिर्ति नाम ९३. ए ९३ प्रकृति थइ तेइमां १० बंधननी अधिक भेलता १०३ प्रकृति ग्रंथवाला पण कहे छे. अथवा नामकर्मनी ४२ पण खरी. गति १, जाति २, शरिर ३, अंगोपांग ४, बंधन ५, संघातन ६, वर्ण ७, गंध ८, रस ९, फरस १०, संग्रयण ११, संठाण १२, आनुपूर्वी १३, विहायगति १४ ए १४ अने प्रत्येक प्रकृति ८, व्रसनो दशको १०, स्थावरनो दशको १०, एवं ४२ थइ तथा विस्तारे चउइनी ६५

तथा प्रत्येक प्रकृति ८, त्रशनो दशको १०, स्थावरनो दशको १०, एवं विस्तारे ९३ प्रकृति थइ. नामकर्मनी
 स्थिति जघन्य आठ मुहूर्त्तनी, उत्० विस कोडाकोडि सागरोपमनी. अबाधा काल बे हजार वर्षनो ६. हवे
 गोत्रकर्मना २ भेद—उंचगोत्र १, निचगोत्र २ तेहमां उंचगोत्र ८ प्रकारे बांधे. जाइअमदेणं १, कुलअमदेणं
 २, बलअमदेणं ३, रुवअमदेणं ४, तवअमदेणं ५, सुयअमदेणं ६, लाभअमदेणं ७, इस्सरियअमदेणं ८, ए
 आठ मद अणकरवे करि उंचगोत्र बांधे ते ८ प्रकारे भोगवे—जाइविसिठिया १, कुलविसिठिया २, बलविसिठिया
 ३, रुवविसिठिया ४, तवविसिठिया ५, सुयविसिठिया ६, लाभविसिठिया ७, इस्सरियविसिठिया ८, ए
 ८ प्रकारे भोगवे १. हवे निचगोत्र ८ प्रकारे बांधे ते जाइमएणं १, कुलमएणं २, जावइस्सरियमएणं ए ८ मद करवे
 करी नीच गोत्र बांधे. ते ८ प्रकारे भोगवे. जाइविहिणया जावइस्सरियविहिणया २, गोत्रकर्मनी स्थिति जघ० ८ मुहूर्त्तनी,
 उ० विस कोडाकोडि सागरोपमनी. अबाधा काल बे हजार वर्षनो. ७. हवे ८ मुं अंतरायकर्म पांच प्रकारे बांधे
 दानांतराय १, लाभांतराय २, भोगांतराय ३, उवभोगांतराय ४, वीर्यांतराय ५. ए ५ अंतराय पाडवे करी
 अंतरायकर्म बांधे. ते पांच प्रकारे भोगवे—दानांतराय १, लाभांतराय २, भोगांतराय ३, उवभोगांतराय ४,
 वीर्यांतराय ५. ए ५ पामे नहि. ए अंतरायकर्मनी स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्त्तनी, उत्० त्रिस कोडाकोडि
 सागरोपमनी. अबाधा काल ३ हजार वर्षनो. ८. बांध्यानी ८५ प्रकृति—ज्ञानावरणीयनी ६, दर्शनावरणीयनी

૬, વેદનીયની ૨૨, મોહનીયની ૬, આયુષની ૧૬, નામની ૮, ગોત્રની ૧૬, અંતરાયની ૫. એવં સર્વ મઢી ૮૫ પ્રકૃતિ બાંધ્યાની જાણવી. ભોગવ્યાની ૯૩ પ્રકૃતિ તે જ્ઞાનાવરણીયની ૧૦, દર્શનાવરણીયની ૯, વેદનીયની ૧૬, મોહનીયની ૫, તે સમ્પત્તવેયણિજ્ઞે ૧, મિછત્તવેયણિજ્ઞે ૨, સમ્મામિછત્તવેયણિજ્ઞે ૩, કસાયવેયણિજ્ઞે ૪, નોકસાયવેયણિજ્ઞે ૫, એ ૫. આયુષની ૪, નામની ૨૮, ગોત્રની ૧૬, અંતરાયની ૫, એ સર્વ મઢી ૯૩ પ્રકૃતિ ભોગવ્યાની જાણવી. અથવા ૧૪૮ પ્રકારે પળ ભોગવે તે પાંચ જ્ઞાનાવરણીયની ૫, દર્શનાવરણીયની ૯, વેદનીયની ૨, મોહનીયની ૨૮, આયુષની ૪, નામકર્મની ૯૩, ગોત્રકર્મની ૨, અંતરાયની ૫, એવં સર્વ મઢીને ૧૪૮ પ્રકૃતિ જાણવી. તથા બંધન નામકર્મની ૧૦ પ્રકૃતિ ગ્રંથાંતરે કહી છે. તે મેઢવતાં ૧૫૮ પ્રકૃતિ પળ થાય. અથવા મુઢ પ્રકૃતિ ૮, તેની ઉત્તર પ્રકૃતિ ૩૧, જ્ઞાનાવરણીયની ૫, દર્શનાવરણીયની ૯, વેદનીયની ૨, મોહનીયની ૨, આયુષની ૪, નામની ૨, ગોત્રની ૨, અંતરાયની ૫, એવં ૩૧ પ્રકૃતિ થાય. તેનો વિસ્તાર ૧૪૮ કર્મ પ્રકૃતિ જાણવી. એ બોલ સિદ્ધાંત પ્રમાણે છે.

॥ ઈતિ કર્મ પ્રકૃતિના બોલ સમાપ્તમ્. ॥

॥ अथ श्री २३ पद्मिनो थोकडो. ॥

प्रथम ७ एकेंद्रिय रत्न, ७ पंचेंद्रिय रत्न, ९ मोटी पद्मि. तेमां चक्ररत्न १, छत्ररत्न २, चर्मरत्न ३, दंडरत्न ४, असीरत्न ५, मणिरत्न ६, कागणिरत्न ७. ए ७ एकेंद्रियरत्ननां नाम; सेनापती १, गाथापति २, वार्द्धिक ३, पुरोहित ४, स्त्री ५, अश्व ६, गज ७, ए ७ पंचेंद्रिय रत्ननां नाम; अरिहंतनी १, चक्रवर्तिनी २, बळदेवनी ३, वासुदेवनी ४, केवळीनी ५, साधुनी ६, श्रावकनी ७, सम्यक्द्रष्टिनी ८, मंडळीक राजानी ९. ए ९ मोटी पद्मि एवं सर्व मळी २३ पद्मि.

हवे १४ रत्न शुं शुं काम करे ने कहे छे—चक्र रत्न षट् खंड साधतां मार्ग बतावे १, छत्र रत्न ४८ कोश प्रमाणे छाया करे २, चर्मरत्न नदी आदे पार उतारे ३, दंडरत्न तमस गुफानां बार उघाडे ४, असीरत्न शत्रूने हणे ५, मणिरत्न उद्योत करे ६, कागणिरत्न ४९ मांडलां आळेखे तथा तोल माप बधारे ७, सेनापति देश साधे ८, गाथापति धान्य, रसवती निपजावे ९, वार्द्धिक आवास घर निपजावे १०, पुरोहित घा साजा

કરે તથા શાંતિ કર્મ કરે, વિઘ્ન ટાળે ૧૧, સ્ત્રી રત્ન ભોગ સાધનના કામમાં આવે ૧૨, અશ્વ અને ગજ એ બન્ને ચઢવાને કામ આવે ૧૪.

તે ૧૪ રત્ન ક્યાં ક્યાં ઉપજે તે કહે છે-ચક્ર, છત્ર, અસી, દંડ એ ચાર રત્ન આયુદ્ધ શાલામાં ઉપજે; ચર્મ, મણિ અને કાગણિ એ ૩ રત્ન લક્ષ્મીના ખંડારમાં ઉપજે; સેનાપતી, ગાથાપતી, વાર્ધિક, પુરોહિત એ ૪ રત્ન પોતાના નગરમાં ઉપજે; સ્ત્રી રત્ન વિદ્યાધરની શ્રેણિમાં ઉપજે; અશ્વ અને ગજ એ ૨ રત્ન વૈતાલને મૂળે ઉપજે.

હવે ૧૪ રત્નની કાયાનું પરમાણ કહે છે-ચક્ર, છત્ર અને દંડ એ ૩ રત્ન વામ (૪ હાથ) પ્રમાણે; ચર્મરત્ન બે હાથ પ્રમાણે. સ્વર્ગ રત્ન ૫૦ આંગળનું લાંબુ, ૧૬ આંગળનું પહોળું અને અર્ધ આંગળનું જાડું; મણિરત્ન ૪ આંગળનું લાંબુ અને બે આંગળનું પહોળું; કાગણિ રત્નને છ તલાં, આઠ સ્વૂળા, વાર હાંશો, સોનીની અહિરણને સંઠાણે એક આંગળનું લાંબુ, પહોળું અને ઊંચું છે. સેનાપતી, ગાથાપતી, વાર્ધિક, પુરોહિત એ ૪ રત્નની અવગાહના ચક્રવર્તિ પ્રમાણે ઊંચી, સ્ત્રી રત્ન ચક્રવર્તિથી ૪ આંગળ નીચી, અશ્વરત્ન ૧૦૮ આંગળનો લાંબો કાનના મૂળથી તે પુંછના મૂળ લગે અને ૮૦ આંગળનો ઊંચો અને ગજરત્ન ચક્રવર્તિથી ચમળો ઊંચો હોય. એ ૨૩.

હવે જે ગતિમાંથી નીકળ્યો તે કેટલી પદવી પામે તે કહે છે-પહેલી નરકના નીકળ્યા ૧૬ પદવી પામે. તે ૨૩ માંથી ૭ એકેન્દ્રિય રત્ન વર્જ્યા ૧; બીજી નરકના નીકળ્યા ૧૫ પદવી પામે. પુર્વે ૧૬ કહી તેમાંથી ૧

चक्रवर्तिनी वर्जि २; त्रीजि नरकना नीकल्या १३ पदवी पामे ते १५ मांथो बळदेव अने वासुदेव वर्ज्या ३; चोथी नरकना नीकल्या १२ पदवी पामे ते १३ मांथी १ तीर्थकर वर्ज्या ४; पांचमी नरकना नीकल्या अग्यार पदवी पामे ते १२ मांथी एक केवळी वर्ज्या ५; छठी नरकना नीकल्या दश पदवी पामे ते साधुजी वर्ज्या ६; सातमी नरकना नीकल्या अश्व १, गज २, सम्यक्त्वदृष्टिनी ३, ए ३ पदवी पामे ७; भवनपति, वाणव्यंतर अने ज्योतिषी ए ३ ना नीकल्या एकविस पदवी पामे ते वासुदेव अने तीर्थकर ए बे वर्ज्या; पृथ्वी, पाणी, वनस्पति, गर्भज मनुष्य अने गर्भज तिर्यच एटलाना नीकल्या १९ पदवी पामे ते २३ मांथी तीर्थकर, चक्रवर्ति, बळदेव, वासुदेव ए ४ वर्ज्या. बेंद्रिय, तेंद्रिय, चउरेंद्रिय, समुर्छिमतिर्यच अने समुर्छिम मनुष्य ए ५ ना नीकल्या १८ पदवी पामे ते १९ मांथी एक केवळी वर्ज्या. तेउ, वाउना नीकल्या नव पदवी पामे ते ७ एकेंद्रिय रत्न अने हाथी, घोडो ए ० पदवी पामे. पन्नर परमाधामि अने पहेला किल्विषीना नीकल्या १८ पदवी पामे ते २३ मांथी चार उत्तम पुरुष अने एक केवळी वर्ज्या. ऊपला बे किल्विषीना नीकल्या अग्यार पदवी पामे ते १८ मांथी सात एकेंद्रिय वर्ज्या. शेष ११ पामे. सुधर्म १, ईशान २, ए बे देवलोकना नीकल्या २३ पदवी पामे. त्रिजाथी ते आठमा देवलोक सुधीना तथा नव लोकांतिकना नीकल्या १६ पदवी पामे ते २३ मांथी सात एकेंद्रिय रत्न वर्ज्या, शेष १६ पामे. नवमांथी नव ग्रैगेयक सुधीना नीकल्या चउद पदवी पामे.

તે ૧૬ માંથી અશ્વ ૧ અને ગજ ૨, એ બે વજ્યા, શેષ ૧૪ પામે. પાંચ અનુત્તર વિમાનના નીકળ્યા આઠ પદવી પામે તે ૨૩ માંથી ૧૪ રત્ન અને એક વાસુદેવા વજ્યા શેષ ૮ પામે. સંજ્ઞિમાં ૧૫ પદવી લાભે તે ૨૩ માંથી સાત એકેન્દ્રિય અને એક કેવલીની એ ૮ વર્જિ, શેષ ૧૫ લાભે. અસંજ્ઞિમાં આઠ પદવી લાભે તે સાત એકેન્દ્રિય અને એક સમકીતની. તીર્થંકર તથા ચક્રવર્તિમાં છ પદવો લાભે તે તીર્થંકરની ૧, ચક્રવર્તિની ૨, મંડલિકની ૩, સમકીતની ૪, સાધુની ૫ અને કેવલીની ૬. વાસુદેવમાં ત્રણ પદવી લાભે—વાસુદેવની ૧, સમકીતની ૨, અને મંડલિકની ૩. વલ્લદેવમાં પાંચ પદવી લાભે—વલ્લદેવની ૧, મંડલિકની ૨, સાધુની ૩. કેવલીની ૪, અને સમકીત દ્રષ્ટિની ૫. મનુષ્યમાં તેર પદવી લાભે તે નવ મહોટી પદવી અને સેનાપતિ ૧, ગાથાપતિ ૨, વાર્દિક ૩, પુરોહિત ૪, એવં સર્વ મળી ૧૩ પદવી લાભે. મનુષ્યનીમાં પાંચ પદવી લાભે—સમકીતની ૧, શ્રાવિકાની ૨, સાધ્વિની ૩, કેવલીની ૪, અને સ્ત્રીરત્નની ૫. ॥૩૨૩ પદવીનો થોકડો સમાપ્તમ્.॥

આપને કોઈ પુસ્તક છપાવવું હોય અને તેના પ્રુફ સુધરાવવાનું સારું અને સસ્તું કામ કરાવવું હોય તો લખો:—

સંઘવી વાડીલાલ કાકુભાઈ,

સારંગપુર—તઢીયાની પોઢ—અમદાવાદ.

॥ अथ श्री सीझणा द्वारनो थोकडो. ॥

१. पहेली नरकना नीकल्या एक समये १० सीझे, २. बीजी नरकना नीकल्या एक समये १० सीझे.
३. त्रिजी नरकना नीकल्या एक समये १० सीझे, ४. चौथी नरकना नीकल्या एक समये ४ सीझे, ५.
भवनपतिना नीकल्या एक समये १० सीझे, ६ भवनपतिनी देवीना नीकल्या एक समये ५ सीझे, ७. पृथ्वीना
नीकल्या एक समयमां ४ सीझे, ८. पाणीना नीकल्या एक समयमां ४ सीझे, ९. वनस्पतिना नीकल्या एक
समयमां ६ सीझे, १०. पंचेंद्रियतिर्येच गर्भजना नीकल्या एक समयमां १० सीझे, ११. तिर्येचणीना नीक-
ल्या एक समयमां १० सीझे, १२. मनुष्यना नीकल्या एक समयमां १० सीझे, १३. मनुष्यणीना नीकल्या
एक समयमां २० सीझे, १४. वाणव्यंतरना नीकल्या एक समयमां १० सीझे, १५. वाणव्यंतरनी देवीना
नीकल्या एक समयमां ५ सीझे, १६. ज्योतिषीना नीकल्या एक समयमां १० सीझे, १७. ज्योतिषीनी
देवीना नीकल्या एक समयमां २० सीझे, १८. वैमानिकना नीकल्या एक समयमां १०८ सीझे, १९. वैमा-
नीकनी देवीना नीकल्या एक समयमां २० सीझे, २०. स्वर्लिगी सीझे तो १०८ सीझे, २१. अन्यर्लिगी
सीझे तो १० सीझे, २२. गृहस्थर्लिगे सीझे तो ४ सीझे, २३. स्त्री लिगे २० सीझे, २४. पुरुषर्लिगे १०८
सीझे, २५. नपुंसर्लिगे १० सीझे, २६. ऊर्द्धलोके ४ सीझे, २७. अधोलोके २० सीझे, २८. त्रिछालोके
१०८ सीझे, २९. उत्कृष्ट अवगाहनावाळा एक समयमां २ सीझे, ३० जघन्य अवगाहनावाळा एक समयमां

४ सीझे, ३१. मध्यम अवगाहनावाळा एक समयमां १०८ सीझे, ३२. समुद्रमां बे सीझे, ३३. नदी प्रमुख शेष जलमां ३ सीझे, ३४. तीर्थमां १०८ सीझे, ३५. अतीर्थमां १० सीझे, ३६. तीर्थकर २० सीझे, ३७. अतीर्थकर १०८ सीझे, ३८. स्वयंबुद्ध ४ सीझे, ३९. प्रत्येक बुद्ध १० सीझे, ४०. बुद्धबोहि १०८ सीझे, ४१. एक सिद्धा ते एक समयमां १ सीझे, ४२. अनेकसिद्धा ते एक समयमां उत्कृष्टा १०८ सीझे, ४३. विजय विजय प्रत्ये एक समयमां विस विस सीझे, ४६. भद्रशालवन १, नंदनवन २, सोमनसवन ३, ए त्रणमां चार चार सीझे, ४७. पंडगवनमां बे सीझे, ४८. अकर्मभूमिमां १० सीझे, ४९. कर्मभूमिमां १०८ सीझे, ५३. पहेले १, बीजे २, पांचमे ३, छठे ४. ए ४ आरे १० दश सीझे, ५५. त्रिजे १, चोथे २, ए बे आरे १०८ एकसो आठ सीझे, ५७. अवसर्पिणी १, उत्सर्पिणी २. ए वेमां १०८ एकसो आठ सीझे, ५८. नोउत्सर्पिणी, नोअवसर्पिणीमां १०८ सीझे, ५९. एकथी मांडीने ३२ लगे सीझे तो आठ समय लागे, ६०. तेत्रीसथी मांडीने ४८ सुधी सीझे तो सात समय लागे, ६१. ओगणपचासथी मांडीने ६० सुधी सीझे तो छ समय लागे, ६२. एकसठथी मांडीने ७२ सुधी सीझे तो ५ समय लागे, ६३. तेांतेरथी मांडीने ८४ सुधी सीझे तो ४ समय लागे, ६४. पंच्यासीथी मांडीने ९६ सुधी सीझे तो ३ समय लागे, ६५. सत्ताणुंथी मांडीने १०२ सुधी सीझे तो बे समय लागे, ६६. एकसोत्रणथी मांडीने १०८ सुधी सीझे तो १ समय लागे.

॥ इति श्री सीझणा द्वार समाप्तम्. ॥

॥ अथ श्री विरहद्वारनो थोकडो. ॥

समुच्चय चार गतिनो विरहकाल जघन्य एक समयनो, उत्कृष्टो वार मुहूर्त्तनो. पहेली नरके जघन्य एक समयनो, उत्कृष्टो २४ मुहूर्त्तनो १. बीजी नरके ज० १ समयनो, ऊ० ७ दिवसनो २. त्रीजी नरके ज० १ समयनो, ऊ० १५ दिवसनो ३. चौथी नरके ज० १ समयनो, ऊ० १ मासनो ४. पांचमी नरके ज० १ समयनो, ऊ० २ मासनो ५. छठी नरके ज० १ समयनो, ऊ० ४ मासनो ६. सातमी नरके ज० १ समयनो, ऊ० ६ मासनो ७. ए प्रमाणे नारकीने उपजवानो तथा चववानो विरह पडे ते कह्यो.

दश भवनपतिने ज० १ समयनो, ऊ० २४ मुहूर्त्तनो. पांच एकेंद्रिय अविरहिया संख्याताने ठामे संख्या-ता उपजे, असंख्याताने ठामे असंख्याता उपजे, अनन्ताने ठामे अनन्ता उपजे, समय समय उपजे, समय समय चवे. त्रण विगलेंद्रियनो ज० १ समयनो, ऊ० अंतर्मुहूर्त्तनो. समूर्छिम, तिर्यच, पचेंद्रियनो ज० १ समयनो ऊ० अंतर्मुहूर्त्तनो. गर्भज तिर्यच पचेंद्रियनो ज० १ समयनो, ऊ० १२ मुहूर्त्तनो. समूर्छिम मनुष्यनो ज० १ समयनो, ऊ० २४ मुहूर्त्तनो. गर्भज मनुष्यनो ज० १ समयनो, ऊ० १२ मुहूर्त्तनो. वाणव्यंतर, ज्योतिषी अने वैमानिकमां पहेला, बीजा देवलोक मुधीनो ज० १ समयनो, ऊ० २४ मुहूर्त्तनो. त्रीजे देवलोक ज० १ समयनो, ऊ० ९ दिन अने बीस मुहूर्त्तनो. चौथे देवलोक ज० १ समयनो, ऊ० १२ दिवस अने १० मुहूर्त्तनो.

पांचमे देवलोके ज० १ समयनो, ऊ० साडी बावीस दिवसनो. छठे देवलोके ज० १ समयनो, ऊ० ४५ दि-
वसनो. सातमे देवलोके ज० १ समयनो, ऊ० ८० दिवसनो विरहकाल. आठमे देवलोके ज० १ समयनो,
ऊ० १०० दिवसनो. नवमे, दशमे देवलोके ज० १ समयनो, ऊ० संख्याता मासनो ज्यांलगे वरस न होय.
अग्यारमे, बारमे देवलोके ज० १ समयनो, ऊ० संख्याता वरसनो ज्यांलगे सो वरस न होय. पहेली त्रीके
ज० १ समयनो, ऊ० संख्याता वर्षना सैंकडा ज्यांलगे हजार वर्ष न होय. बीजी त्रीके ज० १ समयनो,
ऊ० संख्याता वर्षना हजार ज्यांलगे लाख वर्ष न होय. त्रीजी त्रीके ज० १ समयनो, ऊ० संख्याता लाख
वर्षनो ज्यां लगे क्रोड वर्ष न होय. चार अनुत्तर विमानमां ज० १ समयनो, ऊ० पत्यना असंख्यातमा भा-
गनो. सर्वार्थसिद्धमां ज० १ समयनो, ऊ० पत्यना संख्यातमा भागनो. सिद्धनो ज० १ समयनो, ऊ० छ
मासनो. चार गतिमां पंचेंद्रिय आश्री ज० १ समयनो ऊ० १२ मुहूर्त्तनो. सर्व इंद्र स्थानकनो विरह काल ज०
१ समयनो, ऊ० छ मासनो.

॥ इति श्री विरह द्वारनो थोकडो समाप्तम्. ॥

॥ अथ श्री पांच देवनो थोकडो. ॥

पहेलुं नामद्वार १, बीजुं गुणद्वार २, त्रिजुं ऊववाय द्वार ३, चोथुं स्थितिद्वार ४, पांचमुं ऋद्धि तथा विक्रवणा द्वार ५, छठुं चवणद्वार ६, सातमुं संचिठणाद्वार ७, आठमुं अंतरद्वार ८, नवमुं अल्पवहुत्वद्वार ९, ए ९ द्वार पांच देव उपर उत्तारे छे. भवियद्रव्यदेव १, नरदेव २, धर्मदेव ३, देवाधिदेव ४, भावदेव ५, ए पहेलुं नामद्वार कहुं १.

मनुष्य तथा तिर्यंच, पंचेन्द्रिय जेने देवतामां उपजवुं छे तेने भवियद्रव्य देव कहिये १, चउद् रत्न, नव निधान जेने होय तेने नरदेव कहिये २, साधुना सत्यावीस गुणे करी सहित होय तेने धर्म देव कहिये. ३, अठार दोष रहित अने बार गुणे करी सहित होय तेने देवाधिदेव कहिये. अठार दोष ते-अज्ञान १, क्रोध २, मद ३, मान ४, माया ५, लोभ ६, रति ७, अरति ८, निद्रा ९, शोक १०, असत्य ११, चोरी १२, मत्सर १३, भय १४, प्राणिवध १५, प्रेम १६, क्रिडाप्रसंग १७, हास्य १८. ए १८ दोष रहित अने बार गुणे करी सहित ते १२ गुण कहे छे-ज्यां ज्यां भगवंत उभा रहे, बेसे, समोसरे त्यां त्यां दश बोल सहित ते भगवंतथी बार गुणो ऊंचो तत्काल अशोक वृक्ष थइ आवे ने स्वामिने छांयडो करे १, भगवंत ज्यां ज्यां समोसरे त्यां त्यां पांच वर्णां अचेत-कुलनी वृष्टि थाय ने द्विचण प्रमाणे ढगला थाय २, भगवंतनी जोजन

પ્રમાણે વાણી વિસ્તરે ને સહુના મનનો સંશય હરે ૩, ભગવંતને ચોવીસ જોડ ચાપર વિદ્યાય ૪, સ્ફટિક રત્ન-મય પાદ પીઠ સહિત સિંહાસન સ્વામિની આગળ થાય ૫, મામંડલ અંબોડાને ઠેકાણે તેજ મંડલ વિરાજે, દિશો-દિશના અંધકાર ટાલે ૬, આકાશે સાડા બાર ક્રોડ ગેબિ વાજાં વાગે ૭, ભગવંતની ઉપર ત્રણ છત્ર ઉપરા ઉપરી વિરાજે ૮, અનંત જ્ઞાન અતિશય ૯, અનંત અર્ચા અતિશય, પરમ પૂજ્યપણું ૧૦, અનંત વચન અતિશય ૧૧, અનંત અપાયાપગમ અતિશય તે સર્વ દોષ રહિતપણું ૧૨. એ બાર ગુણે કરી સહિત તથા ચોત્રીસ અતિશય પાંત્રીસ વચનાતિશય આદિ દેશને અનંત ગુણે કરી સહિત હોય તેને દેવાધિ દેવ કહીયે ૪, ભાવદેવ તે-ભવનપતિ ૧, વાણવ્યંતર ૨, જ્યોતિષી ૩, વૈમાનિક ૪, એ ૪ જાતિના દેવતાને ભાવે પ્રવર્તે છે તેને ભાવ દેવ કહીયે ૫. એ ચીજું ગુણદાર કહું ૨.

ભવિય દ્રવ્ય દેવમાં મનુષ્ય, તિર્યંચ ૧, જુગલીયાં ૨, અને સર્વાર્થસિદ્ધ ૩, એ ૩ ઠામ વર્જિને બાકિ સર્વ ઠામના આવી ઉપજે ૧, નરદેવમાં ૪ જાતિના દેવતા અને પહેલી નરક એ ૫ ઠામના આવી ઉપજે ૨. ધર્મદેવમાં છઠ્ઠી સાતમી નરક તેડ, વાડ, મનુષ્ય, તિર્યંચ જુગલીયાં એ ૬ ઠામ વર્જિને શેષે સર્વ ઠામના આવી ઉપજે ૩, દેવાધિદેવમાં પહેલી, બીજી, ત્રીજી નરક અને કિલ્લિપી વર્જિને વૈમાનિકદેવના આવી ઉપજે ૪. ભાવદેવમાં તિર્યંચ, પચેદ્રિય અને સંજ્ઞિમનુષ્ય એ બે ઠામના આવી ઉપજે ૫. એ ત્રિજું ઉવવાય દ્વાર કહું. ૩.

भविष्यद्रव्य देवनी स्थिति जघन्य अंतर्मुहूर्तनी, उत्० ३ पल्यनी १, नर देवनी जघ० सातस वर्षनी, उत्० चोराशी लाख पूर्वनी २, धर्मदेवनी जघ० अंतर्मुहूर्तनी, उत्० देशे ऊणी पूर्व क्रोडिनी ३, देवाधि देवनी जघ० ७२ वर्षनी, उत्० ८४ लाख पुर्वनी ४, भाव देवनी जघ० दश हजार वर्षनी, उत्० ३३ सागरनी ५. ए चोथुं स्थितिद्वार कहुं. ४.

भविष्यद्रव्य देवमां जेने वक्रेय लब्धि ऊपनी होय तेने, नरदेवने तो होयज, धर्मदेवमां जेने होय तेने, अने भावदेवने तो होयज. ए ४ वक्रेय रूप करे तो ज० १, २, ३. उत्० संख्यातां रूप करे. शक्ति तो असंख्याता रूप करवानी छे पण करे नहिं. देवाधिदेवनी शक्ति घणी छे पण करे नहि, ए पांचमुं ऋद्धि तथा विक्रुषणा द्वार कहुं. ५.

भविष्यद्रव्य देव चवी देवता थाय १, नरदेव चवी नरके जाय २. धर्मदेव चवी वैमानिक तथा मोक्षमां जाय ३, देवाधिदेव तो मुक्ति जाय ४, भावदेव चवीने पृथ्वी, पाणी, वनस्पति बादरमां अने गर्भज मनुष्य, तिर्यचमां जाय. ५. ए छठुं चवणद्वार कहुं. ६.

संचिठणा ते शुं ? देवनो देवपणे रहे तो केटलो काल रहे ते कहे छे. भविष्यद्रव्यदेवनी संचिठणा ज० अंतर्मुहूर्तनी उत्० ३ पल्योपमनी १, नरदेवनी ज० सातस वर्षनी उत्० ८४ लाख पूर्वनी २. धर्मदेवनी ज०

एक समयनी, ऊत्० देशे ऊणी पूर्वक्रोडिनी ३, देवाधिदेवनी ज० ७२ वर्षनी, ऊत्० ८४ लाखपूर्वनी ४, भावदेवनी ज० दशहजार वर्षनी, ऊत्० ३३ सागरोपमनी ५. ए सातमुं संविठणा द्वार कहुं. ७.

भवीय द्रव्यदेवनुं आंतरं पडे तो ज० दशहजार वर्ष अने अंतर्मुहूर्त्त अधिक, ऊत्० अनन्ताकालनुं आंतरं पडे १. नरदेवनुं ज० १ सागर श्लाघेरं. ऊत्० अर्द्धपुद्गल परावर्त्तन देशे ऊणुं २, धर्मदेवनुं ज० बे पल्य श्लाघेरं ऊत्० अर्द्धपुद्गल परावर्त्तन देशे ऊणुं ३, देवाधिदेवनुं आंतरं नथी ४, भावदेवनुं ज० अंतर्मुहूर्त्तनुं, ऊत्० अनन्ताकालनुं ५, ए आठमुं अंतरद्वार कहुं. ८.

सर्वथी थोडा नरदेव १, तेथी देवाधिदेव संख्यातगुणा २, तेथी धर्मदेव संख्यातगुणा ३, तेथी भविय-द्रव्यदेव असंख्यातगुणा ४, तेथी भावदेव असंख्यातगुणा ५. ए नवमुं अल्पबहुत्वद्वार कहुं. ९.

॥ इति पांच देवनो थोकडो समाप्तम्. ॥

अगाउथी थयेल ग्राहकोनां नाम.

खंभात—५ शा. चुनीलालभाइ डायभाइ, ५ जैनशाळा खातेहा. छोटालाल मोतीचंद, ५ शा. अनुपचंद माणेकचंद, ५ पा. गीरधरलाल भाइलाल, ४ शा. छोटालाल जोइताभाइ, २ शा. नेमचंद सरुपचंद, २ पा. छगनलाल प्राणजीवन, २ पा. छोटालाल दामोदर, २ शा. लालचंद मलुकचंद, २ शा. दलसुख फतेचंद, २ शा. छोटालाल मोतीचंद, २ शा. दोलतचंद भाणाभाइ, १ शा. मोसनलाल दोलतचंद, १ शा. भाइचंद गुलाबचंद, १ शा. नाथालाल छगनलाल, १ शा. मोहनलाल मोतीचंद, १ शा. जोइताभाइ वजेचंद, १ पा. भगवानदास ललुभाइ, १ शा. मोतीचंद लखमीचंद, १ शा. सुखलाल दोलतचंद, १ शा. डाह्याभाइ हीराचंद, १ शा. मणीलाल उजमशी, १ पा. छोटालाल भोगीलाल, १ पा. चुनीलाल भुराभाइ, १. पा. भोगीलाल दयाल, १ शा. सुंदरलाल उजमशी, १ पा. अमरतलाल हीरालाल, १ पा. नाथालाल मोहनलाल, १ पा. हरीलाल छोटालाल, १ शा. ठाकोरलाल जोइता, १ शा. मोहनलाल इच्छालाल १ शा. रुपचंद कस्तुरचंद, १ पा. हीरालाल नानालाल, १ शा. माणेकचंद काळीदास, १ पा. मोतीलाल बहेचर, १ पा. अंवालाल बापुभाइ, १ पा. भोगीलाल भुराभाइ, १ बाइ उजम ललु पटेल, १ बाइ मुळी पा. मोतीलाल गवडनी बहु, १ बेन समु सुंदरलाल, १ बेन परसन गटोर.

अमदावाद—२० शा. जगजीवनदास महासुखराम, २ शेठ जेसंगभाइ उजमशी, २ डॉ. जीवराजभाइ पैलाभाइ, १ संघवी चक्रुभाइ नानजी, २ जैन गृहस्थ, १ परी, खेमचंद श्वेचंद, १ शा. कस्तुर परशोत्तम,

१ शा. मोहनलाल जमनादास, १ वैद दलसुखराम गुलाबचंद, १ शा. कचराभाइ लहेराभाइ, १ परी. आत्माराम माणेकलाल, १ शा. मफतलाल चुनीलाल, १ शा. सोमचंद करमचंद, १ शा. मोतीलाल केशवलाल, १ शा. भगवानदास त्रीभोवनदास, १ शा. चुनीलाल फतेचंद, १. परी. माणेकलाल मफतलाल, १ शा. सोमचंद हरीलाल, १ शा. देवचंद कालीदास, १ शेठ पोपटलाल जादवजी, १ शा. पोपटलाल चुनीलाल, १ शा. मंगळदास ब्रजलाल, १ शा. नरोतमदास परशोत्तम, १ शा. ताराचंद दलपतराम, १ शा. प्रेमचंद गोपाळदास, १ शा. खेमचंद खुशालचंद, १ शा. प्रेमचंद ताराचंद, १ शा. माणेकलाल सुखलाल, १ शा. त्रीभोवनदास रुगनाथदास, १ संघवी वाडीलाल काकुभाइ, १ शा. खीमचंद बहेचरदास, १ शा. गीरधरलाल ब्रजलाल, १ परी. महासुखराम गुलाबचंद.

सुरत—१५ शा. छगनलाल ताराचंद, ५ शा. मोतीचंद उत्तमचंद, ५ शा. ताराचंद उत्तमचंद, ५ बाइ जसकोर ते रुपचंद नानचंदनी वीधवा हा. वेन मंगु, ४ वकील भगुभाइ डाढाभाइ, ४. शा. हंसराजभाइ चांदमलभाइ, ४ शा. प्राणजीवनदास उत्तमचंद. २ शेठ चुनीभाइ डाढाभाइ वखारवाळा, २ वकील मगनभाइ प्रेमचंद, २ शा. प्रेमचंद वमळचंद, १ भावसार वीठलभाइ जेठाभाइ, १ लाकडावाळा छोडुभाइ इच्छुभाइ, १ लुहार रतीलाल प्राणजीवन, १ व्होरा नागरदास लघुभाइ. भमो—२ शेठ शीवलाल मोहनलालनी कुंपनी.

खेडा—२० कीसवरदास मोतीचंदभाइ, २ नाथलाल नरसीदास, २ नरोतम सोमचंद, १ चुनीलाल कीसवरदास, १ छगनलाल भगवानदास, १ भोगीलाल वरजीवनदास, १ आत्माराम शामळदास, १ दलसुख कस्तुरचंद.

साणंद—५ शा. राजपाळ राघवजी, ५ जैनशाळा खाते हा. राजपाळभाई, ३ शा. जगजीवन राघवजी, २ शा. भाईचंद राघवजी, १ संघवी खीमचंद टोकरशी, १ शा. नागरदास सुंदरजी, १ कंदोई झीणाभाई तलसी, १ पा. रणछोड नारणभाई, १ शा. परसोत्तम राजपाळ, १ शा. शीवलाल धरमशी, १. शा. कानजी रायचंद, १ पा. खोडाभाई त्रीकमभाई तथा पा. हरीभाई गोपाळभाई. १ शा. भाईचंद वीरचंद, १ शा. मावजी नगीनदास.

बटामण—५ श्री स्थानक खाते हा. गुलाबचंद, १ शा. गुलाबचंद जीवाभाई, १ भावसार अलुभाई नथुभाई, १ भावसार फूलचंद नारणदास १ भावसार ठाकरशी नथुभाई, भावसार संघजी दामजी.

मुंबाई—१ प्राणलाल इंदरजी, १ शा. हरीदास प्रेमजी, १ शा. सोमचंद हरीदास, १ शा. कपूरचंद रामचंद, १ शा. गोकळदास पानाचंद, १ शा. अंबालाल मगनलाल, १ शा. अंबालाल छोटालाल, १ शा. बालचंद खुशालचंद, १ शा. ऊजमशी हेमचंद, १ शा. अंबालाल दोलतचंद.

जेतपुर—१० श्री जैनस्थानकवासी बोघाभाई लायब्रेरी हा. कामदार रेवाशंकर मंगळजी, २ कामदार शामलजी खोडाभाई. कठोर—१० शेठ बमलचंद देवचंद, १ रामचंद्र नाथाभाई, १ नेमचंद नारणदास.

मेंदरडा—१ शा. हरजीभाई मावजी, १ शा. धारशीभाई प्रेमचंद, १ बदाणी देवजी बाबा, १ शा. बलवजी रतनशी, १ शा. प्रेमचंद आंबा, १ शा. डोसाभाई हेमचंद.

पीसावाडा—५१ पछा.श्रावक ऊत्तमचंद तथा भावसार नाथाभाई पीतांबरदास तथा केशवलाल पीतांबरदास.

- बडोदरा—१. शेट धरमचंद चुनीलाल, १. मास्तर गौरधनदास छोटालाल,
 मांडला—१०. शेट फत्तेचंद नारणदास, २. शेट परभुभाइ मोहनलाल.
 पोरबंदर—१. श्री जैनशाळाना मास्तर दामजी फुलचंद. पादरा—१. डॉ. केशवलाल जेठालाल.
 कलकत्ता—४. झवेरी छगनलाल हरगोवनदास, २. पा. चुनीलाल नाथालाल.
 मोडासर—१. भावसार पानाचंद हरजीवन. जुवारज—१. मास्तर पोपटलाल जेसंगभाइ.
 बेरावळबंदर—२. शेट सौभाग्यचंद करसनजी.
 धोलेराबंदर—७. भावसार खीमचंद खोडीदास, १. श्री जैन स्थानकवासी लायब्रेरी हा. खीमचंदभाइ.
 नार—१. शा. गफुरभाइ फत्तेचंद, १. पा. जेठाभाइ गरबडभाइ, १. पा. रणछोडभाइ जेसंगभाइ,
 १. पा. बावाजी मथुरभाइ, १. पा. मरघाभाइ ललुभाइ, १. पा. ललुभाइ मीठाभाइ, १. शीवाभाइ भुलाभाइ.

जाहेर खबर.

तमाम जातनां जैन धर्मनां, तेमज वार्ताओ, नोवेलो, कायदाओ, नाटको विगेरे पुस्तकों अमारे त्यांणी मळशे. सविस्तर लीस्ट जुदुं छपायेल छे, निचेना शीरनामे पत्र लखवा तस्दी लेवी:—

श्रीभोवनदास रुगनाथदास शाह, आकाशेठना कुवानी पोळ—अमदावाद.

